ሃ ኪካ ት የ መጻ ሕፍት መደብር ሕትመቶች ቁጥር ፡ ፰

እምነ ት እ ና እስልምና
ለሁሉምሰውየ ሚያስፈልገ ውእምነ ት
[ኢማን እ ና እስልምና]

የ ተገ ለ ፀ ውትር ጉም

ኢቲቃድኔ ም
በሜብላና ሃ ሊዲ ባግዳዲ

ታላ ቁ ዋሊ፣ የ አ ሏህ በ ረ ካ ሀ ብት ሀ ብት፣ በ ሁሉምረ ገ ድ የ ላ ቀ ሰው፣ የ ማይደ ረ ስ ጌ ታ
የ እ ውቀት ብር ሃ ን ፣ የ እ ውነ ት እ ና የ ሃ ይማኖት ብር ሃ ን ።

www.gofreebooks.com Hakîkat Publishing READ NOW

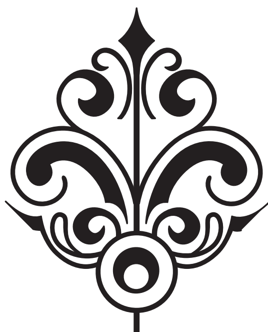
እምነት እና እስልምና ለሁሉም ሰው የሚያስፈል ገው እምነት [ኢማን እና እስልምና]

የተገለፀው ትርጉም

ኢቲቃድኔም

በሜቭላና ሃሊዲ ባግዳዲ

ታላቁ ዋሊ፣ የአሏህ በረካ ሀብት ሀብት፣ በሁሉም ረገድ የላቀ ሰው ፣ የማይደረስ ጌታ የእውቀት ብርሃን ፣ የእውነት እና የሃይማኖት ብርሃን።

የቱርክ እትም በ:

HÜSEYN HİLMİ IŞIK

እምነት እና እስልምና ለሁሉም ሰው የሚያስፈል ገው እምነት [ኢማን እና እስልምና]

የተገለፀው ትርጉም
ኢቲቃድኔም
በሜቭላና ሃሊዲ ባግዳዲ

ታላቁ ዋሊ፣ የአሏህ በረካ ሀብት ሀብት፣ በሁሉም ረገድ የላቀ ሰው ፣ የማይደረስ ጌታ የእውቀት ብርሃን ፣ የእውነት እና የሃይማኖት ብርሃን።

የቱርክ እትም በ:
HÜSEYN HİLMİ IŞIK

Printing

Çınar Matbaacılık

Yüzyıl Mah. Matbaacılar Cad. Atahan No: 34 Kat: 5

Bağcılar - İSTANBUL - TURKEY

Sertifika No : 45103

Tel: (0212) 628 96 00

www.hakikatbooks.com

(ሱብሃነላሂ ወቢ-ሀምዲሂ ሱብሃነላሂል-አዚም)። ይህንን ቃል በጥዋት እና በማታ መቶ ጊዜ ታንዚሂ የሚያነቡ ሰዎች ኃጢአታቸው ይሰረዝላቸዋል። ዳግመኛ ኃጢአት እንዳይሠራ ይጠበቃል። ይህ ጸሎት በመጽሐፉ ፊደሎች 307 እና 308 ተጽፏል (መክተውባት ትርጉም)። እንዲሁም ሁሉም ችግሮች እንዲፈቱ ያደርጋል።

-I-

መቅድም

መጽሃፉን በባስማላህ እንጀምር የአላህ ስም ከሁሉ የተሻለ መጠጊያ ነው።

የሱ በረከቶች ከአቅም በላይ ናቸው በጣም መሃሪ ይቅር ባይ ጌታ ነው!

አላሁ ተዓላ በዓለም ላይ ላሉት ሰዎች ሁሉ ይራራል። እሱ የሚያስፈልጋቸውን ነገሮች ይፈጥራል እና ለሁሉም ሰው ይልካል. ወደ ዘላለማዊ ደስታ የሚመራውን መንገድ ያሳያል። በነፍሶቻቸው ፣ በመጥፎ ጓደኞቻቸው ፣ በጎጂ መፅሃፍታቸው እና በባዕድ ሬድዮቻቸው ተታለው ከዚህ የደስታ መንገድ የሚያፈነግጡ ይቅርታ የሚጠይቁትን እና ከክህደት እና ከጥመት መንገድ የሚያፈነግጡ ሰዎችን ይመራቸዋል ። ከዘላለም ጥፋት ያድናቸዋል። ይህን በረከት ቀንደኞች እና ጨካኞችን አይሰጣቸውም። በወደዱትና በፈለጉት የክህደት መንገድ ላይ ይተዋቸዋል። በመጨረሻይቱ ዓለም ምህረትን ይለግሳል እና ከምእመናን ውስጥ ገሀነም መግባት ያለበትን ሰው ሁሉ ጀነትን ይሰጣል። ሕያዋን ፍጥረታትን ሁሉ የሚፈጥረው፣ ፍጡርን ሁሉ በየቅጽበት የሚቆይ፣ ሁሉንም ከፍርሃትና ከሽብር የሚጠብቃቸው እርሱ ብቻ ነው። ራሳችንን በተከበረው የአላህ ስም በመታመን፣ ማለትም ከእርሱ እርዳታ በመጠባበቅ ይህንን መጽሐፍ መፃፍ እንጀምራለን።ሀምድ [1] ለአላህ ይሁን። ሰላምና በረከቱ

---

[1] ፀጋዎች ሁሉ የተፈጠሩ እና የተላኩ መሆናቸውን ማመን እና መነገር ነው።

ይደርብን። ተወዳጁ ነብዩ ሙሐመድ "አለይሂ-ሰላም" ሁሉም ይሁን የተከበረ ሶላት በአህል አል-በይቶች እና በእያንዳንዱ ጻድቃን ላይ ይሁን።

እና ታማኝ ሶሓቦች (አስ-ሰሀባት አል ኪረም)። የእስልምና ሀይማኖትን እምነት፣ ትዕዛዝ እና ክልከላ የሚገልጹ በሺዎች የሚቆጠሩ ጠቃሚ መጽሃፎች ተጽፈዋል፣ አብዛኛዎቹ ወደ ውጭ ቋንቋዎች ተተርጉመው በመላ አገሪቱ ተሰራጭተዋል። በሌላ በኩል በእንግሊዛውያን ሰላዮች፣ መናፍቃን የተታለሉ ብልሹ አእምሮዎች፣ አርቆ አሳቢዎች እና አላዋቂ የሃይማኖት ሰዎች ሁል ጊዜ የሚጠቅሙ፣ የበራላቸው እና ብርሃን የፈነጠቀውን የእስልምና ህግጋቶች ማለትም ትእዛዙንና ክልከላዎችን በማጥቃት ይሞከራሉ ያበላሹት፣ ይቀይሩት እና ሙስሊሞችን ያታልላሉ።

የእስልምና ሀይማኖትን እምነት፣ ትዕዛዝ እና ክልከላ የሚገልጹ በሺዎች የሚቆጠሩ ጠቃሚ መጽሃፎች ተጽፈዋል፣ አብዛኛዎቹ ወደ ውጭ ቋንቋዎች ተተርጉመው በመላ አገሪቱ ተሰራጭተዋል። በሌላ በኩል የተዛቡ አጭር እይታ ያላቸው ሰዎች እና በእንግሊዛውያን ሰላዮች የተታለሉት አላዋቂዎቹ ቀሳውስትና መናፍቃን የእስልምናን ጠቃሚ፣ የበራላቸው እና ብርሃን ያደረጉ ህጎችን ማለትም ትእዛዙንና ክልከላውን ሁልጊዜ በማጥቃት ሙስሊሙን ለመበከል፣ ለመለወጥ እና ለማታለል ይሞክራሉ።

በአሁኑ ጊዜ የእስልምና ሊቃውንት የእስልምናን አቂዳ ለማስፋፋት እና በዓለም ላይ ከሞላ ጎደል ለመከላከል እየሞከሩ እንደሆነ ከምስጋና ጋር ማየት ይቻላል። እስልምናን ከሰሃቦች ሰምተው በመፅሃፍ የፃፉት የቀና መንገድ ሊቃውንት (**የአህል ሱና ሊቃውንት**) ይባላሉ። ምንም እንኳን አንድ ነጠላ የአህል አል-ሱናትን ሊቃውንት መጽሃፎችን ያላነበበ ወይም ያልተረዳ ከቁርኣን አልከሪም እና ከሀዲት ሸሪፍ የተሳሳተ ትርጉም እየወሰደ ሲናገር እና ሲጽፍ ተገቢ ባልሆነ መንገድ ሲናገር ቢታይም እንደዚህ አይነት ቃላት እና ጽሁፎች በሙስሊሞች ፅኑ ኢማን ፊት ይቀልጣሉ የባለቤቱን ድንቁርና ከማሳየት ውጪ ምንም ፋይዳ የለውም።

ሙስሊም ነኝ የሚል ወይም ጀመዓ ላይ ሶላትን ሲሰግድ የታየ ሰው ሙስሊም እንደሆነ ይገነዘባል። ከዚያም በአህል አል-ሱና ሊቃውንት ባስተላለፉት

የእምነት እውቀት በቃሉ፣በፅሁፍም ሆነ በተግባሩ ከታየ ክህደት ወይም መናፍቅ ነው ይባለል። በቀን አምስት ሶላት ብሰግድም ሀጅ ቢያደርግም ሁሉንም አይነት ኢባዳዎች እና መልካም ስራዎችን ቢሰራ እንኳን ኩፍርን ከሚያስከትሉ ነገሮች ወይም ተግባራት እስካልተወገደና ተውበ[2] ካልሰራ ከዚህ አደጋ አያመልጥም።

ጌታችን ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም የተሳሳቱ እና የተዛቡ ትርጉሞች ከቁርኣን አልከሪም እና ከሀዲስ ሸሪፎች እንደሚወሰዱ እና ሰባ ሁለት ጠማማ የሙስሊም ቡድኖች እንደሚፈጠሩ አሳውቆናል። መፅሃፍቱ (**በሪቃ**) እና (**ሀዲቃ**) ይህንን ሀዲስ ሸሪፍ ከመፅሃፍቱ (**ቡኻሪ**) እና (**ሙስሊም**) በመውሰድ ያብራራሉ። በታላቅ የእስልምና ምሁር እና የሃይማኖት ፕሮፌሰር እየተባለ በሚወጡት እነዚህ ጠማማ አንጃዎች መጽሃፎች እና ኮንፈረንሶች መታለል የለበትም እና ይህ ሀይማኖት በእምነት ሌቦች ወጥመድ ውስጥ ላለመግባት ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ አለበት። ከነዚህ አላዋቂ ሙስሊሞች፣ ኮሚኒስቶች እና መሶኖች ሌላ በአንድ በኩል ክርስቲያን ሚሲዮናውያን እና ዋሃቢዎችና አይሁዶች ጽዮናውያን ለእንግሊዝ የተሸጡት በአንድ በኩል ሙስሊም ህጻናትን በአዲስ ዘዴ ለማታለል እየሞከሩ ነው። በተፈጠሩ መጣጥፎች፣ ፊልሞች፣ ቲያትሮች እና የሬዲዮና የቴሌቭዥን ስርጭቶች እስልምናን እና እምነትን ለማጥፋት እየሞከሩ ነው። በዚህ መንገድ በቢሊዮን የሚቆጠር ዶላር ያወጣሉ። የእስልምና ሊቃውንት "ረሂማ-ሑሙላሁ ተዓላ" ለሁሉም አስፈላጊውን መልስ አስቀድመው ጽፈው የአላህን ዲን እና የሰላምና የመዳን መንገድ አሳውቀዋል።

ከእውነተኛ ሊቃውንት መካከል በታላቁ የእስልምና ሊቅ ሜቭላና ኻሊድ ባግዳዲ ኡስማኒ "ኩዲሴ ሲሩህ" (**ኢቲካድ ናሜ**) የተሰኘውን መጽሐፍ መርጠናል ። ይህ መጽሐፍ ወደ ቱርክኛ የተተረጎመው በሟቹ ሀጂ ፈይዙላህ እፈንዲ ከከማህ ሲሆን ስያሜውም (**ፌራኢድ-ኡል-ፈቪድ**) ተሰጥቶት በ1312 የሂጅራ አመት በግብፅ ታትሟል። ይህንን ትርጉም ቀለል አድርገን **(ኢማን አስፈላጊ ለሁሉም**) ብለን ሰይመንታል። የመጀመሪያው እትም በ1966 አ. አ ታትሟል።

---

[2] ተውበ ማድረግ (ለኃጢያትህ) ማለት ስላደረግህ ማዘን ማለት ነው። ኃጢአትን ሠርተዋል፣ አላህን ይቅርታን ለመለመን፣ እንዲህ በማለት ለምሳሌ የሚከተለው ጸሎት፡- “ኢስታግፊሩላህ አል-አዲሂም አል-ሌዲይ፣ ላኢላሀ ኢላ አንታ ሁዋል ሀዪ-አል-ቀይዩም ወአቱቡ ኢለይህ” እና ዳግመኛ ኃጢአት እንዳይሠራ ቃል ገባለት።

ማብራሪያዎቻችንን ከመጽሐፉ ለመለየት በካሬ ቅንፎች ውስጥ አስቀምጠናል። ማለቂያ የሌለው ምስጋና እና ውዳሴ ለአሏህ እንዲታተም ለፈቀደው ይሁን! የዚህ ትርጉም የፋርስ ኦሪጅናል በስም (**ኢቲካድኔም**) እና በቁጥር ኤፍ. 2639 ይገኛል። የቱርክ ትርጉሙን (**ሃኪካት የመጻሕፍት መደብር**) በስሙ **(ኢማን እና እስልምና**) አሳተመ።

በዱር አል-ሙክታር ስለ 'የካፊር ጋብቻ' በርዕሰ ጉዳዩ መጨረሻ ላይ እንዲህ ተብሎ ተጽፏል፡- "ኒካህ ያላት ሙስሊም ሴት ልጅ በእስልምና[3] በተደነገገው መሰረት የጋብቻ ስምምነት ካላት ለአቅመ አዳም ስትደርስ እስልምናን ካላወቀች ኒካህ ባዶ ይሆናል። [ከዳተኛ ትሆናለች] ። የአላህ ባህሪያት ለእሷ ሊሰለጥኑ ይገባል፣ እናም እነሱን መድገም አለባት እና 'እነዚህን አምናለሁ' ትላለች። ኢብኑ አቢዲን ረሒመሁላሁ ተዓላ ይህንን ሲያብራሩ፡- "ልጅቷ ትንሽ ከሆነች በወላጆቿ እምነት ውስጥ ነች። ሙስሊም ነች። ለአቅመ አዳም ስትደርስ የወላጆቿ እምነት አትሆንም። ለአቅመ አዳም ስትደርስ እስልምናን ካለማወቅ የተነሳ ከሃዲ ትሆናለች። ስድስቱን የእስልምና እምነት መርሆች እስካልተማረች እና እስካላመነች ድረስ እና ከእስልምና ጋር ተስማምቶ መኖር አስፈላጊ ነው ብላ ካላመነች በስተቀር **ካሊማት አት-ተውሂድ** ብላ ብትናገርም ሙስሊም ሆና አትቀጥልም ይላል ላኢላሀ ኢል-ል-አላህ ሙሀመድን ረሱሉላህ። **በ'አማንቱ ቢ-ላሂ...**' የተገለጹትን ስድስት መርሆች ማመን አለባት፣ እና 'የአላህን ትእዛዝና ክልከላ ተቀብያለሁ' ማለት አለባት። ይህ የኢብኑ አቢዲን ማብራሪያ የሚያሳየው አንድ ካፊር ካሊማ-ኢ ተውሂድን እንዳለ እና ትርጉሙን እንዳመነ ሙስሊም እንደሚሆን ነው። ነገር ግን እንደሌላው ሙስሊም ዕድሉን ሲያገኝ የሚከተሉትን ቃላት በቃላት ሊሸምድድ እና ትርጉማቸውን በትክክል መማር ይኖርበታል፡- "**አማንቱ ቢላሂ ወ መላኢካቲሂ ወ ኩቱቢሂ ወ ረሱሊሂ ወል-ያውም-ኢል-አኪሪይ ወቢልቃዳሪ ኻይሪሂ ወ ሻርሪሂ ሚናላሂ ተዓላ ዋልባቱ ባድ አልመውት ሀቁን አሽሀዱ አን ላ ኢላሀ ኢለላህ ወአሽ-ሀዱ አና ሙሐመዳን አብዱሁ ወረሱሉሁ** ። " እንዲሁም አንድ ሙስሊም ልጅ እነዚህን ስድስት አቋሞች ካልተማረ እና አምናቸዋለሁ ካላሌ የማስተዋል እና የጉርምስና ዕድሜ

[3] እባኮትን በአምስተኛው ምዕራፍ 12ን ተመልከት፣ ማለቂያ የሌለው የደስታ መሳጭ።

ላይ ሲደርስ ከሃዲ ይሆናል። በኋላ (እነዚህን ስድስት የእምነት መርሆዎች በመማር እና በማመን እና በርሱም ኢማንን በደረሰ ጊዜ ለእርሱ ወድያው ፋርዝ **የእስልምናን አስተምህሮዎች** ይጠይቁ እና ይማሩ ፣ ማለትም (የእስልምና ትእዛዛት ፣ **ፋርዝ** የሚባሉት) ፣ እና (ክልከላዎቹ ፣ **ሀራም** ተብለው የሚጠሩት) ፣ ውዱእ ፣ እንዴት ማጽዳት እንደሚቻል፣ ሰላት እንዴት እንደሚሰግድ እና እርቃን ክፍሎችን እንዴት እንደሚሸፍን።

አንድን ሰው (ስለ እነዚህ አስተምህሮቶች) ከጠየቀ፣ ያ ሰው እንዲያስተምረው እና / ወይም እውነተኛ ኢስላማዊ መጽሃፍ እንዲያገኝ እንዲረዳው ፋርዝ (ኢስላማዊ ትዕዛዝ) ይሆናል። ማንንም ሆነ እውነተኛ መጽሐፍ ማግኘት ካልቻለ፣ አንዱን መፈለግ ለእርሱ ፋርዝ ይሆናል። (ለአንዲት ሙስሊም ሴትም ተመሳሳይ ሀላፊነቶች አሉ ።) አንዱን ካልፈለገ ከሓዲ ይሆናል። እነዚህን ሀላፊነቶች እስካያገኝ ድረስ (ይህን ሀላፊነት የሚያስተምረው ሰው ወይም እውነተኛ ኢስላማዊ መጽሃፍ እስኪያገኝ ድረስ) እነዚህን ሃላፊነቶች አለማወቁ ዑድር ይሆናል። (ዑድር አንድን ሙስሊም ኢስላማዊ ትዕዛዝ ከመፈፀም የሚያድነው ነገር ለምሳሌ ሰበብ ነው።) በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ የፋርዝ ተግባራትን ያልፈፀመ እና/ወይም ሀራም የሰራ ሙስሊም በገሀነም ውስጥ ስቃይ ይደርስበታል። ይህ እምነት እና እስልምና የተሰኘው ስራ በእነዚህ ስድስቱ የእስልምና እምነት መርሆች ላይ ዝርዝር መረጃ ይዟል። ማንኛውም ሙስሊም ይህንን መጽሃፍ በደንብ አንብቦ ልጆቹ እና ጓደኞቹ እንዲያነቡት የተቻለውን ሁሉ ማድረግ አለበት። የእርቃን ክፍሎችን እንዴት እንደሚሸፍን ማለቂያ የሌለው የደስታ መሳጭ በአራተኛው ክፍል ተብራርተዋል።

በመጽሐፋችን ውስጥ የአያት-ከሪማስ ትርጉም ስንጽፍ፡- (መአለን) ማለት (የተፍሲር ሊቃውንት በዘገቡት መሰረት) ማለት ነው። ምክንያቱም የአላህ መልእክተኛ "ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም" ብቻ የአያት-ከሪማዎችን ትርጉም ተረድተው ለሰሃቦቻቸው አስተላልፈዋል። የተፍሲር ሊቃውንት እነዚህን ሀዲሶች በመናፍቃን እና ከሃዲዎች ለእንግሊዛውያን ካፊሮች ይሸጡ ከነበሩት ሀዲሶች ማለትም የኑፋቄ ቀሳውስት ያልሆኑትን ለይተዋቸዋል። አረብኛ የሚያውቁ እና ስለ ተፍሲር ሳይንስ የማያውቁ የሃይማኖት አላዋቂዎች የተረዱት **(የቁርኣን**

ተፍሲር) አይባልም። በዚህ ምክንያት በአንድ ሀዲስ ሸሪፍ ላይ "**ለቁርኣን አል-ከሪም እንደራሱ ግንዛቤ የሰጠ ከሀዲ ነው**" ተብሎ ተነግሯል።

የአረብኛ እና ሌሎች እንግሊዝኛ ያልሆኑ ቃላት መዝገበ-ቃላት ለእንግሊዘኛ አንባቢ እንግዳ ተያይዟል። የአህለል ሱና ሊቃውንት እንዳስታወቁት አሏህ ሁላችንንም በትክክለኛው መንገድ ላይ ያኑርልን! እንደ ታላላቅ የእስልምና ሊቃውንት በመሳሰሉት የእስልምና ደናቁርት እና ሙናፊቆች እና መድሃቦች ባልሆኑት ወርቅና መሰሪ ውሸቶች ከመታለል ይጠብቀን! አሚን። በሃኪካት የመጻሕፍት መደብር የታተሙት ሁሉም መጽሐፎች በዓለም ዙሪያ በየቋንቋው በኢንተርኔት እየተሰራጩ ነው።

ማስታወሻ

ክርስቲያን ሚስዮናውያን ክርስትናን ለማስተዋወቅ እየጣሩ ነው፣ አይሁዶች ታልሙድን ለማስፋፋት እየሞከሩ ነው፣ በሃኪካት የመጻሕፍት መደብር እስልምናን ለማስተዋወቅ የተቻለውን ሁሉ እያደረገ ነው፣ እና ፍሪሜሶኖች ሃይማኖቶችን ለማጥፋት እየታገሉ ነው። ብልህ፣ የተማረ እና ምክንያታዊ ሰው አመክንዮውን ተጠቅሞ ትክክለኛውን ይመርጣል። ትክክለኛው አዋጅን በመደገፍ የሰው ልጅ በዚህ ዓለምም ሆነ በመጨረሻው ዓለም ደስታን የሚያገኝበት መንገድ ሆነው ያገለግላሉ። አሁን ያለው ዓለም ሙስሊሞች በሦስት ዋና ዋና ቡድኖች የተከፋፈሉ ናቸው። የመጀመሪያው ቡድን የሶሓቦችን መንገድ የሚከተሉ እውነተኛ ሙስሊሞች ናቸው። እነሱም **አህል አል-ሱንናት** ወይም **ሱኒ ሙስሊሞች** ወይም **ፊርቃ-ነጂያ** ይባላሉ ይህም ማለት ከጀሀነም እራሳቸውን ያዳኑ ቡድን ማለት ነው። ሁለተኛው ቡድን ለነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሰሃቦች ጠላት የሆኑት ናቸው። እነሱም ሺዓዎች ወይም ፊርቃ-ኢ-ዳላ ይባላሉ፣ ያም ጠማማ ቡድን። ሦስተኛው ቡድን ለሱኒዎችም ሆነ ለሸዓዎች በጣም አደገኛ ነው። በትውልድ በታቸው አረብ ከናጅድ የመጡ ዋህቢስ ወይም ነጅዲዎች ይባላሉ። እነሱም **ፊርቃ-ኢ-መለኡና** (ማለትም የተረገመው ቡድን) ይባላሉ።

በጽሑፎቻችን ላይ **ማለቂያ የሌለው ደስታ፣ ትንሣኤና መጨረሻ ዓለም** በሚል ርዕስ ተጽፎአልና በዚያ ቡድን ውስጥ ያሉ ሰዎች 'ከሓዲ' ሙስሊሞች ብለው ይጠሩታል። የተባረኩት ነብያችንም ሙስሊሞችን እንዲህ ብለው የሚጠሩ ሰዎችን ረግመዋል። ሙስሊሞችን በእነዚህ ሶስት ክፍሎች

የከፈሉት አይሁዶችና እንግሊዞች ናቸው። ማንኛውም ሙእሚን ነፍሱን ለማጥራት ሁል ጊዜ **ላ ኢላሀ ኢለላህን** ማንበብ አለበት ማለትም በፍጡራኑ ውስጥ ካሉት ድንቁርና እና ኃጢያቶች ለመንፃት እና ልቡን ለማጥራት ከነፍሱ የወጡትን ፣ ከ ሸይጣን ከመጥፎ ጓደኞች እና ከጎጂ እና ከተበላሹ መጽሃፎች ኩፍርን እና ሀጢያትን ለማስወገድ **ኢስታግፊርሏህ** ይነበብ። እስልምናን የተከተሉ እና ከኃጢአታቸው የተጸጸቱ ሰዎች ጸሎታቸው ተቀባይነት ይኖረዋል። ነማዝ የማይፈጽሙ፣ ያልተከደኑ ሴቶችን እና ብልታቸው የተጋለጠ የሚመለከቱ፣ ሀራም የሚበሉ እና የሚጠጡ፣ እስልምናን የማይከተሉ መሆናቸውን ለመረዳት ተችሏል። ጸሎታቸው ተቀባይነት አይኖረውም። በመጨረሻው ገጽ ላይ ያለውን ተጨማሪ ያንብቡ!

እስልምናን የተከተሉ እና ከኃጢአታቸው የተጸጸቱ ሰዎች ጸሎታቸው ተቀባይነት ይኖረዋል። የማይሰግድ፣ ያልተሸፈኑ ሴቶችን እና ብልታቸው የተጋለጠ የሚመለከቱ፣ ሀራም የሚበሉ እና የሚጠጡ፣ እስልምናን የማይከተሉ መሆናቸውን ለመረዳት ተችሏል። ጸሎታቸው ተቀባይነት አይኖረውም። በመጨረሻው ገጽ ላይ ያለውን ተጨማሪ ያንብቡ!

የግሪጎሪያን ዓመት	**ሂጅሪ ሻምሲ ጨረቃ**	**ሂጅሪ**
2001	**1380**	**1422**

የሃኪካት የመጻሕፍት መደብር ሕትመቶች የታተመው ሁሴን ሂልሚ ኢሽክ፣ 'ራህማት-ኢላሂ 'አላይህ' በኤዩብ ሱልጣን ኢስታንቡል በ1329 (እ.ኤ.አ. 1911) ተወለደ። ካሣተማቸው አንድ መቶ አርባ አራት መጻሕፍት ውስጥ ስድሳ አረብኛ፣ ሀያ አምስት ፋርስ፣ አስራ አራት ቱርክኛ እና የ የተቀሩት መጻሕፍት በፈረንሳይኛ፣ በጀርመን፣ በእንግሊዝኛ፣ በሩሲያኛ፣ እና ሌሎች ቋንቋዎች። ሁሴን ሒልሚ ኢሽክ፣ 'ረሕመት-አላሂ 'ዐለይህ' (በሰይዲ ተመርቷል አብዱልሀኪም አርዋሲ፣ ረህመት - አላሁ አለይሂ ወሰለም) ጥልቅ ምሁር በሃይማኖቱ የተሟሉ እና በተሰዋውፍ ምግባሮች የተሟሉ እና ችሎታ ያላቸው ደቀ መዛሙርትን ሙሉ በሙሉ ብስለት ባለው መንገድ መምራት; የክብር ባለቤት እና ጥበብ)፣ ወደ

ደስታ ለመምራት ብቃት ያለው፣ ታላቅ የእስልምና ምሁር ነበር። ጥቅምት 25 ቀን 2001 በሌሊት አረፉ (8 ሻባን 1422) እና ጥቅምት 26 ቀን 2001 (9 ሻባን 1422)። በተወለደበት በአዩብ ሱልጣን ተቀበረ።

መግቢያ

ለተባረከ እና የሚያምር ጅምር ማውላና ኻሊድ ባግዳዲ 'ቁዲሳ ሲሩህ' መጽሃፉን በመጥቀስ ይጀምራል **መክቱባት** በአል-ኢማም ሦስተኛው ክፍል 17ኛ ፊደል አር-ረበኒ አህመድ አል-ፋሩቂ አስ-ሸርሂንዲ[4] 'ረህመቱላሂ 'አለይህ' ኢማም-ኢ ራባኒ 'ቁዲሳ ሲሩህ' በደብዳቤው ላይ እንዲህ ይላሉ፡- ደብዳቤዬን በባስማላ እጀምራለሁ። የሁሉንም አይነት ችሮታ ለገሰን እና ሙስሊም በማድረግ ላከበረን እና የረሱል ሙሀመድ ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም ኡማ ላደረገን ክብርና ምስጋና ለአላህ ይገባው ከሁሉ የላቀ በረከት ነው። ልናስብበት እና አላህ ብቻውን እንደሚባርክ ልንገነዘብ ይገባል። ሁሉም ሞገስ በሁሉም ላይ ። ሁሉንም ነገር የሚፈጥረው እርሱ ብቻ ነው። ፍጥረትን ሁሉ የሚጠብቅ እርሱ ብቻ ነው። የበላይ እና ጥሩ የሰዎች ባህሪያት ሁሉም የእርሱ በረከቶች እና ፀጋዎች ናቸው። ህይወታችን፣ምክንያታችን፣እውቀታችን፣ጥንካሬያችን፣የመስማት ስሜታችን እና አነጋገርችን ሁሉም ከእርሱ ነው። ሁል ጊዜ ስፍር ቁጥር የሌላቸውን በረከቶችን እና ፀጋዎችን የሚልክ ነው። እርሱ የሰውን ልጅ ከችግርና ከጭንቀት የሚታደግ፣ ጸሎትን የሚቀበል፣ ሀዘንንና ጥፋትን የሚርቅ ነው። ሲሳይን የሚፈጥረው እርሱ ብቻ ነው። በረከቱ በጣም ብዙ ነውና ሲሳይን አያቋርጥም ኃጢአትን ከሚሠሩት። የእርሱን ትእዛዛት የማይታዘዙትን ወይም ከከለከሉት ክልከላዎች የሚርቁትን የታማኝነት መጋረጃውን አያሳፍርም ወይም አያቅፍም። እሱ በጣም ይቅር ባይ፣ በጣም መሐሪ ነውና የማይቸኩል ነው። ቅጣት እና ማሰቃየት የሚገባቸውን በመቅጣት (አድሃብ)። በረከቱንና ውለታውን ጠላቶቹ እና ወዳጆቹ በእነዚያ በነርሱ ላይ ይበትናቸዋል። ለማንም ምንም አይራራም። እና እንደ ከፍተኛው፣ ከቸርነቱ እጅግ በጣም ዋጋ ያለው፣ እሱ ትክክለኛውን የደስታና የመዳን መንገድ ያሳየናል። ወደ ጀነት እንድንገባ

---

[4] ኢማም-ኢ ራባኒ በ1034 (1624 አ.አ.) ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ።

እንዳንስት ያስጠነቅቀናል። እናም እራሳችንን ከተወዳጁ ነብዩ ‘ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም’ ጋር በማስማማት በጀነት ውስጥ ማለቂያ የሌላቸውን በረከቶችን፣ ማለቂያ የለሽ እና የማያልቅ ተድላዎችን እና የራሱን ፀጋ እና ፍቅር እንድናገኝ አዞናል። ስለዚህ የአላህ በረከቶች ልክ እንደ ፀሐይ ግልጽ ናቸው። ከሌሎች የሚመጡ ፀጋዎች ፣ በእርግጥ ፣ ከእሱ የመጡ ናቸው። እሱ፣ እንደገና፣ እሱ ሌሎችን አማላጅ የሚያደርግ እና ሞገስን ለማድረግ ምኞትን፣ ሀይልን እና ጥንካሬን የሚሰጥ ነው። በዚህ ምክንያት እርሱ ሁል ጊዜ በሁሉም ቦታዎች እና በሁሉም ሰዎች የሚመጡትን በረከቶች ሁሉ የሚልክ ነው። ከእርሱ በቀር ከማንም ውለታን መጠበቅ ከጠባቂው አንድ ነገር እንደመጠየቅ ወይም ከድሆች ምጽዋትን እንደመጠየቅ ነው። አላዋቂዎችም ሆኑ የተማሩ፣ እና ብሎኮች ጭንቅላት እንዲሁም አስተዋዮች እና ጠንቋዮች እዚህ የምንናገረው ትክክል እና እስከ ነጥቡ ድረስ እንደሆነ ያውቃሉ ፣ ምክንያቱም ፣ የተነገረው ሁሉ ግልፅ እውነታ ነው። እነሱን ማሰብ እንኳን አስፈላጊ አይደለም።

ሞገስን ያደረገ ምስጋናና ክብር ይገባዋል። ስለዚህ እያንዳንዱ ሰው አላህን ማመስገን የሰው ግዴታ ነው። እነዚህን ጸጋዎች የሰጠው እዳ ነው፤ ጥበብ የምታዝዘው ግዴታ ነው። ነገር ግን ይህ ለእርሱ የሚገባውን ምስጋና ለመፈጸም ቀላል አይደለም, ምክንያቱም ሰዎች, በመጀመሪያ ከምንም የተፈጠሩ, ደካማ, እና ጉድለት ያለባቸው ናቸው። አሏህ ተአላ ግን ሁሌም እና ዘላለማዊ ነው። እሱ ከጉድለት በጣም የራቀ ነው። የበላይነቱ ሁሉ የሱ ብቻ ነው። ወንዶች በምንም መልኩ ከአሏህ ጋር ምንም አይነት መመሳሰል ወይም ቅርበት የላቸውም። በጣም ዝቅተኛ የሆኑ ሰዎች ልክ እንደ አላህ ላቅ ያለ ፍጡርን ለክብሩ በሚገባ ማመስገን ይችላሉን? ወንዶች ቆንጆ እና ዋጋ ያላቸው የሚሏቸው ብዙ ነገሮች አሉ ነገር ግን እነሱ ክፉ መሆናቸውን ያውቃል እና አይወዳቸውም። እንደ አክብሮት ወይም ምስጋና የምንቆጥራቸው ነገሮች በጭራሽ የማይወደዱ የተለመዱ ነገሮች ሊሆኑ ይችላሉ። በዚህ ምክንያት ወንዶች የራሳቸው ጉድለት ያለበት አእምሮ እና አጭር እይታ ያላቸው ለአሏህ ምስጋናን እና ክብርን የሚገልጹ ነገሮችን መለየት አይችሉም። አላህ የማመስገን እና የማመስገን መንገዶች በእርሱ እስካልታዩ ድረስ እንደ ማመስገን ተደርገው የሚታዩ ተግባራት ስም ማጥፋት ሊሆኑ ይችላሉ።

ስለዚህ, መታየት ያለበት ምስጋና እና የሚደረጉ ሰብዓዊ ተግባራት በልባቸው፣ ምላስ እና አካላቸው ወደ አሏህ ተአላ ነበር።በአላህ የተተረጎመ እና በተወዳጁ የተነገረው። ነብዩ ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም! አላህ ያሳያቸውና ያዘዛቸው የሰው ልጆች ግዴታዎች እስልምና ይባላሉ። አንድ ሰው ነብዩ ያስተማሩትን መንገድ በመከተል ያመሰግኑታል። አላህ ምንም አይነት ምስጋና አይቀበልም አይወድም ከዚህ መንገድ ጋር የማይጣጣምም ሆነ ውጪ የሆነን አምልኮ ብዙ ሰዎች ውብ አድርገው የሚቆጥሯቸው ነገር ግን እስልምና የማይቀበለው እና አስቀያሚ አድርጎ የሚመለከታቸው ነገሮች አሉ። ስለዚህ አላህን በማመስገን ምክንያት ያላቸው ሰዎች ከሀዲስ ሙሐመድ ‹አለይሂሰላም› ጋር ራሳቸውን ማላመድ አለባቸው። መንገዱ እስልምና ይባላል። ሙሐመድን "አለይሂሰላም" የሚከተል ሰው ሙስሊም ይባላል። አላህን ማመስገን ማለትም መሐመድን አለይሂ ሰላምን መከተል '**ኢባዳ** (አምልኮ) ይባላል። የእስልምና አስተምህሮዎች በሁለት ክፍሎች የተከፈሉ ናቸው-ሃይማኖታዊ እና ሳይንሳዊ።

1) በልብ ማመን ያለባቸው ትምህርቶች **ኡሱል-ዲን** ወይም **የኢማን** ትምህርቶች ይባላሉ።

ባጭሩ **ኢማን** ማለት ሙሐመድ 'አለይሂ-ሰላም' ያስተማሩትን ስድስት መርሆች ማመን እና እስልምናን መቀበል እና የክህደት ምልክቶችን ከመናገር እና ከመጠቀም መቆጠብ ማለት ነው። ማንኛውም ሙስሊም የክህደት ምልክቶችን (ካፍርን) በመማር ከመጠቀም መቆጠብ ይኖርበታል። ኢማን ያለው ሰው **ሙስሊም** ይባላል።

2) ከአካል ጋር መተግበር ያለባቸው የአምልኮ ትምህርቶች እና በልብ እና በሰውነት መወገድ ያለባቸው እና በልብ

መተግበር ያለባቸው ትምህርቶች **ፋርዝ** ይባላሉ, እና ከመስራት መራቅ ያለባቸው **ሀራም** ይባላሉ። እነዚህ ትምህርቶች **ፋሩ-ኢ-ዲን ወይም አህካም-ኢ-ኢስላም** ወይም **ኢስላማዊ አስተምህሮዎች** ይባላሉ።

ካሊማ-ኢ-ተውሂድን ለመናገር እና የሚያስተላልፈውን እውነታ ማመን፣ መጀመሪያ ላይ ለእያንዳንዱ ሰው አስፈላጊ ነው፤ካሊማ-ኢ-ተውሂድ **"ላ ኢላሀ ኢል-አላህ ሙሀመድን ረሱሉላህ**" ነው፣ እሱም ''አላህ አለ እና አንድ ነው''

ማለት ነው። ሙሐመድ “ዐለይሂ-ሰላም” የሱ ነብይ ናቸው። ይህንን እውነታ ማመን ማለት ‘’ኢማንን ማግኘት’’ እና ‘’ሙስሊም መሆን’’ ማለት ነው። ኢማን ያለው ሰው ‘**ሙእሚን** (አማኝ)’ እና **‘ሙስሊም**’ ይባላል። ኢማን ቀጣይ መሆን አለበት። ስለዚህ ኩፍርን የሚያስከትሉ ተግባራትን ከመስራት እና ክህደትን (ካፍርን) የሚያሳዩ ነገሮችን ከመጠቀም መቆጠብ ያስፈልጋል።

ቁርኣን አል-ከሪም የአላህ ቃል ነው። አሏሁ ተኣላ ቃሉን ወደ ሙሐመድ ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ኢብራሂል (ጂብሪል) ‘ዐለይሂሠ-ሰላም’ በሚባል መልአክ አማካኝነት መልእክት አድርጎ ላከ። በቁርአን አል-ከሪም ውስጥ ጥቅም ላይ የሚውሉት ቃላት በአረብኛ ቋንቋ ነው ግን ጎን ለጎን በአላህ ተዘጋጅተዋል። በቁርኣን አልከሪም ውስጥ ያሉት ቃላቶች በአያት ውስጥ ወርደዋል ማለትም ፊደሎች እና ቃላት በአሏህ ጎን ለጎን የተደረደሩ። በእነዚህ ፊደሎች እና ቃላት የተሸከሙት ትርጉሞች ካላም-ኢላሂ (የአሏህ ቃል) ያስተላልፋሉ። እነዚህ ፊደሎች እና ቃላት (በአጠቃላይ) **ቁርኣን አልከሪም** ይባላሉ። ካላም-ኢ-ኢላሂ ያላቸው ትርጉሞች ቁርኣን ናቸው። አልከሪም እንዲሁ ይህ የቁርዓን አልከሪም ገጽታ፣ ማለትም ካላም-ኢ-ኢላሂ፣ ፍጡር አይደለም። እንደ ሌሎቹ የአሏህ ባህሪያት ዘላለማዊ እና ቋሚ ነው። ጀብራኢል ዓለይሂ ወሰለም በየአመቱ የአላህን መልእክተኛ ይጎበኝ ነበር፡ ቀደም ሲል የወረደውን ቁርኣን አል-ከሪም ያነብ ነበር፡ በላውህ-መሕፉድ[5] እና በተመዘገቡት ቅደም ተከተል የተባረኩት ነቢያችን ከሊቀ መላእክት በኋላ ይደግማሉ። የሰው ልጅ በላጬ የኋለኛውን አለም በተባረከበት ህልውናው ሊያከብረው በተቃረበበት ወቅት እጅግ ውድ የሆነው መልአክ ሁለት ጊዜ ሙሉ ቁርኣን አልከሪምን እየደጋገመ ጎበኘው። የተባረኩት ነብያችን እና አብዛኞቹ ሶሓቦች ቁርኣንን አልከሪም ሙሉ ለሙሉ ሃፍዘው ቆይተዋል። የአላህ ውዱ የመጨረሻይቱን ዓለም ባከበረበት አመት ከተባረከው ጋር፣ የመጀመርያው ኸሊፋ አቡ በክር አስ-ሲዲቅ የአላህ መልእክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) የነበራቸውን ሶሓቦች አንድ ላይ አሰባሰበ ቁርኣንን በልቡ እና ቀደም ሲል የተጻፉትን ክፍሎች ተማረ። ጊዜያዊ ኮሚቴ አደራጅቷል፣ በዚህም የመላው

[5] እባኮትን ማለቂያ የሌለው የደስታ መሳጭ ሶስተኛውን ክፍል ሰላሳ ስድስተኛውን ይመልከቱ።

ቁርአን ጽሑፍ ተጻፈ ። ስለዚህም **ሙስሃፍ** የሚባል ሰማያዊ መጽሐፍ፣ ማለትም የቁርኣን አል-ከሪም የተጻፈ (ወይም የታተመ) ቅጂ። ሰላሳ ሶስት ሺህ ሶሓቦች ተሰብስበው የነባር ሙስሓፍ እያንዳንዱ ፊደል ትክክለኛና ትክክለኛ ቦታ ላይ ስለመሆኑ መግባባት ላይ ደረሱ።

የሙሐመድ ‹አለይሂ-ሰላም› ንግግሮች **ሀዲት-ሺሪፍ** ይባላሉ። ሀዲሥ ሸሪፍስ ትርጉማቸው በአላህ ተመስጦ ነው።

ምንም እንኳን በሙሐመድ "አለይሂ-ሰላም" የተነገሩ ቢሆንም **ሀዲስ-አይ-ቁዲስ** ይባላሉ። ብዙ የሀዲስ-ሼሪፍ መጽሃፎች አሉ። **ቡኻሪ** እና **ሙስሊም** በሰፊው የሚታወቁት ናቸው። ከእሏህ ትእዛዛት ውስጥ እምነትን የሚያዝዙ ትምህርቶች ኢማን ይባላሉ፣መተግበር ያለባቸው **ፋርዝ** ይባላሉ። ክልከላዎች **ሃራም** ይባላሉ። ፋርዝ እና ሃራም በድምሩ **አህካም-ኢ-ኢስላሚያ ይባላሉ።** ከእስልምና አስተምህሮዎች አንዱን እንኳን የካደ ሰው **ካፊር** (ከሓዲ) ይባላል**።**

ሰዎች ማድረግ ያለባቸው ሁለተኛው ነገር ልባቸውን ማጽዳት ነው። “ልብ” ስንባል ሁለት ነገሮችን እንረዳለን። በደረታችን ውስጥ ያለው የስጋ ቁራጭ በሁሉም ሰዎች ማለት ይቻላል 'ልብ' ይባላል። በዚህ መልኩ ልብ በእንስሳት ውስጥም አለ። ሁለተኛው ልብ የማይታየው ልብ (ቁሳዊ) ልብ ውስጥ የሚኖር ነው። ይህ ሁለተኛው ልብ ደግሞ 'ልብ' ተብሎ ይጠራል። በሃይማኖት መጻሕፍት የተጻፈው ይህ ልብ ነው። የእስልምናን አስተምህሮ የሚያስተናግድ ይህ ልብ ነው። የሚያምን ወይም የሚክድ ይህ ልብ ነው። የሚያምን ልብ ንፁህ ነው። የሚክድ ልብ ቆሻሻ ነው። ሞቷል። በትጋት በመታገል ልባችንን ማጥራት የመጀመርያ ተግባራችን ነው። አምልኮ በተለይም ማስገድ እና ኢስቲግፋር የተባለውን ልዩ ጸሎት መስገድ ልብን ያጸዳል። ሀራም መፈጸም ልብን ያቆሽሻል። የተባረኩት ነብያችን **“ኢስቲግፋርን በጣም በለው! አንድ ሙስሊም ኢስቲግፋር የተባለውን ጸሎት ያለማቋረጥ ከሰገደ አላህ ከበሽታና ከአደጋ ይጠብቃቸዋል። ከማይጠብቁት ቦታ ሪዝቅን** (ምግብን፣ ሲሳይን**) ይልካቸዋል**። ኢስቲግፋር ማለት “ኢስታግፊሩላህ” ማለት ነው። ጸሎቶች ተቀባይነት ማግኘታቸው ጠያቂው ሙስሊም ሆኖ፣ ለተፈፀመው ኃጢአት ተውባ ማድረግ፣ እና ጸሎቱን ትርጉሙን አውቆ እና በእምነት መጸለይ ቅድመ

ሁኔታ ነው። በጨለመ ልብ የሚሰገድ ሶላት ተቀባይነት አይኖረውም (አሏህ ታላ)። በየቀን ሶስት ጊዜ የጸለየ እና አምስት ጊዜ ሶላትን የሰገደ ሰው ልብ ማለት ይጀምራል። በአፍ ብቻ የሚጸልይ ጸሎት፣ ያለ ልብ ደግሞ መናገሩ ምንም አይጠቅምም።

በእስልምና ሀይማኖት የታዘዙት ሃይማኖታዊ አስተምህሮቶች **በአህል አል-ሱና** ሊቃውንት መጽሃፍ ውስጥ ተጽፈዋል። ቀጥታ እና ክፍት የሆኑ አያት-ከሪማስ እና ሀዲት-ሼሪፍ አሉ። ትርጉሞች, እና ስለዚህ ናስ ተብለው የሚጠሩት, በክርክር መካከል እና በአህል አስ-ሱናቶች ሊቃውንት የተላለፉ ኢስላማዊ አስተምህሮዎች። አንዳቸውንም እንኳ የካደ ሰው **ካፊር** (ከሓዲ) ይሆናል። ክህደቱን ከደበቀ **ሙናፊቅ** ይባላል። እናም ክህደቱን ደብቆ ሙስሊም መስሎ ሙስሊሞችን ለማሳሳት ቢሞክር **ዚንዲቅ** ይባላል። ነገር ግን ጥቅስ በተሳሳተ ትርጉም ከተተረጎመ የሚመጣ አለማመን አንድ ሰው **ካፊር** እንዲሆን አያደርገውም። ነገር ግን ከትክክለኛው የአህል አስ-ሱናት መንገድ ማፈንገጥ ያንን ሰው ወደ ጀሀነም ይመራዋል ግልጽ በሆነ ትርጉም ጥቅሶች ላይ ባለው እምነት የተነሳ ያ ሰው በዘላለማዊ ቅጣት ውስጥ አይቆይም። ከጀሀነም ይድናል ወደ ጀነትም ይወሰዳል። የዚህ አይነት ሰዎች **ቢድአት** ወይም **የውሸት** (የዳላላት) **ቡድኖች** ይባላሉ። ሰባ ሁለት የዳላላት ቡድኖች አሉ። በነዚህ ሰዎች ወይም በከሓዲዎች ወይም ክህደቶች ለሰው ልጆች የሚሰጡት የአምልኮ ተግባራት ወይም ፀጋዎች ወይም አገልግሎቶች አንዳቸውም ተቀባይነት የላቸውም። ምጽዋቶቻቸው በመጨረሻይቱ ዓለም ምንም አይጠቅሟቸውም። ትክክለኛ እምነት ያላቸው ሙስሊሞች **አህል አስ-ሱንናት ወል-ጃማት** ወይም **ሱኒ** ሙስሊሞች ይባላሉ። የሱኒ ሙስሊሞች የአምልኮ ተግባራቸውን በመፈፀም በአራት (በትክክለኛ መንገድ የተመሩ) ንዑስ ቡድኖች ተከፍለዋል። አህለል አስ-ሱንናት የተባሉት ወሳኝ የአቂዳ ቡድን ሙስሊሞች ሆነው እርስ በርሳቸው ይመለከታሉ እና እርስ በርሳቸው ይዋደዳሉ[6]። ከነዚህ አራት ቡድኖች (መድሃቦች) በአንዱ ውስጥ ያልሆነ ሰው የሱኒ ሙስሊም አይደለም። የሱኒ ሙስሊም ያልሆነ

---

[6] እነዚህ አራት ቡድኖች (ወይም መድሀቦች) የሐነፊ መድሀብ፣ የሻፊዒይ መድሀብ፣ ማሊኪ መድሃብ እና ሀንበሊ መድሃብ።

ሰው ካፊር ወይም የቢድዓ ባለቤት ነው በሐዲስ ኢማም ራብኒ በደብዳቤ ተጽፎአል በተለይም በመጀመሪያው ቅጽ ሁለት መቶ ሰማንያ ስድስተኛው ፊደል (በታላቁ ስራው መክቱባት) እንዲሁም ዱር አል-ሙኽታር በተሰኘው መጽሃፍ ላይ በተህታዊ ማብራሪያ፣ በምዕራፉ ዘባይክ፣ እና በአል-በሳይር ሊ-ሙንኪር-ኢት-ተውሱሱል-ቢ-አህል-ኢል-ማቃቢር ከሰነዶች እና ማስረጃዎች ጋር። ሁለቱም መጻሕፍት በአረብኛ ናቸው። የኋለኛው በህንድ ተጽፎ በ1395 (1975 አ.አ.) ታትሟል። በኢስታንቡል፣ ቱርክ ውስጥ የሚገኘው ሃኪካት የመጻሕፍት መደብር መጽሐፉ በማካካሻ ሂደት ብዙ ጊዜ ተባዝቷል።

የአምልኮ ሥርዓቱን የሚፈጽም ሰው እንደ አንድ ከሆነ ከአራቱ መድሀቦች ኃጢአት ይሠራል ወይም ስህተት ከሠራ አምልኮ እና ተውባን ካደረገ አላህ ይምራል። ተውባ ካደረገ አሏሁ ተአላ ይቅር ይለዋል። ቢሻም በገሀነም ውስጥ ፈጽሞ አያገባውም። ነገር ግን ከፈለገ ያሰቃየዋል, በኋላ ግን ከስቃይ ይወጣል። በእስልምና ማመን ካለበት ግልፅ ሀቅ አንዱን እንኳን ያላመኑ ማለትም በመሀይም ሰዎች እንኳን የሚሰሙት ካፊሮች (ከሓዲዎች) ይባላሉ እና በጀሀነም ውስጥ ዘላለማዊ ስቃይ ይደርስባቸዋል።

ሁለት ዓይነት ካፊሮች አሉ፡ ካፊር ሰማያዊ መጽሐፍ ያለው ቅዱስ መጽሐፍም የሌለው። ሙስሊም ወላጆች ያሉት ሰው እስልምናን ቢተው "**ሙርታድ**" (ከሃዲ) ይባላል። ኢብኑ አቢዲን ረሒመሁላሁ ተዓላ እንደተናገረ እንዲህ ይላል። ኒካህ (ኢስላማዊ ጋብቻ ውል) ሐራም የሆነባቸው ሰዎች (የተከለከለ፣ ልክ ያልሆነ) በሺርክ (ሽርክ፣ አለማመን) ምክንያት።

ከሰባ ሁለቱ የመናፍቃን ቡድኖች በአንዱ ውስጥ ያሉ ሰዎች ሙስሊሞች እና አሁንም የማን ኑፋቄ ውስጥ ሰርጎ ሃይማኖታዊ አለመሆን፣ ክህደቶች፣ መናፍቅ ፣ዚንዲቅስ፣ ርችት አምላኪዎች ፣ የተጠሩ ሰዎች [ብራህሚኖች፣ ቡዲስቶች፣] ባቲኒስ፣ ኢባሃቲስ እና ዱርዚስ (ድሩዝ)፣ ጣዖት አምላኪዎች የጥንት ግሪክ ፈላስፎች እና ሙናፊቅዎች ሰማያዊ መጻሕፍት የሌላቸው ከሓዲዎች ናቸው። ኮሚኒስቶች እና ፍሪሜሶኖች ሰማያዊ መጽሐፍ የሌላቸው ከሓዲዎች ናቸው። በተገለጡ ሰማያዊ መጻሕፍት የሚያምኑ ክርስቲያኖች እና አይሁዶች፣ እንደ **ታውራ** እና **መጽሐፍ ቅዱስ**, በኋላ ላይ እርስ በርስ የተጠላለፉ መጽሐፍት ያላቸው ከሓዲዎች ናቸው። እንደነዚህ አይነት ሰዎች ፍጡርን የሚያመልክ ከሆነ

ሙሽሪኮች (በብዙ አማልክቶች ማመን) ይሆናሉ። የአሏህ ባህሪያት **ሲፋትቲ-ቱቡቲያ** እና **ሲፋት-ኢ-ዳቲያ** የሚባሉት **የመለኮት ባህሪያት** (ኡሉሂያት) ይባላሉ። ከሓዲ በሰማያዊ መጽሐፍ ወይም ያለ ማቀፍ እስልምና ወደ ጀሀነም ከመሄድ ያመልጣል። ኃጢአት የሌለበት ንጹህ ሙስሊም ይሆናል። ግን የሱኒ ሙስሊም መሆን አለበት። የሱኒ ሙስሊም መሆን ማለት ከአህል አል-ሱና ሊቃውንት በአንዱ የተፃፈውን መጽሐፍ ማንበብ እና መማር እና ኢማኑን፣ ድርጊቶቹን እና ቃላቶቹን ከዚያ መጽሃፍ ከሚማረው ጋር ማስማማት ማለት ነው። በአለም ውስጥ አንድ ሰው ሙስሊም ከሆነም ባይሆን ያለ ዳሩራ (ጠንካራ አስፈላጊነት ወይም አስገዳጅነት) ከተናገራቸው እና ከተደረጉት ግልጽ ቃላት እና ድርጊቶች ተረድተዋል ። አንድ ሰው ኢማን ይዞ ወደ ቀጣዩ አለም ከሄደ በመጨረሻው እስትንፋስ ላይ የተወሰነ ይሆናል። ከባድ ሀጢያት ያለው ሙስሊም ለራሱ ተውባ ከሰራ በእርግጠኝነት ይቅርታ ይደረግለታል እና ኃጢአት የሌለበት ንጹህ ሙስሊም ይሆናል። በዒልም አልሖል መጽሃፍቶች ውስጥ በዝርዝር ተብራርቷል፡ ለምሳሌ፡- እምነት እና እስልምና (የአሁኑ መጽሐፍ) በተሰኘው መጽሃፍ እና በስድስቱ ማለቂያ የሌለው የደስታ መሰጬ ውስጥ ተውባ ምን ማለት እንደሆነ እና እንዴት እንደሚደረግ።

ኢማን እና እስልምና

በዚህ መፅሃፍ ኢቲቃድ ነማማ የነብዩ ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ኢማንን እና እስልምናን በሚመለከት 'አለይሂ ወሰለም' ሀዲስ-ሸሪፍ ያብራራሉ። በዚህ ሀዲስ ሸሪፍ በረካ የሙስሊሞች እምነት እንዲጠነክር፣ ፅድቅና ደስታን እንዲያገኙ፣ እኚህ ኻሊድ ብዙ ወንጀሎች እና ወንጀሎች ያሉት ደግሞ በ " መንፈስ ቅዱስ" ይድናል ብዬ ተስፋ አደርጋለሁ። በአሏህ ላይ ያለኝ በጎ እምነት ምንም የማይፈልግ፣ ለጋስ እና ብዙ ቸርነት ባለው እና ለባሮቹ በጣም አዛኝ በሆነው እንዲህ ነው፡- ለዚህ ምስኪን ኻሊድ ትንሽ ካፒታል ያለውን ያልተገባ ንግግር ይቅር በል። እና ጥቁር ልብ, እና የተሳሳተ አምልኮዎቹን ተቀበሉ! እራስህን ከውሸታም አታላይ ሴጣን (በእስልምና ጠላቶች የውሸት ቃልና ፅሁፍ ከመታለል) በመጠበቅ በሰላም እረፍ! ከአዛኙ እጅግ በጣም አዛኝ እና ለጋስ የሆነው አሏህ ብቻ ነው። የእስልምና ሊቃውንት እያንዳንዱ ሙካላፍ ወንድ ወይም ሴት እንደሆነ ይናገራሉ የአስተዋይነት እና የጉርምስና ዕድሜ ላይ የደረሰው ሙስሊም ማድረግ አለበት

የአላህን አስ-ሲፋት አድድ-ዳቲያ[7] እና አስ-ሲፋት አትን ቱቡቲያ[8] በትክክል ማወቅ እና ማመን። ይህ ነው በዋነኛነት ለሁሉም ሰው ግዴታ (ፋርድ) የሆነው ። አለማወቅ ሰበብ አይደለም; ኃጢአት ነው። የአህመድ ልጅ ኻሊድ-ኢ ባግዳዲ የፃፈው መጽሃፍ የበላይነትን እና እውቀትን ለሌሎች ለመሸጥ ወይም ታዋቂነትን ለማግኘት አይደለም። አንድ ቅርስ አገልግሎትን መተው ነው። አሏህ ሱብሀነሁ ወተዓላ እኚህን ረዳት የሌለው ካሊድን[9] እና መላውን ሙስሊም በራሱ ሃይል እና በተባረከች የመልእክተኛው ነፍስ ይርዳቸው! አሚን ። ከአሏህ ውጪ ሌላ ነገር ሁሉ ማ-ሲዋ ወይም ‹አላም (ፍጥረት ፣ አጽናፈ ሰማይ) ይባላል; ፣ እሱም አሁን "ተፈጥሮ" ተብሎ ይጠራል። ፍጥረታት ሁሉ አልነበሩም ። አሏህ ተአላ ሁሉንም የፈጠረ ነው። ሁሉም ካለመኖር ወደ መኖር የሚመጡ **ሙምኪን** ናቸው። እና ከምንም የተፈጠረ **ሀዲስ** ናቸው። ማለትም ሳይኖሩ ወደ ሕልውና ሊመጡ ይችላሉ እና ወደ ሕልውና የገቡት በሌሉበት ጊዜ ነው። **ሀዲሥ ሸሪፍ አሏሁ ተአላ ነበረ ሌላ ነገር አልነበረም** ይህ እውነት መሆኑን ያሳያል።

ሁለተኛው አጽናፈ ሰማይ እና ፍጡራን ሁሉ ሀዲስ መሆናቸውን የሚያሳይ ማስረጃ ፍጡራን በየጊዜው እየተለወጡ እና እያተቀየሩ መሆናቸው ነው። በእውነቱ ቃዲም (መጀመሪያ የሌለው) ነገር በፍፁም አይለወጥም። የኣላሁ ተኣላ ዳት (ሰው፣ ማንነት) እና ባህሪያቱ ቃዲም ናቸው እና መቼም አይለወጡም።[10]

---

[7] አሏሁ ተዓላ አስ-ሲፋት አዝ-ዳቲያ የሚባሉ ስድስት ባህሪያት አሉት፡ አል-ውጁድ፣ ህልውና; አል-ቂዳም መጀመሪያ የሌለው እና ያለፈው ዘላለማዊ ነው; አል-ባቃ፣ መጨረሻ የሌለው እና ወደፊት ዘላለማዊ መሆን; አል-ዋህዳኒያ ምንም አጋር ወይም ተዛማጅ የሌለው; አል-ሙክሃላፋቱ ሊ-ል-ሃዋዲት በሁሉም መልኩ ከፍጡር ጋር ተመሳሳይነት ያለው; አል-ቂያሙ ቢ ናፍሲሂ፣ ራስን መኖር ወይም ለህልውናው ምንም ነገር የማይፈለግ መሆን። ከእነዚህ ስድስት ባህሪያት ውስጥ የትኛውም ፍጡር ምንም ዓይነት ግንኙነት የለውም ከእነሱ ጋር።እነሱ የአላህ ብቻ ናቸው። አንዳንድ የእስልምና ሊቃውንት አል-ሙክሓላፋቱ ሊ-ል-ሃዋዲት እና አል-ዋህዳኒያ ተመሳሳይ ናቸው እና የአስ-ሲፋት አዝ-ዳቲያ ቁጥር አምስት ነው ይላሉ።

[8] ገጽ 6፣ 19 እና 33 ተመልከት

[9] ካሊድ ባግዳዲ በደማስቆ በ1247 [1826 አ.አ.] ከዚህ ዓለም በሞት ተለየ።

[10] ይሁን እንጂ በአጽናፈ ሰማይ ውስጥ የቁሳቁሶች ሁኔታ በአካላዊ ክስተቶች ላይ ይለዋወጣል። በኬሚካላዊ ምላሾች, የንጥረ ነገሮች ምንነት ወይም መዋቅር ይለወጣሉ። ነገሮች ወይም ንጥረ ነገሮች መኖራቸውን ሲያቆሙ እና ወደ ሌሎች ንጥረ ነገሮች ሲለወጡ እናያለን። ዛሬ በአቶሚክ ለውጦች እና በኑክሌር ምላሾች በቅርቡ የተገኙት ጉዳዩ ወይም አካል እንዲሁ መኖር ያቆማል እና ወደ ጉልበት ይለወጣል።

የፍጡራን ለውጦች ከዘለአለማዊው ያለፈ ሊሆኑ አይችሉም። ጅምር ሊኖራቸው እና ወደ መኖር መምጣት ካለባቸው ንጥረ ነገሮች ካለመኖር የተፈጠሩ መሆን አለባቸው። አጽናፈ ሰማይ ሙምኪን ለመሆኑ ሌላው ማስረጃ ካለመኖር ወደ መምጣቱ ሊመጣ ይችላል ፍጡራን እንደምናየው ሀዲስ ናቸው; ከምንም ወደ ሕልውና የሚመጡት ማለት ነው። ሁለት ፍጡራን አሉ እነሱም **ሙምኪን** እና **ዋጂብ** ናቸው[11]። ሙምኪን ብቻ ኖሮ ወይም ዋጂብ አል-ዋጂድ ባይኖር ኖሮ ምንም ነገር አይኖርም ነበር[12]።

በዚህ ምክንያት ሙምኪን ወደ ሕልውና ሊመጣ ወይም በራሱ ሊቀጥል አልቻለም። የተወሰነ ኃይል ባይነካው ኖሮ ሁል ጊዜ በሕልውና ውስጥ ይኖራል እናም ወደ ሕልውና ሊመጣ አይችልም ነበር። ሙምኪን እራሱን መፍጠር ስለማይችል; በተፈጥሮ ሌሎች ሙምኪኖችን መፍጠር አልቻለም። ሙምኪን የፈጠረው ዋጂብ አል-ውጁድ መሆን አለበት። የአላም መኖር ከምንም የፈጠረው ፈጣሪ እንዳለ ያሳያል። ስለዚህ የሁሉም ልዩ ፈጣሪ ሙምኪን ነው። ፍጡር ሐዲስ ወይም ሙምኪን ሳይኾን ሁል ጊዜ ያለና ቃዲም (ዘላለማዊ) ያለ ዋጂብ አል-ውጁድ ብቻ ነው። 'ዋጂብ አል-ውጁድ' ማለት ህልውናው ከሌላ ነገር ሳይሆን ከራሱ ነው ማለት ነው። ያ ማለት ሁል ጊዜም በራሱ የሚኖር እንጂ በሌላ ሰው ያልተፈጠረ ነው። ይህ ባይሆን ኖሮ በሌላ ሰው የተፈጠረ ፍጡር (ሙምኪንና ሀዲስ) መሆን ነበረበት። እና ይህ ከላይ ከተጠቀሰው ጋር ይቃረናል። በፋርስ '**ኩዳ**' (ለአላህ ስም ሆኖ ያገለግላል) ማለት 'ሁልጊዜ በራሱ የሚኖር ዘላለማዊ' ማለት ነው። የፍጡራን ክፍሎች በሚያስደንቅ ሥርዓት ውስጥ እንዳሉ እና ሳይንስ በየዓመቱ የዚህን ሥርዓት አዲስ ህጎች ሲያገኝ እናያለን። የዚህ

---

[11] 'ውጁድ' ማለት መኖር፣ መሆን ማለት ነው። " ሦስት ዓይነት ሕልውናዎች አሉ። የመጀመሪያው **ዋጂብ አል-ውጁድ**፣ አስፈላጊው መኖር ነው። እሱ ሁል ጊዜ አለ። እርሱ ከዚህ በፊት አልነበረም፣ ወደፊትም ለዘላለም መኖርን አያቆምም። ወጂብ አልውጁድ አላህ ብቻ ነው። ሁለተኛው ደግሞ ሊኖር የማይችል **ሙምታኒእ አል-ውጁድ** ነው። በፍፁም ሊኖር አይገባም። ይህ ሸሪክ አል-ባሪ (የአላህ አጋር) ነው። ሌላ አምላክ የአላህ ሸሪክ ወይም አምሳያ በፍፁም ሊኖር አይችልም። ሶስተኛው **ሙምኪን አል-ዉጁድ** ሲሆን ሊኖርም ላይኖርም ይችላል። አጽናፈ ሰማይም እንዲሁ ናቸው ፣ ሁሉም ፍጥረታት ያለ ምንም ልዩነት። የዉጁድ ተቃራኒው **አዳም** (አለመኖር) ነው። ሁሉም ፍጥረታት በአዳም ውስጥ ነበሩ, ከመፈጠሩ በፊት አልነበሩም።

[12] ካለመኖር ወደ መኖር የመጣ ለውጥ ነው። በፊዚክስ እውቀታችን መሰረት በንጥረ ነገር ላይ ለውጥ እንዲመጣ ቁሱ በውጫዊ ሃይል መተግበር ያለበት ምንጬ ከቁስ ይቀድማል።

ሥርዓት ፈጣሪ **ሀዪ** (ዘላለማዊ)፣ '**አሊም** (ሁሉን የሚያውቅ)፣ **ቃድር** (ሁሉን ቻይ)፣ **ሙሪድ** (ሁሉን ፈላጊ)፣ **ሳሚ** (ሁሉን ሰሚ)፣ **ባሲር** (ሁሉን የሚያይ)፣ **ሙታካሊም** (ሁሉም ተናጋሪ) እና **ካሊቅ** ((ሁሉን ፈጣሪ)[13] መሆን አለበት። ሞት፣ ለድንቁርና፣ ለአቅም ማነስ ወይም በሌሎች ስር መሆን ማስገደድ፣ መስማት አለመቻል፣ ዓይነ ስውርነት እና ዲዳነት ሁሉም ጉድለቶች ስላ ሆኑ ናቸው። ይህንን አላም ወይም ቃኢናትን (ሁሉንም ፍጡር) በሥርዓት የፈጠረው እና ከመጥፋት የሚጠብቃቸው እንደዚህ ያሉ ጉድለቶች ያሉት በእርሱ ላይ መሆን አይቻልም[14]። በተጨማሪም ከላይ የተጠቀሱትን የፍጹምነት ባህሪያት በፍጥረታት ውስጥ እናያለን። አሏህ በፍጡራኑ ፈጠራቸው። እነዚህ ባህሪያት በእርሱ ውስጥ ባይኖሩ ኖሮ ፍጡራኑ እንዴት ሊፈጥራቸው ቻለ ፍጡራኑም ከሱ በበለጡ ነበር። የነዚህን ሁሉ አለም ፈጣሪም መጨመር አለብን ፍጥረታት ሁሉንም የፍጹምነት ባህሪያት ሊኖራቸው ይገባል። የበላይነት እና ለአንድ ሰው ጉድለት ምንም አይነት ባህሪያት የሉም ጉድለት ያለበት ሰው ፈጠራ ሊሆን አይችልም። ከነዚህ ምክንያታዊ ማስረጃዎች በተጨማሪ አያቲ ኬረማስ እና ሀዲስ ሸሪፌስ አሏሁ ተዓላ የፍጹምነት ባህሪያት እንዳለው በግልፅ ያስረዳሉ። ስለዚህ መጠራጠር አይፈቀድም። ጥርጣሬ አለማመንን ያስከትላል። ከላይ የተጠቀሱት ስምንት ባህሪያት ፍጹምነት **አስ-ሲፋት አት-ቱቡቲያ** ይባላሉ። አሏህ ተአላ ስምንቱ የፍፁምነት ባህሪያት አሉት። በሰውነቱ፣ በባህሪው፣ በምንነቱ ወይም በተግባሩ ላይ ምንም አይነት ጉድለት፣ መታወክ ወይም ለውጥ የለም። ሲፋታድ

---

[13] እነዚህ ስምንቱ የአሏህ ሲፋት አት-ቱቢቲያ ናቸው።

[14] ከአተም ወደ ከዋክብት ያለው ፍጡር ሁሉ የተፈጠረው ከአንዳንድ ስሌቶች እና ህጎች ጋር ነው። በታወቁት የፊዚክስ፣ ኬሚስትሪ፣ አስትሮኖሚ እና ባዮሎጂ ህጎች ውስጥ ያለው መደበኛነት የሰውን አእምሮ ግራ ያጋባል። ዳርዊን እንኳን ስለ ዓይን አወቃቀሩ ቅደም ተከተል እና ጣፋጭነት ሲያስብ እንደ እብድ እንደሚሆን ይሰማው ነበር። አየር የናይትሮጅን (78%)፣ ኦክሲጅን (21%) እና ክቡር (የማይነቃነቅ) ጋዞች (1%) ድብልቅ ነው። ድብልቅ ሳይሆን ውህደት ነው። ኦክስጅን የበለጠ ቢሆን ኖሮ 21 በመቶው ሳንባችንን ያቃጥላል።ከ 21 በመቶ በታች ቢሆን በደም ውስጥ ያሉትን ንጥረ ነገሮች ማቃጠል አይችልም። ለሰውም ሆነ ለእንስሳት መኖር የማይቻል ነገር ነው።ይህ 21 በመቶ በዝናብ ጊዜም ቢሆን የትም ቦታ አይቀየርም። ይህ ደግሞ ታላቅ በረከት ነው። የአይን መገንባት ከዚህ አስደናቂ ነገር ጋር ሲወዳደር ምንም አይደለም ።እንደ ሳይንሳዊ እውቀት የሚያስተምሩትን ስስ ስሌቶችና ቀመሮችን የፈጠረው እርሱ ጉድለት ሊሆን ይችላልን?

- ዳቲያ እና ሲፋት-አድ-ዳቲያ የኡሉሂያት (የመለኮት) ባህሪያት ይባላሉ። አንድ ሰው ፍጡር እንዳለው ካመነ የኡሉሂያት ባህሪያት ሰውየው ሙሽሪክ ይሆናል።

የእስልምና መሠረታዊ ነገሮች

በአላህ እርዳታ እና ጥንካሬ በሰጠው ሁሉንም ዓለማት በሕልው ውስጥ ያቆያል እናም ሁሉንም ጸጋዎች ይሰጣል እና ስጦታዎች እና የማያንቀላፉ አሁን የነቢያችንን "ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም" የተባረከ ንግግር ማብራራት እንጀምራለን ።ከሶሓባዎች ከፍተኛ ከፍተኛው አንዱ የሆነው የሙስሊሞች ጀግና ኢማም ዑመር ቢን ኸጣብ "ረዲየ አሏሁ ዐንሀ" ሁል ጊዜ በሐቅ የሚታወቁት እንዲህ ይላሉ። (ከሶሓቦች መካከል ጥቂቶቻችን በጌታችን ረሱል (ሰ.ዐ.ወ) ፊት እና አገልግሎት ላይ የነበርንበት ቀን ነበር)። ያ ቀን፣ ያች ሰዓት፣ እንደዚህ አይነት የተከበረ፣ ውድ እና የማይናቅ ቀን ነበር። የዛን ቀን የአላህ መልእክተኛ (ሶ.ዐ.ወ) ባደረጉት ንግግር ከእርሳቸው ጋር መሆን እና የተባረከ ውበታቸውን ማየት ለነፍሶች ምግብ የሆነ እና ለነፍሶች ተድላና ሰላም የሚያመጣ መታደል ነበር። የዚን ቀን ክብርና ዋጋ ለማስረዳት (እንዲህ ያለ ቀን ነበር...) አለ። ገብርኤልን በሰው ተመስሎ ማየት ፣ድምፁን መስማት ፣ባሪያዎች የሚያስፈልጋቸውን ''ከሰለላሁ አለይሂ ወሰለም'' እውቀት ለመስማት የታደልን ቀን ያህል የተከበረ እና ውድ ጊዜ ሊኖር ይችላልን ?

በዚያን ጊዜ ጨረቃ በምትወጣበት ጊዜ አንድ ሰው ወደ እኛ መጣ ልብሱ በጣም ነጭ እና ፀጉሩ በጣም ጥቁር ነበር። በእሱ ላይ እንደ አቧራ እና ላብ ያሉ የጉዞ ምልክቶች አልነበሩም። ማናችንም ብንሆን የአላህ መልእክተኛ ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም ባልደረቦች ነን አላወቅናቸውም። ማለትም ካየናቸው እና ከምናውቃቸው ሰዎች አንዱ አልነበረም። የአላህ መልእክተኛ "ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም" ፊት ተቀመጠ። ጉልበቱን ወደ ተባረከ ጉልበቱ አቀረበ። የሰው መልክ ያላው ገብርኤል የተባለው መልአክ ነው። ምንም እንኳን ጅብሪል ዐለይሂ-ሰላም እንዲህ ተቀምጦ አዳብ የተከተለ ባይመስልም ይህ ሁኔታ ግን አንድ ጠቃሚ ነገርን ያመለክታል። ማለትም የሀይማኖት እውቀትን ለመማር ማፈር ትክክል እንዳልሆነ እና በላይ ኩራት እና ትዕቢት ለሊቅ እንደማይመጥን ያሳያል። በዚህ

ሁኔታ ሴብራይል ዓለይሂ-ሰላም ለሶሓቦች ሁሉም ሰው በዲን መማር የሚፈልገውን ሳይሰለች በነፃነት መምህራኑን መጠየቅ እንዳለበት ያስረዳል። ምክንያቱም ዲን በመማር ማፈር እና የአሏህን ውዴታ በመክፈል ፣በመማር እና በመማር መሰላቸት ትክክል አይደለምና። (እጆቹን በጌታችን ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም የተባረከውን ተንበርካኪ ላይ አደረገ። የአላህ መልእክተኛን; የአላህ መልእክተኛ ሆይ! ስለ እስልምና እና ሙስሊም አስረዳን)። በመዝገበ-ቃላቱ ውስጥ (እስልምና) የሚለው ቃል በመስገድ እጅ መስጠት ማለት ነው። ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም እስልምና የሚለው ቃል የአምስቱ የእስልምና መሰረቶች ስም መሆኑን ገልፀውታል።

የአላህ መልእክተኛም እንዲህ ብለዋል፡-

1- የእስልምና ቅድመ ሁኔታዎች የመጀመሪያው (የሸሀዳ ቃል ማለት)። ካሊማ-ኢ ሻሃዳህ ማለት (ኢሽሂድኡ ኢን ላኢላሀ ኢለላህ ወአሽሀዱ አና ሙሀመዴን አብዱሁ ዋ ረሱሉህ) ማለት ነው። ማለትም ጥበበኛ እና አስተዋይ እና ሊናገር የሚችል ሰው፡- "መመለክ እና ሊመለክ የሚገባው ከርሱ በቀር በምድርም በሰማይም ውስጥ ምንም እና ማንም የለም። እውነተኛው አምላክ አሏህ ብቻ ነው።) ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም እንዲህ ብለዋል ከአምስቱ የእስልምና አስፈላጊ ነገሮች የመጀመሪያው "ካሊማት አሽሻሃዳ ለማለት" ነበር ማለትም “ኢሽሃዱ አን ላ ኢላሃ ኢል-አላህ ዋ ኢሽሀዱ አና ሙሀመድን አብዱሁ ወረሱሉህ።

በሌላ አነጋገር ለአቅመ አዳም የደረሰና መናገር የሚችል አስተዋይ ሰው በድምፅ “በምድር ላይ ወይም በሰማይ፣ በዚያ

መመለክ የተገባው ከአላህ በስተቀር ሌላ አይደለም። ሊመለክ የሚገባው እውነተኛው ፍጡር አሏህ ብቻ ነው። እሱ ዋጂብ ዑልወጁድ ነው። ሁሉም ዓይነት የበላይነት በእርሱ አለ። በእርሱ ውስጥ ምንም እንከን የለበትም። ስሙ አላህ ነው እና በዚህ በፍጹም ልብ ማመን እና ደግሞ አንድ ሰው በጣም የተከበረውን መናገር እና ማመን አለበት የሮዝ ቆዳ ያለው ሰው, ነጭ-ቀይ, ብሩህ እና ቆንጆ ፊት, ጥቁር ዓይኖች እና የዓይን ብሌቶች; የተባረከ ሰፊ የነበረው ግንባሩ, በሚያምር ስነምግባር እና ባህሪ; የእሱ ጥላ መቼም መሬት ላይ ወድቆ አያውቅም፣ ለስላሳ ተናጋሪ እና አረብ ይባላል ምክንያቱም የተወለደው

በሐሸማውያን ተወላጅ በሆነው መካ ነው፣ ስሙ ሙሐመድ ኢብኑ አብዱላህ የአላህ (ሱ.ወ) የሰው ባሪያ (አብዲ) እና መልእክተኛው (ረሱል) ነው።

የነቢዩ እናት ሀዲስ አሚና ቢንት ወሃብ ትባላለች። በመካ (ሚያዝያ 20 ቀን 571 ዓ.ም) ረፋድ ላይ ተወለደ። አርባ አመት ሲሞላው 'ቢጧ' በተባለው አመት ነብዩ መሆናቸውን ተነገረው። ከዚህ በኋላ በመካ ለአስራ ሶስት አመታት ሰዎችን ወደ እስልምና ጋብዟል። ከዚያም በአላህ ትእዛዝ ወደ መዲና ተሰደደ። እዚያም እስልምናን በየቦታው አስፋፋ። ከሂጂራ አስር አመታት በኋላ ፣ ሰኞ 12 ረቢዕ አል- አወል (ሐምሌ 632)[15] በመዲና ውስጥ ከዚህ አለም በሞት ተለየ።

2-ሁለተኛው የእስልምና አምስት አስፈላጊ ነገሮች ናማዝ (ወይም ሰላት) የሚባል ጸሎት በቀን አምስት ጊዜ ማከናወን ነው። ሁኔታዎችን ማሟላት እና አስፈላጊ የሆኑትን ነገሮች መጠበቅ የእያንዳንዱ ጸሎት ጊዜ ሲመጣ ፋርዜስ ይባላሉ። እያንዳንዱ ሙስሊም በየቀኑ አምስት ጊዜ ኒማዝ በመስገድ ቀደም ብሎም ሆነ በኋላም ቢሆን በተወሰነው ጊዜ ውስጥ በመስገድ እና በተወሰነው ጊዜ ውስጥ መፈፀምህን ማወቅ ፈርድ ነው። የተወሰነው ጊዜ ከመጀመሩ በፊት ናማዝ ማድረግ ከባድ ኃጢአት ነው። ይህ ከባድ ኃጢአት በአብዛኛው የሚከሰተው አላዋቂዎች እና ላ-ማዳቢይ ሰዎች ያዘጋጃቸውን የተሳሳቱ የቀን መቁጠሪያዎችን በመጠቀም ነው። ያ ናማዝ ሰሂህ (የሚሰራ) አይሆንም።(የላ-መድሀቢ ሰዎች ከአራቱ መድሀቦች አንዱንም ያልተላመዱ ናቸው።ይህ የተሳሳተ መመሪያ ሙስሊሞች የቀደመውን የከሰአት ሶላትን እና የምሽቱን የፋርዝ ሶላት

---

[15] እንደ ታሪክ ጸሐፊዎች ነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ወደ ሰውር ዋሻ ገቡ ተራራ ወደ ምሽት ሐሙስ 27ኛው ሳፋራ 622 ዓ.ም. ከአል-መካተል መኩራማ ወደ አል-መዲናት አል-ሙናውራ በተሰደደበት ወቅት ሰኞ ማታ ከዋሻው ወጥቶ ቁባ ገባ። ሰኞ ረቡዕ ረቡዕ 8 ረቡዕ 20 ኛው መዲና አካባቢ አንድ ሩብ መስከረም በጎርጎርያን አቆጣጠር እና መስከረም 7 በጁሊያን የቀን መቁጠሪያ ነው። ይህ አስደሳች ቀን የሙስሊሞች ሂጅሪ መጀመሪያ ሆነ (ሄጂራል) - ሸምሲ (የፀሐይ) የቀን መቁጠሪያ። በሺዓዎች የተቀበሉት የሂጅሪ ሸምሲ አቆጣጠር መጀመሪያ ከዚህ ስድስት ወራት ቀደም ብሎ ነው። ይኸውም የመጁሲ ከሓዲዎች የናውሩዝ በዓል (እሳት አምላኪዎች) መጋቢት 20 ይጀምራል። በዕለተ ሐሙስ የዓለማችን ስፍራዎች ሁሉ ቀንና ሌሊት እኩል ርዝመት ሲኖራቸው ቁባ ላይ ቆዩ እና አርብ ሩብ ሰፈርን ለቀው በዚያው ቀን መዲና ገቡ። በዚሁ አመት የሙሀረም ወር መግቢያ (አርብ ሰኔ 16) እንደ ሂጅሪ ቃማሪ አቆጣጠር ተቀባይነት አግኝቷል። የዚያ የቃማሪ (ጨረቃ) ዓመት አዲስ ዓመት ጁላይ 16፣ አርብ ነበር። የሂጅሪ ሸምሲ አመት ከየትኛውም ምዕራባዊ አዲስ አመት ቀን ጋር ይገጣጠማል። ከምዕራቡ አዲስ ዓመት 622 ዓመታት ቀደም ብሎ ነው። እናም የምዕራቡ አመት ከየትኛውም የሂጅሪ ሸምሲ አመት ቀን ጋር የሚገጣጠመው ከዛ ሂጅሪ ሸምሲ አዲስ አመት 621 አመት ዘግይቷል።

ክፍል ክራሓት (ወይም ካራሃት) ተብሎ የሚጠራው በኃጢአታቸው ጊዜ ቀደም ብለው እንዲሰግዱ ያደርጋቸዋል። የኬራሃት ጊዜዎች ማለቂያ በሌለው የደስታ ፋሲካል ውስጥ እና እንዲሁም ሚፍታ-ኡል-ጃና በተሰኘው የመጽሐፉ ለስላሳ ሽፋን ውስጠኛ ገጽ ላይ ተብራርተዋል። የኬራሃት ጊዜዎች ማለቂያ በሌለው የደስታ ፋሲካል ውስጥ እና እንዲሁም ሚፍታህ-ኡል-ጃና በተሰኘው የመጽሐፉ ለስላሳ ሽፋን ውስጠኛ ገጽ ላይ ተብራርተዋል። እባኮትን የግርጌ ማስታወሻ[16] ከታች ይመልከቱ። ናማዝ ፋራዶቹን፣ ዋጃቦቿን እና ሱናዎችን በትኩረት በመስራት ልብን ለአሏሁ ተዓላ በማስረከብ እና የተወሰነው ጊዜ ከማለፉ በፊት መከናወን አለበት። በቁርዓን አል-ከሪም ናማዝ 'ሰላት' ይባላል። ሰላት ማለት የሰው ሰላት፣ የመልአኩ ቃል ኢስቲግፋር እና የአላህ ርህራሄ እና እዝነት ማለት ነው። በእስልምና ሰላት ማለት በዒልም አል-ሀል ኪታቦች ላይ እንደሚታየው የተወሰኑ ተግባራትን ማከናወን፣ አንዳንድ ነገሮችን ማንበብ ማለት ነው። ሰላት የሚጀምረው 'አላሁ አክበር' በሚሉት ቃላት ሲሆን 'ተክቢር አል-ኢፍቲታህ' ተብሎ የሚጠራ ሲሆን እጆቹን ወደ ጆሮ ከፍ ካደረገ በኋላ ለወንዶች እጆቹን ከእምብርት በታች ካጨበጨቡ በኋላ ይጠናቀቀል።በመጨረሻው የመቀመጫ አቀማመጥ መጨረሻ ላይ ጭንቅላትን ወደ ቀኝ እና ግራ ትከሻ በማዞር የሚከናወነው በሰላም ያበቃል።

3-የእስልምና ሦስተኛው አስፈላጊ ነገር ለአንድ ሰው ንብረት ዘካ መክፈል ነው። የዝካ መዝገበ ቃላት ንፅህና፣ ማመስገን እና ጥሩ እና ቆንጆ መሆን ነው። በእስልምና ዘካ ማለት ከሚያስፈልገው በላይ የዘካ ንብረት ላለው ሰው ከሚያስፈልገው በላይ እና ኒሳብ በሚባል መጠን የተወሰነውን ንብረቱን ነጥሎ በቁርኣን አልከሪም ውስጥ ለተሰየሙ ሙስሊሞች ያለ ማሻሸት መስጠት ማለት ነው። ዘካት የሚከፈለው ለሰባት ዓይነት ሰዎች ነው። በአራቱም መድሀቦች ውስጥ አራት ዘካዎች አሉ፡ የወርቅ እና የብር ዘካ፣ የንግድ ዕቃዎች ዘካ፣ የከብት እንስሳት ዘካ (በግ፣ ፍየሎች) እና ከብቶች] ከግማሽ ዓመት በላይ በእርሻ ላይ

---

[16] በናማዝ ላይ መረጃ እባኮትን አራተኛውን ማለቂያ የሌለው የደስታ ክፍል በዝርዝር ያንብቡ። እንዲሁም ሚፍታህ-አል-ጃና የተሰኘውን መጽሐፍም ተመልከት። የእንግሊዘኛው እትሙ ሃኪካት የመጻሕፍት መደብር ፣ ኢስታንቡል: ቱሪክ ውስጥ ይገኛል።

የሚሰማሩ, እና ከምድር የተገኘ የሁሉም አይነት አስፈላጊ ንጥረ ነገሮች ዘካ። ይህ አራተኛው የዘካ አይነት "ኡሽር" ተብሎ የሚጠራ ሲሆን ወዲያው ሰብል እንደ ተሰበሰበ የሚከፈል ነው። የተቀሩት ሦስቱ የሚከፈሉት የኒሳብ መጠን ከደረሱ ከአንድ አመት በኋላ ነው።

4-የእስልምና አራተኛው አስፈላጊ ነገር በረመዳን ወር ውስጥ በየቀኑ መጾም ነው። ጾም ሳዉም ይባላል። ሳዉም ማለት አንድን ነገር ከሌላ ነገር መጠበቅ ማለት ነው። በእስልምና ሳዉም ማለት በረመዷን ወር አላህ እንዳዘዛቸው ከሦስት ነገሮች ማለትም ከመብላት፣ ከመጠጣትና ከግብረ ስጋ ግንኙነት መጠበቅ ማለት ነው። የረመዳን ወር የሚጀምረው አዲስ ጨረቃን በምዕራባዊው አድማስ ላይ በማየት ነው። በቀን መቁጠሪያዎች ውስጥ በሚሰላበት ጊዜ ላይጀምር ይችላል.

5. የእስልምና አምስተኛው አስፈላጊ ሰው በህይወቱ አንድ ጊዜ ሐጅ (ሀጅ) እንዲፈጽም ነው። አቅም ላለው ሰው ለቤተሰቦቹ መተዳደሪያ ከሚሆነው ንብረት ሌላ ወደ መካ ከተማ ሄዶ የሚመለስበት በቂ ገንዘብ ያለው ሰው ተመልሶ እስኪመጣ ድረስ በካዕባ ዙሪያ ጠዋፍ ማድረግ እና መስራቱ ፈርድ ነው። መንገዱ ደህንነቱ የተጠበቀ እና ሰውነቱ በህይወት ዘመኑ አንድ ጊዜ ጤናማ እስከሆነ ድረስ በአራፋት ሜዳ ላይ ዋቅፋን ማከናወን ነው። ያ ሰው ከረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም የተሰጡትን መልሶች በሰማ ጊዜ ያ ረሱል-አላህ! እውነት ተናግረሃል። ሀዲስ ዑመር ረዲየ አሏሁ ዐንህ እንዳሉት በቦታው የነበሩት ሶሓቦች እኚህ ሰው ጥያቄ ጠይቀው መልሱ ትክክል መሆኑን አረጋግጠው ባደረጉት ባህሪ ተገርመው ነበር። አንድ ሰው የማያውቀውን ለመማር በማሰብ ይጠይቃል ነገር ግን "እውነትን ተናገርክ" ማለት አንድ ሰው አስቀድሞ እንደሚያውቅ ያሳያል። ከላይ ከተዘረዘሩት አምስት አስፈላጊ ነገሮች ውስጥ ከፍተኛው ካሊማት አሽ-ሻሃዳ ማለት እና ትርጉሙን ማመን ነው። ቀጣዩ ከፍተኛው ናምዝ ማከናወን ነው። ከዚህ ቀጥሎ መጾም ነው። ከዚያም ሐጅ ይመጣል።የመጨረሻው ዘካት መክፈል ነው። ካሊማት አሽ-ሻሃዳ ከፍተኛው እንደሆነ በአንድ ድምፅ የተረጋገጠ ነው። ስለሌሎች አራቱ ቅደም ተከተሎች አብዛኛው የእስልምና ሊቃውንት ከላይ እንዳልነው ተመሳሳይ ነገር ተናግረዋል። በእስልምና መጀመሪያ ላይ ፋርድ ለመሆን የመጀመሪያው ካሊማት አሽ-ሻሃዳ ነበር። ናማዝ በቀን አምስት ጊዜ

የሚራጅ ለሊት ላይ የቢጧ አስራ ሁለተኛው አመት ከሂጅራ አንድ አመት እና የተወሰኑ ወራት በፊት ፋርዝ ሆነ። የረመዳን ጾም የሂጅራ ሁለተኛ አመት በሆነው በሸዕባን ወር ፋርዝ ሆነ። ዘካ መክፈል የረመዷን ወር ፋርዝን ሆነ ፆም ፈርዝ በሆነበት በዚሁ አመት። ሐጅም በሂጅራ ዘጠነኛው አመት ፋርዝ ሆነ[17]።

አንድ ሰው ቢክድ፣ ካላመነ፣ እምቢ ካለ፣ ቢሳለቅበት ወይም ካዋረደ ከእነዚህ አምስቱ የእስልምና አስፈላጊ ነገሮች ውስጥ እሱ ከሃዲ ይሆናል። አላህ ይጠብቀን!

እንደዚሁ ሀላል (የተፈቀዱ) ወይም ሃራም (የተከለከሉ) ናቸው የተባሉትን ነገሮች በሙሉ ድምፅ ያልተቀበለው ወይም ስለ ሃራም ወይም ሃራም ሃላል የሚል ከሃዲ ይሆናል። አንድ ሰው አይቀሬ ከሚባሉት የእስልምና አስተምህሮቶች አንዱን ከካደ ወይም ካልወደደው ማለትም በሙስሊም ሀገር ውስጥ የሚኖሩ ተራ ሰዎች እንኳን የሚሰሙትን እና የሚያውቁትን አስተምህሮቶችን ቢክድ ወይም ቢጠላው ከሀዲ ይሆናል[18]። አንድ ተራ ሰው ብዙም ያልተስፋፋውን

---

[17] ስለ ናማዝ፣ ጾም፣ ዘካት፣ ሐጅ እና ሚራጅ ዝርዝር መረጃ፣ ማለቂያ ከሌለው የደስታ ፋሲል ከሁለተኛው እና አንደኛው እና ሰባተኛው ምዕራፎች እና ከሦስተኛው ፋሲል ስድሳኛ ምዕራፍ ይገኛል። ቢታ ማለት አሏህ ተባረከ ላቀ መላእክት ሀድራት ወደ ውዱ ነብዩ የላከው የመጨረሻ ነብይ እንደሆነ እንድነግረው ነው። ሂጅራ (ሂጅራት) ማለት የረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ከመካ ወደ መዲና የሄዱት ማለት ነው።

[18] ለምሳሌ, የአሳማ ሥጋን ለመብላት, የአልኮል መጠጦችን መጠጣት, ቁማር መጫወት; አንዲት ሴት ወይም ልጃ ገረድ እራሷን, ፀጉሯን, እጆቿን እና እግሮቿን የሚሸፍኑበት ምንም ነገር ሳይኖር እራሷን ለሌሎች ለማሳየት; አንድ ወንድ በጉልበቱ እና በእምብርቱ መካከል ያለውን ክፍል ሳይሸማለትም አሏህ እነዚህን ድርጊቶች ከልክሏቸዋል። የአላህን ትእዛዝ እና ክልከላዎች የሚያብራሩ አራቱ መድሀቦች የአንድን ሰው የሰውነት ክፍሎች ወሰን ምልክት መጨረሻን በሚመለከት የተለያዩ ዘገባዎች አሏቸው ማለትም የአንድ ሰው የአካል ክፍሎች ለእርሱ ሃራም (የተከለከሉ) እና ሌሎች እንዲመለከቱፍን እራሱን ለሌሎች ለማሳየት ሁሉም ሀራም ናቸው። እያንዳንዱ ሙስሊም በያዘበት መድሀብ እንደተገለጸው እነዚያን የሰውነት ክፍሎች መሸፈኑ ፋራዝ ነው። እያንዳንዱ ሙስሊም በያዘው መድሀብ እንደተገለጸው እነዚያን የሰውነት ክፍሎች መሸፈን ተገቢ ነው። እንዲሁም እነዚህን የአካል ክፍሎቻቸውን ያልሸፈኑትን መመልከት ለሌሎች ሰዎች ሀራም ነው። ሴቶች እና ልጃገረዶች ጭንቅላትን፣ ፀጉርን፣ ክንዳቸውንና እግሮቻቸውን ሳይሸፍኑ መውጣታቸው ሐራም እንደሆነ በኪምያ-ዪ ሳዴት ተጽፏል። ቀጭን፣ ያጌጡ፣ ጥብቅ እና ሽቶ ያላቸው ቀሚሶችን ይዞ መውጣት ሀራም ነው። እናቶቻቸው፣ አባቶቻቸው፣ ባሎቻቸው እና ወንድሞቻቸው እንዲወጡ የፈቀዱላቸው እና ተገቢ ነው ብለው የሚያስቡና የሚራግዱላቸው ኃጢአታቸውንና ስቃያቸውን ይጋራሉ ማለትም በአንድነት በሲኦል ውስጥ ይቃጠላሉ። ተውባ ካደረጉ ይቅርታ ይደረግላቸዋል እንጂ አይቃጠሉም። አሏህ ተውባን የሚሰሩትን ይወዳል። በሂጅራ በሰስተኛው አመት ለአቅመ አዳም የደረሱ ልጃገረዶች

ወይም ስለእነሱ ለማወቅ አስፈላጊ የሆኑትን ትምህርቶች ካላወቀ፣ ክህደት የለበትም (ኩፍር)። እርሱ ኃጢአተኛ ነው (ፊስቅ)።

እና ሴቶች እራሳቸውን ለነአህራም ወንዶች እንዳያሳዩ እና እራሳቸውን እንዲሸፍኑ ታዝዘዋል። (እባክዎ ማለቂያ የሌለው የደስታ አራተኛውን ክፍል ስምንተኛውን ይመልከቱ።) በእንግሊዝ ሰላዮች የተሰነዘረ እና የተደገመ ውሸት ማመን የለብንም ሴቶች አላደረጉም የሚሉ የእነርሱ የተጨናነቀ እና የተጨነቀ አስመሳይ የሂጃብ አያት ከመውረዱ በፊት እራሳቸውን ለመሸፋፈን እና ትእዛዝ የሚባለው ነገር በኋላ የተቀነባበረ ፊቅህ በሚባሉ የእስልምና ሳይንስ ሊቃውንት ነው። አንድ ሰው ሙስሊም ነኝ ካለ ማድረግ ያለበት አንድ ነገር ከእስልምና ጋር የሚስማማ መሆን አለመሆኑን ማወቅ አለበት። ካላወቀ የአህል ሱናትን ሊቅ በመጠየቅ ወይም በዚህ ምድብ ውስጥ ያሉ ምሁራን የተፃፉ መጽሃፎችን በማንበብ መማር አለበት። ድርጊቱ እስልምናን የሚጥስ ከሆነ ድርጊቱ ከፈጠረው ኃጢአት ወይም መናፍቅ ነፃ አይሆንም። በእውነተኛው ስሜት በየቀኑ ተውባን ማድረግ አለበት።ተውባ ሲደረግ ኃጢአት ወይም መናፍቅ (በዚያ ድርጊት የተከሰተ) በእርግጠኝነት ይቅር ይባላል። ተውባህ ካልሰራ በአለምም በገሀነምም ይከፍላል። በእሱ ላይ የሚደርሱ የቅጣት ዓይነቶች በተለያዩ የመጽሐፋችን ክፍሎች ተጽፈዋል። (እባክዎ መጨረሻ የሌለው የደስታ ስድስተኛውን ክፍል አስረኛውን ይመልከቱ።) በናማዝ ወቅት ወንዶች እና ሴቶች መሸፈን ያለባቸው የአካል ክፍሎች እና ሌላ ቦታ አውራት ክፍሎች ይባላሉ። አንድ ሰው እስልምና አንዳንድ ክፍሎችን በአውራት ስም ካልደነገገው ካፊር ይሆናል። አንዳንድ የሰውነት ክፍሎች በኢጅማዕ መሰረት አውራነት ናቸው። (አንድነት፣ ስምምነት) የአራቱም መድሀቦች፣ (እና እነዚህ የአውራት ክፍሎች ከጾታ ጋር ይለያያሉ)። አንድ ሰው እነዚህን የሰውነት ክፍሎች መሸፈን ወይም ሌሎች የተጋለጠ የአውራት ክፍሎችን አለመመልከት አስፈላጊነቱን ካጣ ማለትም ይህንን ክልከላ በመጣስ የሚደርሰውን ቅጣት በተመለከተ ምንም አይነት ፍርሃት ካልተሰማው ከሃዲ ይሆናል። በወንዶች አካል ውስጥ፣ በዳሌ እና በጉልበቶች መካከል ያሉ ክፍሎች በሀንበሊ መድሀብ ውስጥ አውራት አይደሉም። አንድ ሰው "ሙስሊም ነኝ" ካለ የእስልምናን እምነት መማር አለበት እና የፈርድ (ግዴታ) እና ሀራም የሆኑ ተግባራት (የተከለከለ) በአራቱ መድሀቦች ስምምነት (ኢጅማ) እና እሱ ለዚህ ጉዳይ ተገቢውን ትኩረት መስጠት አለበት። አለማወቅ ትክክለኛ ሰበብ አይደለም። ሆን ተብሎ ካለማመን ጋር ተመሳሳይ ነው። የሴት አካሏ በሙሉ ከእጆቿ እና ፊቷ በስተቀር በአራቱም መድሀቦች መሰረት አውራት ነው። እንደዚሁ አንዲት ሴት የአውራት ክፍሎቿን ማጋለጥ ስትዘፍን ወይም ወንዶች ባሉበት መውሊድ የተባለውን ውዳሴ ጮክ ብላ ትናገራለች። አንድ ሰው ከኢጅማዕ ጋር ያልሆነውን ማለትም ከሶስቱ መድሀቦች በአንዱ ላይ አውራት ያልሆነውን የአካል ክፍሎቱን በጥቂቱ ቢያጋልጥ (ምንም እንኳን በራሱ መድሀብ መሰረት አውራት ሲሆን ከሌሎቹ ሶስት መድሀቦች ሁለቱ) ይኖረዋል። ምንም እንኳን ይህ ጥሰት ከሃዲ ባያደርገውም ከባድ ኃጢአት ሠራ። ለዚህ ምሳሌ አንድ ሰው እግሮቹን በዳሌው እና በጉልበቶቹ መካከል ማጋለጡ ነው (ይህም ቀደም ሲል በሐንበሊ መድሀብ ውስጥ አውራት አይደለም እንዳልነው በሌሎቹ ሦስቱ መደሃቦች ውስጥ አውራት ቢሆኑም)።የማታውቁትን ኢስላማዊ አስተምህሮ መማር ፋራዝ ነው። ልክ እንደተማርክ ተውባ ሰርተህ የአውራት ክፍሎችን መሸፈን አለብህ (ይህንን የአንተ የአውራት ክፍሎች መሆናቸውን ባለማወቅህ ላይሆን ትችላለህ) ። ውሸታም ሀሜት ስድብ ስርቆት ማጭበርበር ክህደት መጎዳት የአንድን ሰው ስሜት, ማበላሸት, ያለፈቃድ የአንድን ሰው ንብረት መጠቀም የሠራተኛ ወይም የሰራተኛ ክፍያ አለመክፈል አመጽ ማለትም ህጎችን እና የመንግስትን ትዕዛዞች መቃወም እና አለመክፈል ግብሮችም ኃጢአት ናቸው። በከሓዲዎች ላይ ወይም በእነዚያ የሙስሊም ሀገራትም እኩል ሀራም ናቸው።

የኢማን መሠረታዊ ነገሮች

ይህ የተከበረ ሰው በድጋሚ ‘ያ ረሱል-አላህ! አሁን ኢማን ምን እንደሆነ ንገረኝ። እስልምና ምን ማለት እንደሆነና የተሰጠውን መልስ ሲጠይቅ ሀዲስ ጀብራኢል አለይሂ ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም የኢማንን ምንነት እና እውነታ እንዲያብራሩልን ጌታችንን ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም። በቃላት አነጋገር ኢማን ማለት አንድን ሰው ፍፁም እና እውነተኛ መሆኑን ማወቅ እና በእርሱ ማመን ማለት ነው። በእስልምና 'ኢማን' ማለት የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም መሆኑን ማመን ማለት ነው። ተአላ አለይሂ ወሰላም የአላህ ነቢይ ናቸው እሱ የመረጣቸው ነብዩ እና መልእክተኛ መሆናቸውን ነው። ይህንንም በልብ ማመን እና ባጭሩ ያስተላለፈውን ማመን እና ከአሏህ ያስተላለፈውን በዝርዝር ማመን እና በተቻለ መጠን ካሊማት አሽ-ሸሀዳ ማለት ነው። ጠንከር ያለ ኢማን ማለት እሳት እንደሚነድ እባቦች በመርዝ እንደሚገድሉ እና አላህን እና ባህሪያቱን ሙሉ በሙሉ እርግጠኛ አድርገን መቁጠር ያለብን መሆኑን በእርግጠኝነት እናውቃለን ቁጣ (ጋዳብ) እና ስቃይ (ጃላል) (ጀማል) ከርሱም ተጠንቀቁ ። ይህንን ኢማን በልብ ላይ እንደ እብነ በረድ ላይ እንደ ተጻፈ ፅንፍ ልንጽፈው ይገባል። ኢማን እና እስልምና አንድ ናቸው። ከሁለቱም አንዱ የካሊማት አሽ-ሻሃዳ ትርጉም ማመን ነው። ምንም እንኳን በጥቅሉ እና በዝርዝሮች ቢለያዩም፣ የተለያዩ የቃላት ፍቺዎች ቢኖራቸውም በእስልምና በመካከላቸው ምንም ልዩነት የለም። ኢማን አንድ ነገር ነው ወይንስ ክፍሎች ጥምር ነው? ጥምር ከሆነ ከስንት ክፍሎች ነው የተሰራው? ተግባራት ናቸው ወይስ ኢባዳት[19] በኢማን ውስጥ ተካቷል ወይስ አይደለም? "ኢማን አለኝ" እያለ "ኢንሻ-አላህ" መጨመር ትክክል ነው ወይስ አይደለም? ኢማን ውስጥ ትንሽነት ወይም ብዙነት አለ? ኢማን ፍጡር ነው? ለማመን አቅም አለው ወይንስ አማኞች በግዴታ ማመን ነው? ለማመን ኃይል ወይም ማስገደድ ካለ ሁሉም ሰው እንዲያምን ለምን ታዘዘ? እነዚህን ሁሉ አንድ በአንድ ለማብራራት ብዙ ጊዜ ይወስዳል። ስለዚህ እኔ ለየብቻ እዚህ አልመልስላቸውም። ነገር ግን መታወቅ ያለበት በአሽዓሪ መድሀብ እና በሙእተዚላ መሰረት አላህ (ሱ.ወ) የማይቻለውን ነገር እንድናደርግ ማዘዙ ጃኢዝ

[19] የአምልኮ ተግባራት።

(ምናልባት) አይደለም ። በሙዕተዚላም መሰረት አሏህ ተዓላ የሚቻለውን ነገር ግን በሰው ሃይል ውስጥ ያልሆነ ነገር ማዘዝ ጃኢዝ አይደለም። በአሽዓሪይ መሰረት ጃኢዝ ነው እስካሁንሰዎች በአየር ላይ እንዲበሩ አላዘዘውም። ኢማንም ሆነ ኢባዳት አላህ (ሱ.ወ) ፍጡራኑን የማይችለውን እንዲያደርጉ አላዘዘም። በዚህ ምክንያት አንድ ሰው ያበደ ወይም ጋፊል (የሚረሱ እና ዘንጊ) ወይም ሙስሊም ሆኖ የተኛ ወይም የሞተ ሰው ምንም እንኳን ማረጋገጫ ላይ ባይሆንም ሙስሊም ነው። በዚህ ሀዲስ ውስጥ የኢማንን የቃላት ፍቺ ማሰብ የለብንም ምክንያቱም በአረብ ምድር እውነተኛ እምነትን ከግምት ውስጥ በማስገባት የቃላት ፍቺውን የማያውቅ አንድም ተራ ሰው አልነበረም። በእርግጠኝነት ሶሓባቱል ኪረም ረዲየ አሏሁ ተዓላ አንሁም አጀማዒን ያውቁታል ነገር ግን ጅብራኢል ዐለይሂ ወሰለም ኢማን ማለት ምን ማለት እንደሆነ በመጠየቅ የኢማንን ትርጉም ለሰሀባተ አል-ኪረም በእስልምና ማስተማር ፈለገ።

1-ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ደግሞ ኢማን በስድስት እውነታዎች ማመን እንዳለበት ተናግረዋል፡-

ኢማን በካሽፍ (መገለጥ) ወይም ዊጅዳን (ህሊና) ወይም አክሊልን በመረዳት በማስረጃ ወይም በመተማመን በስድስት የተወሰኑ እውነታዎች ላይ እውነተኛ እምነት እንዲኖረን ማድረግ ነው ልዩ እና የጸደቀ መግለጫን በመከተል ይህንን በአንደበት ለማረጋገጥ። ከእነዚህ ስድስት እውነታዎች የመጀመሪያው አሏህ ዋጇብ አልውጁድ ነው። እና እውነተኛው ማቡድ (የሚመለከው) እና የፍጥረት ሁሉ ፈጣሪ ነው።

እሱ ብቻ ሁሉንም ነገር (እያንዳንዱን ንጥረ ነገር፣ አተሞች፣ ንጥረ ነገሮች፣ ሞለኪውሎች፣ ውህዶች፣ ኦርጋኒክ ንጥረ ነገሮች፣ ሴሎች፣ ህይወት፣ ሞት፣ እያንዳንዱ ክስተት፣ እያንዳንዱ ምላሽ፣ ሁሉንም አይነት ሃይል እንቅስቃሴዎች፣ ህጎች እንደሚፈጥር በእርግጠኝነት ማመን አለበት። ፥ መናፍስት፥ መላእክት እና ሕያዋን ወይም ሕይወት የሌላቸው ፍጡራን ሁሉ ከምንም ነገር ውጭ ሆነው ሁሉንም በሕይወት እንዲተርፉ ያደርጋቸዋል) በዚህ ዓለምም ሆነ በሚቀጥለው ዓለም ያለ ቁሳዊ፣ ጊዜና ተመሳሳይነት፣ ካለመኖር የመነጨ ነው።

በአጽናፈ ዓለም ውስጥ ያሉትን ፍጥረታት ሁሉ እንደፈጠረው [በአንድ ቅጽበት እነሱ በሌሉበት ጊዜ]። እንደዚሁ ከፊሉን ከፊሉ ከፊሉን ይፈጥራል

የፍርዱም ቀን በመጣ ጊዜ በአንድ ቅጽበት ሁሉንም ነገር ያጠፋል። እርሱ የፍጡራን ሁሉ ፈጣሪ፣ ባለቤት፣ ፍፁም ገዥ ነው። እሱን የሚገዛ፣ የሚታዘዝ ወይም የሚበልጥ ማንም እንደሌለ ማመን እና መቀበል አለበት። የትኛውም የበላይነት፣ የፍፁምነት ባህሪ ሁሉ የሱ ብቻ ነው። በእርሱ ውስጥ ምንም ጉድለት፣ ጉድለት የሌለበት ባሕርይ የለም።የፈለገውን ማድረግ ይችላል። የሚያደርገው ነገር ለእርሱም ሆነ ለሌሎች እንዲጠቅም የታሰበ አይደለም። አንድን ነገር ለሽልማት አያደርግም። በሚያደርገው ነገር ሁሉ ግን የተደበቁ መንስኤዎች (ሂክማ)፣ አጠቃቀሞች፣ በረከቶች እና ፀጋዎች አሉ።

አሏህ ለፍጥረታቱ የሚጠቅም ነገር መስራት አይጠበቅበትም ወይም ከፊሉን መሸለም ወይም ከፊሉን ማሰቃየት የለበትም።

ኃጢአተኞችን ሁሉ ወደ ጀነት ቢያመጣ ለሱ የበላይነቱ እና ለቸርነቱ ተገቢ ነው። እናም እርሱን የሚታዘዙትን እና የሚያመልኩትን ሁሉ በገሃነም ውስጥ ቢያስቀምጥ ፍትሃዊነቱ ይሆናል። ነገር ግን እርሱን የሚያመልኩትን ሙስሊሞችን ጀነት ውስጥ እንደሚያስገባና ችሮታ እንደሚሰጣቸውና ከሓዲዎችንም በገሀነም ውስጥ ለዘላለም እንደሚያሰቃይ ወስኗል። ወደ ቃሉ አይመለስም። ሕያዋን ፍጥረታት ሁሉ ቢያምኑትና ቢያመልኩት፣ ፍጥረታት ሁሉ ከሓዲ ቢሆኑና ቢበዙ ወይም ቢታዘዙት ምንም አይጎዳውም።

ሰው አንድን ነገር ማድረግ ከፈለገ ከፈጠራቸው ይፈጥራል። የሰው ፍጡራኑን እና የነገሮችን ተግባር ሁሉ የፈጠረው እርሱ ብቻ ነው። ካልፈለገ ወይም ካልፈጠረ ምንም ሊንቀሳቀስ አይችልም። ካልፈለገ ማንም ሰው ከሓዲ ወይም አመጸኛ ሊሆን አይችልም። ክህደትንና ኃጢአትን ይፈጥራል ግን አይወዳቸውም። ማንም ሰው በስራው ውስጥ ጣልቃ መግባት አይችልም። ማንም ሰው ይህን ወይም ያንን ያደረገው ለምን እንደሆነ ለመጠየቅ ወይም እንዴት ማድረግ እንዳለበት አስተያየት ለመስጠት ጥንካሬም ሆነ መብት የለውም። ከባድ ሀጢያት የሰራ እና ተውባ ሳይሰራ የሞተ ሰው ከሽርክ ወይም ክህደት በስተቀር ይምራል። ቢሻ በከባድ ኃጢአት ያሰቃያል። ከሓዲዎችንና ከአመጸኛን ፈጽሞ እንደማይምርና ለዘላለም እንደሚያሠቃያቸው ገለጸ። እርሱን የሚያመልኩትን (ኢዕቲቃድ) ከአህለ አል-ሱና እምነት ጋር የማይጣጣም እና ያለ

ተውባ የሚሞቱትን ሙስሊሞችን ጀሀነም ውስጥ ያሰቃያል። ነገር ግን (**ቢድዓ**) ያላቸው ሙስሊሞች ለዘለዓለም በሲኦል ውስጥ አይቆዩም።

በዓለም ላይ አሏህን በአይኖች ማየት ይቻላል (ጃኢዝ) ግን ማንም አላየውም። በፍርዱ ቀን ለካፊሮችና ኃጢአተኞች ሙስሊሞች በቁጣውና በጀላል፣ ደግ ሙስሊሞችም በቸርነቱና በጀማል ያዩታል። መላእክትና ሴቶችም እርሱን ያዩታል። የማያምኑት ከዚህ ይከለከላሉ። ጂኒዎችም ከዚህ እንደሚነፈጉ የሚገልጽ ድምጽ ዘገባ አለ።በአብዛኞቹ የዑለማዎች ሙስሊሞች አሏህ ዘንድ ታአላ የሚወደቸውን ውበቱን ጠዋት እና ሁልጊዜ ምሽት በማየት ይከበራል። ዝቅተኛ ደረጃ ላይ ያሉ ሙስሊሞች በየሰምንቱ አርብ እና ሴቶች በዓመት ውስጥ ጥቂት ጊዜ ይከበራሉ ልክ እንደ በዚህ ዓለም በዓላት[20]። አሏህ እንደሚታይ ማመን አለበት። ሆኖም ይህ እንዴት እንደሚሆን በዓይነ ሕሊናህ ለመሳል መሞከር የለብንም እና ሥራዎቹ በእውቀት (አክኤል) ሊረዱ አይችሉም። እንደ ዓለማዊ ጉዳዮች አይደሉም። [በአካላዊ ወይም ኬሚካላዊ መመዘኛዎች ሊለኩ አይችሉም።] እንደ አቅጣጫ ተቃራኒ መሆን ወይም ወደ አንድ ነገር መሆን ያሉ ጽንሰ-ሀሳቦች ከአሏህ ጋር ምንም ግንኙነት የላቸውም። እሱ ቁሳዊ አይደለም። እሱ አካል አይደለም ወይም ኤለመንት፣ ቅይጥ ወይም ውህድ አይደለም። እሱ አይቆጠርም አይለካም አይሰላም። በእርሱ ምንም ለውጥ አይመጣም። እሱ ቦታ ላይ አይደለም። እሱ ከጊዜ ጋር አይደለም። ያለፈም ሆነ የወደፊት፣ የፊትና

[20] ሀድራ ሼክ አብድ አል-ሀቅ አድ-ዳህላዊ (በዴሊ ውስጥ በ1052 (እ.አ.አ.) ከዚህ አለም በሞት የተለየ ሀዲስ ሸሪፍ እንዲህ ይላል፡- ‹ራብህን በፍርዱ ቀን ታየዋለህ በወሩ በአሥራ አራተኛው ሙሉ ጨረቃን እንደምታዩት።’ አሏህ በአለም ላይ ለመረዳት በማይቻል ሁኔታ እንደሚታወቅ ፣እርሱም እንዲሁ መጨረሻው ዓለም ለመረዳት በማይቻል ሁኔታ ይታያል። እንደ አቡ አል-ሐሰን አል-አሽዓሪይ እና አል-ኢማም አስ-ሱዩቲ እና አል-ኢማም አል-በይሃኪ ያሉ ታላላቅ ሊቃውንት መላኢካዎች አሏህ በጀነት ውስጥ ያዩታል ብለዋል። አል-ኢማም አል-አዝማም አቡ ሀኒፋ እና አንዳንድ ሊቃውንት ጂኒዎች ተውዓብን አላገኙም እና ጀነት እንደማይገቡ እና ከጀሀነም የሚያመልጡት ታማኝ ጂኒዎች ብቻ ናቸው ብለዋል።ሴቶች አሏህን በአመት ውስጥ ጥቂት ጊዜ እንደ በዚህ አለም በዓላት ያዩታል። ፍጹም (ከሚል) ምእመናን በየጧትና በማታ እርሱን ያዩታል። ሌሎች አማኞች በዕለተ ዓርብ ያዩታል። ለዚህ ትሑት ሰው ራሴ፣ ይህ የምሥራች ታማኝ ሴቶችን እና መላዕክትን እና ጂኒዎችን ያጠቃልላል። እንደ ፋጢማት አዝ-ዛህራ፣ ኻዲጃት አል-ኩብራ፣ ’ኢሻት አስ-ሲዲቃ እና ሌሎች ንፁህ ሚስቶች [የነብዩ] እና ሀድራ ማርያም እና ሀድራ እስያ ያሉ ፍፁም እና አሪፍ ሴቶች ልዩ እንክብካቤ ቢደረግላቸው ተገቢ ነበር። አል-ኢማም አስ-ሱዩቲም ይህን ማለቱ ነበር።

የኋላ፣ ታችና የላይኛው፣ የቀኝም የግራም የለውም። ስለዚህም ስለ እርሱ የሰው አስተሳሰብ ሊረዳው አይችልም። ይህን ለማድረግ ደግሞ የሰው አእምሮ ወይም እውቀት በቂ አይደለም። ስለዚህ ሰው እንዴት እንደሚታይ ሊረዳው አይችልም።

ለአሏህ የማይመቹ እንደ እጅ፣ እግር፣ አቅጣጫ፣ በታ እና የመሳሰሉት ቃላቶች በአያት እና በሐዲስ ውስጥ ቢኖሩም ዛሬ እኛ በምንረዳው እና በምንጠቀምበት መልኩ ጥቅም ላይ አይውሉም። እንደዚህ አይነት አያቶች እና ሀዲሶች ሙታሻቢሃት ይባላሉ። እነሱን ማመን አለብን፣ ነገር ግን ምን እና እንዴት እንደሆኑ ለመረዳት መሞከር የለብንም። ወይም (ተእዊልን) በአጭሩ ወይም በዝርዝር ሊገለጽ ይችላል ማለትም ለአሏህ ተስማሚ ትርጉም ሊሰጡ ይችላሉ። ለምሳሌ እጅ የሚለው ቃል ኃይል ተብሎ ሊተረጎም ይችላል። ሙሐመድ ሰለላሁ ዐለይህ ወሠለም አሏህ ተአላ በሚርጅ ጊዜ አየ[21]። [1] ነገር ግን ይህ ማየት በዚህ ዓለም እንደ ማየት በአይን አልነበረም። በዓለም ላይ አሏህን አይቻለሁ የሚል ሰው ዚንዲቅ ነው። በአወሊያ የተከሰቱት ዕይታ በዱንያም ሆነ በመጪው ዓለም ከማየት የተለየ ነው። በሌላ አነጋገር ሩዓእ (ማየት) ሳይሆን ሹሑድ ያጋጠሟቸው (ማለትም ምሳሌዎችን (ሚትላትን) በልቦቻቸው ዐይኖች ያያሉ። አንዳንድ አወሊያዎች አይተውታል አሉ። ነገር ግን በሴክር ውስጥ ሳሉ ያጋጠሟቸውን ሹሑዶች ማለትም ከሩያት ጋር ራሳቸውን ስተው በነበሩበት ወቅት ግራ ገባቸው። ወይም እነዚህ ቃላቶቻቸው ሊገለጹ ነው።

ጥያቄ፡-

በዓለም ላይ አሏህን በአይን ማየት ይቻላል (ጃኢዝ) ከላይ ተነግሯል። ታዲያ አንድ ነገር ተከሰተ የሚል ሰው ለምን ዚንዲቅ ይሆናል?

እንዲህ የሚል ሰው ካሃዲ ከሆነ ይቻላል ማለት ይቻላል?

መልስ፡-

በቃሊካዊ ትርጉሙ ጃኢዝ ማለት መከሰት ወይም መከሰት አይቻልም ማለት ነው። ነገር ግን በ330 (941 እ. አ. አ.) በባግዳድ ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩት አል-አሽዓሪይ አቡል-ሐሰን አሊ ኢብኑ እስማኢል መድሀብ እንደሚሉት

[21] እባካችሁ፣ የሦስተኛው የደስታ ፍጻሜ ስድሳኛ ምዕራፍ 'ለተቀደሱ ምሽቶች' ተመልከት

የሩያት ዕድል አሏህ ተዓላ በሰው ውስጥ የመፍጠር ችሎታ አለው ማለት ነው። ከእርሱ ጋር በቅርበት ከመመልከት የተለየ እና በዚህ ዓለም ውስጥ በፈጠራቸው ሥጋዊ ሕጎች ከማየት የተለየ በዚህ ዓለም ውስጥ ለማየት የተለየ ስሜት። ለምሳሌ፣ እሱ ይችላል፣ ስለዚህ ትንኝን ማሳየት ይችላል። አንዳሉሲያ በቻይና ላለ አይነ ስውር፣ እና በጨረቃ ላይ ያለ ማንኛውም ነገር ወይም በምድር ላይ ላለ ሰው በኮከብ ላይ እንዲህ ያለው ኃይል አላህ ዘንድ ልዩ ነው። እንዲህ ዓይነቱ ኃይል ልዩ የሆነው ለአሏህ ብቻ ነው። በተጨማሪም፣ "በዚህ ዓለም አየሁት" ማለት ከአያት አል-ከሪማ እና ከዑለማዎች ስምምነት ጋር አይጣጣምም። ስለዚህ እንዲህ ያለ ንግግር ያደረገ ሰው ሙልሂድ ወይም ዚንዲቅ ነው።

በሶስተኛ ደረጃ አላህን በዚህ አለም ማየት ይቻላል የሚለው ሀረግ በስጋዊ ህግጋት ውስጥ እርሱን በምድር ላይ ማየት ይቻላል ማለት አይደለም። ነገር ግን አሏህን አየሁ የሚል ሰው ሌሎች ነገሮችን እንዳየ አይቻለሁ ማለት የማይቻል ነው (ጃኢዝ)። ክህደትን የሚፈጥሩ መግለጫዎችን የተናገረ ሰው ሙልሂድ ወይም ዚንዲቅ ይባላል[22]። [ከእነዚህ መልሶች በኋላ ሀድራት ማውላና ኻሊድ "ተጠንቀቁ!" በማለት ተናግሯል። ስለዚህም ትኩረቱን ወደ ሁለተኛው መልስ ጤናማነት ይመራል።] ቀንም ሆነ ሌሊት ያለፈ ጊዜ ከአሏህ ጋር ሊዛመድ አይችልም። በምንም መልኩ በእርሱ ላይ ምንም ለውጥ የለም፣ ወይም በዚህ መልኩ ነበር ማለት አይቻልም፣ ወይም ወደፊትም እንደዛ ይሆናል ማለት አይቻልም። ወደ ምንም ነገር ውስጥ (ሁሉል) አይገባም። የሺዓዎች ቡድን እራሳቸውን ኑሰይሪያ ብለው ይጠሩና አሏሁ ተዓላ ሀድራት አሊ ገብቷል ብለው አምነው። ይህ የተሳሳተ እምነት ካፊር (ከሓዲ) እንዲሆኑ ያደርጋቸዋል። ከምንም ጋር አይጣመርም። እሱ ተቃራኒ፣ ተቃራኒ፣ መመሳሰል፣ አጋር፣ ረዳት ወይም መመሪያ የለውም። አባት፣ እናት፣ ወንድ ልጅ፣ ሴት ልጅ ወይም ሚስት የሉትም። እሱ ሁል ጊዜ ከሁሉም ጋር ነው ፣ ሁሉንም ነገር ይከብባል እና ቸል ይላል። ለሁሉም ሰው በአንገቱ ላይ ካለው ትልቅ የደም ቧንቧ የበለጠ ቅርብ ነው። ነገር

---

[22] ሙልሂድ ወይም ዚንዲቅ ሙስሊም ነኝ ይላል። ሙልሂድ በቃላቱ ቅን ነው; እሱ ሙስሊም እንደሆነ እና በትክክለኛው መንገድ ላይ እንደሆነ ያምናል። ነገር ግን ዚንዲቅ የእስልምና ጠላት ነው። ከውስጥ እስልምናን ለመጉዳት እና ሙስሊሞችን ለማታለል ሙስሊም ነኝ ብሎ ያስባል።

ግን፣ በዙሪያችን ያለው፣ የእሱ መገኘት ወይም አብሮነት ወይም ቅርበት፣ ከእነዚህ ቃላት እንደምንረዳው አይደለም።

የሱን ቅርበት በሳይንቲስቶች እውቀት በካሽፍ ወይም በሹሁድ አወሊያ ሊቃውንት እውቀት ሊታወቅ አይችልም። የሰው ልጅ አእምሮ ውስጣዊ ትርጉሙን ሊረዳው አይችልም። አሏህ የእሱ ማንነት እና ባህሪ ልዩ ነው። በአንዳቸውም ውስጥ ምንም ለውጥ ወይም ልዩነት አይከሰትም። የአሏህ ተአላ ስሞች ተውቂፊ ናቸው፣ ማለትም መጠቀም ይፈቀዳል። ስሞቹ በእስልምና ታይተዋል እና ሌሎች ቃላት መጠቀም አይፈቀዱም[23]። የአሏህ ተአላ ስሞች ወሰን የለሽ ናቸው።

አንድ ሺህ አንድ ስሞች እንዳሉት የታወቀ ነው እርሱም አንድ ሺህ አንድ ስሞቹን ለሰው ልጆች የገለጠላቸው ነው። በሙሐመድ 'አለይሂ-ሰላም' ሃይማኖት ውስጥ ዘጠና ዘጠኙ "አል-አስማ አል-ሁስና" ይባላሉ። በማቱሪዲያ መድሃብ መሰረት ሲፋት-ኢቱቡቲያ የሚባሉ ስምንት የአሏህ ባህሪያት እና ሰባት በአሻሪያ መድሀብ አሉ። እነዚህ የእሱ ባህሪያት እንደ ሰውነቱ የማይሞት እና ዘላለማዊ ናቸው፣ ማለትም፣ ለዘለአለም ይኖራሉ። የተቀደሱ ናቸው። እንደ ፍጡራን ባህሪያት አይደሉም። በምክንያት ወይም በመገመት በዓለም ላይ ካሉ ፍጥረታት ጋር በማወዳደር መረዳት አይቻልም። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ለሰዎች የእያንዳንዱን ባህሪያቱን ምሳሌ ሰጥቷል። እነዚህን ምሳሌዎች ስንመለከት የአላህን ባህሪያት በጥቂቱ መረዳት ይቻላል። ሰው አላህን ሊረዳው ስለማይችል አሏህን ለመረዳት መሞከርም ሆነ ማሰብ አይፈቀድም። ስምንቱ የአሏህ ባሕሪያት ከራሱ ጋር ተመሳሳይ ወይም ሌላ አይደሉም። ማለትም ባህሪያቱ የእርሱን አካል አይደሉም፤ ከርሱም ሌላ አይደሉም። እነዚህ ስምንቱ ባህርያት ሀያት (ህይወት)፣ ኢልም (ሁሉን አዋቂ)፣ ሴም (መስማት)፣ ባሳር

---

[23] ለምሳሌ አሏህ ተአላ አሊም (ሁሉን አዋቂው) ተብሎ ሊጠራ ይችላል። ነገር ግን 'ፋቂህ' ልንጠቀም አንችልም ፍችውም አሊም' (ምሁር፣ አንድ በእስልምና ሳይንስ የሰለጠነ)፣ ምክንያቱም እስልምና ለአሏህ ታአላ 'ፋቂህ' አይጠቀምም። ልክ እንደዚሁ ከአላህ ይልቅ 'አምላክ' ማለት አይፈቀድም ምክንያቱም 'አምላክ' ማለት 'ጣዖት' ማለት ነው። ለምሳሌ "በሬ የሂንዱዎች አምላክ ነው" ይባላል። "አላህ አንድ ነው; ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም። እንደ ዲዩ (ፈረንሳይኛ) እና ጎት (ጀርመንኛ) ያሉ ቃላትን አምላክ ወይም ጣዖት መጠቀም ይቻላል ግን ለአላህ አይደለም።

(ማየት)፣ ቁድራ (ሁሉን ቻይነት)፣ ካላም (ንግግር፣ ቃል)፣ ኢራዳ (ፈቃድ) እና ተክዊን (ፈጣሪ) ናቸው። በአሽዓሪያ መድሃብ፣ ተክዊን እና ቁድራ አንድ አይነት ባህሪ አላቸው። ማሺያ እና ኢራዳ ተመሳሳይ ናቸው። እያንዳንዳቸው ስምንት የአሏህ ባህሪያት ልዩ እና አንድ አይነት ናቸው። በአንዳቸውም ላይ ምንም ለውጥ አይከሰትም. ነገር ግን እያንዳንዳቸው በፍጡራን ውስጥ ባለው ተዛማጅ ጥራት ይለያያሉ። የሱ ባህሪ ከፍጡራን ጋር ባለው ግንኙነት ይለያያል እና እነሱን በመነካቱ ልዩነቱን አይጎዳውም ። በተመሳሳይም አሏህ ብዙ አይነት ፍጥረታትን ፈጥሮ ሁሉንም ከመጥፋት የሚጠብቅ ቢሆንም እርሱ ግን አንድ ነው። በእርሱ ምንም ለውጥ አይመጣም።እያንዳንዱ ፍጡር በሁሉም ረገድ በየደቂቃው ያስፈልገዋል። በምንም መልኩ ማንንም አይፈልግም።

2-ከስድስቱ የኢማን አስፈላጊ ነገሮች ሁለተኛው “በእርሱ እና መላእክት ማመን ነው። መላእክት ቁሳዊ ናቸው ነገር ግን ኤተሬያል (ላቲፍ)፣ ከቁስ አካል ጋዝ ደረጃ የበለጠ ኢተሬል ናቸው። እነሱ ኑራኒ (አብርሆች፣ መንፈሳዊ) ናቸው። በሕይወት አሉ። ምክንያት አላቸው (አክል)። በሰው ልጆች ላይ ልዩ የሆኑ ክፋቶች በመላእክት ውስጥ የሉም። ማንኛውንም ቅርጽ ሊወስዱ ይችላሉ። ጋዞች ወደ ፈሳሽ እና ጠንካራነት ሲቀየሩ እና በሚሆኑበት ጊዜ ማንኛውንም ቅርጽ ይይዛሉ ጠንካራ እንዲሁም መላእክት ውብ ቅርጾችን መፍጠር ይችላሉ። መላእክት ከታላላቅ ሰዎች አካል የተለዩ ነፍሳት አይደሉም። ክርስቲያኖች መላእክት እንዲህ ዓይነት መንፈስ እንደሆኑ አድርገው ያስባሉ። ከጉልበት እና ከኃይል በተለየ, እነሱ የማይረቡ አይደሉም። አንዳንድ የጥንት ፈላስፎች እንደዚያ ብለው ነበር። ሁሉም ማላኢካ ይባላሉ። ‘ማልክ’ (መልአክ) ማለት መልእክተኛ፣ መልእክተኛ ወይም ኃይል ማለት ነው። መላእክት የተፈጠሩት ከሌሎች ሕያዋን ፍጥረታት ሁሉ በፊት ነው። ስለዚህም በነቢያት ከማመን በፊት በነበሩት ሰማያዊ መጻሕፍት ከማመን በፊት በእነርሱ እንድናምን ታዝዘናል። እና በቁርዓን አል-ከሪም ውስጥ የእነዚህ የእምነት መርሆዎች ስሞች በዚህ ቅደም ተከተል ተሰጥተዋል። በመላእክት ማመን እንደሚከተለው መሆን አለበት፡- መላእክት የአላህ ፍጡራን ናቸው።እነሱ ከሓዲዎች እንደሚገምቱት አጋሮቹ አይደሉም፤ ሴት ልጆቹም አይደሉም። አሏህ ተአላ መላኢኮችን ይወዳል። ትእዛዙን ያከብራሉ እናም ኃጢአትን ፈጽሞ አይሠሩም ወይም ትእዛዞቹን በጭራሽ አይጥሱ። ወንድም

ሴትም አይደሉም። አይጋቡም። ልጆች የሏቸውም። ሕይወት አላቸው ማለትም ሕያዋን ናቸው። ምንም እንኳን ከሀዲስ አብደላህ ኢብኑ መስዑድ ረዲየሏሁ ዐንሁህ በተዘገበው ዘገባ መሠረት አንዳንድ መላኢኮች ልጆች ነበሯቸው ከመካከላቸውም ሰይጣንና ጂኒዎች ተቆጥረው እና ማብራሪያው በመጻሕፍት ተጽፏል። አሏሁ ተዓላ ሰውን እንደሚፈጥር ባወጀ ጊዜ መላእክት ያ ረቢ! አለምን የሚያበላሹ እና ደም የሚያፈሱ ፍጡራን ልትፈጥሩ ነው? ከመላእክት የሚመጡት ዴሌላ የሚባሉት እንዲህ ያሉ ጥያቄዎች ንጹሐን መሆናቸውን አይለውጡም። ከፍጡራን ሁሉ መላእክት የበዙ ናቸው። ቁጥራቸውን ከአሏህ በቀር ማንም አያውቅም። መላእክት የማይሰግዱበት ባዶ ቦታ በሰማያት ውስጥ የለም። በሰማያት ውስጥ ያለ ቦታ ሁሉ መላኢካዎች በሩኩ (በናማዝ ወቅት ሲሰግዱ) ወይም በሰጃዳ (በመስገድ) ተይዘዋል። በሰማያት ፣ በምድር ፣ በሳር ፣ በከዋክብት ፣ በሕያዋን እና ሕይወት በሌለው ፍጥረት ውስጥ ፣ በእያንዳንዱ የዝናብ ጠብታ ፣ የእፅዋት ቅጠል ፣ አቶም ፣ ሞለኪውል ፣ በሁሉም ምላሽ ፣ እንቅስቃሴ ፣ በሁሉም ነገር ውስጥ መላእክት ግዴታ አለባቸው። የአላህን ትእዛዝ በየቦታው ይፈጽማሉ። በአላህና በፍጡራን መካከል መካከለኛ ናቸው። ከእነርሱም አንዳንዶቹ የሌሎች መላእክት አለቆች ናቸው። አንዳንዶቹ ከሰዎች መካከል ወደ ነቢያት መልእክት አመጡ። አንዳንድ መላእክቶች "ኢልሀም" (ተመስጦ) የሚባሉትን መልካም ሀሳቦች ወደ ሰው ልብ ያመጣሉ። አንዳንዶች ስለ ሁሉም የሰው ልጆች እና ፍጥረታት አያውቁም እና የአላህን ውበት ሲሰማቸው ህሊናቸውን ሳቱ። እነዚህ መላእክት እያንዳንዳቸው በተወሰነ ቦታ ይቆያሉ እና ቦታቸውን ሊለቁ አይችሉም። አንዳንድ መላእክት ሁለት ክንፍ አላቸው አንዳንዶቹ ደግሞ አራት ወይም ከዚያ በላይ ክንፍ አላቸው [24]።

---

[24] የእያንዳንዱ ዓይነት ወፍ እና የአውሮፕላን ክንፎች የራሳቸው መዋቅር እና ከሌሎች ክንፎች የተለዩ እንደመሆናቸው መጠን የመላእክት ክንፎች የራሳቸው መዋቅር አላቸው። ያላየነውን ወይም የማናውቀውን ነገር ስም ስንሰማ እንደምናውቀው ነገር እንገምታለን ይህም በተፈጥሮ ስህተት ነው። መላእክት ክንፍ እንዳላቸው እናምናለን ነገርግን እንዴት እንደሆኑ አናውቅም። በአብያተ ክርስቲያናት ህትመቶች ወይም ፊልሞች ውስጥ ያሉ የክንፍ ሴቶች ምስሎች መላእክቶች ሁሉ ሐሰተኛ እንደሆኑ ተደርገው ይወሰዳሉ። ሙስሊሞች እንደዚህ አይነት ምስሎችን አይሰሩም። እነዚህን ሙስሊም ባልሆኑ ሰዎች የተሳሉትን ከእውነታው የራቁ ምስሎችን እንደ እውነት ልንቆጥራቸው እና ጠላቶቻችንን ማመን የለብንም።

በገነት ውስጥ ያሉ መላእክት በገነት ውስጥ ይኖራሉ። ትልቁ ሬድዋን ነው። የገሀነም መላእክት (ዛባንኒስ) በገሀነም ውስጥ የታዘዙትን ያከናውናሉ። ባሕሩ ለአሳዎች ምንም ጉዳት እንደሌለው የገሃነም እሳት አይጎዳቸውም። አስራ ዘጠኝ መሪ ዛባኒዎች አሉ። አለቃቸው ማሊክ ነው። ለእያንዳንዱ ሰው፣ መልካም እና መጥፎ ድርጊቶቻቸውን የሚመዘግቡ አራት መላእክት አሉ። ሁለቱ በሌሊት ሲመጡ ሁለቱ በቀን ይመጣሉ። ኪራማን ካቲቢን ወይም የሀፋዛ መላእክቶች ይባላሉ። የሀፋዛ መላእክቶች ከኪርማን ካቲቢን የተለዩ መሆናቸውን የሚገልጽ ሌላ ምሁር ዘገባ አለ። በቀኝ በኩል ያለው መልአክ በግራ በኩል ካለው ይበልጣል እና መልካም ስራዎችን ይመዘግባል። በግራ በኩል ያለው ክፉ ሥራውን ይጽፋል። ከሓዲዎችንና አመጸኞችን ሙስሊሞችን በመቃብራቸው ውስጥ የሚያሰቃዩ መላእክትም በመቃብር ውስጥ ጥያቄ የሚጠይቁ አሉ። ጠያቂዎቹ መላእክት ሙንከር እና ናኪር ይባላሉ። ሙስሊሞችን የሚጠይቁ መላእክትም ሙባሽሺር እና ባሺር ይባላሉ። መላእክት እርስ በርሳቸው የበላይ ናቸው። እጅግ የበላይ የሆኑት አራቱ የመላእክት አለቆች ናቸው። የመጀመርያው ጀብሪል ‹አለይሂሠ-ሰላም› ነው። ስራው ዋህ ወደ ነብያት ማምጣት፣ ትእዛዛትን እና ክልከላዎችን ማሳወቅ ነው። ሁለተኛው ኢስራፊል ‘አለይሂ-ሰ-ሰላም’ ሲሆን እሱም ‘ሱር’ የሚባለውን የመጨረሻውን መለከት የሚነፋ ነው። ሱርን ሁለት ጊዜ ያሰማል። በመጀመሪያ ድምፅ ከአሏህ በቀር ሁሉም ሕያዋን ፍጡር ይሞታሉ[25]። በሁለተኛው ድምጽ ሁሉም እንደገና እንዲነቃቁ ይደረጋል. ሦስተኛው ሚካኢል 'ዐለይሂ-ሰላም' ነው። ርካሽነትን፣ ውድነትን፣ እጥረትን፣ የተትረፈረፈ [ኢኮኖሚያዊ ሥርዓትን፣ እና ምቾትን ማምጣት] እና እያንዳንዱን ዕቃ ማንቀሳቀስ ግዴታው ነው። አራተኛው የሰውን ነፍሳት [ጃን ፣ በፐርሽያን በአረብኛ 'ሩህ] የሚወስድ አዝራይል''አለይሂ-ሰላም' ነው። ከእነዚህ ከአራቱ በኋላ፣ አራት የላቁ የመላእክት ክፍሎች አሉ። በትንሣኤ ቀን ስምንት የሚሆኑ የሐማላት አል-አርሽ አራት መላእክት; ሙቀራቡን የተባሉ መላእክት በመለኮታዊ ፊት፣ ካሩቢዩን የሚባሉ የሚያሰቃዩ መላእክት መሪዎች እና ሩህኒዩን የተባሉ

[25] እባኮትን ትንሳኤ እና መጭው ዓለም የተባለውን ቡክሌት ተመልከቱ። በኢስታንቡል፣ ቱርክ ውስጥ ከሃኪካት የመጻሕፍት መደብር ይገኛል።

የምህረት መላእክት።እነዚህ ሁሉ ከፍተኛ መላእክት ከሰው ልጆች ሁሉ ከፍ ያሉ ናቸው ከነብያት ዐለይሂ ወሰለም በስተቀር።

በሙስሊሞች መካከል ያሉት ሱላህ እና አወሊያ ከተለመዱት ወይም ከታናናሾቹ መላእክት የላቁ ናቸው። እና የጋራ መላእክቶች ከተለመዱት ሙስሊሞች የላቁ ናቸው, ማለትም አመጸኞችና ኃጢአተኞች። ከሓዲዎች ግን ከፍጡራን ሁሉ ያነሱ ናቸው። በሱር የመጀመሪያ ድምፅ ከሀማላት አል-አርሽ እና ከአራቱ የመላእክት አለቆች በስተቀር ሁሉም መላእክቶች ይደመሰሳሉ። ከዚያም ሐማላት አል-አርሽ ከዚያም አራቱ ሊቀ መላእክት ይጠፋሉ። በሁለተኛው ድምጽ ሁሉም መላእክት ወደ ሕይወት ይመለሳሉ። ሀማላት አል-አርሽ እና አራቱ የመላእክት አለቆች ከሱር ሁለተኛ ድምጽ በፊት ይነሳሉ ። ይኸውም እነዚህ መላእክት ከሁሉም በፊት እንደተፈጠሩ ከሕያዋን ፍጥረታት ሁሉ በኋላ ይጠፋሉ።

3-ከስድስቱ የኢማን አስፈላጊ ነገሮች ሶስተኛው አሏህ የወረደውን መጽሐፍ ማመን ነው። እነዚህን መጻሕፍት መልአኩ እንዲያነብላቸው በማድረግ ለአንዳንድ ነቢያት ላከ። ለአንዳንዶች በጽላቶች የተጻፉ መጻሕፍትን ላከ። ለአንዳንዶቹም መልአኩ በመካከላቸው ሳይኖር እንዲሰሙ በማድረግ። እነዚህ ሁሉ መጻሕፍት የአላህ ቃል ናቸው (ካልም - አላህ)። እነሱ ባለፈው የማይሞት እና ዘላለማዊ ናቸው። ፍጡራን አይደሉም። በመላእክት የተፈጠሩ ቃላት አይደሉም፣ ወይም የነቢያት ቃል አይደሉም።የአላህ ቃል ከምንጽፈው፣ ከምንጠብቀው እና ከምንናገረው ቋንቋ የተለየ ነው። በጽሑፍ፣ በንግግር ወይም በአእምሮ ያለው ነው።ፊደሎች እና ድምፆች የሉትም። አሏህ እና ባህሪያቱ እንዴት እንደሆኑ ሰው ሊረዳው አይችልም። ነገር ግን ሰዎች ያንን ቃል ማንበብ ይችላሉ, ያስታውሱ እና ይፃፋል። ከኛ ጋር ሲሆን ሀዲስ፣ ፍጡር ይሆናል። ማለትም የአላህ ቃል ሁለት ገፅታዎች አሉት። ከሰዎች ጋር ሲሆን ሀዲስ [26] እና ፍጡር ነው። የአላህ ቃል ተብሎ ሲታሰብ ዘላለማዊ ነው (ቃዲም)። በአሏህ የተወረዱ መፅሃፎች በሙሉ እውነት እና ትክክለኛ ናቸው። በእነሱ ውስጥ ውሸት

---

[26] ሀዲስ ማለት በአሏህ ከመፈጠሩ በፊት ያልነበረ እና አሏህ ሊያጠፋው በፈለገ ጊዜ ህልውናውን ያቆማል።

ወይም ስህተት የለም። አንዳንድ ባሮቹን እንደሚቀጣና እንደሚያሰቃያቸው ቢገልጽም ጃኢዝ (ይቻላል፣ ይቻል፣ ይፈቀዳል) እንደሆነ የሚገልጸው ምሁራዊ ዘገባ ይቅርታ ማድረግ በሁኔታዎች ላይ ቅድመ ሁኔታ መሆኑን ከሰፊው አውድ ውስጥ መታሰብ ይኖርበታል። ከእኛ እውቀት ወይም ከራሱ ፈቃድ እና ምርጫ በላይ ወይም ዘገባው ተብሎ የሚጠራው ለባሪያው የሚገባውን ስቃይ ይቅር እንደሚለው ያለውን ተስፋ ለመግለጽ ታስቦ ሊሆን ይችላል። ቅጣትን እና ቅጣትን የሚያስፈራራበት መግለጫ ስለ አንድ እውነታ ለማሳወቅ ስላልሆነ ለምን ውሸት ይሆናል? አሏህ የገባለትን ስጦታ አለመስጠት ጃኢዝ ባይሆንም ቅጣቱን ይቅር ማለት ለእርሱ ጃኢዝ ነው። ይህ ማብራሪያ አሳማኝ ብቻ ሳይሆን ለማስረጃ የሚደክም መሆኑም ቀደም ሲል በአያት-ከሪማስ ላይ ተገልጿል። በውስጥ አያት-ከሪማስ እና ሀዲስ-ሼሪፍዎችን ማብራራት ያስፈልጋል አደጋ ወይም ችግር ከሌለ በስተቀር የቃላት ፍቺዎቻቸው። ከቃላታዊ ትርጉማቸው ጋር የሚመሳሰል ሌላ ትርጉም መስጠት አይፈቀድም [27]። ሙታሻቢሃት የሚባሉ አያት-ኢ-ከሪማስ የማይረዱ፣ መናፍስታዊ ትርጉሞች አሏቸው። አሏህ ብቻ ነው የሚያውቀው እና አል-ኢልም አላዱኒ የተሰጣቸው በጣም ጥቂት የተከበሩ አለቆች እስከተፈቀደላቸው ድረስ ትርጉማቸውን ይገነዘባሉ። ሌላ ማንም ሊረዳቸው አይችልም። በዚህ ምክንያት የሙተሻቢሃት አያት የአላህ ቃል ናቸው ብለን እናምናለን ትርጉማቸውንም መመርመር የለብንም። በአሻሪ መድሃብ ውስጥ ያሉ ሊቃውንት እንዲህ ያሉትን አያቶች (ተዊል) በአጭሩ ወይም በዝርዝር ማብራራት ይፈቀዳል ብለዋል። 'ተዊል' ማለት ከብዙዎቹ የቃላት ፍቺዎች መካከል የተለመደ ያልሆነውን መምረጥ ማለት ነው። ለምሳሌ የአላህ እጅ ከነሱ የሚበልጠው የአላህ ቃል ስለሆነው አያት ነው። እንዲህ ልንል ይገባናል፡- "አላህ በዚህ የተናገረውን ሁሉ አምናለሁ። "ትርጉሙን ሊገባኝ አልቻለም" ማለት በጣም ጥሩ ነው። አላህ ብቻ ነው የሚያውቀው። ወይም "የአሏህ ዕውቀት ከኛ እውቀት የተለየ ነው። ፈቃዱ እንደ እኛ ፈቃድ አይደለም። በተመሳሳይም የኣላህ

---

[27] ቁርዓን አል-ከሪም እና ሀዲስ-ኢ-ሸሪፍ በቁረይሽ ቋንቋ እና ቀበሌኛ ናቸው። ነገር ግን ቃላቱ ከአስራ ሶስት መቶ አመታት በፊት በሂጃዝ ውስጥ ጥቅም ላይ የዋለውን ትርጉም ሊሰጡ ይገባል። የዘመናት ለውጥ ውጤቶች የሆኑትን ወቅታዊ ትርጉም በመስጠት እነሱን መተርጎም ትክክል አይደለም።

ተኣላ እጅ እንደ ሰው ፍጡራኑ እጅ አይደለም። አላህ (ሱ.ወ) ባወረደው መጽሐፍት ውስጥ የአንዳንድ አያት-ከሪማዎችን አነባበብ ወይም ትርጉማቸውን ወይም ሁለቱም በእርሱ ተለውጠዋል። ቁርኣን አል-ከሪም ሁሉንም መጽሃፍቶች ተክቷል እና የደንበቻቸውን ትክክለኛነት ሽሯል። በቁርዓን አል-ከሪም ውስጥ እስከ አለም ፍጻሜ ድረስ ምንም አይነት ስህተቶች፣ ጭማሪዎች፣ የተረሱ ወይም የጎደሉ ነጥቦች አይኖሩም እንዲሁም አይረሱም። ያለፈው እና የወደፊቱ እውቀት ሁሉ በቁርዓን አልከሪም ውስጥ አለ። በዚህ ምክንያት ከመጻሕፍት ሁሉ የላቀ እና የበለጠ ዋጋ ያለው ነው። የረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ሙጂዛ ቁርኣን አልከሪም ነው።

ሁሉም ሰዎች እና ጂኒዎች ተሰብስበው ከቁርኣን አልከሪም አጭር ሱራ ጋር የሚመሳሰል ነገር ለመናገር ቢሞክሩ፣ ይህን ማድረግ ይሳናቸዋል። እንደውም አንደበተ ርቱዕ፣ የአረብ ሀገር ገጣሚዎች ተሰብስበው ታግለዋል። በጣም ከባድ ነገር ግን እንደ ሶስት አጭር አያቶች ያለ ነገር መናገር ተስኗቸዋል። ከቁርኣን አል-ከሪም ጋር መቆም አልቻሉም። እነሱ ደደብ ነበሩ። አሏህ የእስልምና ጠላቶችን ከቁርኣን አልከሪም በፊት መሸነፍ የማይችሉ ያደርጋቸዋል። የቁርዓን አል-ከሪም አንደበተ ርቱዕነት ከሰው ኃይል በላይ ነው። የሰው ልጅ እንደሚለው የመናገር አቅም የለውም። አያት-ከሪማስ በቁርዓን አል-ከሪም ውስጥ ከዚህ የተለየ ነው። ግጥሙ፣ የሰው ልጅ የስድ ጥቅስ። ቢሆንም፣ በአረብኛ ስነ-ጽሁፍ አዋቂ ሰዎች በሚናገሩት የቋንቋ ፊደላት ተነግሯል። አንድ መቶ አራት የሰማይ መጻሕፍት ለእኛ ተገለጡ ፦ አስር ሱሑፍ (ብዙ ቁጥር የሳሂፋ፣ ትንሽ መጽሃፍ) እንደነበሩ ይታወቃል። ለአደም ዐለይሂ-ሰላም ፣ አምሳ ሱሑፍ ለሺስ (ሺት) ተገለጸን ''አለይሂ-ሰላም'፣ ሠላሳ ሱሑፍ ለኢድሪስ 'አለይሂ-ሰላም' እና አስር ሱሑፍ ለኢብራሂም 'አለይሂ-ሰላም'; ተውራት ሙሳ (ሙሰ) "አለይሂ-ሰላም" ዘቡሩር ለዳዉድ "አለይሂሰላም" ኢንጂል (ላቲን ኢቫንጀሊየም) ወደ ኢሳ (ኢየሱስ) 'አለይሂሰላም' እና ቁርዓን አል-ከሪም ለመሐመድ 'አለይሂ-ሰላም' ወረደባቸው። አንድ ሰው አንድን ነገር ለማዘዝ ወይም ለመከልከል፣ አንድን ነገር ለመጠየቅ ወይም አንዳንድ ዜናዎችን ለመስጠት ሲፈልግ በመጀመሪያ ያስባል እና በአእምሮው ያዘጋጃል። በአእምሮ ውስጥ እነዚህ ትርጉሞች "ቃላም ናፍሲ" ይባላሉ, እሱም አረብኛ, ፋርስኛ ወይም እንግሊዝኛ ነው ሊባል አይችልም።

በተለያዩ ቋንቋዎች መገለጻቸው እነዚህ ትርጉሞች እንዲለወጡ አያደርጋቸውም። እነዚህን ትርጉሞች የሚገልጹ ቃላቶች “ካላም ላፍዚ” ይባላሉ። ካላም ላፍዚ በተለያዩ ቋንቋዎች ሊገለጽ ይችላል። ስለዚህ ካልም ነፍሲ የአንድ ሰው ንፁህ የማይለወጥ የተለየ ባህሪ ነው በባለቤቷ ውስጥ እንደሌሎች ባህሪያት እንደ እውቀት፣ ፍቃድ፣ ማስተዋል ወዘተ ያሉ ባህሪያት ያሉት ሲሆን ካልም ላፍዚ ደግሞ የሚገልፅ ካላም ናፍሲ ከሚናገራቸው ሰው አፍ የሚወጣና ጆሮ የሚደርስ የፊደላት ስብስብ ነው። እንደዚሁም የአላህ ቃል ከራሱ ጋር ያለ የማይሞት፣ ዘላለማዊ፣ ዝም የማይል እና ያልተፈጠረ ቃል ነው። እሱም ከሲፋት አድሃቲያ እና ከአሏህ ሲፋት አት-ቱቡቲያ እንደ እውቀት እና ፈቃድ ካሉት ባህሪያት የተለየ ባህሪ ነው። የቃላም ባህሪ (ንግግር፣ ቃል) መቼም አይለወጥም እና ንጹህ ነው። በፊደል ወይም በድምፅ አይደለም። እንደ ትእዛዝ፣ ክልከላ፣ ትረካ ወይም እንደ አረብኛ፣ ፐርሽያን፣ ዕብራይስጥ፣ ቱርክ ወይም ሲሪያክ ሊመደብ አይችልም። እንደዚህ አይነት ቅጾችን አይወስድም። ሊጻፍ አይችልም። እንደ ብልህነት፣ ጆሮ ወይም አንደበት ያሉ መሳሪያዎችን ወይም ሚዲያዎችን አያስፈልገውም።

ቢሆንም፣ በፈለጉት ቋንቋ እንደሚነገር የምናውቀው ከፍጥረት ሁሉ የተለየ ፍጡር እንደሆነ በእነርሱ በኩል መረዳት ይቻላል ስለዚህ በአረብኛ ከተገለጸ ቁርኣን አል-ከሪም ይባላል። በዕብራይስጥ ከተገለጸ ታውራት ነው። በሶሪያ ከተገለጸ ኢንጂል ነው። [ሻርህ አል-ማቃሲድ [28] በተሰኘው መጽሃፍ በግሪክ ከተገለጸ ኢንጂል እንደሆነ እና በሶሪያ ቋንቋ ከተገለጸ ዛቡር እንደሆነ ተጽፏል።] ቃላም አል-ኢላሂያ (የአሏህ ቃል) የተለያዩ ጉዳዮችን ይናገራል። የተከሰቱትን ወይም የሚፈጸሙትን ክስተቶች የሚተርክ ከሆነ, ካባር (ትረካ) ይባላል; ካልሆነ ኢንሻእ ይባላል። መደረግ ያለባቸውን ነገሮች ከገለጸ አምር (ትእዛዝ) ይባላል። ክልከላዎችን ከገለጸ ናሂ (ክልክል) ነው። ነገር ግን በካልኣም አል-ኢላሂያ ላይ ምንም አይነት ለውጥ ወይም ጭማሪ የለም።እያንዳንዱ የተገለጠው መፅሃፍ ወይም እያንዳንዱ ገጽ የአላህ ቃል አንድ ሉህ ነው፣ ማለትም የሱ ቃላም አን-

---

[28] በሠዓድ አድዲን አት-ታፍታዛኒ በሰማርካንድ በ 792 (1389 እ አ አ) ከዚህ ዓለም በሞት ተለየ።

ነፍሲ ናቸው።በአረብኛ ሲሆን ቁርኣን አልከሪም ይባላል። በግጥም ውስጥ የተገለጸው ዋሀ እና ሊጻፍ እና ሊነገር፣ ሊሰማ እና ሊታወስ የሚችለው ካላም አል-ላፍዚ ወይም ቁርዓን አል-ከሪም ይባላል። ቃላም አል-ላፍዚ የሚያመለክተው ካላም አናፍሲይን ስለሆነ ካላም አል-ኢላሂያ ወይም መለኮታዊ ባህሪ ብሎ መጥራት ይፈቀዳል። ምንም እንኳን ይህ ቃል በአንድ ሞድ ውስጥ ቢሆንም ከሰዎች ጋር በተያያዘ ወደ ክፍሎች ሊከፋፈል ይችላል። ሙሉው ቁርኣን አል-ከሪም ተብሎ ይጠራል, እንደዚሁም ክፍሎቹ ቁርኣን አል-ከሪም ይባላሉ። የቀና መንገድ ሊቃውንት በአንድ ድምፅ ካልዓም አናፍሲይ ፍጡር ሳይሆን ቃዲም (ዘላለማዊ) ነው ይላሉ። ቃላም አል-ላፍዚ ሀዲስ ይሁን ቃዲም አንድ ወጥነት የለም። ካልኣም አል-ላፍዚን እንደ ሀዲስ የሚቆጥሩት አንዳንዶች በተሳሳተ መንገድ እንዳይረዱት እና ካልኣም አል-ነፍሲ ሀዲስ ነው ወደሚል እንዳይመጣ ሀዲስ ነው ባንለው ጥሩ እንደሆነ አስጠንቅቀዋል። ስለ ጉዳዩ በጣም ጥሩው አስተያየት ይህ ነው። የሰው አእምሮ ሌላ ነገርን የሚያመለክት ነገር ሲሰማ በአንድ ጊዜ የተወከለውን ነገር ያስታውሳል። ከትክክለኛው መንገድ ሊቃውንት አንዱ ቁርኣን አል-ከሪም ሀዲስ ነው ሲል ሲናገር በአፋችን የምንናገራቸውን ድምፆች እና ቃላቶች እንደሚያመለክት መረዳት አለብን። የቀና መንገድ ሊቃውንት በአንድ ድምፅ ካልአም አን-ነፍሲይ እና ካልአም አል-ላፍዚ የአላህ ቃል መሆናቸውን ተናግረዋል። ምንም እንኳን አንዳንድ ሊቃውንት ይህን አባባል ዘይቤያዊ አነጋገር ቢቆጥሩትም ሁሉም መለኮታዊ ቃል እንደሆነ ተስማምተዋል።

ቃላም አን-ነፍሲይ የአላህ ቃል ነው ማለት የአሏህ ተአላ የንግግር ባህሪ ነው ማለት ሲሆን ቃላም አል-ነፍሲይ የአላህ ቃል ነው ማለት በአሏህ የተፈጠረ ነው ማለት ነው። አላ።

ጥያቄ፡-ከላይ ካለው ጽሑፍ መረዳት የሚቻለው የአላህን ዘላለማዊ ቃል አይሰማም። የአላህን ቃል ሰምቻለሁ የሚል ሰው ማለት ድምጾቹን እና ቃላቶቹን ሰምቻለሁ ወይም ዘላለማዊውን ካላም አን-ነፍሲ የተረዳሁት በእነዚህ ቃላት ነው። ሁሉም ነቢያት፣ ሁሉም ሰው እንኳን በሁለቱ በእነዚህ ሁለት ባሕሪዎች ሊሰማው ይችላል። ሙሳ ዐለይሂ-ሰላም ከሊም-አላህ (አላህ የተናገረውን) የሚለይበት ምክንያት ምንድን ነው?

መልስ፡- ሙሳ አለይሂ ሰሊም ከአዳት አል-ኢላህያ (የምክንያት ህግ) በተለየ መልኩ ዘላለማዊውን ቃል ያለ ፊደላት ወይም ድምጽ ሰማ።አኧህ በጀነት ውስጥ በማይታወቅ እና በማይገለጽ መልኩ እንደሚታይ ሊገለጽ በማይችል መልኩ ሰምቷል። በዚህ መልኩ ማንም አልሰማውም። ወይም የአላህን ቃል በጆሮው ብቻ ሳይሆን በየአቅጣጫው በሁሉም የሰውነት ቅንጣት ሰምቷል ። ወይም በድምፅ ወይም በአየር ንዝረት ወይም በሌላ መንገድ በዛፉ አቅጣጫ ብቻ ሰምቷል። ምክንያቱም ከሶስቱ ሁኔታዎች በአንዱ ስለሰማው 'ከሊም-አላህ' በሚለው ስም ተከበረ። ሙሐመድ 'አለይሂሰላም' እንዲሁ መለኮታዊውን ቃል በሚራጅ ሌሊት በዚህ መልኩ ሰምቷል። ጀብሪል ‹አለይሂሠ-ሰላም› ወሂ እንደተቀበለው እንዲሁ ይሰማ ነበር።

4. ከስድስቱ የኢማን አስፈላጊ ነገሮች አራተኛው በአላህ ነብያት ሰዎችን ወደ ወደደው መንገድ እንዲደርሱ እና ወደ ቀጥተኛው መንገድ እንዲመሩ በተላኩት ነብያት ማመን ነው። በቃላት አነጋገር ረሱል (ሰ.ዐ.ወ) ሰዎች መልእክተኞች የተላኩ ነበሩ። በእስልምና ረሱል ማለት የተከበረ፣ የተከበረ ሰው ማለት ተፈጥሮው፣ ባህሪው፣ እውቀቱ እና አእምሮው በዘመኑ ከነበሩት ሰዎች ሁሉ የላቀ ነው። እና በባህሪው ውስጥ አንድም መጥፎ ባህሪ የሌለው እና ምንም ያልተወደደ ባህሪ የሌለው ነቢያት ኢስማ የሚል ጥራት ነበራቸው ማለትም ስለ ኑቡዋ (ነቢይነት፣ ነቢይነት) ከመነገራቸው በፊትም ሆነ በኋላ ምንም ዓይነት ከባድ ኃጢአት አልሠሩም [29]።

ስለ ኑቡዋ ከተነገራቸው በኋላ እና ኑቡዋቸው እስኪታወቅና እስኪሰራጭ ድረስ እንደ እውርነት፣ ደንቆሮ እና የመሳሰሉት ጉድለቶች አልነበሩባቸውም። እያንዳንዱ ነብይ ሰባት ልዩ ባህሪያት እንደነበሩት ማመን አለበት-አማና (ታማኝነት) እና አምን አላዝል (ከኑቡዋ መባረር ጥበቃ)። አዲስ ሀይማኖት ያመጣ ነቢይ፣ (ማለትም አዲስ ያለው ስርጭት፣) "ረሱል" (መልእክተኛ) ይባላል። አዲስ ሀይማኖት ያላመጣ ነብይ ግን ሰዎችን ወደ ቀደመው ሀይማኖት

[29] አንዳንድ ከሀዲዎች እስልምናን ለመሻር በተንኮል የሚሞክረው ከዚህ ቀደም ነብዩ ሙሐመድ ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ለጣዖት መስዋዕት ያቀርቡ ነበር ይላሉ እናም የላ-መድሀቢ መጽሐፍትን እንደ ሰነዶች ይጠቅሳሉ ። ከላይ ያሉት መስመሮች ይህ አባባል ውሸት መሆኑን ያረጋግጣሉ.

የጋበዘ "ነብ" (ነብይ) [30] ይባላል። በትእዛዛት ንግግርና ሰዎችን ወደ አሏህ ሃይማኖት በመጥራት በረሱልና በነብይ መካከል ምንም ልዩነት የላቸውም። ሁሉም ነብያት ያለ ምንም ልዩነት ታማኝ እና እውነተኞች መሆናቸውን ማመን አለብን። አንዳቸውን የካደ ሁሉንም እንደካደ ይቆጠራል።

ኑቡዋን በትጋት በመስራት፣ በረሃብ ወይም በምኞት በመታመም ወይም በጸሎት በመጸለይ ማግኘት አይቻልም። የሚገኘው በአላህ ውዴታ እና ምርጫ ብቻ ነው። ሐይማኖቶች የተላኩት በዝህ ዓለም ሆነ በመጭው ዓለም ለሰዎች የሚጠቅም ሕይወትን ለማዘጋጀት እና ከጎጂ ተግባራት ለመከላከል እና ድነትን፣ ምሪትን፣ ሰላምንና ደስታን እንዲያገኙ በነቢያት ሽምግልና ነው። ምንም እንኳን ብዙ ጠላቶች ነበሯቸው እና የተሳለቁበት እና የሚንገላቱ ቢሆንም ነብያት ጠላቶችን አይፈሩም እና የአላህን ትእዛዛት ስለ እምነት እና የሃይማኖታዊ ተግባራት ለሰዎች ለማሳወቅ ምንም አላመነታም ነበር። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ነብያትን ያመኑ እና እውነተኞች መሆናቸውን ለማሳየት በሙጂዛዎች ደግፏቸዋል። ሙእጂዛዎቻቸውን ማንም ሊገዳደር አይችልም። አንድን ነብይ የሚከተሉ ሰዎች ኡማ ይባላሉ። በቂያማ ቀን ነብያት ለኡሞቻቸው በተለይም ከባድ ወንጀለኞች ለነበሩት አማላጅነታቸው ይፈቀድላቸዋል ምልጃቸውም ተቀባይነት ያገኛል። አሏህ ተዓላም ዑለማዎችን፣ ሱላሂን እና አወሊያን በኡሞቻቸው ውስጥ እንዲያማልዱ ይፈቅድላቸዋል፣ ምልጃቸውም ተቀባይነት ይኖረዋል። ነብያት አለሂሙ-ሰ-ሰላወቱ ወተ-ተሰሊማት በመቃብራቸው ውስጥ ህያው ናቸው እኛ በማናውቀው ህይወት ምድር የተባረከ ሰውነታቸውን እንዲበሰብስ አታደርግም። በዚህ ምክንያት ነብያት በመቃብራቸው ውስጥ ናማዝ እና ሐጅ እንደሚያደርጉ በአንድ ሀዲስ ሸሪፍ ላይ ተገልጿል[31]።

---

[30] ‘ረሱል’ በጽሁፉ ውስጥ ‘ነብይ’ ተብሎ ተተርጉሟል።

[31] በዛሬው አረቢያ ውስጥ ዋሃቢስ የሚባሉ ሰዎች አሉ። እንደዚህ አይነት ሀዲስ ሸሪፍ አያምኑም። እነዚህን ሀዲስ ሸሪፎች የሚያምኑትን እውነተኛ ሙስሊሞችን “ከሓዲዎች” ይሏቸዋል። በአያት-ከሪማስ እና በሐዲስ-ሸሪፍ ላይ ባደረጉት የተሳሳተ ትርጉም ከሓዲ አይሆኑም ይልቁንም የቢድዓ ሰዎች ይሆናሉ። ሙስሊሞችን በእጅጉ ይጎዳሉ። ወሃቢዝም የተመሰረተው የናጅድ ከተማ ሙሀመድ ቢን አብዱል-ወሃብ በሚባል ደደብ ነበር። እንግሊዛዊው ሰላይ ሄምፈር የአህመድ ኢብኑ ተይሚያን (በ 728 (1328) በደማስቆ የሞቱትን የመናፍቃን ሃሳቦች በመጠቀም አሳስቶታል። በ1323 (1905) በግብፅ በሞተው መሐመድ አብዱህ በተባለው የግብፅ መጽሐፍት በቱርኮችና በየቦታው

የነቢይ የተባረኩ አይኖች እንዳንቀላፉ የዚህ ልብ አይኖች አደረጉ እንቅልፍ አይደለም። ሁሉም ነቢያት የነቢይነት ግዴታቸውን በመወጣት እና የኑቡዋ (ነቢይነት) ፍፁምነት በመያዝ እኩል ነበሩ። ከላይ የተጠቀሱት ሰባት ልዩ ባህሪያት በሁሉም ውስጥ ነበሩ. ነብያት ከኑቡዋ ፈጽሞ አልተባረሩም አወሊያዎች ግን ከዊላያ ሊነፈጉ ይችላሉ። ነብያት ሰዎች እንጂ ጂኒዎች ወይም መላእክቶች ሳይሆኑ ለሰው ልጅ ነቢይ ሊሆኑ ወይም የነቢይነት ደረጃ ሊደርሱ አይችሉም። ነቢያት እርስ በርሳቸው የበላይ እና ክብር ነበራቸው። ለምሳሌ የነቢይ ኡማ ብዙ ሊሆን ይችላል ወይም የተላኩበት ሀገር ከሌላ ነብይ ወይም ሌሎች ነብያት ይበልጣሉ። ወይም ከፍ ያለ ስጦታዎች እና በረከቶች ተሰጥቶት ሊሆን ይችላል, ወይም የእሱ ሙጂዛዎች የበለጠ ብዙ እና ዘለአለማዊ ሊሆኑ ይችላሉ; የመጨረሻው ዘመን ነቢይ ሙሐመድ 'አለይሂ-ሰላም' ከሌሎች ነቢያት ሁሉ የላቀ ነበር። ኡሉ-ል-አዝም የሚባሉት ነብያት ከሌሎቹ ከፍ ያለ ነበሩ። ረሱል (ሰ.ዐ.ወ) ረሱል ካልሆኑት ከነቢዮች ከፍ ያለ ነበሩ። የነብያት ‘አለይሂ-ሰላም’ ቁጥር አይታወቅም። ከ124,000 በላይ እንደነበሩ በሰፊው ይታወቃል።ከነሱ ውስጥ 313 ወይም 315 ረሱል; ከነሱ መካከል ኡሉ አል-አዝም የሚባሉት ስድስቱ የረሱል (ሰዐወ) ታላላቅ ሰዎች፡- አደም፣ ኑህ (ኖህ)፣ ኢብራሂም (አብርሀም)፣ ሙሳ፣ ኢሳ (እየሱስ ክርስቶስ) እና ሙሐመድ ሙስጠፋ አሌይሂመስ-ሰላቱ ወ-ሰላም ነበሩ። የሚከተሉት ሠላሳ ሦስት ነቢያት የታወቁ ናቸው፡- አደም ኢድሪስ፣ ሺት (ወይ ሺስ)፣ ኑህ፣ ሁድ፣ ሷሊህ፣ ኢብራሂም፣ ሉጥ፣ ኢስማኢል፣ ኢሳቅ፣ ያዕቆብ፣ ዩሱፍ፣ አዩብ፣ ሹዓይብ፣ ሙሳ፣ ሀሩን፣ ኺድር፣ ዩሻዕ ኢብን ኑን፣ ኢሊያስ፣ አሊያሳእ፣ ዙል-ኪፍል፣ ሻሙን፣ ኢሽሞኢል፣ ዩኑስ ኢብኑ ማታ፣ ዳውድ፣ ሱለይማን፣ ሉቅማን፣ ዘካሪያ፣ ያህያ፣ ዑዘይር፣ ኢሳ ኢብን ማርያም፣ ዙልቀርነይን እና ሙሐመድ

ተሰራጭቷል። ወሃቢዎች የአምስተኛው መድሃብ ተከታዮች አልነበሩም እና ሙሉ በሙሉ የተሳሳተ መንገድ የሚከተሉ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት በመቶዎች በሚቆጠሩ መጽሃፎቻቸው መናፍቃን እንደ ነበሩ አረጋግጠዋል ። ዝርዝር መረጃ በእንግሊዝዊ ሰላዮች ኑዛዜ እና ለሙስሊሙ ምክር ማለቂያ በሌለው ደስታ ውስጥ ቀርቧል። አሏህ ሱብሀነሁ ወተዓላ ወጣት ሀይማኖተኞችን ወደ ወሀቢዝም ኑፋቄ ውስጥ እንዳይገቡ ይጠብቃቸው እና በብዙ ሀዲስ ሸሪፎች ውስጥ ትልቅ ሙገሳ ካላቸው የአህለል ሱና ሊቃውንት ትክክለኛ መንገድ እንድንርቅ ያድርግልን! አሚን

አለይሂሙ-ሰ-ሰላቱ ወሰላም። የሃያ ስምንት ስማቸው ብቻ በቁርኣን አል-ከሪም ተጽፏል። ሺት፣ ኺዲር፣ ዩሻዕ፣ ሻምዑን እና ኢሽሞይል አልተጻፉም።

ከሃያ ስምንቱ መካከል ዙልቀርነይን፣ ሉቅማን እና ዑዘይር ነብይ መሆናቸውን ወይም አለመሆናቸው በእርግጠኝነት አይታወቅም። በመክቱባቲ ማቱሚያ ሁለተኛ ቅጽ ላይ በሰላሳ ስድስተኛው ፊደል ላይ ኺድር አላይሒስ-ሰላም ነብይ እንደነበር የሚገልጹ ትክክለኛ ዘገባዎች እንዳሉ ተጽፏል። እናም በሙቶ ሰማንያ - ሁለተኛ ፊደል ላይ እንደሚከተለው ተጽፏል፡- “ያ ኺዲር ''አለይሂሰ-ሰላም'' በሰው መልክ (ከግዜ ወደ ጊዜ) ይገለጣል፣ እና አንዳንድ ነገሮችን ያደርጋል፣ ደግሞም በህይወት መኖሩን አያሳይም። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ነፍሱን እና የበርካታ ነብያትን እና የዋሊዎችን ነፍስ በሰው መልክ እንዲታይ ፍቃድ ሰጥቷል። እነሱን ማየት በህይወት እንዳሉ አያረጋግጥም። ዙል-ኪፍል ዐለይሂ-ሰላምም ሐርቂል ተብሎ ይጠራ ነበር፣ እሱም ኢሊያስ፣ ኢድሪስ ወይም ዘካሪያ ይበለል።

ኢብራሂም ዓለይሂ-ሰላም ኸሊል-አላህ ነው ምክንያቱም ለፍጡራን ፍቅር ስላልነበረው እና በልቡ ውስጥ ለአሏህ መውደድ ብቻ ነበረ። ሙሳ አለይሂ-ሶላም ቃሊም-አላህ ነው ምክንያቱም ከአሏህ ጋር በመነጋገሩ ነው። እየሱስ ክርስቶስ አለይሂ-ሰላም ካሊማት-አላህ ነው፣ ምክንያቱም አባት ስላልነበረው እና የተወለደው በአል-ከሊማት አል-ኢላሂያ (መለኮታዊ ቃል ‘ሁን!’) ላይ ብቻ ነውና። በተጨማሪም በመለኮታዊ ጥበብ የተሞላውን የአላህን ቃል ሰብኳል እናም በሰዎች ጆሮ አስተላልፏል። ለፍጥረታት ሁሉ መፈጠር ምክንያት የሆነው ሙሐመድ አለይሂ-ሰ-ሰላም ለፍጡራን ሁሉ መፈጠር ምክንያት የሆነው እና ከፍተኛው ፣ በጣም ታዋቂው ፣ ከሰው ልጆች ሁሉ የላቀ ክብር ያለው ፣ ሀቢብ-አላህ (የአላሁ ተዓላ በጣም ተወዳጅ) ነው።

ታላቅነቱን እና የበላይነቱን እና ሀቢብ-አላህ መሆኑን የሚያረጋግጡ ብዙ መረጃዎች ነበሩ። በዚህ ምክንያት, እንደ 'ተሸነፈ' ያሉ ቃላት ስለ እሱ ሊነገሩ አይችሉም። በትንሣኤ ቀን፣ ከመቃብሩ በሁሉም ፊት ይነሳል። ወደ ፍርድ ቦታ የሚሄድ መጀመሪያ ይሆናል። ከሁሉም በፊት ወደ ጀነት ይሄዳል። ምንም እንኳን በባህሪው ውስጥ ያሉ ውብ ባህሪያት ተቆጥረው ባይገኙም የሰው ጉልበትም ለመቁጠር በቂ ባይሆንም የተወሰኑትን በመጻፍ መጽሐፋችንን እናስጌጣለን።

ከተአምራቱ አንዱ ወደ ሚራጅ መውጣቱ ነው፡ በአል-መካት አል መኩራማ በአልጋ ላይ በነበረበት ወቅት ከእንቅልፉ ተነሥቶ የተባረከ አስከሬኑ ወደ እየሩሳሌም (ቁድስ) ወደ ሚገኘው አቅሳ መስጂድ ከዚያም ወደ ሰማይ ተወሰደ ከዚያም በኋላ ሰባተኛው ሰማይ አላህ ወደ ወሰናቸው ስፍራዎች።

በዚህ መልኩ በሚራጅ ማመን አለብን [32]። ሚራጅ እንዴት እንደተከሰተ በብዙ ጠቃሚ መጽሃፎች በተለይም በሺፋኢ ሸሪፍ ውስጥ በዝርዝር ተጽፏል[33]። እሱና ጀብሪል ዓለይሂ-ሰላም ከመካ ወደ ስድስተኛውና ሰባተኛው ሰማይ ወደምትገኘው ሲድራት አል-ሙንታህ ሄዱ። ምንም እውቀት የለም, ምንም መውጣት ከዚያ በላይ መሄድ አይችልም። በሲድራ ውስጥ ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ጀብሪል ዓለይሂ-ሰላም በራሳቸው ቅርጽ ስድስት መቶ ክንፎቹን አዩት። ጀብሪል ዓለይሂ-ሰላም በሲድራ ቀረ። ከመካ ወደ እየሩሳሌም ወይም እስከ ሰባተኛው ሰማይ ድረስ ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም በቡራክ ላይ ተወስደዋል ይህም ነጭ፣ በጣም ፈጣን፣ ወሲብ የሌለው እና ከበቅሎ የሚያንስ ከአህያም የሚበልጥ ዓለም የሌለው የገነት እንስሳ። ከአይን እይታ በላይ ወጣ። በአቅሱ መስጂድ ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም እና ሌሎች ነብያት በጀመዓ ናማዝ ሲያደረጉ ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ናማዝ በኢማምነት ሲመሩ የሌሊት ሶላት ወይም የጠዋት ጸሎት ነበር። የነብያት ነፍስ በእራሳቸው ሰዋዊ ምስሎች ውስጥ እዚያ ነበሩ። ከኢየሩሳሌም እስከ ሰባተኛው ሰማይ ድረስ ሚራጅ ከሚባል ከማይታወቅ መሰላል ጋር በቅጽበት እንዲወጣ ተደረገ። በመንገድ ላይ መላእክት በቀኝና በግራ ተሰልፈው አመሰገኑት።በየሰማዩ ጀብሪል አለይሂሰ-ሰላም የረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም መምጣት የምስራች አበሰረ። በየሰማዩ ነብይ አይቶ ሰላምታ ሰጠው። በሲድራ ውስጥ፣ በገነት ውስጥ ያሉትን ብዙ አስደናቂ ነገሮችን አይቷል። በገሀነም ውስጥ ያሉ ስቃዮች።የአላህን ጀማልን ከማየት ፍላጎት እና ደስታ የተነሳ የጀነት ፀጋዎችን አንድም አይመለከትም። ከሲድራ ባሻገር፣ በኑሮች

---

[32] የኢስማኢሊ መናፍቃን እና የእስልምና ጠላቶች የእስልምና ሊቃውንት መስለው ወጣቱን ሚራጅ እያሉ እና በመፃፍ ሊያታልሉ ይሞክራሉ።
አካላዊ መውጣት ሳይሆን መንፈሳዊ ሁኔታ (ሀል) ነበር። እንዲህ ያሉ ብልሹ መጻሕፍትን መግዛት የለብንም; እንዲያታልሉን መፍቀድ የለብንም።

[33] የሺፋ ደራሲ ቃዲ ዒያድ አል-መሊኪ በ 544 (1150) ሞሮኮ ውስጥ ከዚህ ዓለም በሞት ተለዩ።

(መብራቶች) መካከል ብቻውን ቀጠለ። የመላእክትን የብእር ድምፅ ሰማ። በሰባ ሺህ መጋረጃዎች ውስጥ አለፈ። በሁለት መጋረጃዎች መካከል ያለው ርቀት ልክ እንደ አምስት መቶ ዓመታት መንገድ ነበር። ከዚህ በኋላ ራፍራፍ በተባለው አልጋ ላይ ከፀሐይ የበለጠ ብሩህ ሆኖ በኩርሲ በኩል አልፎ አርሽ ደረሰ። ከጊዜ፣ ከጠፈር እና ከቁስ ዓለማት ባሻገር ከአርሽ አልፏል። የአላህን ንግግር ለመስማት መድረኩ ላይ ደረሰ።

አሏህን ያየዉ ሊገባዉም ሆነ ሊብራራ በማይችል መልኩ አሏሁ ተአላ በሚቀጥለው አለም ያለ ጊዜና ቦታ እንደሚታይ ሁሉ። ያለ ፊደላት እና ድምጽ ከአሏህ ጋር ተነጋገረ። አከበረው አመሰገነው። ስፍር ቁጥር የሌላቸው ሥጦታና ክብር ተሰጠው። እሱና ኡማቸዉ (ሙስሊሞች) በቀን 50 ጊዜ ናማዝ እንዲያደርጉ ታዘዙ።ይሁን እንጂ በየቀኑ የሚደረጉ የናማዝ ቁጥር ቀስ በቀስ ነበር። በሙሳ ዐለይሂ-ሰላም ሽምግልና ወደ አምስት ዝቅ ብሏል።ከዚህ በፊት ናማዝ የሚደረገው በጠዋት እና ከሰአት በኋላ ወይም በምሽት ብቻ ነበር። ከእንደዚህ አይነት ረጅም ጉዞ በኋላ ስጦታዎችን እና ቡራኬዎችን አግኝቶ ብዙ ግራ የሚያጋቡ ነገሮችን አይቶ እና ሰምቶ ገና ሙቀቱን ወደማያውቀው አልጋው ተመለሰ። ከላይ የጻፍነው ከፊሉ ከአያት ከፊሉ ደግሞ ከሐዲስ የተረዳነው ነው። ሁሉንም ማመን ዋጅብ አይደለም። ነገር ግን የአህል አል-ሱና ሊቃውንት ስለገለጹላቸው ሰዎች እነዚህን እውነታዎች መካድ ከአህል አል-ሱና ይለያል። አያትና ሀዲስ ያላመነ ደግሞ ከሀዲ ይሆናል። ይህን የሚያሳዩ ስፍር ቁጥር የሌላቸውን አንዳንድ ማስረጃዎችን እንጥቀስ ሙሐመድ ዐለይሂ-ሰላም የነቢያት ሁሉ የበላይ (ሰይድ አል - አንቢያ) ናቸው። በቂያማ ቀን ሁሉም ነቢያት በሰንደቅ ዓላማው ጥላ ሥር ይሰደዳሉ። አላህ (ሱ.ወ) ነብያትን ሁሉ እስከ ሙሐመድ ሰላላሁ ዐለይሂ ወሰለም ዘመን ድረስ በሕይወት ቢኖሩ ከፍጡራን መካከል ውዱ ተመራጭ እስከሆነ ድረስ እንዲያምኑት እና ረዳቶቹ እንዲሆኑ አዘዛቸው። እንዲሁም ሁሉም ነቢያቶች በመጨረሻው ጥያቄያቸው ለኡሞቻቸው ተመሳሳይ ነገር አዘዙ።

ሙሐመድ ዐለይሂ-ሰላም ኸተም አል-አንቢያ (የመጨረሻው ነቢይ) ከሳቸው በኋላ የሚተካ ነብይ ያልሆነ ነቢይ ነበር። የተባረከች ነፍሱ ከነቢያት ሁሉ በፊት ተፈጠረች። የኑቡዋ ደረጃ መጀመሪያ ለእርሱ ተሰጠ። ኑቡዋ ዓለምን

በማክበር ተጠናቀቀ። ወደ አለም ፍጻሜ በሐድራ አል-መህዲ ዘመን ኢሳ (እየሱስ ክርስቶስ) አለይሂ ሰላም ከሰማይ ወደ ደማስቆ ወርዶ ከመሐመድ ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ኡማ ጋር በመቀላቀል በምድር ላይ እስልምናን ይሰብካል።

በ 1296 በሂጅራ (1880 እአአ) ህንድ ውስጥ በእንግሊዝ የተደራጁ ቃዲያኒስ ወይም አህመዲስ የተባሉ መናፍቃን ሰዎች ስለ ኢሳ (እየሱስ ክርስቶስ) አሊህ-ሰላም የስም ማጥፋት ውሸት ይናገራሉ። ሙስሊም ነን ቢሉም እስልምናን ከውስጥ ለማጥፋት ይጥራሉ።ሙስሊም እንዳልሆኑ ለማወጅ ፈትዋ ወጥቷል። በህንድ ውስጥ የታዩት ሌላው የመናፍቃን የዚንዲቅ ቡድን ናቸው። ጀማአቱት-ታብሊሂያ የሚባል ቡድን[34]።[1] ኑፋቄያቸው ለመጀመሪያ ጊዜ የተመሰረተው በ1345 (1926) ኢሊያስ በተባለ መሃይም ነበር።

ሙስሊሞች ከትክክለኛው የእስልምና መንገድ ያፈነገጡ መሆናቸውን አስረግጦ ተናግሯል። ከስሕተትም ያድናቸው ዘንድ መለኮታዊ ትእዛዝ የተሰጠበት ሕልም አይቶ ነበር። በጌቶቹ ከተጻፉት መጽሃፍ የተማረውን ተናግሯል-ነዚር ሁሴን ፣ ራሺድ አህመድ ካንኩሂ እና ካሊል አህመድ ሰሃራንፑሪ እነሱም መናፍቃን ነበሩ። ሙስሊሞችን ለማሳሳት ሲጠቀሙበት የነበረው ተንኮል ሁሌም ስለ ነማዝ እና ጀመዓት ዋጋ ማውራት ነው። እውነታው ግን የነማዝ ሰላት እና ሌሎችም በመናፍቃን የሚሰግዱት የትኛውም ሰላት ተቀባይነት የለውም ምክንያቱም እነሱ በአህል አስ-ሱናት ቡድን ውስጥ አይደሉም። እነዚህ ሰዎች መጀመሪያ ማድረግ የሚጠበቅባቸው በ(እውነተኛ) የእስልምና ሊቃውንት የተፃፉ መፅሃፎችን በማንበብ፣ ከመናፍቃን እምነት እራሳቸውን አስወግደው እውነተኛ ሙስሊም መሆን ነው። በቁርኣን አልከሪም ውስጥ የተከደኑ ትርጉም ያላቸውን አያቶች በተሳሳተ መንገድ የሚተረጉሙ ሰዎች የቢድዓ ሰዎች ወይም መናፍቃን ይባላሉ። የእስልምና ጠላቶችም ለተንኮል እና ለመናፍቃን አስተሳሰባቸው ተስማሚ የሆኑ አያት ትርጉም የሚሰጡ የእስልምና ጠላቶች ዚንዲቅ ይባላሉ። እንዲህ በማድረግ እነዚህ ሰዎች ቁርአን አል-ከሪም እና እስልምናን ለመለወጥ እየሞከሩ ነው። እነዚህን ኑፋቄዎች

[34] እባኮትን ማለቂያ የለሽ ደስታ የሁለተኛው ፋሲካል ሰላሳ ስድስተኛውን ይመልከቱ

የፈለሰፈውና የሚመግበው እውነተኛው ታላቅ ጠላት እንግሊዛውያን ናቸው ለዚህ አስነዋሪ ዓላማ በቢሊዮን የሚቆጠር ገንዘብ የሚያወጡት። የታብሊግ-ኢ-ጀማዓት አባላት በእንግሊዝ አማኞች በተጠመዱበት ወጥመድ ውስጥ የገቡት አላዋቂዎች እና መሃይማኖታዊ መሳሪያዎች ሆነው እራሳቸውን ሱኒ ብለው በመጥራት የዕለት ተዕለት ጸሎታቸው ናማዝ እና ውሸት በመናገር ሙስሊሞችን ለማታለል እየጣሩ ነው። እነዚህ ሰዎች በሚናሮች አናት ላይ እንደ ተሠሩ የሸመላ ጎጆዎች ናቸው፣ እና በገሃነም ጥልቅ ጉድጓዶች ውስጥ ለዘለአለም እሳት ይጋለጣሉ። ግዙፍ ጥምጣም መልበስ፣ ፂማቸውን ማስረዘም፣ ጁባ የሚባል ረጅም ካባ ለብሰው፣ አያት ከረማስ እያነበቡ እና እነሱን ማዛባት እነዚህ ሰዎች ሙስሊሞችን ለማሳሳት ከሚጠቀሙባቸው አስጸያፊ ፕሮግራሞቻቸው ውስጥ አንዱ ነው። ነገር ግን አንድ ሀዲስ-ኢ-ሸሪፍ በትክክል እንደሚከተለው ይነበባል፡-

ኢን-አሏህ ላአኑሩ ኢላ ሱዋሪኩም ወ ሲኢቢኩም ወ ላኪን አናዩሩ ኢላ ቁሉቢኩም ወ ኒያቲኩም ትርጉሙ አሏህ በአምሳያችሁ እና በአለባበሳችሁ ሳይሆን በልባችሁ እና በሃሳባችሁ ይፈርዳል።

ዲስትሪክት:

ካድ-ዱ ቡላንድ ዳሬድ፣ ዴስተር ፓራ፣ ፓራ።

ቹን አሺያኒ ላክላክ በር ካላ አይ-ሚናራ።

ምክንያቱም እነዚህ ሰዎች መጽሐፉን መመለስ አልቻሉም። በሃኪካት የመጻሕፍት መደብር የታተመው እነዚህ አላዋቂ ደደቦች ውሸታሞች መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ነው ይላሉ። በሃኪካት የመጻሕፍት መደብር የታተመው መጽሐፍት የተሳሳተ እና መናፍቅ ነው ይላሉ። እነዚያን መጻሕፍት አታንብብ። የእስልምና ጠላቶች የሆኑትን መናፍቃን እና ዚንዲኮችን ለመመርመር በጣም ጎልቶ የሚታየዉ ምልክት ህዝቦቻቸዉን በመናፍቃን በመናቅ የአህል አስሱንናቶችን አስተምህሮ ይፋ ከማድረግ መፅሃፍ እንዳያነቡ ማድረግ ነው። የኛ የቱርክ መጽሃፋችን ፋኢደሊ ቢልጊለር (ጠቃሚ መረጃ) እነዚህ ሰዎች በእስልምና ላይ እያደረሱ ያለውን ጉዳት በስፋት ያብራራል እና የአህል አስ-

ሱንናት ሊቃውንት የተሰጣቸውን መልስ ይጠቅሳል[35]። ሙሐመድ አለይሂ ሰላም የነብያት ከፍተኛው እና አላህ ለፍጡራን ሁሉ ያለው እዝነት ነው። አሥራ ስምንት ሺህ ዓላም (የፍጡራን ዓለም) ከበረከቱ ውቅያኖስ ጥቅም ያገኛሉ።

በስምምነት (በእስልምና ሊቃውንት) እሱ ለሰው ልጆች እና ለጂኒዎች ሁሉ ነብይ ነው። ብዙ ሊቃውንት እርሱ ለመላእክት፣ ለእጽዋት፣ ለእንስሳት እና ለእያንዳንዳቸው ነብይ ነው ይላሉ። ሌሎች ነብያት በተወሰኑ ሀገራት ወደ ተወሰኑ ጎሳዎች የተላኩ ሲሆኑ ረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም የዓለማት ሁሉ ነቢይ እና ሕያዋንና ሕይወት የሌላቸው ፍጥረታት ሁሉ ነቢይ ናቸው። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ሌሎች ነብያትን በስማቸው ተናግሮ ነበር። ሙሐመድ ዐለይሂ-ሰላም (ሰ.ዐ.ወ) “ወይ ነቢየ (ረሱል)!” በማለት ደግፎታል። ለእያንዳንዱ ነብይ የተደረገው ተአምር ሁሉ ቀረበለት ። አላህ (ሱ.ወ) ለተወዳጁ ነብዩ (ሱ.ወ) ከሌሎች የሱ ነቢይ ላይ ካደረገው በላይ ብዙ ስጦታዎችን እና ተአምራትን ሰጥቷቸዋል።

ስፍር ቁጥር በሌላቸው ክብርና ልቀት ከነቢያት ሁሉ የበላይ ሆነ። በተባረከ ጣት ምልክት ሲያደርግ ጨረቃ ለሁለት ተከፈለች; በመዳፉ ላይ ያሉት ድንጋዮች የአላህን ስም ጠሩ። ዛፎች ረሱል (ሰ.ዐ.ወ) እያሉ ሰላምታ ሰጡት። ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ስለሄዱ እና ብቻቸውን ስለተዉት ሃናና የተባለችው ደረቅ እንጨት አለቀሰች። ከተባረኩ ጣቶቹ መካከል ንጹህ ውሃ ፈሰሰ። የአል-መቃም አል-መህሙድ ከፍተኛ ደረጃዎች፣ አሽ-ሻፋት አልኩብራ፣ አል-ሀውድ አል-ከውታር፣ አል-ዋሲላ እና አል-ፋዲላ በመጨረሻው ዓለም እንደሚሰጡት ቃል ተገብቶላቸው ነበር። ጀነት ከመግባቱ በፊት የአላህ ተአላ ጀማልን የማየት ክብር ነበረው። እሱ በዓለም ላይ እጅግ በጣም ቆንጆ የሆነ የሞራል ጥራት ነበረው ፣ ፍጹም እምነት እውቀት፣ የዋህነት፣ ትዕግስት፣ ምስጋና፣ ዙህድ [36] ፣ ንጽህና፣ ፍትሃዊነት፣ ጀግንነት፣ አሳፋሪነት፣ ጀግንነት፣ ጨዋነት፣ ጥበብ፣ ውብ ስነምግባር፣ አጋዥነት፣ ምሕረት እና የማያልቅ ክብር እና የተከበሩ ባህሪያት።

---

[35] እባኮትን ሌሎች ጽሑፎቻችንን በእንግሊዝኛ በተለይም የሱኒ መንገድ ፣ ማለቂያ የሌለው ደስታ ፣ በስድስት ፋሽሎች ፣ እምነት እና እስልምና እና የትክክለኛ ቃል ሰነዶች ይመልከቱ።

[36] ከዓለማዊ ጣዕም እና ደስታ መራቅ።

የተሰጡትን ተአምራት ብዛት ከአላህ በስተቀር ማንም አያውቅም። ሃይማኖቱ ከሱ በፊት የነበሩትን ሃይማኖቶች በሙሉ ሰርዟል[37]። ሃይማኖቱ ከሁሉም ሃይማኖቶች ሁሉ ከሁሉም ምርጥና የላቀ ነው። የሱ ኡማ ከሌሎች ኡማዎች ሁሉ የላቀ ነው። የኡመታቸው አወሊያዎች ከሌሎች ኡማዎች አወሊያ የበለጠ የተከበሩ ናቸው። ከመሐመድ ሰለላሁ ዐለይህ ወሠለም ኡማ ዐውሊያዎች መካከል የመጀመርያ ኸሊፋ ሊሆን የሚገባው አቡበክር እንደ ሲዲቅ ረዲየሏሁ ዐንሁ ተዓላ በአውሊያዎችና በኢማሞች ዘንድ በጣም የተወደደ እና ለከሊፋነት ከሌሎች ይልቅ የሚመቹ ነበሩ። ከነብያት በኋላ እርሱ ከመጣውና ከሚመጣው የሰው ልጅ ሁሉ የበላይ እና ቸር ነው። የከሊፋነትን ማዕረግና ክብር ለማግኘት የመጀመሪያው ነው። የአላህ ውዴታና ፀጋ እስልምና ከመጀመሩ በፊት ጣኦታትን አያመልክም ነበር። ከክህደት እና ከመናፍቃን ጉድለት ተጠብቆለት ነበር[38]። ከርሱ ቀጥሎ የሰው ልጅ ከፍተኛው ሁለተኛው ኸሊፋ ዑመር ኢብኑል ኸጣብ ረዲየሏሁ ዐንሁ ወተዓላ ውዱ ነብዩ ዘንድ ወዳጅ አድርጎ የመረጠው ነው። ከሳቸው ቀጥሎ የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ሶስተኛው የሰው ልጅ ኸሊፋ ዱን ኑረይን ዑስማን ኢብኑ አፋን ረዲየሏሁ ዐንሁም የቸሮታና የበረከት ሀብትና የትሕትና፣ የእምነትና የመንፈሰዊ እውቀት ምንጭ ነው። ከእርሳቸው በኋላ አራተኛው የሰው ልጅ የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ኸሊፋ አሊ ኢብኑ አቢ ጣሊብ ረዲየይ-አላሁ ተዓላ አንህ አስገራሚ የበላይ አካላት ባለቤት እና የአላህ አንበሳ ነው። ሀዲስ ሀሰን ኢብኑ አሊ ረዲየሏሁ ዐንሁም [39] ከሱ በኋላ ኸሊፋ ሆነ። በሐዲሥ አሽ-ሸሪፍ ላይ የተጠቀሰው የከሊፋነት ሠላሳ ዓመታት አብሯቸው አብቅቷል ። ከሱ በኋላ ከፍተኛው የሰው ልጅ ሀዲስ ሁሴን ኢብኑ አሊ ረዲየሏሁ ዐንሁም የረሱል (ሰዐወ) አይኖች ብርሃን ነው።

---

[37] የመጨረሻው ሃይማኖት ነው ሳይል ይሄዳል

[38] ስለ አቡ በክር ሲዲቅ ስለመሆኑ በዚህ አባባል አሁን መረዳት ይቻላል።
ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ከኑቡዋ በፊት ጣኦታትን ያመልኩ እንደነበር የሚያስቡ እና የሚጽፉ ሰዎች ምን ያህል ድሆች ናቸው እና ምን ያህል አላዋቂዎች ናቸው

[39] ሀሰን ቢን አሊ በመዲና ሙናዋራ በ669 በመርዝ ተገድሏል።

እነዚህ የበላይ አካላት የተመሰረቱት የበለጠ ጠዋብ በማግኘታቸው፣ ለእስልምና ሲሉ አገራቸውንና ውዶቻቸውን በመተው፣ ከሌሎች በፊት ሙስሊም በመሆናቸው፣ ራሳቸውን ከረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ጋር በመላመድ፣ ለሱና ራሳቸውን አሳልፈው በመስጠት፣ ሀይማኖቱን ማስፋፋት እና ክህደትን፣ ፊትን እና ሙስናን መከላከል ላይ በመታገል ናቸው።

ሀዲስ አሊ ረዲየሏሁ ዐለይሂ ወሰለም እስልምናን የተቀበሉት ከሁሉም በፊት ነው ከሀዲስ አቡበከር ረዲየይ አሏህ በስተቀር። ገና ልጅ ነበር እና ምንም ንብረት አልነበረውም፣ በረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ቤት ውስጥ ኖረ እና አገለገለው። ስለዚህም እስልምናን መቀበሉ የማያምኑትን እስልምናን እንዲቀበሉ፣እሱን እንዲከተሉ ወይም እንዲሸነፉ አላደረጋቸውም። በሌላ በኩል የሌሎቹ ሶስት ኸሊፋዎች መታቀፋቸው እስልምናን አጠንክሮታል። ምክንያቱም ሀድራት አሊ እና ልጆቹ ረዲየ አሏህ ተኣላ አንሁም የረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም የቅርብ ዘመድ እና የተባረከ ደማቸው የቅርብ ዘመድ በመሆናቸው ከሀዲስ አቡበክር እና ከሀዲስ ኡመር በላይ ነበሩ ማለት ይቻላል። ነገር ግን የበላይነታቸው በሁሉም ረገድ የበላይ አልሆነም እናም እነዚህን ታላላቅ ሰዎች በምንም መልኩ እንዲበልጡ አልረዳቸውም። የኪዲር ዐለይሂ-ሰላም ለሙሳ 'አለይሂ-ሰላም' አንድ ነገር ካስተማሩት ጋር ተመሳሳይ ነበር [40]። ሀድራት ፋጢማ ሀድራት ካዲጃ እና ከሀድራት አይሻ ረዲየሏሁ ዐንሁና ትበልጣለች ምክንያቱም ከደም አንፃር ለነብዩ ቅርብ ስለነበረች። ነገር ግን አንድ አይነት የበላይነት በሁሉም ረገድ የበላይነቱን ማሳየት የለበትም። የእስልምና ሊቃውንት ከእነዚህ ከሦስቱ የትኛው ከፍተኛ እንደሆነ እርስ በርሳቸው የሚቃረኑ መግለጫዎችን ሰጥተዋል። ከሀዲሥ አስ-ሸሪፍ እንደተረዳነው እነዚህ ሦስቱ፣ ሀድራ ማርያም እና የፈርዖን ሚስት፣ ሀድራ እስያ ከዓለማውያን ሴቶች አምስቱ ከፍተኛ ናቸው። ሀዲስ አሸሸሪፍ፣ ፋጢማ ከጀነት ሴቶች ትበልጣለች፣ እና ሀሰን እና ሁሴን የጀነት ከፍተኛ ወጣቶች ናቸው በአንድ በኩል የበላይነትን የሚያመለክቱ ናቸው።

---

[40] የደም ዝምድና የበላይ ለመሆን ብቸኛው መመዘኛ ቢሆን ኖሮ ሀድራት አባስ ከሀድራት አሊ በላይ መቆጠር ነበረባቸው። በተጨማሪም አቡጧሊብ እና አቡ ለሀብ ከደም ጋር በጣም ይቀራረቡ የነበሩት ከዝቅተኛው ሙእሚን በታች ክብርና የበላይነት እንኳን አልነበራቸውም።

ከሶሃባቱ አልኪራም (የነብዩ ሶሓቦች) ቀጥሎ ከፍተኛዎቹ አል-አሻራት አል-ሙባሽሻራ የተባሉት አስር ሰዎች ወደ ጀነት የመሄድ የምስራች የተባረኩ ናቸው። ከነሱ ቀጥሎ ከፍተኛው ሙስሊሞች በበድር ቅዱስ ጦርነት የተሳተፉት 313 ሙስሊሞች ነበሩ። ቀጥሎ የተቀደሰው የኡሑድ ጦርነት ላይ የተሳተፉት 700 ጀግኖች ሙስሊሞች ነበሩ። ከነሱ ቀጥሎ 1400 ሙስሊሞች ቢያት አር ሪድዋን ነበሩ ከዛፉ ስር ለረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ቃለ መሃላ የፈጸሙት።

አስ ሰሀበት አል ኪራም ረዲየይ አሏሁ ተዓላ አንሁም አጅማን ለረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ሲሉ ህይወታቸውን እና ንብረታቸውን መስዋእት አድርገው ረድተዋቸዋል። የአንዳቸውንም ስም በአክብሮት እና በፍቅር መጥቀስ በኛ ላይ ግዴታ (ዋጂብ) ነው ። ለትልቅነታቸው የማይመጥኑ ቃላትን መናገር በፍጹም አይፈቀድም። ስማቸውን በንቀት መጥቀስ መናፍቅነት ነው። ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለምን የሚወድ ሶሓባዎቻቸውን በሙሉ መውደድ ይኖርበታል። ሀዲሥ ሸሪፍ እንዲህ ይነበባል፡- ሶሐባዬን የወደደ ይወዳቸዋል ምክንያቱም እኔን ስለሚወደኝ ነው። የማይወዳቸው እኔን አይወደኝም። የሚጎዳቸው እኔን ይጎዳል። የጎዳኝም አላህን ይጎዳል። አሏህን የጎዳ ሰው በእርግጥ ስቃይ ይደርስበታል። በሌላ ሀዲሥ ሸሪፍ ላይ እንዲህ ብለዋል፡- "አሏሁ ተዓላ ከኡማዬ አንዷን ሊባርክ በፈለገ ጊዜ የሶሃባዬን ፍቅር በልቡ ውስጥ ያስቀምጣቸዋል እና በጣም ይወዳቸዋል። ስለዚህ ሶሓቦች አል-ኪራም ኸሊፋ ለመሆን ወይም መጥፎ አስተሳሰባቸውን ወይም የሥጋዊ ፍላጎቶቻቸውን ለማርካት እርስ በርስ ተዋግተዋል ተብሎ ሊታሰብ አይገባም። ምቀኝነት እና የስልጣን ጥማትና ሱስ ከልባቸው ጠራርጎ ከልባቸው ጠራርጎ በረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ፊት በመቀመጥ ከልባቸው ጠራርጎ በመውጣቱ ከእንዲህ ዓይነቱ ግምት ተነስቶ ክፉ መናገር ወደ ጥፋት የሚያደርስ ግብዝነት ነው። ተስተካክለው ከስግብግብነት፣ ከፍላጎት፣ ከቂምና ከክፉ ተፈጥሮ ነፃ ሆኑ። እነሱ ሙሉ በሙሉ ተጠርተዋል። ከታላቁ ነብዩ ኡማ ዋሊዎች አንዱ በተገኙበት ለተወሰኑ ቀናት የሚቆይ ሰው ከዋሊዎች ውብ ስነ-ምግባር እና መልካም ምግባሮች ተጠቃሚ እና ከዱንያዊ ምኞት የጸዳ መሆኑን ግምት ውስጥ ማስገባት።

ረሱል (ሰ.ዐ.ወ.) ከማንም በላይ የወደዱ እና ንብረታቸውንና ህይወታቸውን የከፈሉላቸው እና ሀገራቸውን ለሳቸው ሲሉ የተው እና የመንፈስ ምግብ የሆነውን ድርጅታቸውን የወደዱ የነብዩ ሶሓባዎች ኡስታዞቻችን እንዳልሆኑ እንዴት መገመት ይቻላል ። ከመጥፎ ስነ ምግባር የፀዱ ነፍሳቸው ንጹህ አልነበረም እናም ለዚህ ሥጋዊ መሰል ጊዜያዊ ዓለም ተዋግተዋል? እነዚያ ታላላቅ ሰዎች ከሁሉም ሰው የበለጠ ንጹህ ነበሩ። በመካከላቸው ያለውን አለመግባባቶች እና ግጭቶች በመካከላችን ባሉ ጉዳዮች ላይ መውደድ፣ ተንኮለኛ ሰዎች፣ ወይም የታገሉት ክፋታቸውን፣ ስሜታዊ እና ዓለማዊ ፍላጎታቸውን ለማርካት ነው ማለት ፍትሃዊ አይደለም። በሰሃበት አልኪራም ላይ እንደዚህ አይነት ተገቢ ያልሆነ ሀሳብ መሸከም አይፈቀድም።

በእነሱ ላይ የሆነ ነገር የሚናገር ሰው ለሰሃበት አል-ኪራም ጠላት መሆን ለረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ጠላት መሆኑን ማወቅ አለበት። በእነርሱ ላይ መጥፎ ነገር መናገር ደግሞ ያስተማረውንና ያሰለጠነውን ሰው መናገር ማለት ነው። በዚህ ምክንያት የእስልምና ታላላቅ ሰዎች ለሰሃበት አል-ኪራም ክብር ማጣት እና ከፍ ያለ ግምት ማነስ የአላህ መልእክተኛን መካድ ነው ይላሉ። የ"ጀማል" እና "የሲፊን" ጦርነቶችን ስም ለማጥፋት ምክንያት ተደርጎ ሊወሰድ አይችልም። በአንዳንድ ሀይማኖታዊ ምክንያቶች በነዚያ ጦርነቶች ከሀዲስ አሊ ጋር ከተቃወሙት ሶሓቦች መካከል አንዳቸውም ክፉ አልነበሩም። በእውነቱ ሁሉም በፍርዱ ቀን መሸለም ይገባቸዋል። አንድ ሀዲስ ሸሪፍ እንዲህ ይላል **"ለተሳሳተ ሙጅተሂድ አንድ ሽልማት እና ሁለት ወይም አስር ትክክል የሆነውን ፈልጎ ለገኘ። ከሁለቱ አንዱ ሽልማት ኢጅቲሃድ መቅጠር ነው። ሌላው እውነትን ለማግኘት ነው።** በነዚያ ታላላቅ የእስልምና ሰዎች መካከል የተፈጠረው አለመግባባትና ፍልሚያ የነበረው በግትርነት ወይም በጠላትነት ሳይሆን በኢጅቲሃድ ልዩነት እና እስልምና ያዘዘውን ለመፈጸም ካላቸው ፍላጎት የተነሳ ነው። እያንዳንዱ ሰሃበት አል-ኪራም ሙጅተሂድ ነበር[41]።

---

[41] ለምሳሌ አምር ኢብኑል አስ ረዲየሏሁ ዐንህ ሙጅተሂድ እንደነበር በሐዲስ አስ-ሸሪፍ ላይ በአል-ሐዲቃ 298 ገጽ ላይ ተገልጿል::

ለያንዳንዱ ሙጅተሂድ በህጉ መሰረት መስራት ፈርድ ነበር። በራሱ ኢጅቲሃድ ያገኘው መደምደሚያ ኢጅቲሃዱም ቢሆን ምናልባት ከእሱ ይልቅ ከፍ ያለ ሙጅተሂድ ጋር ላይስማማ ይችላል። የሌላውን ኢጅቲሃድ መከተል አልተፈቀደለትም ነበር። አቡ ዩሱፍ እና ሙሐመድ አሽ-ሻይባኒ የአል-ኢማም አል-አዛም አቡ ሀኑፋ ኑዕማን ኢብን ሳቢት ደቀመዛሙርት ነበሩ (ባግዳድ፣ 150 ሂጅራ (767) የሞቱ) ። አቡ ሳውር እና ኢስማኢል አል ሙዛኒ የኢማም ሙሀመድ ኢብኑ ኢድሪስ አሽ-ሻፊኢ (በ204 820 ግብፅ ሞቱ) ደቀመዛሙርት ከጌቶቻቸው ጋር በብዙ ገፅታዎች አልተስማሙም። ጌቶቻቸው 'ሀራም' (የተከለከሉ) ስላሏቸው አንዳንድ ነገሮች 'ሐላል' (የተፈቀደ) ስለሚሏቸው፣ ጌቶቻቸው 'ሐላል' ስላሏቸው አንዳንድ ነገሮች ደግሞ 'ሐራም' ይላሉ። በዚህ ምክንያት ኃጢአተኛ ወይም ክፉ ናቸው ሊባል አይችልም። እንደ ጌቶቻቸው ሙጅተሂድ ነበሩና ማንም ተናግሮ አያውቅም። እውነት ነው ሀድራ አሊ ረዲየሏሁ ዐንህ ከሀድር ሙዓውያ እና ከሀዲስ አምር ኢብኑል አስ ረዲየሏሁ ዐንሁማ ከፍ ያለ እና የተማረ ሰው ነበር። እርሱን ከነሱ ለመለየት ብዙ የላቁ ባህሪያት ነበሩት እና ኢጅቲሃዱ ከኢጅቲሃዳቸው የበለጠ ሃይለኛ እና ጉጉት ነበረው። ነገር ግን ሁሉም ሰሃባቶች አልኪራም ሙጅታሂድ ስለሆኑ ሁለቱ የዚያን ታላቅ የሃይማኖት መሪ ኢጅቲሃድ መከተል አልተፈቀደላቸውም። በራሳቸው ኢጅቲሃዶች ላይ መተግበር አስፈላጊ ነበር።

ጥያቄ፡- በጀማል እና በሲፊን ጦርነት እጅግ በጣም ብዙ ሙሃጂሩን እና አንሷሮች ከሰሃባ አል-ኪራም ታዛዥ በመሆን ሀድራት አሊን ተከተሉ። ሁሉም ሙጅተሂድ ቢሆንም እሱን መከተል ዋጅብ እንደሆነ ቆጥረው ነበር። ይህ የሚያሳየው ሙጅተሂዶችም ሀዲስ አሊን መከተል ዋጅብ እንደነበር ነው። ኢጅቲሃዶቻቸው ከሱ ጋር ባይስማሙም እሱን መከተል ነበረባቸው አይደል? "

መልስ፡-ሀዲስ አሊን ተከትለው ከጎናቸው ሆነው የተዋጉት ሙስሊሞች ኢጅቲሃዳቸውን በመከተል ሳይሆን ኢጅቲሃዳቸው ከኢጅቲሃዱ ጋር በመስማማታቸው እና ኢማም አሊን መከተል ዋጅብ መሆኑን ስላሳዩ ነው። በተመሳሳይ መልኩ የበርካታ ታዋቂ የነብዩ ሶሓቦች ኢጅቲሃዶች ከሀዲስ ዓልይ ጋር ስላልተስማሙ እርሳቸውን መፋለም ዋጅብ ሆነባቸው።

የአስ-ሰሃባት አል-ኪራም ኢጅቲሃዶች በሦስት የተለያዩ መንገዶች ወጡ። እነሱም የሚከተሉት ናቸው። ከፊሎቹም ሀዲስ አሊ ትክክል መሆኑን ተረድተው ሀድራት አሊን መከተል ግድ ሆነባቸው። ሌላ ቡድን ደግሞ ከሀድራት አሊ ጋር የተፋለሙት ኢጅቲሃድ ትክክል መሆኑን አይቶ ሀዲስ አሊን የተፋለሙትን መከተል እና እሱን መዋጋት ዋጅብ ሆነባቸው። ሰስተኛው ቡድን የትኛውንም ወገን አለመከተል እና አለመታገል አስፈላጊ ነው በማለት ኢጅቲሃዳቸው ወደ ጦርነቱ እንዳይገቡ ይጠይቃል።

እነዚህ ሦስቱ ቡድኖች በእርግጥ ትክክል ነበሩ እና በመጨረሻው ዓለም ሽልማት ይገባቸዋል።

ጥያቄ፡- "ከላይ ያለው መልስ ከሀዲስ አሊ ረዲየሏሁ ዐንሁ ጋር የተዋጉትም ትክክል መሆናቸውን ያሳያል።

በአንጻሩ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት ሀዲስ አሊ ትክክል ነበር ያሉት ተቃዋሚዎቹ ተሳስተዋል፣ ኡህር ስለነበራቸው ይቅርታ የሚደረግላቸው ነበር፣ እንዲያውም ተውዓብን አግኝተናል ብለዋል። ስለዚህ ጉዳይ ምን ማለት ይቻላል?

መልስ፡- አል-ኢማም አሽ-ሻፊዒ እና ዑመር ኢብኑ አብድ አል-አዚዝ የተባሉ ሁለት የእስልምና ታላላቅ ሰዎች ስለ የትኛውም ሰሃባት አል-ኪራም 'ስህተት' የሚለውን ቃል መጠቀም አይፈቀድም አሉ። በዚህ ምክንያት ስለ አለቆች 'ስህተት' ማለት ስህተት ነው ተባለ። የበታች ሰዎች ስለ አለቆቻቸው "ትክክልን ሰርቷል"፣ "ተሳስቷል"፣ "እኛ እንጸድቃለን" ወይም "አንቀበልም" የሚሉትን ቃላት መናገር አይፈቀድላቸውም። አሏህ በነዚህ ታላላቅ ሰዎች ደም እጃችንን እንዳልቀባው ሁሉ እኛም አንደበታችንን 'ፍትሃዊ' እና 'ኢፍትሃዊ' ከሚሉት ቃላት ልንጠብቅ ይገባል። እነዚያ ማስረጃዎችን እና ክስተቶችን ያጠኑ እና ኢማም አሊ ትክክል ናቸው ተቃዋሚዎቻቸውም ተሳስተዋል ብለው የገለጹት ጥልቅ ዑለማዎች፣ በእርግጥ ሀድራት አሊ ከሌላው ወገን ካሉት ጋር የመነጋገር እድል ቢያገኝ ኖሮ ወደ ስራ እንዲገቡ ይመራቸው ነበር ማለት ነው። ከኢጅቲሃዱ ጋር በሚስማማ መልኩ።

እንደ እውነቱ ከሆነ ሀዲስ ዙበይር ኢብኑ አዋም በጀማል ጦርነት ከሀዲስ አሊ ጋር ተቃርኖ ነበር ነገር ግን እውነታውን በጥልቀት ካጠና በኋላ ኢጅቲሃዱን ቀይሮ ውጊያውን አቆመ። ስህተቱን እንደተፈቀደ የሚቆጥሩት የአህል አል-ሱና

ሊቃውንት ንግግር እንደዚሁ ሊወሰድ ይገባል። እናም ሀዲስ ዓልይ (ረዐ) እና አብረውት የነበሩት ሰዎች እና ሌሎች የነብዩ (ሶ.ዐ.ወ) ሶሓቦች ከእናታችን አኢሻት አስ-ሲዲቃ ጋር በሌላኛው ቡድን ውስጥ ነበሩ ማለት አይቻልም።

እነዚህ በሶሓቦች አል-ኪራም መካከል የተደረጉ ጦርነቶች በአህካም አሽ-ሻሪያ (የእስልምና ህግጋት) ቅርንጫፎች ውስጥ የተለያየ ኢጅቲሃድ ውጤቶች ነበሩ። በእስልምና አስፈላጊ ነገሮች ላይ ምንም አይነት አለመግባባት አልነበራቸውም። ዛሬ አንዳንድ ሰዎች እንደ ሀዲራት ሙአውያ እና አምር ኢብኑል አስ ረዲየይ-አላሁ ተዓላ አንሁማ ያሉ ታላላቅ የእስልምና ሰዎችን በመጥፎ እና በንቀት ይናገራሉ። የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም የሶሓቦችን ስም በማጥፋትና በማንቋሸሽ ሊገነዘቡት አይችሉም። ኢማሙ ማሊክ ኢብኑ ኢነስ ሙዓውያ[42] እና አምር ኢብኑል አስ[43] የሚሳደብ ሰው በነሱ ላይ የተናገረው ቃል ይገባዋል ሲሉ በሺፋ አሽሸሪፍ ተጽፏል። የሚናገሩትን እና የሚጽፏቸውን እና ለእነሱ ክብር የማይሰጡ ሰዎችን ከባድ ቅጣት መቅጣት አስፈላጊ ነው። አሏህ ሱብሀነሁ ወተዓላ ልባችንን ለተወዳጁ ሶሓቦች በፍቅር ይሙላ! ሙናፊቅ ወይም ኃጢያተኛ ሰዎች ሳይሆኑ ፈሪሃ አምላክ ያላቸው እና አላህን የሚፈሩ ሙስሊሞች እነዚያን የበላይ አለቆች ይወዳሉ።

የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ዋጋ እና ታላቅነት የተገነዘቡ እና ሁሉንም የሚወዱ እና የሚያከብሩ እና የሚከተሏቸው ሰዎች አህለል አል-ሱና ይባላሉ። ከፊሉን እንወዳለን የሚሉ እና ሌሎችን የሚጠሉ እና ብዙዎቹን ስም የሚያጠፉ እና አንዳቸውንም የማይከተሉ ሺዓዎች ይባላሉ። በኢራን፣ ህንድ እና ኢራቅ ውስጥ ብዙ ሺዓዎች አሉ። በቱርክ ውስጥ ምንም የለም። አንዳንዶቹ ቱርክ ውስጥ የሚገኙትን ንፁህ ሙስሊም አላውያንን ለማታለል ራሳቸውን አላዊስ ብለው ይጠሩታል ትርጉሙም ሀድራ አሊን የሚወድ ሙስሊም ማለት ነው። አንድን ሰው መውደድ የሱን ፈለግ መከተል እና የሚወዳቸውን ሰዎች መውደድ አለበት ሀዲስ አሊ ረዲየሏሁ ዐንሁም ከወደዱ የሱን ፈለግ ይከተላሉ። ሁሉንም የነብዩ ሶሓቦችን ይወድ ነበር። የከሊፋ ሀድራ ኡመር ሁለተኛ ኸልፋን መከራውን

[42] ሀዲስ ሙዓውያ ቢን አቡ ሱፍያን በደማስቆ በ60 (680 እ.አ.አ) ከዚህ አለም በሞት ተለየ።
[43] አምር ኢብኑል አስ በ43 (663 እ.አ.አ) በግብፅ አረፉ።

የነገረው አማካሪ ነበር። የእሱን እና የሀዲስ ፋጢማን ሴት ልጅ ኡሙ ጉልቱምን ለሀድራት ዑመር አገባ። የአህል አል-ሱና ሊቃውንት የሶሓበተል ኪራም ረዲየይ አሏሁ ተዓላ አንሁም አጅማኢን የበላይነት በትክክል ተረድተው ሙስሊሞች ሁሉንም እንዲወደቿቸው አዘዙ በዚህም ሙስሊሞችን ከአደጋ ታደጉ።

በአለቆቻችን ላይ ሀድራት አሊ ረዲየ አሏህ ተአላ አንህ እና ልጆቹ እና ዘሮቻቸው የሱኒ ሙስሊሞች በጣም ተወዳጅ ወዳጆች ኻሪጂስ (ኻዋሪጅ) ይባሉ ነበር። አሁን ያዚዲስ ይባላሉ። ከእስልምና ጋር ምንም ዝምድና እስከሌላቸው ድረስ የነሱ የእምነት መርሆች በጣም መጥፎ ናቸው።

ወሃቢያዎች ሁሉንም ሶሓቦች አል-ኪራምን እንወዳለን እያሉ እነዚያን የተባረኩ ሰዎችን ሳይሆን ለሶሓቦች የሚያቀርቡትን የራሳቸውን የመናፍቃን መንገድ ይከተላሉ። የአህለል ሱና፣ የታላላቅ ሱፍዮች እና የዓላዊዎችን ሊቃውንት አይወዱም እናም ሁሉንም ስም ያጠፋሉ። እነሱ ብቻ ሙስሊሞች ናቸው ብለው ያስባሉ። እንደነሱ ያልሆኑ ሰዎችን እንደ ‘ሙሽሪክ’ በመቁጠር የነርሱን ህይወትና ንብረት መንጠቅ ሀራም ነው ይላሉ። ስለዚህም ኢባሂ ይሆናሉ። ከቁርኣን አልከሪም እና ከሀዲስ አሽ-ሽሪፍ የተሳሳቱ የመናፍቃን ትርጉሞችን ይሳሉ እና እስልምና እነዚህን ትርጉሞች ብቻ ያቀፈ ነው ብለው ያስባሉ። አዲላተ አሽ-ሻሪያን እና አብዛኞቹን ሀዲስ-ኢ-ሽሪፎችን ይክዳሉ። ከአህል አል-ሱና ጋር የማይስማሙ ሰዎች መናፍቃን መሆናቸውንና በእስልምና ላይ ከባድ ጉዳት እንደሚያደርሱ የአራቱ መድሀቦች ታላላቅ ሊቃውንት ብዙ ኪታቦችን ከሰነድ ጋር ጽፈዋል[44]።

---

[44] ለበለጠ መረጃ እባኮትን መጽሐፎቻችንን በእንግሊዝኛ ያንብቡ ለምሳሌ ምክር ለሙስሊሙ እና ስድስቱ የደስታ ፋሺካል እና እንዲሁም አረብኛ አል-ምንሀት አል-ወሃብያ ፊር-ራዲ-ል-ወሃብቢያ አት-ታውሱሊ ቢ-ን-ነቢ ዋ ጀሃላት-ል-ወሀቢያን እና ሰቢል-ኡን-ነጃት እና ኢራናዊው ሰይፍ አል-አብራር። እነዚህ ስራዎች እና ለአህል አል-ቢድአ ውድቅ ሆነው የተፃፉ ውድ መፅሃፍቶች በኢስታንቡል ውስጥ በሃኪካት የመጻሕፍት መደብር የታተሙ ናቸው። ሁለቱም በራድ አል-ሙህታር የተፃፉት መሐመድ ኢሚን ኢብኒ አቢዲን ነው በ1252 (1836) በደማስቆ ሞቱ። (3 ኛ ጥራዝ, "ባጊ" ላይ ያለው ምዕራፍ) እና በቱርክ ኒሜት-ኢ እስልምና ("ኒካህ" ምዕራፍ) ውስጥ ወሃቢዎች ኢባሂዎች እንደሆኑ በግልፅ ተጽፏል። ኢዩብ ሳብሪ ፓሻ [በ1308 (1890 እ.አ.አ. የሞቱ) ሪር አድሚራል በሱልጣን አብድ አል-ሃሚድ ካን 2ኛ ጊዜ በቱርክ ስራዎቹ ሚራት አል-ሃራማይን እና ታሪክ-ኢ ዋሃብዩን እና አህመድ ሴቭዴት ፓሻ በቱርክ የኦቶማን ኢምፓየር ታሪክ ሰባተኛው ቅጽ ላይ ስለ ዋሃቢዎች ዝርዝር መረጃ ያቅርቡ። እንዲሁም ዩሱፍ አን-ነብሃኒ በአረብኛ ስራው ሸዋሂድ አል-ሀቅ (3ኛ እትም ካይሮ

ኢዩብ ሳብሪ ፓሻ ረሂማህ-አላሁ ተዓላ "ወሃቢዝም በ1205 (1791 ዓ.ም) በአረብ ባሕረ ገብ መሬት ላይ ደም አፋሳሽ፣ አሰቃይ እና አሰቃቂ አመፅ ታየ። የግብፁ ሙሐመድ አብዱህ ወሀቢዝምን እና ፀረ-መድሀቢዝምን በአለም ላይ በመፃህፍቱ ለማስፋፋት ከሞከሩት ሰዎች አንዱ ነበር። በህብረት እና ተራማጅ ፓርቲ ዘመን የአብዱህ መጽሃፎች ወደ ቱርክኛ ተተርጉመው ለወጣቶች "የታላቁ የእስልምና ምሁር፣ የብሩህ የሃሳብ ሰው የታዋቂው የለውጥ አራማጅ አብዱህ ስራዎች" ተደርገው ይቀርቡ ነበር። ነገር ግን አብዱህ በ1314 ሂጅራ (1897 ዓ.ም) የሞተውን ጀማል አድዲን አል-አፍጋኒን የካይሮ ሜሶናዊ ሎጅ የፍሪሜሶን እና ዋና አስተዳዳሪ እንደሚያደንቃቸው በግልፅ ጽፎ ነበር። አህለል አል-ሱና የተባለውን ትክክለኛ መንገድ ለመደምሰስ እና የእስልምናን ሻምፒዮና በመበተን እስልምናን ለማጥፋት አድብተው የነበሩ የእስልምና ጠላቶች እራሳቸውን የሃይማኖት ሰዎች በመምሰል ይህን ፊታቸውን በስውር አነሳሱት። አብዱህ እስከ ሰማይ ተመሰገነ። ታላላቅ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት አእማተ አል-መድሀሂብ አላዋቂ ሰዎች እንደነበሩ ታወጀ። ስማቸው ከዚህ በኋላ አልተጠቀሰም። ነገር ግን ለረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም እና እስልምና የተከበሩ የሸሂድ ልጆች የህይወት መስዋዕትነት የከፈሉት የአባቶቻችን ንፁህ እና የተከበሩ ዘሮች በሚሊዮን የሚቆጠር ፓውንድ የተከፈለበት ፕሮፓጋንዳ እና ማስታወቂያ አልተሸነፉም። እነዚህን የውሸት የእስልምና ጀግኖች እንኳን አይሰሙም ወይም እውቅና አይሰጡም። አላሁ ተዓላ የሸሂድ ልጆችን ከነዚህ አሰቃቂ ጥቃቶች ጠበቃቸው። ዛሬ እንደ ማውዱዲ[45]፣ ሰይድ ቁጥብ[46] 'ተብሊግ-ኢጃማት' እና ሃሚዱላህ የተሰኘው ቡድን የተተረጎሙ የላ-መድሀቢ ህዝቦች መፅሃፍ ለወጣቶች እየበረከቱ ነው።

ከአህል አል-ሱናት ሊቃውንት መግለጫ ጋር የማይስማሙ የመናፍቃን ሃሳቦችን ያካተቱ እና እጅግ ግዙፍ በሆኑ ማስታወቂያዎች እየተወደሱ ይገኛሉ። ሁሌም ንቁ እና ጥንቃቄ ማድረግ አለብን። አሏህ ሙስሊሞች በተወዳጁ ነብዩ

በ1385/1965) ወሃቢዎችን እና ኢብኑ ተይሚያን በሰፊው ውድቅ አድርጓል። የስራው ሃምሳ ገፆች በዐረብኛ መፅሃፍ 'ኡላማ-አል-ሙስሊሚን ዋህሃብዩን (ኢስታንቡል፣ 1972) ውስጥ ታትመዋል።

[45] ማውዱዲ በህንድ ውስጥ ጀማአቱሊላሚያ የተባለ ማህበር መስራች ነው። በ 1399 ሞተ.

[46] ሰይድ ቁጥብ በግብፅ በ1386 (1966 እ.አ.አ.) ተገደለ።

ሙሀመድ ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ችሮታ ላይ ካለማወቅ ይንቃቸው! በጠላቶች ውሸትና ስድብ እንዳንታለል ይጠብቀን! አሚን። በጸሎት ብቻ ራሳችንን አናታልል! የአላህን አዴት አል-ኢላሂያ (መለኮታዊ ህግ) ሳታከብር መስገድ ዘዴውን ሳይሰራ ወይም ሳይያዝ መጸለይ ከአሏህ ዘንድ ተአምራትን መጠየቅ ነው።አንድ ሙስሊም ሰርቶ መጸለይ አለበት። መጀመሪያ መንገድን ይዘን እንጸልይ። ከካፊር ለማምለጥ የመጀመሪያው መንገድ እስልምናን መማር እና ማስተማር ነው። እንደ እውነቱ ከሆነ የአህል አል-ሱንና የእምነት አስተምህሮዎችን እና የእስልምናን ትእዛዛት እና ክልከላዎች መማር ግዴታ (ፈርድ) እና የሁሉም ሰው ,ወንድ ወይም ሴት, ተቀዳሚ ግዴታ ነው። ዛሬ እነዚህን ነገሮች መማር በጣም ቀላል ነው። እውነተኛ ኢስላማዊ መጽሃፎችን የመፃፍ እና የማተም ነፃነት አለና። ይህንን ነፃነት ለሙስሊሞች የሰጠውን መንግስት ማንኛውም ሙስሊም መደገፍ አለበት።

የአህለል ሱና የእምነት አቂዳና አስተምህሮ (ኢልም አል-ሀል) ያልተማሩ እና ለልጆቻቸው ያስተማሯቸው ሰዎች ከእስልምና ማፈንገጥ እና በካፊር አዘቅት ውስጥ መውደቅን አደጋ ላይ ይጥላሉ።የእንደዚህ አይነት ሰዎች ጸሎት ተቀባይነት የለውም። ታዲያ እራሳቸው ከክህደት እንዴት ይከላከላሉ? ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም **"እስልምና እውቀት ያለበት ቦታ አለ እውቀት የሌለበት እስልምና የለም"** ብለዋል። እንደዚሁ በረሃብ እንዳንሞት መብላትና መጠጣት እንደሚያስፈልግ እንዲሁ በከሓዲዎች እንዳንታለል እና ሙስሊም ያልሆኑ ሰዎች እንዳይሆኑ ሃይማኖታችንን መማር ያስፈልጋል። አባቶቻችን ደጋግመው ኢልም አል-ሃል መጽሃፎችን ሰብስበው ያነብቡ ነበር በዚህም ሙስሊም ሆነው በእስልምና ይዝናኑ ነበር። ይህንን የደስታ ብርሃን በትክክል ሰጡን። ስለዚህ ለቀሩት ሙስሊሞች እና ልጆቻችን በውስጥም በውጭም ባሉ ጠላቶች እንዳይያዙ የመጀመሪያው እና አስፈላጊው የመከላከያ እርምጃ በአህል አል-ሱና ሊቃውንት የተዘጋጁትን የኢልም አል-ሀል መጻሕፍት ማንበብ እና መፍጨት ነው። ልጃቸው ሙስሊም እንዲሆን የሚፈልጉ ወላጆች ወደ አስተማሪ መላክ እና ቁርኣን አል-ከሪምን እንዴት ማንበብ እንደሚችሉ መማሩን ያረጋግጡ። ዕድሉን ባገኘን መጠን ልጆቻችንን እና ኃላፊነት የምንወስድባቸውን እናነብ፣ እንማር እና

እናስተምር። ወደ ትምህርት ቤት ሲሄዱ ለእነሱ አስቸጋሪ እና እንዲያውም የማይቻል ይሆናል። መበላሸቱ ከተከሰተ በኋላ ማልቀስ ዋጋ የለውም።

የእስልምና ጠላቶች፣ አታላይ እና የውሸት መጽሐፎቻቸው፣ ጋዜጦች፣ መጽሔቶች፣ የቴሌቭዥን እና የሬዲዮ ፕሮግራሞች፣ ተንቀሳቃሽ ምስሎች እና ድረ-ገጾች ማመን የለብንም። ኢብኑ አቢዲን ረሂማህ - አላሁ ተዓላ በሶስተኛው ጥራዝ [በራድ አልሙህታር] ላይ እንደፃፈው ተንኮለኛ ከሀዲዎች በየትኛውም ሀይማኖት ባይያምኑም ሙስሊም መስለው ለክህደት የሚዳርጉ ነገሮችን የሚያስተምሩ እና የሚታገሉ ሙስሊሞችን ለማሳሳት እና ከእስልምና እንዲወጡ ለማድረግ ዚንዲቅ ይባላሉ።

ጥያቄ፡- የተበላሹ መጽሐፎቻቸውን ትርጉም ያነበበ ሰው 'የቁርኣን አል-ከሪም ማብራሪያዎችን ማንበብ አለብን ይላል።

> የኛን ሀይማኖት እና ቁርዓን አል ከሪም የመማር ስራን ለሀይማኖት ሊቃውንት አደራ መስጠት አደገኛ እና አሳፋሪ ሀሳብ ነው። ቁርዓን አል ከሪም “የሃይማኖት ሊቃውንት ሆይ” አይልም። " ሙስሊሞች ሆይ " እና " የሰው ልጅ ሆይ " ይላል። በዚህ ምክንያት እያንዳንዱ ሙስሊም ቁርኣኑን አል-ከሪም እራሱ ሊረዳው እና ይህን ስራ ከማንም መጠበቅ የለበትም።

ይህ ሰው ሁሉም ሰው የተፍሲር እና የሐዲስ መጻሕፍት እንዲያነብ ይፈልጋል። በእስልምና ሊቃውንት እና በአህል አል-ሱና ታላላቅ ሊቃውንት የተፃፉ የቃላም፣ የፊቅህ እና የኢልም አል-ሀል ኪታቦችን ማንበብን አይመክርም። የራሺድ ረዳ[47] መጽሐፍ "Islamda Birlik ve Fikh Mezhebleri" በሃይማኖታዊ ጉዳዮች ዋና ጽ/ቤት መታተም (ሕትመት ቁጥር 157፤ 1394/1974) የበለጠ ግራ የሚያጋቡ አንባቢዎች አሉት።

> በብዙ ገጾቹ ውስጥ በተለይም በ "ስድስተኛው ውይይት" መጽሐፉ ውስጥ እነሱ [ሙቃሊዶች፣ ከአራቱ መድሀቦች የአንዱ ተከታዮች] ሙጅተሂድ ኢማሞችን

[47] ራሺድ ረዳ የመሐመድ አብዱህ ደቀ መዝሙር ነው ። በ 1354 (1935 እ.አ.አ.) ሞተ።

በነብይነት ደረጃ ከፍ ከፍ እንዳደረጉላቸው ይገልጻል። የነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ሐዲስ የማይስማማውን የሙጅተሂድ ቃል ከሐዲሥ ይልቅ መርጠዋል። ሐዲሱ ተሰርዟል (ናሽህ) ወይም በኢማማቸው እይታ ሌላ ሐዲስ ሊኖር ይችል ነበር አሉ። በነሱ ዳኝነት ስህተት ሊሆኑ የሚችሉ እና ጉዳዩን የማያውቁ ሰዎች የተናገሩትን በመተግበር እና ከስህተት የፀዱ የነብዩን ሀዲስ ወደ ጎን በመተው እነዚህ ሙቃሊዶች ሙጅተሂድንም ይቃረናሉ። ይህን በማድረግም ቁርኣንን ይቃረናሉ። ቁርአንን ከሙጅተሂድ ኢማም በስተቀር ማንም ሊረዳው አይችልም ይላሉ። እንደዚህ አይነት የፋቂህ እና የሌሎች ሙቃሊዶች ቃል ከአይሁዶችና ከክርስቲያኖች እንደወሰዷቸው ያሳያል። በተቃራኒው የፊቅህ ሰዎች የተፃፉትን መጽሃፎች ከመረዳት ቁርኣንን እና ሀዲሶችን መረዳት ይቀላል። የአረብኛ ቃላትን እና ሰዋሰውን የሚያውቁ ሰዎች ቁርአንን እና ሀዲሶችን ለመረዳት አይቸገሩም።አላህ የራሱን ሀይማኖት በግልፅ የማብራራት ችሎታ ያለው መሆኑን በምድር ላይ የሚክድ ማነው? ረሱል (ሰላላሁ አለይሂ ወሰለም) አላህ ምን ለማለት እንደፈለገ ለመረዳትና ከሌሎች በተሻለ ሁኔታ ለማስረዳት መቻሉን ማን ይቃወመዋል? የነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) ማብራሪያዎች ለሙስሊሞች በቂ አልነበሩም ማለት የግንኙነት ግዴታቸውን በትክክል መወጣት አልቻሉም ማለት ነው። አብዛኛው ሰው ቁርኣንን እና ሱናን መረዳት ባይችል ኖሮ አላህ ሁሉንም ሰው በመፅሃፉ እና በሱና ህግጋቱን ባላስገደዳቸው ነበር። አንድ ሰው የሚያምንበትን ከሰነድ ማስረጃዎቹ ጋር አንድ ላይ ማወቅ አለበት። አላህም ተቅሊድን አይወድም ራስን ከመድሃብ ጋር ማላመድ) እና ሙቃሊዶቻቸው አባቶቻቸውን እና አያቶቻቸውን መምሰላቸው ሰበብ እንደማይሆን ተናግሯል። ተቅሊድ

በአላህ ዘንድ ተቀባይነት እንደሌለው አያቶች ያሳያሉ። ፉሩን የሚመለከት የሃይማኖት ክፍል ከዳሊል (ሰነዱ፣ ምንጩ) እምነትን (ኡሱል፣ ኢማን) ጋር የተያያዘውን ክፍል ከመረዳት የበለጠ ለመረዳት ይቀላል። ከአስቸጋሪው ጋር ሲከፍል በቀላል አያስከፍልም? ከአንዳንድ ያልተለመዱ ጉዳዮች ህጎችን ማውጣት አስቸጋሪ ይሆናል ፣ ግን እነሱን ላለማወቅ ወይም ላለመለማመድ እንደ ሰበብ ይቆጠራል። የፊቅህ ሰዎች ብዙ መሳላዎችን (ችግሮችን፣ ጉዳዮችን) በራሳቸው ፈለሰፉ። ሕግ አውጥተውላቸዋል። እንደ ሬይ፣ ቂያስ ዣሊ እና ቂያስ ካፊ የመሳሰሉ ነገሮችን እንደ ሰነድ ለማስተዋወቅ ሞክረዋል። እነዚህ ነገሮች በምክንያት እውቀትን ማግኘት ወደማይቻልበት የዒባዳ ዘርፍ እንዲጎርፉ ተደረገ። ስለዚህም ሃይማኖቱን ብዙ ጊዜ አስፋፉ። ሙስሊሞችን ለችግር ዳርገዋል። ቂያስን አልክድም; በ'ኢባዳት' መስክ ቂያስ የለም እላለሁ። ኢማን እና ‹ኢባዳት› የተጠናቀቁት በነብዩ ጊዜ ነው። ማንም ምንም ሊጨምርላቸው አይችልም። ሙጅተሂድ ኢማሞች ሰዎችን መኮረጅ (ተቅሊድ) ከልክለው ተቅሊድንም ክልከላ አድርገዋል። በሃይማኖታዊ ጉዳዮች ዋና ጽ/ቤት ከታተመው መጽሃፍ የተወሰደው ይህ አንቀፅ እንደ ሁሉም ላ-መድሀቢ መጽሐፍት የአራቱን መድሀቦች ኢማሞች መከተል ይከለክላል። ሁሉም ተፍሲር እና ሀዲስ እንዲማር ያዛል።

ስለሱ ምን ትላለህ?"

መልስ፡- ላ መድሀቢ ሰዎች የፃፏቸው አንቀፆች በትኩረት ከተነበቡ ሙስሊሞችን በመናፍቅነት አስተሳሰባቸውን እና የመገንጠልን አመለካከታቸውን በማይረቡ ተከታታይ ምክንያቶች እና የውሸት መግለጫዎች በማሳመር ለማታለል ሲሞክሩ በቀላሉ ማየት ይቻላል። አላዋቂዎች፣ ጽሑፉ በእውቀት ላይ የተመሰረተ በአመክንዮ እና በምክንያታዊነት ማዕቀፍ ውስጥ

እንደሆነ በማሰብ፣ ሊወድቅ ይችላል፣ ግን የተማሩ፣ አስተዋይ ሰዎች በወጥመዳቸው ውስጥ ፈጽሞ አይያዙም።

ሙስሊሞችን ወደ ዘላለማዊ ጥፋት እየገፋቸው ካለው አድዳቢዝም ወይም ፀረ-ሱኒዝም አደጋ ወጣቶችን ለማስጠንቀቅ የእስልምና ሊቃውንት ረሒመሁም-አላሁ ተዓላ በሺዎች የሚቆጠሩ ጠቃሚ መጽሃፎችን ለአስራ አራት ክፍለ ዘመናት ጽፈዋል። ከዚህ በላይ ለቀረበው ጥያቄ መልስ ሆኖ ሑጃት-አላሂ አላ-አላሚን ከተባለው መጽሃፍ ዩሱፍ አን-ነብሃኒ (በቤሩት1350 ሂጅራ / 1932 እ.አ.አ. ሞተ) የተረጎሙት አንዳንድ አንቀጾች ከላይ ለቀረበው ጥያቄ መልስ ነው፡ - "ሁሉም ሰው አህካምን (ህጎችን፣ መደምደሚያዎችን) ከቁርኣን አል-ከሪም ማውጣት አይችልም። ሙጅተሂድ ኢማሞች እንኳን ሁሉንም ህግጋቶች ከቁርኣን አልከሪም ማውጣት ስለማይችሉ ረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም በቁርኣን አል ከሪም ውስጥ ያሉትን ህግጋቶች በሃይሰቻቸው ሸሪፍ ላይ አብራርተዋል። ቁርኣን አል-ከሪም በእርሳቸው ብቻ እንደተገለጸው፣ እንደዚሁም ሐዲሥ-ኢ-ሸሪፎችን መረዳትና ማስረዳት የሚቻለው በአስ-ሰሐባት አል-ኪራም እና በሙጅተሂድ ኢማሞች ብቻ ነው። እንዲረዷቸው አሏህ ለሙጅተሂድ ኢማሞች ሳይንሳዊ እና ሀይማኖታዊ እውቀትን፣ ጠንካራ ግንዛቤን፣ ጥልቅ እይታን፣ እጅግ በጣም ጥሩ አእምሮን እና ሌሎች በርካታ ብቃቶችን ሰጥቷቸዋል። ከነዚህ ሁሉ በጎነቶች በፊት ተቅዋ ነበረች። ቀጥሎም መለኮታዊ ብርሃን በልባቸው መጣ። የኛ ሙጅተሂድ ኢማሞቻችን በነዚ ምግባሮች በመታገዝ አሏህ እና ረሱል (ሰ.ዐ.ወ) በንግግራቸው ምን ማለታቸው እንደሆነ ተረድተው ማስተዋል ያልቻሉትንም በቂያስ በኩል አሳይተዋል። አራቱም አእመተ አልመድሃሂብ እያንዳንዳቸው ከራሳቸው አስተያየት እንዳልተናገሩ ይነግሩና ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ አላቸው፡- 'ሰሂህ ሐዲስ ካገኛችሁ ቃሌን ወደ ጎን ትታችሁ የረሱልን ሀዲስ ተከተሉ! ‹ይህንን ትእዛዝ የኛ አኢምተል መድሃሂብ ያደረጉላቸው ሰዎች እንደነሱ ሙጅተሂድ የነበሩ ጥልቅ ምሁራን ነበሩ። እነዚህ ሊቃውንት አራቱ መድሀቦች ኢጅቲአዳቸውን መሰረት ያደረጉበትን ማስረጃ የሚያውቁ የተርጂህ ሙጅታሂዶች ነበሩ።

የመድሀብ መሪ ኢጅቲሃድ የመሰረቱበትን እና አዲስ የተገናኙትን የሶሂህ ሀዲሶችን በማስረጃ የቀረቡ ጽሑፎችን እና የሐዲስ አስተላላፊዎችን በማጥናት በኋላ የተነገረውን እና ሌሎች ብዙ ልዩነቶችን መርምረዋል በዚህም የትኛው

ተመራጭ እንደሆነ ተረዱ (ታርጂህ)። ወይም ሙጅተሂድ ኢማሙ (ኢማም አል-መድሃብ) ስለ አንድ ችግር (መሳላ) በቂያስ ወሰኑ ምክንያቱም ጉዳዩን የሚዘግብ ወይም የሚፈታውን ሐዲስ ስለማያውቅ እና ደቀመዛሙርቱም ሀዲስ ሼፍ በተለየ መንገድ ወስነዋል። ሆኖም ደቀ መዛሙርቱ እንዲህ ያለውን ኢጅቲሃድ ሲቀጥሩ ኢማሙ ከወሰዳቸው ህጎች አልፈው አልሄዱም። ከነሱ የተተኩት ሙጅተሂድ ሙፍቲዎችም በዚህ መልኩ ፈትዋ ሰጥተዋል። እዚህ ላይ ከተፃፈው ሁሉ እንደተረዳው አራቱን አእማተ አል-መድሀሂብን ሲከተሉ የነበሩ ሙስሊሞች እና በመድሃባቸው የተማሩ ሙጅታሂዶች የአሏህ እና የመልእክተኛውን ህግጋት ሲከተሉ ኖረዋል። እነዚህ ሙጅተሂድዎች ማንም ሊረዳው የማይችለውን በቁርኣን አልከሪም እና በሐዲሥ አሽ-ሸሪፍ ላይ ያለውን ህግጋት ተረድተው የተረዱትን አስተላልፈዋል። ሙስሊሞች ሙጅተሂዶች የተረዱትን እና ከናስ የተግባቡትን ማለትም ከመፅሃፍ እና ከሱና ጋር እየኖሩ ነው። ምክንያቱም አሏህ ሱረቱ አን-ነኽል በ43ኛው አያት ከሪማ ላይ እንዲህ ብሏል፡- **“ካላወቃችሁ የሚያውቁትን ጠይቁ**”[48]።

በውዱ ነብዩ ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ኡማ ላይ ብቻ አሏህ ሀብቱን የሰጣቸው አኢመተል መድሃሂብ ኢጅቲሃድ ያደርጉና መድሀባቸውን ያቋቁማሉ እናም ሁሉም ሙስሊሞች በእነዚህ መደሃቦች ይሰበሰቡ ነበር።

---

[48] ይህ አያት የሚያሳየው ሁሉም ሰው መጽሃፉን እና ሱናን በትክክል መረዳት እንደማይችል ነው። ሊረዷቸው የማይችሉ ሰዎች ቁርኣን አል-ከሪም ወይም የሐዲሥ አሽ-ሸሪፎችን ለመረዳት በግል እንዳይሞክሩ ነገር ግን የተረዱትን ሰዎች በመጠየቅ እንዲማሩ ያዛል። ሁሉም ሰው በቁርኣን አልከሪም እና በሐዲሥ አሽ-ሸሪፍ ያለውን ትርጉም በትክክል ቢረዳ ኖሮ ሰባ ሁለቱ የመናፍቃን ቡድኖች አይፈጠሩም ነበር። እነዚህ ቡድኖች እንዲፈጠሩ ያደረጉ ሰዎች ሁሉ በጥልቀት የተማሩ ነበሩ ነገር ግን አንዳቸውም በቁርኣን አል-ከሪም እና በሐዲስ አሽ-ሸሪፍ ውስጥ ያሉትን ትርጉሞች በትክክል መረዳት አልቻሉም። እነርሱን በተሳሳተ መንገድ በመረዳት ከትክክለኛው መንገድ በማፈንገጥ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሙስሊሞችን ለጥፋት እንዲዳርግ አደረጉ። አንዳንዶቹ ለአያቶች እና ለሀዲሶች የተሳሳተ ትርጉም በመስጠት እጅግ ከመጠን በላይ በመሆናቸው ሙስሊሞችን ትክክለኛ መንገድ 'ከሓዲዎች' እና 'ሙሽሪኮች' እስከመባል ድረስ ኑፋቄ ሆነዋል። ካሽፍ አሽ-ሹቡሃት በተሰኘው መጽሃፍ ወደ ወደ ቱርክኛ ተተርጉሞ በድብቅ ወደ ቱርክ ሾልኮ ገባ በተባለው መጽሃፍ ውስጥ የአህል አል-ሱንና እምነት የያዙ ሙስሊሞችን መግደል እና ንብረት መንጠቅ ሙባህ (የተፈቀደ) ነው ተብሏል።

አላሁ ተዓላ በአንድ በኩል የኢዕቲቃድ[49] ኢማሞችን ፈጥሮ መናፍቃን፣ ዚንዲቅን፣ ሙልሂድንና ሰይጣናዊ ሰዎችን የኢዕቲቃድን እውቀት እንዳያረክሱ አድርጓል፣ በሌላ በኩል ደግሞ ሃይማኖቱን ከመሆን የመድሃቦችን ኢማሞች በመፍጠር የረከሰ ጠበቀ። ይህ በረከት በክርስትና እና በአይሁድ እምነት ውስጥ ስላልነበረ ሃይማኖታቸው ረክሶ ወደ መጫወቻነት ተቀየረ።

በእስልምና ሊቃውንት ስምምነት መሰረት የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ሞት ተከትሎ ከአራት መቶ አመታት በኋላ ኢጅቲሃድን ለመቅጠር የሚችል ጥልቅ ምሁር አልመጣም። አሁን ኢጅቲሃድ መቅጠር አስፈላጊ ነው የሚል ሰው በእስልምና እብድ ወይም ያልተማረ መሆን አለበት። ታላቁ ሊቅ ጃላል አድዲን አስ-ሱዩቲ አብዱረህማን ረሒመሁላሁ ተዓላ (በ911 ሂጅራ /1505 ዓ.ም. ግብፅ ውስጥ በሞቱ) የኢጅቲሃድ ደረጃ ላይ መድረሱን ሲናገሩ ሌሎች የዘመኑ ሊቃውንት ስለ አንድ ጥያቄ ጠየቁት። ሁለት የተለያዩ መልሶች የተሰጡበት እና የትኛው መልስ የበለጠ አስተማማኝ እንደሆነ እንዲነግረው ጠየቀው ። ሊመልስላቸው አልቻለም። ለእሱ ምንም ጊዜ ለማሳለፍ በጣም ስራ እንደበዛበት ተናግሯል። ነገር ግን እንዲያደርግ የተጠየቀው ኢጅቲሃድ በፈትዋ ላይ መቅጠር ሲሆን ይህም የኢጅቲሃድ ዝቅተኛው ደረጃ ነው።

እንደዚህ ያለ ጥልቅ ምሁር እንደ አስ-ሱዩቲ ኢጅቲሃድን በፈትዋ ከመቅጠር ሸሽቷል፣ እብድ ወይም በመንፈሳዊ እውቀት የሌላቸው ካልሆንን ሰዎች ፍፁም (ሙትላቅ) ኢጅቲሃድ እንዲቀጥሩ የሚያስገድዱትን ምን እንላቸዋለን? አል-ኢማም አል-ጋዛሊ[50] ራሂማህ-አላሁ ተዓላ ኢህያ ኡለም አድ-ዲን በተሰኘው መጽሃፋቸው በዘመኑ ሙጅታሂድ እንዳልነበሩ ተናግሯል።

ሙጅተሂድ ያልሆነ ሙስሊም ሰሂህ ሀዲስ ከተማረ እና ከዛም የመድሀባቸው ኢማም ባስተማሩት መንገድ አንድን ነገር ለመስራት መከፋት ከጀመረ ምክኒያቱም የመድሃባቸው ኢማም ያስተማሩት አካሄድ ከሀዲሱ ጋር ስለሚቃረን ፈልጎ ማግኘት አለበት። በአራቱ መደሃቦች ውስጥ ኢጅቲሃዱ በዛ ሀዲስ ላይ የተመሰረተ ሌላ ሙጅታሂድ እና ሙጅተሂድ ያለበትን መድሀብ

---

[49] የእምነት መርሆዎች; ጽንሰ-ሐሳቦች።

[50] ኢማም ሙሀመድ ጋዛሊ በ505 (1111 እ.አ.አ.) በቱስ ከተማ ከዚህ አለም በሞት ተለዩ።

መሰረት አድርጉ። ታላቁ ሊቅ አል - ኢማም ያህያ አን-ነዋዊ ረሂማህ-አላሁ ተዓላ (በ676 ሂጅራ / 1277 እ.አ.አ. ደማስቆ የሞቱ) **በራውዳት አት-ታሊቢን** ላይ በዝርዝር አስረድተዋል። የኢጅቲሃድ ደረጃ ላልደረሱ ሰዎች ከናስ ማለትም ከመፅሃፍ እና ከሱና ህግጋት ማውጣት አይፈቀድምና።

አሁን አንዳንድ አላዋቂዎች ፍፁም ኢጅቲሃድ ደረጃ ላይ ደርሰናል ብለው ከናስ ህግ ማውጣት እንደሚችሉ እና ከአራቱ መድሀቦች አንዱን መከተል እንደማያስፈልጋቸው እና ለአመታት ሲከተሉት የነበረውን መድሀብ ትተውታል። መድሀቦችን ትክክል ባልሆነ ምክንያታቸው ለማስተባበል ይሞክራሉ። ‘የእኛን ያህል አላዋቂ የነበረን የሃይማኖት ሰው አስተያየት አንከተልም’ የሚሉ ድንቁርና፣ ጅል አባባሎች ይናገራሉ። በሰይጣን ተታልለው በነፍሳቸው ተቆጥተው የበላይ እንደሆኑ ይናገራሉ። ይህን በማለታቸው የበላይነታቸውን ሳይሆን ጅልነታቸውን እና ውርደታቸውን ያሳያሉ። ከነሱም ውስጥ ሁሉም ሰው ማንበብ እና ህግጋትን ከተፍሲር ኪታቦች እና (የቡኻሪ ሳሂህ) ማግኘት እንዳለበት የሚናገሩ እና የሚጽፉ አንዳንድ አላዋቂ መናፍቃን እናያለን። ሙስሊም ወንድሜ ሆይ! ከእንዲህ ዓይነቶቹ ደደቦች ጋር ጓደኝነት ከመፍጠር ወይም ሃይማኖተኛ ሰዎች እንደሆኑ ከማሰብ ተቆጠቡ! የኢማምህን መድሀብ አጥብቀህ ያዝ! ከአራቱ መድሀቦች የፈለጉትን ለመምረጥ ነፃ ነዎት። ነገር ግን የመድሃሃቦችን መገልገያዎች (ሩክሳስ) መሰብሰብ አይፈቀድም, ማለትም መድሀቦችን አንድ ለማድረግ, እሱም "ታልፊቅ"[51] ተብሎ ይጠራል።

ሀዲሡ-ሸሪፍ ወልን ማንበብና መረዳት የሚችል ሙስሊም የመድሃባቸው ማስረጃ የሆኑትን ሀዲሶች-ሸሪፎችን ተምሮ ከዚያም የተወደሰውን ተግባር በሐዲስ ሸሪፎች የተከለከሉትን በመራቅ ትልቅነቱንና እሴቱን ይማር። ከእስልምና

---

[51] ‘ታልፊቅ’ ማለት ቀላል የሆነውን በማዋሃድ ወይም በማደባለቅ የሚደረግ ድርጊት ነው። የአራቱ መድሀቦች መንገዶች እና ከነሱ ጋር በማይስማማ መንገድ። አንድ ሰው ከአራቱ መድሀቦች በአንዱ መሰረት ኢስላማዊ ተግባርን ከፈጸመ በኋላ ማለትም በዛ መድሀብ ውስጥ አፈፃፀም ሳሂህ (ትክክለኛ ፣ ተስማሚ) ከሆነ በኋላ ፣ በሌሎቹ ሦስቱ መድሀቦች ውስጥ የተቀመጡትን ሁኔታዎች በተቻለ መጠን ይከታተላል ። ድርጊቱ ሰሂህ እና ተቀባይነት ያለው እንደሆነ በማሰብ በነዚህም መድሀቦች ውስጥ ‹ታክዋ› ይባላል ይህም ብዙ ታዋብ ያስገኛል (ማለትም በመጨረሻው ዓለም ሽልማት)።

ሀይማኖት ውስጥ የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ፍፁምነት እና የአሏህ ተአላ ስሞች እና ባህሪያቶች፣ የረሱል ጀነት እና ጀሀነም ፣ መላእክቶች ፣ ጀኒዎች ፣ ቀደምት ኡማዎች ፣ ነቢያቶች እና የሰማይ መጽሃፎቻቸው ፣ ለረሱል እና ለቁርኣን አል-ከሪም ልዩ ብቃቶች ፣ የዓልይ (የቅርብ ዘመዶቻቸው) እና የሰሓባዎች ህይወት ፣ አጥፊዎች የመጨረሻውን ቀን እና ሌሎች ብዙ መረጃዎችን የዚህን አለም እና ቀጣዩ አለም። ይህችን አለም እና ቀጣዩን አለም የሚመለከቱ መረጃዎች በሙሉ በረሱል(ሰ.ዐ.ወ) ሀዲስ-ሸሪፍ ውስጥ ተከማችተዋል።

እዚህ ላይ የጻፍነው ሲረዳ ከሀዲስ ያልተወሰዱ የእስልምና ህግጋቶች ከንቱ ናቸው የሚሉ ሰዎች ምን ያህል አላዋቂዎች እንደሆኑ ግልጽ ይሆናል። በሐዲሶች ውስጥ ከተሰጡት እጅግ በርካታ መረጃዎች መካከል እነዚያ ኢባዳትና ሙአማላትን የሚያስተምሩ ሀዲሶች በጣም ጥቂት ናቸው። አንዳንድ ምሁራን እንደሚሉት, ወደ አምስት መቶ ገደማ አሉ; [ተደጋጋሚ የሆኑትን ጨምሮ ከሦስት ሺህ አይበልጡም]።ከአራቱ አእማተ አል-መድሀሂብ ውስጥ አንዱም ከጥቂቶቹ ሀዲሶች መካከል አንድ ሳሂህ ሀዲስ አልሰማም ተብሎ መገመት አይቻልም።እያንዳንዱ ሰሂህ ሀዲስ ቢያንስ ከአራቱ አኢምማት አል-መድሃሂብ አንዱ እንደ ማስረጃ ጽሑፍ ተጠቅሟል።

በራሱ መድሀብ ውስጥ የተወሰነ ጉዳይ ለሰሂህ ሀዲስ የማይመች መሆኑን የተረዳ ሙስሊም ኢጅቲሃዱን በዚሁ ሀዲስ ላይ የተመሰረተ ሌላ መድሀብ መከተል ይኖርበታል። ምን አልባት የራሳቸው የመድሃብ ኢማምም ሀዲሱን ሰምተው ሊሆን ይችላል ነገርግን የተረዳው ሌላ ሀዲስ ተከትሎ ወደ መነገሩ ወይም ወደ ተባለው (ከነብዩ የተነገረው) በኋለኛው ዘመን የሚመስለውን እና የቀደመውን ወይም በሙጅተሂዶች ዘንድ በሚታወቁ ሌሎች ምክንያቶች ሰርዟል። የቀድሞውን ሀዲስ እንደ ማስረጃ-ጽሑፍ አልወሰደውም። የቀደመው ሀዲስ ሰሂህ መሆኑን የተረዳ ሙስሊም የራሱን መድሀብ ኢጅቲሃድ ከሀዲሱ ጋር የማይስማማውን ትቶ ሀዲሱን ቢከተል መልካም ነው። ነገር ግን በዚህ ጉዳይ ላይ ያንን ሀዲስ በኢጅቲሃዱ ላይ ለተነሳው ጉዳይ የተጠቀመበትን ሌላ መድሀብ መኮረጅ ይኖርበታል። ለዚያ የሁለተኛው መድሀብ ኢማም ያ ሰው የማያውቀውን ህግጋት (አህካም) ሰነዶችን እያወቀ ያንን ሀዲስ ለመስራት የሚያግድ ምንም ነገር እንደሌለ ተረዳ። ነገር ግን ጉዳዩን በራሱ መድሀብ

መሰረት እንዲፈጽም ይፈቀድለታል ምክንያቱም የራሱ የመድሃብ ኢማም በኢጅቲሃዱ ላይ ትክክለኛ ሰነድ ላይ መደገፉ አያጠራጥርም። እስልምና ለሙቃሊድ ያንን ሰነድ አለማወቁ ሰበብ እንደሆነ አድርጎታል። ምክንያቱም ከአራቱ መድሀቦች ኢማሞች መካከል አንዳቸውም መፅሃፉን እና ሱናን በኢጅቲሃድ አላጥለቀለቁም። መድሀባቸው የመፅሃፍ እና የሱና ማብራሪያዎች ናቸው። በመፅሃፉ እና በሱና ውስጥ ለሙስሊሞች ያለውን ትርጉምና ህግጋት አብራርተዋል። ሙስሊሞች ሊረዷቸው በሚችል መልኩ አስረድተዋቸዋል በመፅሃፍም ፃፏቸው። ይህ የአኢምመት አል-መድኸሂብ ረሂመሁም- አሏህ ተአላ ለእስልምና ትልቅ አገልግሎት ስለነበር አሏህ ባይረዳቸው ኖሮ የሰው ሃይል ይህን ለማድረግ በቂ ባልሆነ ነበር። የነዚ መድሀቦች መኖር ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም እውነተኛ ነብይ እና እስልምና ትክክለኛ ሀይማኖት መሆኑን ከሚያረጋግጡ ፍፁም ማስረጃዎች አንዱ ነው።

የኛ አእማተ አልመድሃሂብ ኢጅቲሃዶች ልዩነት ፉሩ አድ-ዲንን በሚመለከቱ ጉዳዮች ላይ ብቻ ነበር ማለትም በፊቅህ ጉዳዮች ላይ። በመካከላቸው በኡሱል አድ-ዲን ማለትም በኢዕቲቃድ ወይም በኢማን እውቀት ላይ አለመግባባት አልነበረም። እንዲሁም በሃይማኖቱ ውስጥ ወሳኝ እንደሆኑ በሚታወቁት እና ሰነዶቻቸው በተዋጡር ከተላለፉት ሀዲሶች በተወሰዱት የፉሩ አስተምህሮዎች አንዳቸው ከሌላው አልተለያዩም። ፉሩ አድ-ዲንን በሚመለከት በአንዳንድ የእውቀት ዘርፎች ብቻ ይለያያሉ። ይህ የመነጨው የእነዚህን ጉዳዮች ሰነዶች ትክክለኛነት በመረዳት ላይ ካለው ልዩነት ነው። እና ይህ በመካከላቸው ያለው ትንሽ ልዩነት አሏህ ለኡማው ያለው ርህራሄ ነው፣ ሙስሊሞች የፈለጉትን መድሃብ እንዲከተሉ እና እንዲቀልላቸው የተፈቀደ (ጃኢዝ) ነው።ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ይህንን ልዩነት እንደ መልካም ዜና ተናግረውታል፣ እንደተነበዩትም ሆነ።

ኢጅቲሃድን **በኢዕቲቃድ** እውቀት ማለትም በሚታመን እውነታዎች መቅጠር አይፈቀድም።ለማፈንገጥ እና ለመናፍቅነት መንገድ ይሰጣል። ከባድ ኃጢአት ነው። ኢዕቲቃድን በሚመለከቱ ጉዳዮች ላይ አንድ ትክክለኛ መንገድ **አህል አስ-ሱንናት ወ አል-ጀማዓ** ብቻ ነው።በሐዲሥ አሽ-ሸሪፍ ላይ የአሏህ እዝነት እንደሆነ የተገለፀው ልዩነት የፉሩ ወይም የአህካም ልዩነት ነበር። የአራቱ

መድሀቦች ፍርዶች ከሌላው በሚለያዩበት ጉዳይ ላይ ከፍርዶቹ አንዱ ብቻ ትክክል ነው። ይህንን ትክክለኛ መንገድ የሰሩ ሰዎች ሁለት ሽልማቶች ያገኛሉ እና ከተሳሳቱ ፍርዶች ውስጥ አንዱን የሠሩ ሰዎች አንድ ሽልማት ያገኛሉ። መድሀቦች እዝነት መሆናቸው አንዱን መድሀብ ትቶ ሌላውን መከተል የተፈቀደ መሆኑን ያሳያል። ነገር ግን መድሀቢያዎቻቸው በፅሁፍ ስላልተፃፉና የተረሱ በመሆናቸው ከአህል አስ-ሱና ወይም እንደ ሰሀበት አል-ኪራም የሆነን ከአራቱ በስተቀር የትኛውንም መድሀብ መከተል አይፈቀድም። አሁን ከታወቁት አራት በስተቀር የትኛውንም መድሀብ የመከተል እድል የለም። ኢማሙ አቡበከር አህመድ አር-ራዚ [ረሒመሁ-አላሁ ተዓላ በ 370 ሂጅራ (980 እ.አ.አ.) የሞቱ ሲሆን በቀጥታ እንደ-ሰሃበት አል-ኪራም መከተል እንደማይፈቀድ በእስልምና ሊቃውንት በአንድ ድምፅ መታወጁን ዘግበዋል።

የሙጅታሂዶችን መድሀቦች በተለይም የአራቱን አእመተ አል-መድሃሂብ ብልጫ በደንብ እንዲረዱት እመክራለሁ። መድሀቢያዎቻቸው ከመፅሃፍ እና ከሱና ያልወጡ መሆናቸው እና በኢጅማ እና ቂያስ ያስተላለፉት ህግጋት የራሳቸው አስተያየት ሳይሆኑ ከመፅሀፉ እና ሱና የተወሰዱት አልሚዛን አል-ኩብራ እና አልሚዛን አል-ኺድሪያ በኢማም አብዱልወሃብ አሽ-ሻዕራኒ (ረሂማ-አላሁ ተዓላ)[52] መጻሕፍት ማንበብ አለባቸው። ቁርኣን አል-ከሪም የሃይማኖት ሊቃውንት አይልም ማለት ትክክል አይደለም። ዑለማዎችን (ዑለማዎችን) እና እውቀትን (ኢልምን) የሚያወድሱ የተለያዩ አያቶች አሉ። ሀዲስ አብዱልጋኒ አን ነብሉሲ የሞቱት በ1143 ሂጅራ 1731 እ.አ.አ.) በአል-ሀዲቃው የሱረቱል አንቢያ 7ኛ አያት የዲክር ሰዎች የማታውቁትን ጠይቃቸው ይላል። 'ዲክር' ማለት 'ዕውቀት' ማለት ነው። ይህ አያት-ኢ-ከሪማ የማያውቁ ሰዎችን ዑለማዎችን ፈልገው እንዲማሩ ያዛል። በሱረቱል አል-ኢምራን ሰባተኛው

---

[52] ዩሱፍ አን-ነብሃኒ፣ ሁጃት-አላሂ አላ አል-አላሚን፣ ገጽ 771።ከላይ ያለው ከዐረብኛ ኦሪጅናል የተተረጎመ ጥቅስ በተርጓሚው የተጨመረ ምንም ዓይነት ቃል አልያዘም በሁሉም መጽሐፎቻችን ላይ እንደሚደረገው ከሌሎች መጻሕፍት በተጨማሪ እዚህም በቅንፍ አስቀምጦ ከተተረጎመው ጽሑፍ ጋር እንዳያደናግር። ከላይ ያለው የዓረብኛ መነሻ ከሁጃት-አላሂ አል-አላሚን ምንባብ በ 1394 [1974 እ.አ.አ.] ኢስታንቡል ውስጥ ተባዝቷል።

አያት-ኢ-ከሪማ ላይ ተነግሯል፡- የእውቀት ባለቤቶች ብቻ ናቸው ግልጽ ያልሆኑትን አያቶች በተመሳሳይ ሱራ 18ኛው አያት-ኢ-ከሪማ። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ህልውና እና ልዩ መሆኑን በሱረቱል ካሳስ 81ኛ አያት-ኢ-ከሪማ የእውቀት ባለቤቶች ተረድተው ዘግበውታል የእውቀት ባለቤቶችን እንዲህ አሏቸው፡- አፈርኩበችሁ!! አሏህ ሱብሀነሁ ወተዓላ ላመኑትና መልካም ስራን ለሰሩ ሰዎች የሚሰጠው ሽልማት ከዓለማዊ ጸጋዎች የተሻለ ነው። በሱረቱ ሩም 56ኛ አያት-ኢ-ከሪማ የእውቀት እና የእምነት ባለቤቶች መልካም ይላሉ ይህ በዓለሙ ላይ ያስተባበላችሁት የትንሣኤ ቀን ነው። በሱረቱ ኢስራእ 108ኛ አያት-ኢ-ከሪማ የእውቀት ባለቤቶች አል-ቁርኣን አል-ከሪም ሲሰሙ ይሰግዳሉ እና ቃሉን የማያፈርስ በጌታችን ላይ ምንም እንከን የለበትም ይላሉ። በሱረቱ ሐጅ 54ኛ አያት የእውቀት ባለቤቶች አል-ቁርኣን አል-ከሪም የአላህ ቃል መሆኑን ይገነዘባሉ። በሱረቱ አንከቡት አል-ቁርዓን አል-ከሪም 50ኛው አያት-ኢ-ከሪማ በእውቀት ባለቤቶች ልብ ውስጥ ሰፈሩ። በሱረቱ ሳባ ስድስተኛው አያቲ-ከሪማ ውስጥ የእውቀት ባለቤቶች አል-ቁርኣን አል-ከሪም የአላህ ቃል እንደሆነ ያውቃሉ እናም (አንድን ሰው) የአላህን ፍቅር እንዲያገኝ ያደርጋል። በሱረቱል ሙጃዳላ አስራ አንደኛው አያት-ኢ-ከሪማ፡- ከፍተኛ ደረጃዎች በጀነት ውስጥ ለእውቀት ባለቤቶች ተሰጥተዋል። በሱረቱል ፋጢር 27ኛው አያት-ኢ-ከሪማ የእውቀት ባለቤቶች ብቻ አላህን ይፈሩታል። በሱረቱል ሁጁራት 14ኛው አያት-ኢ-ከሪማ ከናንተ ውስጥ በጣም ውድ የሆነው አሏህን አብዝቶ የሚፈራ ነው።

በዚሁ መጽሃፍ ገፅ 365 ላይ በተጠቀሱት ሀዲሶች ላይ፡- “አላሁ ተዓላ፣ መላእክቶች፣ ፍጥረታትም ሁሉ ለሰዎች መልካሙን ለሚያስተምር ይሰግዳሉ” ተብሎ ተነግሯል። ‘በፍርዱ ቀን መጀመሪያ ነቢያት፣ ከዚያም ሊቃውንት ከዚያም ሰማዕታት ያማልዳሉ’; ‘እናንተ ሰዎች ሆይ! ምሁሩን በማዳመጥ እውቀት ማግኘት እንደሚቻል ይታወቅ; ‘እውቀትን ተማር! እውቀትን መማር ዒባዳ ነው። መምህሩ እና እውቀትን የሚማር የጂሃድ ምንዳ ይሰጣቸዋል። እውቀትን ማስተማር ምጽዋትን እንደ መስጠት ነው። እውቀትን ከአሊሙ መማር የመንፈቀ ሌሊት ሰላት መስገድ ነው። ኹላሳ የተሰኘው የፈትዋ መጽሃፍ ደራሲ

ታሂር ቡሃሪ[53] እንዲህ ብለዋል፡- “የፊቅህ መጻሕፍት ማንበብ በምሽት መስገድ ከማድረግ የበለጠ ሽልማት ያመጣል። ፋራዎችንና ሀራሞችን ከአሊሞች ወይም ከመጽሃፎቻቸው መማር ፈርድ ነውና። የተማረውን ለመፈፀም ወይም ለሌሎች ለማስተማር የፊቅህ መጻሕፍትን ማንበብ ሰላተ-ተስቢህ ከመስገድ ይበልጣል።

በሐዲስ አሸሽሪፍ ላይ እንደተገለጸው እውቀትን መማር ከሱጥር ኢባዳዎች ሁሉ የበለጠ ጠዋብ እንደሚያስገኝ ለራሱም ጠቃሚ ነውና ሌሎችን ለማስተማር የተማረውን ሰው ያስተማረው ሰው እንደ ሲዲቃውያን ሽልማት ያገኛል። ኢስላማዊ እውቀትን መማር የሚቻለው ከሊቅ እና ከመፅሃፍ ብቻ ነው። ኢስላማዊ መጽሃፎች እና መመሪያዎች አያስፈልጉም የሚሉ ሰዎች ውሸታሞች ወይም ዚንዲኮች ናቸው። ሙስሊሞችን በማታለል ወደ ጥፋት ያደርሳሉ። በሃይማኖታዊ መጽሃፎች ውስጥ ያለው እውቀት ከቁርኣን አል-ከሪም እና ከሃዲ-ሸሪፍዎች የተወሰደ ነው። ከሀዲቃ[54] የተተረጎመው እዚህ ላይ ያበቃል። አላሁ ተዓላ መልእክተኛውን አለይሂ ሰላላሁ ዐለይሂ ወሰለም ቁርኣን አልከሪምን እንዲያስተምሩና እንዲያስተምሩ ላከ። አስ-ሰሃባት አል-ኪራም በቁርዓን አል-ከሪም ውስጥ ያለውን እውቀት ከረሱል (ሰ.ዐ.ወ) ተማረ። የእስልምና ሊቃውንት የተማሩት ከአስ-ሰሃበት አል ኪረም ሲሆን ሁሉም ሙስሊሞች ከእስልምና ሊቃውንትና ከመጽሐፎቻቸው ተምረዋል። በሐዲሥ አሽ-ሸሪፍ ላይ ታውጇል፡- እውቀት ሀብት ነው። ዋናው ነገር መጠየቅ እና መማር ነው; "ተማር እና እውቀትን አስተምር!” " ሁሉም ነገር ምንጭ አለው። የተቅዋ ምንጩ የአሪፍ ልብ ነው።” "እውቀትን ማስተማር የኃጢአት ማስተሰረያ ነው"

አል ኢማም አር-ረባኒ ረህማቱላሂ ተአላ አላይህ በ193ኛው የመክቱባት ሥራቸው ደብዳቤ ላይ እንዲህ ሲሉ ጽፈዋል፡- “ሙካላፍ ሰው (በጉርምስና ዕድሜ ላይ ያለ እና አስተዋይ የሆነ ሰው) በመጀመሪያ ኢማኑን፣ እምነቱን ማረም ይኖርበታል። ይኸውም በአህል አል-ሱነተ ወል-ጀማዓ ሊቃውንት እንደተፃፈው የኢቲቃድን (የእምነትን ድንጋጌዎች) ማወቅ እና እምነቱን ከትምህርታቸው ጋር ማስተካከል ነው።

[53] ጣሂር ቡሃሪ በ542 [1147 እ.አ.አ.] ከዚህ አለም በሞት ተለየ።
[54] የሐዲቃ መጽሐፍ ደራሲ በ1143 [1731 እ.አ.አ] ከዚህ ዓለም በሞት ተለየ።

አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ እነዚያን ታላላቅ ሰዎች አብዝቶ ይክፈላቸው ይሰራል። አሚን። በመጨረሻው ዓለም ከስቃይ መዳን የተመካው እነዚህ ግዙፍ ሰዎች በትክክል የወሰዱትን እውቀት በመማር እና በማመን ላይ ብቻ ነው። [መንገዳቸውን የሚከተሉ ሰዎች ሱኒ ይባላሉ።] በሐዲስ ሸሪፍ ላይ አንድ ቡድን ከጀሀነም እንደሚድን እና የነዚህን አሊሞች ፈለግ የሚከተሉ ሙስሊሞች መሆናቸው ታውጇል። የረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም እና ሰሃቦቻቸው ረዲየ አሏህ ተአላ አንሁም መንገድ የሚከተሉ እውነተኛ ሙስሊሞች እነዚህ ሙስሊሞች ብቻ ናቸው። ከቁርኣን አልከሪም እና ከሀዲስ አሸ-ሸሪፍ የተገኘ ትክክለኛ እና ዋጋ ያለው እውቀት የአህል አል-ሱና ሊቃውንት ከቁርኣን አልከሪም እና ከሀዲስ አሸ-ሸሪፍ የወሰዱት እውቀት ነው። ምክንያቱም እያንዳንዱ የእስልምና እምነት ተከታይ የሙስሊም ስም ይዞ የራሱን የመናፍቃን እምነት ከቁርኣን አልከሪም እና ከሀዲስ አሸ-ሸሪፍ ተወስዷል ይላል። የተሳሳቱ አስተሳሰቦች እና ቢድዓዎች ያሉት ሁሉ እራሱን ከመፅሃፉ እና ከሱና ጋር አስተካክያለሁ ይላል። እንደሚታየው ሁሉም ሰው የተረዳው እና ከቁርኣን አል-ከሪም እና ከሀዲስ አሸ-ሸሪፍ የተወሰደው ትክክል አይደለም።

ትክክለኛውን የአህል አስ-ሱንና የእምነት መግለጫ ለመማር፣ የፋርስ መጽሐፍ አል-ሙተማድ፣ በሐድራት ቱር ፑሽቲ[55] በታላቅ የእስልምና ምሁር የተፃፈ፣ እና በአህል አስ-ሱና ሊቃውንት የተላለፈውን እውነተኛ እምነት የሚያብራራ እና በጣም ጠቃሚ ነው። በመጽሐፉ ውስጥ የተገለጸው ትርጉም በጣም ግልጽ ነው። ለመረዳት ቀላል ነው። መጽሐፉ የታተመው በሀክከት የመጻሕፍት መደብር በ 1410 [1989 እ.አ.አ] ነው። እምነታችንን ከዐቂዳ አስተምህሮት ጋር ካስማማን በኋላ በአህል አል-ሱና ሊቃውንት ከተፃፉ የፊቅሀ መጻሕፍት ሃላልን፣ ሀራምን፣ ፋርድን፣ ዋጅቦችን፣ ሱናዎችን፣ መንደቦችን እና መኩራዎችን ልንማር እና ልንታዘዝ ይገባል።እነዚህን ታላላቅ ሊቃውንት ሊገባቸው በማይችሉ አላዋቂዎች የታተሙትን የመናፍቃን መጻሕፍት ማንበብ የለብንም። ከአህል አል-ሱና እምነት ጋር የማይስማማ እምነት ያላቸው

[55] ፋድሉላህ ቢን ሀሰን ቱር ፑሽቲ የተባሉ የሀናፊ ፊቅህ ሊቅ በ661 ሂጅራ (1263 እ.አ.አ) ከዚህ አለም በሞት ተለዩ።

ሙስሊሞች በአኼራ ወደ ጀሀነም ከመሄድ አያመልጡም - አሏህ ይጠብቀን! ኢማኑ ትክክለኛ የሆነ ሙስሊም በአምልኮው ላይ የዘገየ ከሆነ ተውበ ባያደርግም ይቅር ሊለው ይችላል። ይቅር ባይባልም ከስቃይ በኋላ ከጀሀነም ይድናል። ዋናው ነገር እምነትን ማስተካከል ነው።ኸዋጃ ዑበይድ-አላህ አል-አህራር [ቀዳስ-አላሁ ተዓላ ሲራሁ-ል-አዚዝ ሞተ ሰማርቃንድ 895 ሂጅራ (1490 እ.አ.አ)] እንዲህ አለ፡ 'ሁሉም ካሽፎች እና ካራማት ሁሉ ከተሰጠኝ እና ከአህል አስ-ሱና ክሪዶ ከተከለከልኩ እራሴን እንደጠፋ እቆጥራለሁ።

ካሽፍ ወይም ካራማ ከሌለኝ ነገር ግን ብዙ ጥፋቶች ካሉብኝ እና የአህል አል-ሱና እምነት ቢሰጠኝ ኖሮ አላዝንም ነበር። ዛሬ በህንድ ያሉ ሙስሊሞች ባድማ ናቸው። የእስልምና ጠላቶች ከየአቅጣጫው ያጠቁዋቸዋል። ዛሬ እስልምናን ለማገልገል የተነደፈው አንድ ሳንቲም ለሌላ ጊዜ ከተሰጡት በሺዎች ከሚቆጠሩ ሳንቲሞች ይበልጣል። ለእስልምና ሊደረግ የሚገባው ትልቁ አገልግሎት ኢማንን እና እስልምናን የሚያስተምሩ የአህል አል-ሱንና መጻሕፍትን ማግኘት እና ለገጠርና ለወጣቶች ማከፋፈል ነው። ይህ ሀብት የተከፈለለት ሰው በርሱ ሊደሰትና አሏህን አብዝቶ ማመስገን ይኖርበታል። እሱ በጣም ዕድለኛ ነው። ሁሌም እስልምናን ማገልገል መልካም ተግባር ነው። ነገር ግን በዚህ አይነት ወቅት እስልምና ሲዳከም በውሸትና በስም ማጥፋት እስልምናን ለማጥፋት ብዙ ጥረት ሲደረግ የአህል አል-ሱንና እምነት ለማዳረስ መጣር እጅግ የላቀ ተግባር ነው። ረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ለሶሓባዎቻቸው እንዲህ አሉ፡- "የምትኖሩት ከአስር የአላህን ትእዛዝ እና ክልከላዎች ዘጠኝ አስረኛውን ብትታዘዙ ነገር ግን አንዱን ካመፃችሁ በምትጠፋበት ጊዜ ውስጥ ነው። ትሰቃይ ነበር! ካንተ በኋላ ከትእዛዙና ከከለከሉት አንድ አስረኛውን ብቻ የሚታዘዙ ሰዎች የሚድኑበት ጊዜ ይመጣል።" [እነዚህ እውነታዎች ሚሽካት-ኡል መሰቢህ፣ ጥራዝ. 1፣ 179ኛ አንቀጽ እና በቲርሚዚ ኪታብ-አል ፊታን፣ 79ኛ አንቀፅ ተጽፈዋል።]

ሀዲስ አሽ-ሸሪፍ ያመለከቱት አሁን ያለንበት ወቅት ነው። ከከሓዲዎች ጋር መታገል፣ እስልምናን የሚያጠቁትን ማወቅና እነሱንም አለመውደድ

ያስፈልጋል[56]። የአህል አል-ሱንና ሊቃውንት ኪታቦችን እና ቃላቶችን ለማሰራጨት አንድ ሰው የካራማ ሰው ወይም ምሁር መሆን የለበትም። ይህን ለማድረግ ሁሉም ሙስሊም መታገል አለበት። ዕድሉ ሊያመልጥ አይገባም። የበፍርዱ ቀን ሁሉም ሙስሊም በዚህ ጉዳይ ላይ ይጠየቃል እና ለምን እስልምናን አላገለገለም ተብሎ ይጠየቃል። እስልምናን የሚያስተምሩ መጽሃፎችን ለማሰራጨት የማይተጉ እና ኢስላማዊ እውቀትን የሚያራምዱ ሰዎችን እና ተቋማትን የማይረዱ በጣም መራራ ስቃይ ይደርስባቸዋል።ይቅርታ ወይም ሰበብ ተቀባይነት አይኖረውም። ምንም እንኳን ነብዩ አለይሂሙ-ሰ-ሰላም የበላይ እና የበላይ የሆኑ የሰው ልጆች ቢሆኑም የራሳቸውን መፅናናትን ፈጽሞ አልጠበቁም። ማለቂያ ለሌለው የድሎት መንገድ የሆነውን የአሏህን ዲን በማስፋፋት ቀን ከሌት ተግተዋል። ተአምር ለጠየቁት አሏህ ተአምራትን ፈጠረ እና ግዴታቸው የአሏህን ሃይማኖት ማስተላለፍ ነው ብለው መለሱላቸው።

ለዚህ አላማ ሲሰሩ አሏህ ረድቷቸው ተአምራትን ፈጠረ። እኛም የአህለል ሱና ረሂመሁም-አላሁ ተዓላ መፅሃፎችን እና መግለጫዎችን በማሰራጨት ለወጣቶች እና ለወዳጆቻችን የካፊሮችን መሰረተ ቢስነት በመንገር የጠላቶችን እና ሙስሊሞችን የሚያንቋሽሹን እና የሚያሰቃዩትን ውሸት ማጋለጥ አለብን[57]። ለዚህ ዓላማ በሀብት፣ በሥልጣንና በሙያ የማይሠሩ ሰዎች ከሥቃይ አያመልጡም። ለዚህ ዓላማ በሚሠራበት ጊዜ መከራ እና ስደት እንደ ትልቅ ደስታ እና ትልቅ ትርፍ ሊቆጠር ይገባል። ነብዩ ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም የአላህን ትእዛዛት ለሰዎች ሲያስተላልፉ የማያውቁ እና የማያውቁ ሰዎች ጥቃት ደርሶባቸዋል። ብዙ መከራ ተቀበሉ። ከታላላቅ ሰዎች ሁሉ ታላቅ ሆኖ

---

[56] ጂሃድ በሃይል (ጂሃድ ቃትሊ) በመንግስት እና በሰራዊቱ የተሰራ ነው። የሙስሊሞች ጂሃድ እንደ ወታደር ማድረጋቸው ከመንግስት የተሰጣቸው ግዴታ ነው። ያ ጂሃድ ቃውሊ በንግግር እና በመፃፍ ከጂሃድ ቃጥሊ ይሻላል ተብሎም በ65ኛው ፊደል ተጽፏል።

[57] እነሱን መንገር ሀሜት ሳይሆን አል-አምሩ ቢኢል-ማሩፍ ነው። ማንኛውም ሙስሊም የአህል አል-ሱንና ዐቂዳ ተምሮ ተጽእኖ ሊያሳድርባቸው ለሚችሉ ሰዎች ማስተማር አለበት። የአህል አል-ሱንና ሊቃውንት ቃል የሚያብራሩ መጽሃፎች፣ መጽሄቶች እና ወረቀቶች ተገዝተው ለወጣት ወንድሞች እና ወዳጆች መላክ አለባቸው። እንዲያነቧቸው ጠንክረን መጣር አለብን።እንዲሁም የእስልምና ጠላቶችን ትክክለኛ አላማ የሚያጋልጡ መፅሃፍቶች መሰራጨት አለባቸው።

የተመረጠው የአሏህ ተወዳጁ ሙሐመድ ዐለይሂ-ሰላም እንዲህ ብለዋል፡- “ማንም ነብይ እንደ እኔ ያክል እንግልት አልደረሰበትም።በምድር ላይ ላሉ ሙስሊሞች ሁሉ ትክክለኛውን መንገድ ያሳዩን የአህለል ሱና ሊቃውንት የሙሐመድን ‘አለይሂ-ሰላም’ን ያለ አንዳች ለውጥ እና ጣልቃ ገብነት ሃይማኖት እንድንማር የመሩን የኢጅቲሃድ ክፍል የደረሱ የአራቱ መድሀቦች ሊቃውንት ናቸው። ከእነዚህ ውስጥ አራቱ በጣም ታዋቂዎች ናቸው. ከመካከላቸው የመጀመሪያው አል-ኢማም አል-አእዛም አቡ ሀኒፋ ኑእማን ኢብኑ ሳቢት ረሒማህ-አላሁ ተዓላ ናቸው። ከታላላቅ የእስልምና ሊቃውንት አንዱ ነበር። የአህል አል-ሱንና መሪ ሆነ። የእሱ የህይወት ታሪክ በቱርክ መጽሃፎች ሰአዴት ኢቤዲዬ እና ፋይዴሊ ቢልጊለር ተጽፏል[58]። በ 80 ሂጅራ (699 እ.አ.አ) በኩፋ ተወለዱ እና በባግዳድ በ150 [767 እ.አ.አ] ሰማዕት ይሆናል። ሆነዋል። ሁለተኛው ታላቁ ሊቅ ኢማሙ ማሊክ ኢብኑ ኢነስ ‘ረሒመሁ-አላሁ ተዓላ’ ናቸው። ኢብኒ አቢዲን የተባለው መጽሃፍ ሰማንያ ዘጠኝ አመት እንደኖረ ይናገራል። አያቱ ማሊክ ቢን ኢቢ አሚር ነበሩ። ሦስተኛው ኢማም ሙሐመድ ኢብኑ ኢድሪስ አሽ-ሳፊዒ ‘ረሂማህ-አላሁ ተዓላ’ ሲሆን በሁሉም የእስልምና ሊቃውንት ዘንድ ተወዳጅ የነበረው።

በ150 (767) በጋዛ ፍልስጤም ተወለዱ እና በ204 (820) ግብፅ ውስጥ አረፉ። አራተኛው ኢማም አህመድ ኢብን ሀንበል ‘ረሂማህ-አላሁ ተዓላ’ በ164 (780) በባግዳድ ተወልዶ በ241 (855) ከዚህ አለም በሞት ተለየ። እሱ የኢስላማዊው ሕንፃ ዋና ድንጋይ ነው። ዛሬ ከነዚህ አራት ታላላቅ ኢማሞች አንዱን ያልተከተለ ሰው ትልቅ አደጋ ላይ ነው። በመናፍቅነት ውስጥ ነው። ከነሱ በተጨማሪ ሌሎች ብዙ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት ጥሩ መድሀቦች የነበራቸውም ነበሩ። ነገር ግን በጊዜ ሂደት ማድሃቦቻቸው ተረሱ እና መጽሃፍ መሰጠት አልቻሉም። ለምሳሌ አል-ፉቃሃህ አስ-ሳባ እና ዑመር ኢብኑ አብዱል አዚዝ፣ ሱፍያን ኢብኑ ኡየይና[59]፣ ኢስሀቅ ኢብኑ ራህዋህ፣ ዳውድ አት-ታይ፣ አሚር ኢብኑ ሻራሂል አሽ-ሻቢ፣ ላይት ኢብኑ ሰዕድ አማሽ፣ ሙሐመድ ኢብኑ ጀሪር አት-

---

[58] እንዲሁም **በሱኒ መንገድ** የመጀመሪያ ምዕራፍ እና በአምስተኛው እና ስድስተኛው ምዕራፍ መጨረሻ **የሌለው የደስታ ፋሲል** ውስጥ።

[59] ሱፍያን ኢብኑ ኡየይና፣ በ198 [813 እ.አ.አ] በመካ ከተማ ከዚህ አለም በሞት ተለየ።

ታህሆ፣ 1 (ባሲራህ፣ 161 (778 እ.አ.አ) ሞቱ) እና አብዱረህማን አውዛይ 'ረሂመሁም- አላሁ ተዓላ' ከነሱ መካከል ይገኙበታል። ሁሉም ሶሓቦች አል-ኪራም ‹ራዲ-አላሁ ተዓላ አንሁም አጃማኢን› ለመመሪያ በትክክል “ኮከቦች” ነበሩ። አንዳቸውም መላውን ዓለም ወደ ትክክለኛው መንገድ ለመምራት በቂ በሆነ ነበር። እነሱም ሙጅተሂዶች ነበሩ፣ እያንዳንዱም በራሱ መድሀብ ውስጥ ነው። አብዛኛዎቹ ማዳሃቦቻቸው ተመሳሳይ ነበሩ። ሆኖም ማድሃባቸው በመፅሃፍ ስላልተፃፈ እኛ እነሱን መከተል አንችልም። የአራቱ ኢማሞች መድሀቦች ማለትም ሊታመኑ ስለሚገባቸው ነገሮች እና ስለሚደረጉ ነገሮች ያስተማሩትን ተሰብስበው በደቀ መዛሙርታቸው ተብራርተዋል። ለመጻሕፍት ቁርጠኛ ነበሩ። ዛሬ ማንኛውም ሙስሊም ከላይ ከተጠቀሱት አራቱ ኢማሞች የአንዱ መድሃብ አባል ሆኖ መኖር እና በዚያ መድሀብ[60] መሰረት ‘ዒባዳ’ ማድረግ አለበት። ከእነዚህ ከአራቱ ኢማሞች ደቀመዛሙርት መካከል የኢማንን ትምህርት በማስፋፋት ረገድ ሁለት ሊቃውንት በጣም ከፍተኛ ደረጃ ላይ ደርሰዋል። ስለዚህም በኢቲቃድ ወይም በኢማን ውስጥ ሁለት መድሀቦች ሆኑ። በቁርኣን-አል-ከሪም እና በሐዲስ አሽ-ሽሪፍ መሰረት ትክክለኛው እምነት እነዚህ ሁለት ኢማሞች የድኅነት ቡድን የሆነውን የአህል አል-ሱንና እምነት በምድር ላይ ያስፋፋው እምነት ብቻ ነው። ከመካከላቸው አንዱ አቡ አል-ሐሰን አሊ አል-አሽዓሪ ረሒማህ-አላሁ ተዓላ በ 226 ሂጅራ (879 እ.አ.አ) በባስራ ተወልዶ በ 330 [941 እ.አ.አ] በባግዳድ ሞተ።

ሌላው አቡ መንሱር አል-ማቱሪዲ ራሂማህ-አላሁ ተዓላ በ333 [944 እ.አ.አ] በሰማርካንድ የሞቱት ናቸው። በኢማን ውስጥ እያንዳንዱ ሙስሊም ከነዚህ ሁለት ታላላቅ ኢማሞች አንዱን መከተል አለበት። የአወሊያ መንገዶች (ቱሩክ) ትክክል ናቸው። በትንሹም ቢሆን ከእስልምና[61] ያፈነገጡ አይደሉም።

---

[60] ከነዚህ አራት መድሀቦች አንዱን መከተል የማይፈልግ ሰው ከአህል አል-ሱና ውስጥ ያለ ሰው አይደለም።

[61] በየክፍለ ዘመኑ ሀይማኖቱን ለዓለማዊ ጥቅማቸው የሚጠቅሙ እና ዋሊስን፣ ሙርሺዶችን ወይም የሃይማኖት ባለስልጣኖችን መስለው ብቅ ያሉ ውሸታሞች እና መናፍቃን ነበሩ። ዛሬም በየሙያው፣ በየእደ ጥበብ ዘርፍ እና በእያንዳንዱ ህጋዊ ፖስታ ውስጥ ክፉ ሰዎች አሉ። ጥቅሞቻቸውን እና ተድላዎቻቸውን በሌሎች ላይ የሚሹ ሰዎችን ማየት ፣ ሁሉንም የእጅ ሥራዎች እና የተቀላቀሉባቸውን ሰዎች ማበላሸት ኢፍትሃዊነት ወይም አለማወቅ ነው። ተገንጣዮችን ይረዳል።

አወሊያዎች ካራማት አላቸው። ሁሉም ካራማት ትክክል እና እውነት ናቸው። አል ኢማም አብደላህ አል-ያፊኢ (በ 768 ሂጅራ (1367 እ.አ.አ) በመካ ውስጥ የሞተው እንዲህ ብለዋል፡- “ጋውት አት-ታቃላይን ማውላና አብዱልቃድር አል-ጂላኒ ቀድዳስ-አላሁ ተዓላ ሲራሁ-ል-አዚዝ[62] ካራማት በሰፊው ስለታወቁ ማንም ሊጠራጠር አይችልም። ወይም **ታውቱር** (የተስፋፋበት ሁኔታ) ለትክክለኛነቱ አመታዊ (የሰነድ ማስረጃ) ስለሆነ ይክዷቸው።” ሰላት የሰገደን ሰው ክህደቱ ከንግግሩ እስካልተረዳ ድረስ ሌሎችን በመምሰል “ከሓዲ” ብሎ መጥራት አይፈቀድለትም በግልጽ እና ያለ ዳሩራ (ጠንካራ ፍላጎት ወይም አስገዳጅነት) ቃል ወይም የተጠቀመበት ነገር ክህደት ይሆናል። በከሀዲ መሞቱ ካልታወቀ በቀር ልንረግመው አንችልም። ካፊርን እንኳን መሳደብ አይፈቀድም። ለዛውም የዚድን ባትረግም ይሻላል። 5ኛ. ከስድስቱ የኢማን መሰረቶች አምስተኛው **“በመጨረሻው ቀን (አል-ያውም አል-አኺር) ማመን** ነው። የሚጀምረው ሰው በሚሞትበት ቀን ነው እና እስከ ምጽአት ቀን መጨረሻ ድረስ ይቀጥላል። "የመጨረሻው ቀን" የተባለበት ምክንያት ከዚያ በኋላ የሚመጣው ሌሊት ስለሌለ ወይም ከዓለም በኋላ ስለሚመጣ ነው። በዚህ ሐዲስ ሸሪፍ ላይ የተጠቀሰው “ቀን” እኛ እንደምናውቀው ቀንና ሌሊት አይደለም። የተወሰነ ጊዜን ያመለክታል። የምጽአት ቀን መቼ እንደሚሆን አልተገለጸም። ማንም ሰው ጊዜውን መገመት አይችልም።

ቢሆንም ነብያችን ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም ብዙ ዘጋቢዎቹንና ቅድመ ታሪኮቹን ጠቁመዋል፡- ሀድረተል መህዲ[63] ይመጣል። ኢሳ አለይሂስ-ሰላም

በዚህ ምክንያት የሀይማኖት መናፍቃን አላዋቂዎች እና ሀሰተኛ የቱሩቅ (ትዕዛዞች እና መንገዶች) ሰዎች መኖራቸው የእስልምና ሊቃውንትን ወይም የተከበሩ አገልግሎቶቻቸውን የታሪክ መዝገቦችን የሞሉ ታላቆችን እንድንጠላ ሊያደርገን አይገባም። ስማቸውን የሚያጠፉ ሰዎች ፍትሃዊ እንዳልሆኑ ልንገነዘብ ይገባል።

[62] አብዱልቃድር ገይላኒ በ561 [1161 እ.አ.አ.] በባግዳድ ከዚህ አለም በሞት ተለየ።

[63] ሀድራ አል-መህዲ የብፁዓን ነብያችን ሙሐመድ አለይሂ ወሰለም ዘር ይሆናል። ስሙ መሐመድ እና የአባቱ ስም አብዱላህ ይባላል።ሙስሊሞችን ይመራዋል፣ እስልምናን ያጠናክራል፣ በሁሉም ቦታ ያስፋፋል። ‹ኢሳ አላይሂሰላም›ን ይገናኛል፣ በአንድነትም ተዋግተው አድ-ደጃልን ይገድላሉ። በእሱ ጊዜ ሙስሊሞች በየቦታው ይሰፍራሉ እና በምቾት እና በተረጋጋ ሁኔታ ይኖራሉ።

ከሰማይ ወደ ደማስቆ ይወርዳል; አድ-ዳጃል[64] ይታያል; ያጁጅ እና ማጁጅ[65] የሚባሉት ሰዎች መላውን ዓለም ትርምስ ውስጥ ያስገባሉ; ፀሐይ በምዕራብ ትወጣለች; ኃይለኛ የመሬት መንቀጥቀጥ ይከሰታል; የሃይማኖት እውቀት ይረሳል; መጥፎ እና መጥፎነት ይጨምራል; ሃይማኖተኛ ያልሆኑ፣ ሥነ ምግባር የጎደላቸው፣ ሐቀኝነት የጎደላቸው ሰዎች መሪዎች ይሆናሉ። የአሏህ ትእዛዝ የተከለከለ ይሆናል; ሀራም በየቦታው ይፈጸማል; እሳት ከየመን ይወጣል; ባሕሮችና ተራሮች ይከፈላሉ; ፀሐይና ጨረቃ ይጨልማሉ; ባሕሮች እርስ በእርሳቸው ይደባለቃሉ, ቀቅለው ይደርቃሉ።

ሀጢያትን የሰራ ሙስሊም **ፋሲቅ** ይባላል። **ፋሲቅ** ሰዎች እና ከሓዲዎች ሁሉ በመቃብራቸው ውስጥ (**አድሀብ**) ይሰቃያሉ። እነዚህ እውነታዎች በእርግጠኝነት ማመን አለባቸው። ከቃለ ምልልሱ በኋላ, ሟቹ ወደ ማይታወቅ ህይወት ይመለሳል እና በረከት ያገኛሉ ወይም ስቃይ ይደርስባቸዋል።

በሐዲሥ አሽ-ሽሪፍ ላይ እንደተገለጸው ሁለት ሙንከር እና ነኪር የተባሉ መላእክት ሁለት አስፈሪ ሰዎች መስለው ወደ መቃብሩ መጥተው ይጠይቁታል። በመቃብር ውስጥ ያሉ ጥያቄዎች በአንዳንድ ሊቃውንት መሰረት በአንዳንድ የኢማን አስፈላጊ ነገሮች ላይ ወይም በአጠቃላይ ኢማን ላይ ለአንዳንዶች ይሆናሉ። በዚህ ምክንያት ለልጆቻችን ለሚከተሉት ጥያቄዎች መልሶች

---

[64] አድ-ደጃል (በክርስቲያኖች ጸረ-ክርስቶስ እየተባለ የሚጠራው እና ዝናው በአለም ላይ ስለሚሰራጭ ማሲህ ተብሎ የሚጠራው) የሰሜን ኢራን የኩራሳን አይሁዳዊ ልጅ እና የእስልምና ጠላት ስፍር ቁጥር የሌላቸው ወታደሮችን የሚያዝ ይሆናል። ሙስሊሞችን ይገድላል እና በመካከለኛው ምስራቅ ላይ ምቾት እና ስርዓት አልበኝነት ያመጣል።ብዙ ደም ካፈሰሰ በኋላ በሐዲስ መሀዲ ይገደላል። በሙክታሳሩ ታድኪራት አል-ቁርጡቢ በአብዱልወሃብ አሽ-ሻራኒ (2ኛ እትም ኢስታንቡል ፣1302) የአድ-ደጃል ስም ኢብን አስ-ሳያድ እንደሚሆን ከማጣቀሻዎች ጋር ተጽፏል።

[65] ያእጁጅ እና ማጁጅ (ጎግ እና ማጎግ) በጥንት ጊዜ ከግድግዳ ጀርባ የተተዉ ሁለት ክፉ ህዝቦች እንደሆኑ እና በምድር ላይ እስከ አለም ፍጻሜ ድረስ እንደሚሰፍሩ በቁርኣን አል ከሪም ተጽፏል። የአርኪዮሎጂ ጥናት ከመሬት በታች የተቀበሩ ከተሞችን እና በተራራ ጫፍ ላይ ያሉ የባህር ቅሪተ አካላትን እንዳገኘ ከግምት ውስጥ በማስገባት ያ ግድግዳ እስካሁን መገኘት አልነበረበትም ወይም እነዚያ ህዝቦች ዛሬ እስከምናያቸው ወይም እስከምናውቃቸው ድረስ ብዙ መሆን የለባቸውም; በዛሬው ጊዜ በሺዎች የሚቆጠሩ በሚሊዮን የሚቆጠሩ ሰዎች ከሁለት ጳጳሳት እንደመጡ፣ ሁለቱ ሕዝቦች ዛሬ ቦታቸው የማይታወቅ ከጥቂት ሰዎች መካከል እየተባዙ በምድር ላይ ይስፋፋሉ ብሎ ማሰብ ይቻላል።

እናስተምራቸው፡- ያንተ ረቢ (አላህ) ማነው? ሃይማኖትህ ምንድን ነው? የማን ኡማ (የየትኛው የነብዩ ማህበረሰብ) ነህ? ቅዱስ መጽሐፍህ ማን ነው? ቂብላህ ምንድን ነው? መድህቦችህ በኢማን እና በኢባዳ (ወይን አማል) ውስጥ ምንድናቸው? ሱኒ ያልሆኑ ሰዎች በትክክል መመለስ እንደማይችሉ **በታድኪራት አል ቁርጡቢ**[66] ተጽፏል። ትክክለኛ መልስ የሚሰጡ ሰዎች መቃብር ይሰፋል እና ለገነት መስኮት ይከፈታል። በየማለዳው እና በየማታው ቦታቸውን በገነት ያዩታል እና መላእክቶች ደግፈው መልካም ዜናን ይነግሯቸዋል። በትክክል መመለስ የማይችል ሰው በብረት መዶሻ ይደበድባል ስለዚህም ከሰዎች እና ከጂኒዎች በስተቀር ሁሉም ፍጡር ሲጮህ ይሰማዋል። መቃብሩ በጣም ጥብቅ ስለሚሆን አጥንቶቹ እርስ በርስ የሚጣመሩ ያህል ይሰማዋል። ወደ ሲኦል ጉድጓድ ይከፈታል። በጠዋት እና በማታ በሲኦል ውስጥ ያለውን ቦታ ያያሉ።በመቃብሩ ውስጥ እስከ ትንሳኤው ድረስ መራራ ሥቃይን ይቀበላል። ከሞት በኋላ ባለው ህይወት ማመን ያስፈልጋል። ሥጋ እና አጥንቶች ከበሰበሰ በኋላ ወደ መሬት እና ጋዝነት ይለወጣሉ እንደገና ይሰበሰባሉ; ነፍሶች ወደ ሆኑ አካላት ይገባሉ ሁሉም ከመቃብራቸው ይነሣሉ።ስለዚህ ይህ ጊዜ **የቂያማ ቀን** (የትንሣኤ ቀን)[67] ይባላል።

ሕያዋን ፍጥረታት ሁሉ በማሻር ስፍራ ይሰበሰባሉ። የተግባር መጽሐፍት ወደ ባለቤቶቻቸው ይበርራሉ። የምድር፣ የሰማይ፣ የከዋክብት እና የፍጥረተ-ነገር ሁሉ ፈጣሪ የሆነው ሀያሉ አላህ እነዚህን ሁሉ ያደርጋል። የአላህ መልእክተኛ

---

[66] የታድኪራት አል-ቁርጡቢ መጽሐፍ ደራሲ የነበረው ሙሐመድ ቁርጡቢ ማሊኪ በ671 [1272 እ.አ.አ.] ከዚህ ዓለም በሞት ተለየ።

[67] እባክዎ ያለፈውን ገጽ ይመልከቱ። እፅዋት ካርቦን ዳይኦክሳይድን ከአየር እና ከውሃ እና ከአፈር ውስጥ ጨዎችን (የማዕድን ንጥረ ነገሮችን) በመምጠጥ እርስ በእርሳቸው በማዋሃድ ኦርጋኒክ ንጥረ ነገሮችን የሰውነታችንን ሕያው ጉዳይ ይመሰርታሉ። ለዓመታት የሚፈጅ ኬሚካላዊ ምላሽ ከአንድ ሰከንድ ባነሰ ጊዜ ውስጥ ቀስቃሽ ጥቅም ላይ በሚውልበት ጊዜ እንደሚከሰት ዛሬ ይታወቃል። በተመሳሳይም አሏህ በመቃብር ውስጥ ውሃ፣ ካርቦን ዳይኦክሳይድ እና ማዕድን ንጥረ ነገሮችን በማዋሃድ ኦርጋኒክ ንጥረ ነገሮችን እና ህይወት ያላቸውን አካላትን በአጭር ጊዜ ውስጥ ይፈጥራል። ሙክቢር ሳዲቅ (የእውነት ዘጋቢ ነብዩ) እንደዘገቡት ወደ ሌላኛው ህይወት በዚህ መልኩ እንደምንመጣ ዘግቧል። እና ሳይንስ ይህ በዓለም ላይ እየተደረገ መሆኑን ያሳያል።እባኮትን **መነሣት እና ወዲያ** የሚለውን መጽሐፋችንን ተመልከት።

ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም እንደዘገቡት እነዚህ ይሆናሉ። የተናገረው ነገር እውነት መሆኑን በእርግጠኝነት መናገር ይቻላል። ሁሉም በእርግጠኝነት ይፈጸማል።

ድርጊቱ - መጻሕፍት ሃይማኖተኛ (ሳሊህ) እና መልካም ሰዎች ከቀኙ ይሰጧቸዋል፤ ከኃጢአተኞችም (ፋሲቅ) እና መጥፎ ሰዎች ከኋላቸው ወይም ከግራቸው ይሰጣሉ። በምስጢርም ሆነ በግልጽ የሚደረግ ማንኛውም ተግባር፣ ጥሩም ሆነ ክፉ፣ ትልቅም ይሁን ትንሽ፣ በዚያ መጽሐፍ ውስጥ ይሆናል። እነዚያ በኪራም ካቲቢን መላእክቶች የማያውቁት ተግባራት እንኳን በሰው አካላት ምስክርነት እና ሁሉንም ነገር በሚያውቀው አላህ ይገለጣሉ እና በእያንዳንዱ ድርጊት ላይ ጥያቄዎች እና ሂሳቦች ይፈጠራሉ።በቂያማ ቀን እያንዳንዱ ሚስጥራዊ ተግባር አሏህ ከፈቀደ ይገለጣል። መላእክት በምድርም ሆነ በሰማያት ነብያት አሊሂመም-ሰላም የአላህን ትእዛዛት እና ሀይማኖቱን ለሰዎች እንዴት እንዳወጁ እና ሰዎች ከነብያት ጋር እንዴት ራሳቸውን እንዳላመዱ፣ የተገለጹትን ግዴታዎች እንዴት እንደ ኖሩ እና አንዳቸው የሌላውን መብት እንዴት እንደሚጠብቁ ይጠየቃሉ። በቂያማ ቀን ኢማን ያደረጉ እና ተግባራቸው እና ስነ ምግባራቸው ያማረ ሰዎች ምንዳ እና በረከት ያገኛሉ መጥፎ ባህሪ እና መጥፎ ስራ የሰሩ ሰዎች ደግሞ ከባድ ቅጣት ይደርስባቸዋል።

አሏህ በፍትህ አንዳንድ ሙስሊሞች በቀብር ጥፋታቸው ያሰቃያቸዋል እና እሱ የመረጣቸውን ሙስሊሞች የከባድ እና ቀላል ኃጢአት ወንጀሎችን በራህመቱ ይምራል። ክህደት ሲቀር (ኩፍር) እና ከአንድ በላይ አምላክ ማመን ወይም ማምለክ. (ሺርክ) ቢሻ ኀጢአትን ሁሉ ይምራል፣ ቢሻም በቅጣት ኃጢአት ይሠቃያል። ክህደትንና ሽርክን ፈጽሞ እንደማይምር ያውጃል። ሰማያዊ መጽሐፍ የያዙም ያላመኑ ሰዎች ማለትም ሙሐመድ 'አለይሂሰ-ሰላም' ለሰው ልጆች ሁሉ ነቢይ ነው ብለው የማያምኑ እና ካወሳቸው ህግጋቶች (ትእዛዞች እና ክልከላዎች) አንዱን እንኳን የሚቃወሙ ሰዎች በእርግጥ ገሃነም ውስጥ ይገባሉ ለዘላለምም ይሰቃያሉ።

በፍርዱ ቀን ሥራን እና ምግባሮችን ለመመዘን ከምናውቀው የተለየ **ሚዛ**ን ይኖራል። በጣም ትልቅ ከመሆኑ የተነሳ አንዱ ሚዛኑ ምድርንና ሰማይን ሊይዝ ይችላል። የመልካም ስራዎች መለኪያው ብሩህ እና ገነት ባለበት ከአርሽ በስተቀኝ እና የኃጢያት ሚዛን ጨለማ እና ገሃነም ባለበት ከአርሽ በስተግራ

ይሆናል። በዓለም ላይ የሚደረጉ ድርጊቶች፣ ቃላት፣ ሃሳቦች እና መልክዎች እዚያው ቅርፃች ይኖራቸዋል፣ በመልካም ምስሎች ውስጥ ያሉት መልካም ስራዎች እና በጨለማ እና አስቀያሚ ምስሎች ውስጥ ያሉ መጥፎ ነገሮች በዚህ ሚዛን ይመዘናሉ ይህም አለማዊ ሚዛንን የማይመስል ሚዛን የተሸከመው ሸክም ወደ ላይ ይወጣል እና ቀላል ሸክሙን የተሸከመው ይወርዳል ተባለ።

አንዳንድ ምሁራን እንደሚሉት, የተለያዩ ሚዛኖች ይኖራሉ።ሌሎች ብዙዎች ደግሞ "በእስልምና ምን ያህል እና ስንት ሚዛኖች እንደሚሆኑ በግልፅ አልታየም ስለዚህ ባታስበው ይሻላል" አሉ[68]።

በአሏህ ትእዛዝ በጀሀነም ላይ የሚገነባ **ሲራት** የሚባል ድልድይ ይኖራል። ሁሉም ሰው ያንን ድልድይ እንዲያቋርጥ ይታዘዛል። በዚያ ቀን ነቢያት ሁሉ፡- “አላህ ሆይ! ደህንነትን ይስጡ! ” ወደ ገነት የሚገቡ ሰዎች በቀላሉ ድልድዩን አቋርጠው ወደ ገነት ይደርሳሉ። አንዳንዶቹ በመብረቅ ፍጥነት፣ ከፊሉ በነፋስ፣ ሌሎች ደግሞ እንደ የሚጎተት ፈረስ ያልፋሉ።የሲራት ድልድይ ከፀጉር ቀጭን ከሰይፍም የተሳለ ይሆናል።በዚህ አለም ውስጥ ራስን ከእስልምና ጋር ማላመድ ተመሳሳይ ገጽታ አለው; እራስዎን ከእስልምና ጋር በትክክል ማላመድ ሲራትን እንደማቋረጥ ነው። ከሥጋዊ ፍላጎታቸው (ነፍሰቸው) ጋር የመታገል ችግርን የሚቋቋሙት እዚያ ሲራቱን በቀላሉ ያቋርጣሉ። በናፍቆት ምክንያት እስልምናን ያልተከተሉ ሲራትን በጭንቅ ይሻገራሉ። በዚህ ምክንያት አሏህ በእስልምና የጠቆመውን ትክክለኛውን መንገድ **"ሲረቱል ሙስታቂም"** ብሎ ጠርቶታል። ይህ የስም መመሳሰል የሚያሳየው በእስልምና መንገድ ውስጥ መቆየት ሲራትን እንደማቋረጥ ነው። እነዚያ ገሀነም የተገባቸው ከሲራታቸው ወደ ገሀነም ይወድቃሉ።

ለጌታችን ሙሐመድ ሙስጠፋ ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም **ኸውድ አል ካውታር** የሚባል የውሃ አካል ይኖራል። የአንድ ወር ጉዞ ያህል ሰፊ ይሆናል። ውሃው ከወተት የበለጠ ነጭ ይሆናል, መዓዛውም ከሙስክ የበለጠ አስደሳች ይሆናል። በዙሪያው ያሉት የመጠጥ መነጽሮች ከዋክብት በጣም ብዙ ናቸው።

---

[68] በሌላ አነጋገር በአእምሮህ ውስጥ ያለውን ሚዛን (ሚዛኖች) ምስል ለመሥራት መሞከሩ ምንም ፋይዳ የለውም።

ውሃውን የጠጣ ሰው ጀሀነም ውስጥ ቢሆን እንኳን ዳግመኛ አይጠማም። ሻፋ (ምልጃ) እንደሚኖር ማመን አለበት። ነብያት፣ ወሊሶች፣ ቅን ሙስሊሞች፣ መላእክት እና አላህ የፈቀደላቸው ሰዎች ንሰሃ ሳይገቡ ለሞቱት ሙስሊሞች ከባድ እና ቀላል ወንጀሎች ይቅር እንዲላቸው ይማልዳሉ፣ ምልጃቸውም ተቀባይነት ያገኛል። [ነቢያችን ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም እንዲህ ብለዋል፡- **"የእኔን ዑማ ከባድ ኃጢአት ለሚሠሩ ሰዎች ሻፋን (ምልጃን) አደርጋለሁ**።"] በሚቀጥለው ዓለም፣ ሻፋአ አምስት ዓይነት ይሆናል፡

በመጀመሪያ፣ ኃጢአተኞች፣ በሕዝቡ ሰልችተውና በፍርድ ቦታ ብዙ ጊዜ በመጠባበቅ፣ ማልቀስ እና ፍርዱ በተቻለ ፍጥነት እንዲጀመር ይጠይቃል። ለዚህም ሻፋ ይኖራል።

በሁለተኛ ደረጃ, ጥያቄው በቀላሉ እና በፍጥነት እንዲከናወን ሻፋያ ይኖራል።

በሶስተኛ ደረጃ ለኃጢአተኛ ሙስሊሞች ከሲራቱ ወደ ጀሀነም እንዳይወድቁ እና ከገሀነም ቅጣት እንዲድኑ ሻፋ ይኖራቸዋል።

በአራተኛ ደረጃ፣ ከባድ ኃጢአተኛ ሙስሊሞችን ከገሃነም ለማውጣት ሻፋአ ይሆናል።

በአምስተኛ ደረጃ በጀነት ገነት ውስጥ ሙስሊሞችን ወደ ከፍተኛ ደረጃ ለማሳደግ ሻፋ ይደረጋል ምንም እንኳን ስፍር ቁጥር የሌላቸው ፀጋዎች እና ዘላለማዊ ቆይታዎች ቢኖሩም ስምንት ደረጃዎች ያሉት ሲሆን የእያንዳንዱ ሰው ደረጃ ከኢማኑ እና ከተግባሩ ጋር ተመጣጣኝ ይሆናል። ጀነት እና ሲኦል አሁን አሉ። ገነት ከሰባቱ ሰማያት በላይ ናት። ሲኦል ከሁሉም ነገር በታች ነው። ስምንት የገነት ቦታዎች እና ሰባት ገሃነም አሉ። ጀነት ከምድር፣ ከፀሐይና ከሰማያት ትበልጣለች፣ ጀሀነም ደግሞ ከፀሀይ በጣም ትበልጣለች።

6ኛ. ከስድስቱ የኢማን አስፈላጊ ነገሮች የመጨረሻው "**በቀደር፣ ማመን ደግ (ኸይር) እና መጥፎ (ሸረር) ከአሏህ ዘንድ እንደ ሆኑ ማመን ነው**።" መልካም እና ክፉ፣ ጥቅምና ጉዳት፣ በሰው ልጆች ላይ የሚደርሰው ትርፍ እና ኪሳራ ሁሉም በአላህ ፍቃድ ነው።

'ቀደር' ማለት 'መጠን መለካት; ውሳኔ, ትዕዛዝ; ብዛት እና ትልቅነት ነው። የአሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ለአንድ ነገር መኖር ያለው ዘላለማዊ ፍቃድ ቀደር

(ቅድመ ውሳኔ) ይባላል። የቀደር መከሰት (ምሳሌ) ማለትም የፈለገ ነገር ቀደ ይባላል። **ቀደ** እና **ቀደር** በተለዋዋጩነት ጥቅም ላይ ይውላሉ።

በዚህም መሰረት **ቀደ** ማለት ከጥንት ጀምሮ እስከ ዘላለማዊው ዓለም ድረስ ባሉት እና በሚፈጠሩ ነገሮች ላይ የአሏህ ሱብሃነሁ ወተአላ ወስኖ የወሰነው ሲሆን ቀደር ማለት ደግሞ ከቀደ ጋር በሚስማማ መልኩ የፍጥረት (ምሳሌ) መፈጠር ማለት ነው። በዘላለም ጥንት አሏህ ሊሆነው የሚችለውን ሁሉ ያውቃል። ይህ የሱ እውቀት ቀደ እና ቀደር ይባላል። የጥንት ግሪክ ፈላስፎች አል-ኢንያት አል-ዛሊያ (ዘላለማዊ ሞገስ) ብለው ይጠሩታል። ሁሉም ፍጡራን የመጡት ከቀደ ነው። እንዲሁም በእውቀቱ የነገሮችን መፍጠር ባለፈው ዘላለማዊነት **ቀደ** እና **ቀደር** ይባላል። ቀደርን በማመን አሏህ በዘላለም ውስጥ አንድን ነገር ለመፍጠር ከፈለገ፣ ምንም ሳይቀንስ ወይም ሳይጨምር በትክክል መኖር እንዳለበት በእርግጠኝነት ማወቅ እና ማመን አለብን። ሊፈጥራቸው የወሰናቸው ነገሮች አለመኖራቸው ወይም ላለመፍጠር የወሰናቸው ነገሮች መኖር አይቻልም።

ሁሉም እንስሳት፣ እፅዋት፣ ህይወት የሌላቸው ፍጥረታት (ጠንካራዎች፣ ፈሳሾች፣ ጋዞች፣ ኮከቦች፣ ሞለኪውሎች፣ አቶሞች፣ ኤሌክትሮኖች፣ ኤሌክትሮማግኔቲክ ሞገዶች፣ የፍጥረት ሁሉ እንቅስቃሴ፣ አካላዊ ክስተቶች፣ ኬሚካላዊ እና ኒውክሌር ምላሽ፣ የኃይል ግንኙነት፣ በህያዋን ፍጥረታት ውስጥ ያሉ ፊዚዮሎጂያዊ ክስተቶች) የሁሉም ነገር መኖር ወይም አለመኖሩ፣ የሰው ልጅ መልካም እና መጥፎ ስራ፣ ቅጣታቸው በዚህ አለም እና በሁሉም ነገር ውስጥ ይኖራል። ሁሉን በዘላለም ያውቅ ነበር። ከዘላለም እስከ ዘላለም የሚፈጸሙት ነገሮች፣ ልዩነታቸው፣ እንቅስቃሴዎቻቸው እና ሁሉም ክስተቶች፣ በዘላለም በሚያውቀው መሰረት በእርሱ የተፈጠሩ ናቸው። የሰው ልጅ መልካምም ሆነ መጥፎ ስራ፣ በእስልምና ያለው እምነት ወይም ክህደት፣ ተግባራቶቹ ሁሉ በውድም ሆነ ሳይወዱ በአላህ የተፈጠሩ ናቸው። የሚሆነውን ነገር ሁሉ በምክንያት (ምክንያት፣ ማለት፣ አማላጅ) የፈጠረው እና የሚያደርገው እርሱ ብቻ ነው። እሱ በሆነ መንገድ ሁሉንም ነገር ይፈጥራል።ለምሳሌ, እሳት ይቃጠላል። በእውነቱ አሏህ ማቃጠልን የሚፈጥር ነው። እሳት ከማቃጠል ጋር

ምንም ግንኙነት የለውም። ነገር ግን ልማዱ (አዳት) እሳት ካልነካች በቀር መቃጠልን የማይፈጥር ነው[69]። ማቃጠል የሚሰራው አሏህ ብቻ ነው።

ያለ እሳትም ማቃጠል ይችላል ነገር ግን በእሳት ማቃጠል ልማዱ ነው። ለማቃጠል ካልፈለገ በእሳት ውስጥ እንኳን መቃጠልን ይከለክላል። ኢብራሂምን 'አለይሂ-ሰላምን' በእሳት አላቃጠለም; በጣም ስለወደደው ልማዱን አቆመ[70]። [እንደ እውነቱ ከሆነ, እሱ የእሳት ማቃጠልን የሚከላከሉ ንጥረ ነገሮችን ይፈጥራል። ኬሚስቶች እነዚህን ንጥረ ነገሮች ሲያገኙ ቆይተዋል።]

አሏህ ፈቅዶ ቢሆን ኖሮ ሁሉንም ነገር ያለምክንያት መፍጠር፣ያለ እሳት ማቃጠል፣ሳይበላን ሊመግበን፣ያለ አውሮፕላን እንድንበር እና ያለ ሬድዮ ከሩቅ እንድንሰማ ማድረግ ይችል ነበር። ነገር ግን በአንዳንድ አማላጆች አማካኝነት ሁሉንም ነገር እንዲፈጥሩ ለሰዎች ሞገስ አድርጓል።በተወሰኑ አማላጆች በኩል አንዳንድ ነገሮችን ለመፍጠር ፈልጎ ነበር። ስራዎቹን በአማላጆች ስር ሰርቷል።

---

69 እሳት ወደ ማቀጣጠል የሙቀት መጠን ከማሞቅ በስተቀር ምንም አያደርግም። ካርቦንና ሃይድሮጅንን ከኦክሲጅን ጋር የሚያገናኘው ወይም የኤሌክትሮን እንቅስቃሴን የሚያቀርበው እሳት አይደለም። እውነቱን ማወቅ የማይችሉ ሰዎች እሳት እነዚህን ያደርጋል ብለው ይገምታሉ። እሳትም ሆነ ኦክሲጅን ወይም ሙቀት ወይም የኤሌክትሮን እንቅስቃሴ የሚያቃጥል ወይም የሚያቃጥል ምላሽ አይደለም። አሏህ ብቻ ነው የሚያቃጥለው። እነዚህን እያንዳንዳቸውን የፈጠረው ለመቃጠል ነው። እውቀት የጎደለው ሰው እሳት ይቃጠላል ብሎ ያስባል። የመጀመሪያ ደረጃ ትምህርቱን የጨረሰ ልጅ "እሳት ይቃጠላል" የሚለውን አባባል አይቀበለውም። በምትኩ "አየሩ ይቃጠላል" ይላል። መለስተኛ ሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን ያጠናቀቀ ሰው ይህን አይቀበለውም። እሱ "በአየር ውስጥ ያለው ኦክስጅን ይቃጠላል" ይላል። የሁለተኛ ደረጃ ትምህርቱን የጨረሰ ሰው ማቃጠል ለኦክሲጅን የተለየ አይደለም፣ ነገር ግን ማንኛውም ኤሌክትሮን የሚስብ ንጥረ ነገር ይቃጠላል። የዩኒቨርሲቲ ተማሪ ጉልበትንም ሆነ ቁስን ግምት ውስጥ ያስገባል። አንድ ሰው ይበልጥ ባወቀ ቁጥር ወደ ጉዳዩ ውስጣዊ ሁኔታ ሲሄድ እና እንደ መንስኤ ከሚቆጠሩት ነገሮች ጀርባ ብዙ ምክንያቶች እንዳሉ ሲገነዘብ ይታያል።

በእውቀት እና በሳይንስ ከፍተኛ ደረጃ ላይ ያሉ እና የሁሉንም ነገር እውነታ ማየት የሚችሉ ነብያት 'አለይሂ-ሰላም' እና የእስልምና ሊቃውንት የነርሱን ፈለግ በመከተል ከእውቀት ውቅያኖቻቸው ላይ ጠብታ ያገኙት የእስልምና ሊቃውንት እያንዳንዳቸው ዛሬ ተቀጣጣይ ወይም ገንቢ ናቸው የተባሉት ነገሮች በእውነተኛው ፈጣሪ አማላጅነት የተቀመጡ አቅመ ቢስ እና ደካማ ምክኒያቶች መሆናቸውን ጠቁመዋል።

70 እንደ እውነቱ ከሆነ አሏህ የእሳት ቃጠሎን ለመከላከል ንጥረ ነገሮችን ፈጠረ። ኬሚስቶች እነዚህን ንጥረ ነገሮች ያገኛሉ።

ኃይሉን ከአማላጆች ጀርባ ደበቀ። አንድን ነገር እንዲፈጥር የፈለገ ሰው መንገዱን አጥብቆ ይይዛል እና ያገኛታል[71]።

አሏህ ስራዎቹን በአማላጆች ባይፈጥር ኖሮ ማንም ሌላ አያስፈልገውም። ሁሉም ሰው ሁሉንም ነገር በቀጥታ ከአሏህ ይጠይቅ ነበር እና ወደ ምንም ነገር አይመለስም ነበር። እንደ የበላይ እና የበታች ፣ ተቆጣጣሪ እና ሰራተኛ ፣ ተማሪ እና አስተማሪ እና የመሳሰሉት ባሉ ሰዎች መካከል ማህበራዊ ግንኙነቶች ሊኖሩ አይችሉም። ስለዚህ ይህ ዓለም እና ቀጣዩ ዓለም በስርዓት አልበኙነት ውስጥ ይሆናሉ እና በሚያምር እና በሚጸየፍ ፣ በመልካም እና በክፉ ፣ በምታዘዝ እና የማይታዘዝ መካከል ምንም ልዩነት አይኖርም ።

አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ቢፈልግ ኖሮ ልማዱን በሌላ መንገድ ይፈጥር ነበር ሁሉንም ነገር በርሱ መሰረት ይፈጥር ነበር።ለምሳሌ ቢሻ ከሓዲዎችን በዱንያ የተድላ ሱስ ያለባቸውን ሌሎችን የሚጎዱትን እና ተንኮለኞችን ወደ ጀነት ያገባ ነበር እና አማኞችን እና በጎ ሰሪዎችን በገሀነም ውስጥ ያገባ ነበር። ነገር ግን አያቶች እና ሀዲሶች እንደሚያሳዩት እሱ እንደማይፈልግ ያሳያል። እሱ ሁሉንም አማራጭ ወይም በፈቃደኝነት እና በግዴለሽነት የሰዎችን ድርጊቶች እና እንቅስቃሴዎችን የሚፈጥር ነው።

በተወለዱ ባሮቹ ውስጥ **ኢክቲያርን** (አማራጭ) እና **ኢራዳ** (ፈቃድ) ፈጠረ ምክንያቱም የአማራጭ እና የፍቃደኝነት ተግባራቶቻቸውን በመፍጠር ይህንን አማራጭ እና ተግባራዊ ለማድረግ ተግባራቸውን መፍጠር ችለዋል። ሰው አንድን ነገር ለመስራት ሲፈልግ አሏህ ከፈለገ ይህንን ተግባር ይፈጥራል። ሰው ካልፈለገ እና አሏህ ካልፈለገ አይፈጥርም። አሏህ የፈጠረው በሰው ፍላጎት

---

[71] መብራት ማብራት የሚፈልግ ክብሪት ይጠቀማል; ከወይራ ዘይት ማውጣት የሚፈልግ ሰው መፍጫና መፍጨት መሳሪያዎችን ይጠቀማል። ራስ ምታት ያለው አስፕሪን ይወስዳል; ወደ ጀነት ሄዶ ወሰን የለሽ ውለታዎችን ለማግኘት የሚፈልግ ሰው ራሱን ከእስልምና ጋር አስማማ። ራሱን በሽጉጥ የተኮሰ ወይም መርዝ የጠጣ ይሞታል; በላብ ውስጥ ውሃ የጠጣ ሰው ጤንነቱን ያጣል; ሀጢያትን የሰራ ኢማኑን ያጣ ሰው ወደ ጀሀነም ይገባል። አንድ ሰው ምንም አይነት አማላጅ ቢያመለክተው ያ አማላጅ የተደረገበትን ነገር ያገኛል።ኢስላማዊ መጽሐፍትን ያነበበ እስልምናን ተምሮ ወደውታል እና ሙስሊም ይሆናል። በሃይማኖተኞች መካከል የሚኖር እና የሚናገሩትን የሚሰማ እስልምናን መሀይም ሁን። እስልምናን የማያውቁት አብዛኞቹ ከሀዲ ይሆናሉ። አንድ ሰው ተሽከርካሪ ላይ ሲወጣ ወደተመደበበት ቦታ ይሄዳል።

ብቻ አይደለም; ቢሻም ይፈጥራል። አሏህ ሱብሀነሁ ወተዓላ የሰውን አማራጭ ተግባር መፍጠሩ እሳት አንድ ነገር ሲነካው ተመሳሳይ ነው። የዚያን ነገር ማቃጠልን ይፈጥራል፣እሳትም ካልነካው መቃጠልን አይፈጥርም። ቢላዋ አንድ ነገር ሲነካ መቁረጥን ይፈጥራል። ቢላዋ አይደለም የሚቆርጠው እንጂ። ቢላዋ አይደለም የሚቆርጠው እርሱ ነው።ቢላውን ለመቁረጥ መንገድ አድርጎታል። በሌላ አነጋገር፣ እሱ በመረጠው ምክንያት (ሰባብ) የሰውን አማራጭ ድርጊቶች ይፈጥራል፣ እና እነዚህን ድርጊቶች ይፈጽማል። ነገር ግን በተፈጥሮ ውስጥ ያሉ እንቅስቃሴዎች በሰው ምርጫ ላይ የተመሰረቱ አይደሉም ነገር ግን በሌሎች ምክንያቶች የተፈጠሩት አሏህ ሲፈቅድ ብቻ ነው። ከሱ በቀር ሌላ ፈጣሪ የለም የሁሉም ነገር እንቅስቃሴ፣ ፀሀይ፣ ቅንጣቶች፣ ጠብታዎች፣ ህዋሶች፣ ጀርሞች እና አቶሞች፣ ንጥረ ነገሮች እና ንብረቶች የሚፈጥር ብቻ ነው። ሆኖም ሕይወት በሌላቸው ንጥረ ነገሮች እንቅስቃሴ እና በሰው እና በእንስሳት አማራጭ ፣ በፈቃደኝነት ተግባራት መካከል ልዩነት አለ ። አንድ ሰው ወይም እንስሳ አንድን ተግባር ሲመርጥ እና ሲፈልግ እና ከፈለገም ያደርገዋል ወይም ያደርገዋል, እና የራሱን ወይም ተግባሩን ይፈጥራል። የሰው ተግባር በሰው ኃይል ውስጥ አይደለም።እንደውም እንዴት እንደሚሰራ እንኳን አያውቅም[72]። በህይወት አልባዎች እንቅስቃሴ ውስጥ ምንም አማራጭ የለም። አሏህ ማቃጠልን የሚፈጥረው እሳት አንድን ነገር ሲነካ ነው እንጂ እሳትን በመምረጥ ወይም በማቃጠል አይደለም[73]።

---

[72] የእሱ እያንዳንዱ እርምጃ የብዙ አካላዊ እና ኬሚካላዊ ክስተቶች ውጤት ነው

[73] አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላም ለሚወዳቸው እና ለሚራራላቸው ባሮቹ መልካም እና ጠቃሚ ምኞቶችን ይመኛል እና ይፈጥራል። ክፉ እና ጎጂ ምኞታቸውን እውን ለማድረግ አይመኝም ወይም አይፈጥርም። ሁል ጊዜ ጥሩ እና ጠቃሚ ተግባራት የሚከናወኑት በእነዚያ ተወዳጅ ባሮች ነው። ባለማድረጋቸው የሚጸጸቱበት ብዙ ነገር አለ፤ ነገር ግን እነዚያ ሥራዎች እንዳልተፈጠሩ ቢያስቡና ቢያውቁ ግን ጉዳት ይደርስባቸው ነበር ብለው ቢያስቡ በፍጹም አያዝኑም። ይልቁንም በርሱ ይደሰታሉ እና ለዘለአለም የወንዶችን አማራጭ ፍቃደኛ ተግባራት ከልባቸው ከመረጡ እና ከፈቀዱ በኋላ እንዲፈጥር የፈቀደውን አላህን ያመሰግኑታል። እንደዚያው ፈቀደ። እርሱ ለዘላለም ባይፈልገው ኖሮ፣ እኛ ሳንመኝላቸው፣ ያለፍላጎታችን፣ ያለፍላጎታችን፣ አማራጭ ተግባሮቻችንን እንኳን በኃይል ይፈጥር ነበር። ከተመኘን በኋላ የኛን አማራጭ ተግባሮቻችንን የፈጠረው እርሱ ለዘላለም ስለ ፈለገ ነው።ከዚያ ዋናው ነገር የእርሱ ፈቃድ ብቻ ነው።

የሰው አማራጭ እርምጃዎች ከሁለት ሁኔታዎች በኋላ ይከናወናሉ። በመጀመሪያ, የልቡ ምርጫ, ፈቃድ እና ኃይል ይሳተፋሉ። ለዚያም, የሰው ልጅ ድርጊቶች ቀስብ (**ግኙት**) ይባላሉ, እሱም የሰው ባህሪ ነው። ሁለተኛ፡ የአሏህ ፍጥረት ይከናወናል። የአሏህ ትእዛዛት፣ ክልከላ፣ ሽልማት እና ስቃይ ሁሉም የሚባሉት ቀስብ ለሰው የተሰጠ በመሆኑ ነው። **በሱረቱ አስ-ሳፋት** ዘጠና ስድስተኛው አንቀፅ ላይ፡- **“አላህ ፈጠራችሁ። ስራችሁንም ፈጠረ”** ይላል። ይህ አያት የቀስብ መኖርን ብቻ ሳይሆን የልብ ምርጫን እና **ኢራዳት ጁዚያ** (ከፊል ነፃ ፍቃድ) በሰው ተግባር እና ምንም አይነት ማስገደድ አለመኖሩን ብቻ አይደለም -በዚህም ምክንያት [ተግባር በሰው ላይ ሊወሰድ ይችላል እና] “የሰው ተግባር” ሊባል ይችላል፣ “አሊ ተመታ እና ተሰበረ” እንደምንለው - “አሊ መትቶ ተሰበረ” – ነገር ግን በቀደር እና ቀደ ሁሉም ነገር መፈጠሩን ይጠቁማል። የሰውን ድርጊት ለመፍጠር በመጀመሪያ ልቡ መምረጥ እና ማድረግ አለበት። ሰው በስልጣኑ ውስጥ ያሉትን ተግባራት ይፈጽማል። ይህ ኑዛዜ ወይም ምኞት **ቀስብ** (ማግኘት) ይባላል። ሟቹ አሚዲ **ቀስብ** ድርጊቶችን በመፍጠር ላይ ተጽእኖ እንዳሳደረ ተናግረዋል። ነገር ግን የሰው ልጅ የሚፈልገው ተግባር እና የተፈጠረው ድርጊት እርስበርስ ስለማይለያዩ **ቀስብ** አማራጭ እርምጃ ሲፈጠር ምንም አይነት ተጽእኖ አያመጣም ቢባል ስህተት አይሆንም። ከዚያም ሰው የፈለገውን ማድረግ አይችልም; እሱ የማይፈልገው ነገሮችም ሊከሰቱ ይችላሉ። ሰው የፈለገውን ቢያደርግና ያልፈለገው ነገር ባይሆን ኖሮ አምላክነቱን የሚናገር እንጂ ሰው አይሆንም ነበር። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ለሰው ፍጡራኑ አዘነላቸው እና ውለታቸውን ሰጥቷቸው ትእዛዛቱን እና ክልከላዎቹን ለመጠበቅ የሚያስፈልጋቸውን ያህል ሀይል እና ጉልበት ሰጣቸው። ለምሳሌ ጤናማ እና ሀብታም የሆነ ሰው በህይወቱ አንድ ጊዜ ሐጅ ማድረግ ይችላል; የረመዷንን አዲስ ጨረቃ በሰማይ ላይ ባየ ጊዜ በዓመት አንድ ወር መጾም ይችላል። በቀን አምስት ጊዜ, ፋርድ ናማዝ ማከናወን ይችላል; እሱ የኒሷብ መጠን ያክል ገንዘብ ወይም

ንብረት ያለው ገንዘቡ ወይም ንብረቱ ከኒሳብ[74] በልጦ አንድ አርባኛውን በወርቅ ወይም በብር ለሙስሊሞች አንድ ሂጅሪ ዘካ ሊከፍል ይችላል።

ስለዚህ ሰው የአማራጭ ተግባራቱን ከፈለገ ያደርጋል ካልፈለገም አያደርገውም። የአሏህ ታላቅነት እዚህም ላይ ተረጋግጧል። ምክንያቱም አላዋቂዎች እና ደደቦች የቀዳእ እና የቀደርን እውቀት ሊረዱት ስለማይችሉ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት የተናገሩትን አያምኑም እናም በሰው ውስጥ ያለውን ስልጣን እና አማራጭ ይጠራጠራሉ። የሰው ልጅ በአማራጭ ተግባራቱ አቅም የሌለው እና የሚገደድ ነው ብለው ያስባሉ። ሰው በአንዳንድ ሁኔታዎች በአማራጭነት መስራት እንደማይችል በማየታቸው (ሙስሊም የሚባሉትን) አህል አል-ሱንና ይናገሩ። ይህ የተሳሳተ አቋማቸው ፍላጎትና አማራጭ እንዳላቸው ያሳያል። ድርጊትን የማድረግ ወይም ያለማድረግ ችሎታ የቁድራ (የኃይል) ጉዳይ ነው። አንድን ድርጊት ለመምረጥ ወይም ላለማድረግ መምረጥ ኢክቲያር (አማራጭ) ይባላል። የተመረጠውን ለማድረግ መፈለግ ኢራዳ (ፈቃድ) ይባላል። (ዝንባሌ) አንድን ነገር መቀበል ወይም አለመቀበል ሪዳይ (ስምምነት) ይባላል። አንድ ነገር ሲከሰት ‘ፈቃድ’ ውጤታማ በሆነበት ቦታ ኃይል እና አንድ ላይ ሲሆኑ ካልቅ (ፍጥረት) ይከናወናል። ውጤታማ ሳይሆኑ አንድ ላይ ቢሰባሰቡ, ኬስብ (ግኝት) ይባላል. የመረጠ ሰው የግድ ፈጣሪ አይደለም። በተመሳሳይ ሁኔታ, ሁሉም ነገር የተፈቀደለት ነገር የግድ ፈቃድ አይደለም. አሏሁ ተዓላ ኻሊቅ (ፈጣሪ) እና ሙክታር (አማራጭ ያለው) ይባላል፤ ሰው ደግሞ ካሲብ (የከሰብ ባለቤት) እና ሙክታር (አማራጭ ያለው) ይባላል። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ዒባዳ (አምልኮን) እና የባሪያዎቹን ኃጢአት ፈልጎ ይፈጥራል። እሱ ግን ኢባዳትን ይወዳል ኃጢአትንም አይወድም። ሁሉም ነገር በፈቃዱ እና በፍጥረቱ ወደ መኖር ይመጣል። በሱረቱል አንዓም 102ኛ አያት ላይ፡- “ከእርሱ በቀር ሌላ አምላክ የለም። የሁሉ ነገር ፈጣሪ እርሱ ብቻ ነው።” ሙዕተዚላ የተባለው ቡድን በፈቃድ እና በመፈቃቀድ መካከል ያለውን ልዩነት ማየት ባለመቻሉ ግራ በመጋባት “ሰው ራሱ የፈለገውን ተግባር ይፈጥራል” አሉ። ቃዳና ቀድርን

---

[74] እነዚህን የአምልኮ ተግባራት በተመለከተ ዝርዝር መረጃ ለማግኘት እባክዎን አራተኛውን እና አምስተኛውን የደስታ ፋሲሊቲ እና እንዲሁም ሚፍታህ-

አል-ጃና (የገነት መንገድ) የተሰኘውን መጽሐፍ ይመልከቱ።

ክደዋል።ጀብሪያዎች በጠቅላላ ግራ ተጋብተዋል; ሳይፈጠር አማራጭ ሊኖር እንደሚችል መረዳት አልቻሉም።

በሰው ውስጥ ምንም አማራጭ እንደሌለ በማሰብ ከድንጋይ እና ከእንጨት ጋር ያመሳስሉት ነበር። አሏህ ከዚህ መናፍቅ ይጠብቀን!– “ሰዎች ኃጢአተኞች አይደሉም። ኃጢአትን ሁሉ የሚሠራው አላህ ነው። በወንዶች ዘንድ ፍላጎትና አማራጭ ባይኖርና አሏህ የጀብሪያ አባላት እንዳሉት ክፉና ኃጢአት በጉልበት እንዲሠራ ቢያደርግ ኖሮ ከሥርዓት በተወረወረ ሰው እንቅስቃሴ መካከል ልዩነት አይፈጠርም ነበር። ተራራ የታጠቁ እጆች እና እግሮች እና ዙሪያውን እየተመለከተ የሚወርድ ሰው። እንደ እውነቱ ከሆነ, የቀድሞው በግዳጅ ለመንከባለል ይገደዳል እና የኋለኛው በፈቃዱ እና በምርጫው ይወርዳል።በመካከላቸው ያለውን ልዩነት ማየት የማይችሉ ሰዎች አያትን የሚክዱ አጭር አያቶች ናቸው። የአላህን ትእዛዛት እና ክልከላዎች አላስፈላጊ እና ቦታ የሌላቸው እንደሆኑ አድርገው ይቆጥራሉ። ይህ ሙዕተዚላ ወይም ቃዲሪያ (ፋታሊዝም) የሚባሉት ቡድኖች እንደሚያምኑት ሰው ራሱ የፈለገውን ይፈጥራል ብሎ መገመት “አላሁ ተዓላ ብቻ የሁሉም ነገር ፈጣሪ ነው” የሚለውን አያት-ከሪማ መካድ ነው። ሰውን ለአላህ (ሱ.ወ) አጋር ማድረግ ነው። ሺዓዎች ልክ እንደ ሙዕተዚላ ሰው ራሱ የሚፈልገውን ይፈጥራል ይላሉ። እንደ ድጋፍ አህያ ቢወጋም አያሻግርም ይላሉ። አንድ ሰው አንድን ነገር ለማድረግ ከፈለገ እና አሏህ ካልፈቀደ እነዚህ ሁለት ኑዛዜዎች በአንድ ጊዜ ሊፈጸሙ አይችሉም ብለው አያስቡም፡ አሏህ የሻ ነገር ከተፈጠረ ሙዕ የታዚላ ክርክር የተሳሳተ ነው; ማለትም አንድ ሰው የሚፈልገውን ሁሉ መፍጠርም ሆነ ማድረግ አይችልም; ሰው የፈለገው ነገር ቢከሰት እነሱ እንደሚሉት ከሆነ አሏህ አቅመ ቢስ እና የተሳካ ባልነበረም ነበር። አሏህ ተአላ ከማይችል የራቀ ነው። የሚሻው ብቻ ይሆናል። ሁሉን የፈጠረው እርሱ ብቻ ነው። አላህም እንደዚ ነው። "ይህን ሰው

ፈጠረው" "እኛ ፈጠርነው" ወይም "እነሱ ፈጠሩት[75]" የሚሉትን ቃላት መናገር እና መጻፍ በጣም አስጸያፊ ነው። አለማመንን ያስከትላል[76]።

ሁለት ደብዳቤዎች በሸረፍ ኢድ-ዲን ሙኒሪ 'ረሂማህ-አላሁ ተዓላ'

በህንድ ከተማ ከተማሩ ታላላቅ የእስልምና ሊቃውንት አንዱ ሸረፍ ኢድ-ዲን አህመድ ኢብኑ ያህያ ሙኒሪ (በ782 ሂጅራ/1380 ዓ.ም.) መክቱባት[77]

[75] ከላይ እንደተገለጸው፣ የሰው ልጅ የአማራጮ ድርጊቶች የሚከሰቱት በብዙ አካላዊ፣ ኬሚካላዊ እና ፊዚዮሎጂያዊ ክስተቶች ነው፣ እነዚህም በፈቃዱ ላይ ያልተመሰረቱ እና እሱ እንኳን የማያውቀው ነው። ይህንን ረቂቅነት የተገነዘበ ምክንያታዊ ሳይንቲስት ስለአማራጮ ተግባራቶቹ "አደረግሁ" ማለት ይቅርና "ፈጠርኩት" ለማለት ያፍራል። በአላህ ላይ ጨዋነት ይሰማዋል። ትንሽ እውቀት፣ ማስተዋል እና ጨዋነት ያለው ሰው ግን በየትኛውም ቦታ ምንም ነገር ለመናገር አያፍርም። አሏህ ተዓላ በምድር ላይ ላሉት ሰዎች ሁሉ ምህረትን ያደርግላቸዋል። እሱ የሚያስፈልጋቸውን ሁሉ ይፈጥራል እና ለሁሉም ሰው ይልካቸዋል። በዚህ ዓለም ውስጥ በሰላምና በደስታ እንዲኖሩ እና የመጨረሻውን ዓለም ማለቂያ የሌለውን ደስታ እንዲያገኙ ምን ማድረግ እንዳለባቸው በግልፅ ያሳውቃቸዋል። በነፍሳቸው (በሰብዓዊ ፍላጎት)፣ በመጥፎ ጓደኞቻቸው፣ በጎጂ መጻሕፍት በሚዲያዎች ተታለው ወደ ኩፍር (ክህደት) እና ወደ ክህደት ከተከተሉት መካከል የሚፈልገውን ወደ ቀጥተኛው መንገድ ይመራል። ወደ ትክክለኛው መንገድ ይጎትቷቸዋል. ይህን በረከት ለጨካኞች እና ከአቅም በላይ ለሆኑት አይለግስም። በክህደት ረግረጋማ ውስጥ በወደቁበት እና ወደወደዱበት እና ወደፈለጉበት እንዲቆዩ ያስችላቸዋል።

[76] ኢቲቃድ-ናማ የተባለው መጽሐፍ ትርጉም እዚህ ተጠናቀቀ። ይህንን ትርጉም ያደረጉት መምህር ሀጂ ፋይዙላህ ከኤርዚንካን ከተማ ካማህ ነበሩ። ለብዙ አመታት በሶክ ከተማ (በቱርክ) በፕሮፌሰርነት ትምህርቱን ሰጥተው በ1323 (1905 እ.አ.አ.) ከዚህ አለም በሞት ተለዩ። የመጽሃፉ ደራሲ ማውላና ኻሊድ ባግዳዲ ኡስማኒ ቁዲሳ ሲሩህ በሂጅራ አመት 1192 በባግዳድ በስተሰሜን በሻህራዙር ከተማ ተወለደ እና በ1242 (1826 እ.አ.አ.) በደማስቆ አርፏል። ዑስማኒ ይባላል ምክንያቱም ከሀድራት ዑስማን-ኢ ዚነኑራይን 'ራዲ-አላሁ 'አን' ቤተሰብ የመጣ ነው። ታዋቂው ሀዲስ ጅብሪል ኢማም ነዋዊ በተሰኘው ሀዲስ-አርባይን መጽሃፍ ላይ ስለ ሁለተኛው ሀዲስ ለወንድሙ ማውላና መህሙድ ሰሂብ ሲያስተምር ማውላን መህሙድ ሳሂብ ታላቅ ወንድሙን የዚህን ሀዲስ ሸረፍ ማብራሪያ እንዲጽፍለት ጠየቀው። ማውላና ኻሊድ፣ 'ረሀመቱላሂ 'አለይሂ' ይህን ጥያቄ ተቀብለው የወንድማቸውን ብሩህ ልብ ለማስደሰት ሲሉ ይህንን ሐዲሥ-ሼሪፍ በፐርሽያን ቋንቋ አስረዱት።

[77] በዚህ ማክቱባት የሚባሉ የደብዳቤ ስብስብ ውስጥ 100 ደብዳቤዎች አሉ። በ741 [1339 እ.አ.አ] ተሰብስቦ በህንድ በ1329 [1911 እ.አ.አ] ታትሟል። በኢስታንቡል በሚገኘው ሱለይማኒዬ ቤተ መፃህፍት ውስጥ የእጅ ጽሑፍ ቅጂ አለ። ኢርሻድ አስ-ሳሊኪን እና ማአዲን አል-ማዓኒ ሌሎች ሁለቱ ውድ ስራዎቹ ናቸው። በ1240 (ሂጅራ) የሞቱት ዓላም አሊ አብዱላህ አድ-ዳህወይ ረሒመሁላሁ ተዓላ' አህመድ ኢብኑ ያህያ ሙኒሪይ መክቱባት በዘጠና ዘጠነኛው (99) ደብዳቤያቸው መክረዋል። ነፍሶችን በማንጻት ረገድ በጣም ጠቃሚ እንደሆነ ጽፏል። ሸረፍ አድዲን አህመድ ኢብን ያህያ ሙኒሪ 'ረሂማህ-አላሁ ተአላ' በህንድ ቢሀር መቃብራቸው ባለበት ይኖሩ ነበር። ሙኒር በቢሃር የሚገኝ መንደር ነው። የእሱ ዝርዝር የሕይወት ታሪክ የተፃፈው በሻህ አብዱልሃቅ አድ-ዳህላዊ 'ረሂማህ-አላሁ

በተሰኘው የፐርሽያን መጽሃፍ 18ኛ ደብዳቤ ላይ እንዲህ ሲል ጽፏል፡ “አብዛኞቹ ሰዎች በጥርጣሬዎች እና ቅዠቶች በመተግበር ይሳሳታሉ። ከእንዲህ ዓይነት መጥፎ አስተሳሰብ ካላቸው ሰዎች መካከል አንዳንዶቹ፡- ‘አላሁ ተዓላ የኛን ኢባዳ (አምልኮ) አያስፈልገውም። የኛ ኢባዳ ምንም አይጠቅመውም። ሰዎች እርሱን ያመልኩትም አልታዘዙትም ለታላቅነቱ ደንታ ቢስ ነው። ‘ኢባዳ’ የሚያደርጉ ሰዎች ወደ ችግር ሄደው ራሳቸውን በከንቱ ያስጨንቃሉ’’።

ይህ ምክንያት የተሳሳተ ነው; እስልምናን የማያውቁ ሰዎች እንዲህ ይላሉ ምክንያቱም ኢባዳት የታዘዙት ለአላህ ጠቃሚ ናቸው ብለው በማሰብ ነው። ይህ በጣም የተሳሳተ ግምት ነው እና አንድ ሰው በተቻለ መጠን ግራ እንዲጋባ ያደርገዋል። በማንም የተደረገ ማንኛውም ኢባዳ ለራሱ ብቻ ይጠቅማል። አሏህ በሱረቱ ፋጢር በአስራ ስምንተኛው አያት ይህ መሆኑን በግልፅ ተናግሯል። ይህን የተሳሳተ አስተሳሰብ የተሸከመ ሰው ሐኪሙ እንዲመገበው እንደሚመክረው ነገር ግን ምግብ እንደማይመገብ እና ‘አመጋገብን ካልወሰድኩ ሐኪሙን አይጎዳውም’ እንደሚል ልክ ያልሆነ ሰው ነው። ዶክተሩን አይጎዳውም ማለቱ ትክክል ነው። ግን እራሱን ይጎዳል። ዶክተሩ አመጋገብን እንዲመክረው ይመክራል ምክንያቱም ለሐኪሙ ራሱ ጠቃሚ ይሆናል ነገር ግን የታካሚውን በሽታ ለመፈወስ። የዶክተሩን ምክር ከተከተለ ይድናል. ካላደረገው ይሞታል, ይህ ደግሞ ዶክተሩን ምንም አይጎዳውም።

አንዳንድ ሌሎች የተሳሳተ አስተሳሰብ ያላቸው ሰዎች ምንም ዓይነት ኢባዳ አይፈጽሙም። ክልከላዎችን (ሀራም) መሥራታቸውንም አያቆሙም። እስልምናን አይታዘዙም ማለት ነው። ‘’ አላህ ከሪም እና መሐሪ ነው’’ ይላሉ። ለሰው ባሪያዎቹ በጣም ይራራል። ይቅርታው ማለቂያ የለውም። ማንንም አያሠቃይም።’ አዎ፣ በመጀመሪያ ንግግራቸው ትክክል ናቸው፣ በመጨረሻው ንግግራቸው ግን ተሳስተዋል። ዲያብሎስ በማታለል ወደ አለመታዘዝ ያሳሳቸዋል። ምክንያታዊ የሆነ ሰው በዲያብሎስ አይታለልም። አሏሁ ተአላ

ተአላ’ የፐርሽያን ሥራ አኽበር አል-አኽያር፣ በህንድ ዲቦባንድ፣ በ1332 [1914 እ.አ.አ.] ታትሞ ነበር። እና በኋላ በፓኪስታን ውስጥ ላሆር ውስጥ ተባዝቷል።

ከሪም ብቻ አይደለም መሐሪም ብቻ አይደለም ነገር ግን እጅግ በጣም አምርሮ ያሠቃያል።

በዚህ ዓለም ብዙ ሰዎችን በድህነትና በችግር እንዲኖሩ እንዳደረገ እንመሰክራለን። ብዙ ባሪያዎቹን ያለምንም ማመንታት በስቃይ ውስጥ እንዲኖሩ ያደርጋል። ምንም እንኳን እርሱ በጣም መሐሪ እና ራዛቅ (አስተዳዳሪ) ቢሆንም የግብርና እና የእርሻ ስራዎች ካልተከናወኑ በስተቀር አንድ ቁራሽ እንጀራ እንኳን አይሰጥም።

ሰውን ሁሉ የሚጠብቅ እርሱ ቢሆንም ሰውን ሳይበላና ሳይጠጣ እንዲተርፍ አይፈቅድም። መድኃኒት ያልወሰደውን ልክ ያልሆነ ሰው አይፈውስም። እንደ መኖር፣ አለመታመም እና ንብረት ባለቤት ለሆኑት አለማዊ በረከቶች ሁሉ መንገድን ፈጠረ እና የዓለማዊ በረከቶች መንገድ አጥብቀው ለማይይዙት ምህረት አላደረገም። ሁለት ዓይነት መድሐኒቶች አሉ፡- የቁስ ሕክምና እና መንፈሳዊ መድኃኒት። ማንኛውንም ዓይነት በሽታ ለመፈወስ መንፈሳዊ መድኃኒት ምጽዋት መስጠት እና ጸሎት ማድረግ ነው. በሰፊው የሚታወቁት ሁለት ሀዲስ-ሼሪፍዎች እንደሚከተለው ይነበባሉ፡- **"ምጽዋት በመስጠት ከንቱዎችዎን ይፈውሱ!" እና ማንኛውንም በሽታ የሚፈውስ መድሃኒት አንድ የተወሰነ ጸሎት ኢስቲግፋር[78]''** ይባላል። በጣም ብዙ የቁሳቁስ መድኃኒቶች አሉ። እነሱን ለማወቅ ልምድ ይጠይቃል። መንፈሳዊ መድኃኒቶችን አዘውትሮ መጠቀም አንድ ሰው ቁሳዊ መድኃኒቶችን እንዲያገኝ ይረዳዋል። የሚቀጥለውን ዓለም በረከት ማግኘትም እንዲሁ ነው። አለማመንንና አለማወቅን መርዝ ለነፍስ ገዳይ አደረገ። ስንፍና ደግሞ ነፍስን እንድትታመም ያደርጋታል። መድሃኒት ካልተጠቀመ ነፍስ ትታመማለች እና ትሞታለች። ለክህደት እና ለድንቁርና ብቸኛው መድሀኒት እውቀት እና ማኢሪፋ ነው። የስንፍና መድኃኒት ደግሞ በጸሎት እና ሁሉንም ዓይነት ኢባዳት ማድረግ ነው። በዚህ አለም አንድ ሰው መርዝ ወስዶ 'አላህ መሀሪ ነውና ከመርዝ ጉዳት ይጠብቀኛል' ካለ ታሞ ይሞታል።

---

[78] ኢስቲግፋር ተብሎ የሚጠራው ጸሎት እንዲህ ይላል፡- "ኢስታህፊረሏህ አልአዚም አል-ሊድሂ ላኢላሀ ኢላ ሁ-ወ-አል ኸይ-አል-ቀይዩማ ወአቱቡ ኢለይህ። ብዙ ጊዜ መባል አለበት። አጠር ያለ መልኩ ማለትም "ኢስታህፊሩላህ" ማለት በአስቸኳይ ጊዜ ይሰራል።

ተቅማጥ ያለበት ሰው የዱቄት ዘይት ከጠጣ [ወይም የስኳር ህመምተኛ ስኳር ወይም የስታርች ምግብ ከበላ] እየባሰ ይሄዳል። የሰው አካል ስስ ስለሆነ የሚፈልጋቸው የተለያዩ ነገሮች አሉ (እንደ ምግብ፣ ልብስና መኖሪያ ያሉ።) እነሱን ለማግኘትና ለመጠቀም እነሱን ለማዘጋጀት በጣም ከባድ ነው። ድካሙ (እነዚህን አስፈላጊ ፍላጎቶች ለማግኘት እና ለማዘጋጀት) በቀላል እና በምቾት እንዲመራ ናፍስ የሚባል የተለየ ኃይል በሰው ተፈጥሮ ተፈጠረ። እንስሳት በእነሱ ውስጥ ይህን ኃይል መፍጠር አያስፈልጋቸውም። ነፍሶች አካላዊ ፍላጎቶችን ለማሳካት ይናፍቃሉ። ከመጠን በላይ እንዲህ ያሉ ነገሮችን ማድረግ ያስደስተዋል። እንደነዚህ ያሉት የነፍሶች ፍላጎቶች ሻህዋ (ፍትወት) ይባላሉ። የሻህዋ እርካታ ከሚያስፈልገው በላይ እና የአዕምሮ ቁጥጥርን በመጣስ በአንድ ሰው ልብ እና አካል ላይ እና በሌሎች ላይ ጉዳት ያስከትላል, ይህ ደግሞ ኃጢአተኛ ነው። እባኮትን ማለቂያ የሌለው የደስታ የመጀመሪያ ፋሲል አስራ ሶስተኛው ምዕራፍ የመጨረሻውን ክፍል ይመልከቱ!

“ሌላ የተሳሳቱ አስተሳሰቦች ቡድን በእስልምና ተቀባይነት የሌላቸውን ፍትወታቸውን (ሻህዋ)ን፣ ቁጣን (ጋዳብን) እና የሥጋዊ ፍላጎቶችን ለማጥፋት በራብ ይሰቃያሉ። እስልምና እንዲጠፉ ያዘዛቸው ይመስላቸዋል። ለረጅም ጊዜ በረሃብ ከተሰቃዩ በኋላ እነዚህ ክፉ ምኞቶቻቸው እንዳልጠፉ አይተው እስልምና ማድረግ የማይችለውን ነገር አዟል ብለው ይደመድማሉ። እንዲህ ይላሉ፡- ‘ይህ የእስልምና ትእዛዝ ሊፈጸም አይችልም። ሰው በተፈጥሮው ውስጥ ያሉትን ልምዶች ማስወገድ አይችልም። እነሱን ለማስወገድ መሞከር ቀለም ያለው ሰው ነጭ ለማድረግ እንደ መጣር ነው። የማይቻል ነገር ለማድረግ መሞከር ህይወቱን ማባከን ነው። በተሳሳተ አቅጣጫ ያስባሉ እና ይሠራሉ። ነገር ግን እስልምና እንዲህ አዝዟል ማለታቸው ለእስልምና ድንቁርና እና ቂልነት ነው ብለው የሰው ልጆችን እንደ ቁጣና ፍትወት ያሉ ባህሪያት እንዲጠፉ አላዘዘም። እንዲህ ዓይነቱ አባባል በእስልምና ላይ ስም ማጥፋት ነው። እስላም ያዘዘው ቢሆን ኖሮ የእስልምና መምህር የሆነው ሙሐመድ 'አላኢሒስ-ሰላም' እነዚህ ባህሪያት ባልነበራቸው ነበር። **እንዲያውም፡ ‘እኔም ሰው ነኝ። እንደማንኛውም ሰው እኔም እቆጣለሁ** ። ከጊዜ ወደ ጊዜ ሲናደድ ይታያል። ቁጣው ሁል ጊዜ ለአላህ ብሎ ነበር። አላህ በቁርኣን አልከሪም **ቁጣቸውን ማሸነፍ** የሚችሉትን ሰዎች

አወድሷል። የማይቆጣውን አያመሰግንም። የተሳሳተ አስተሳሰብ ያለው ሰው ፍላጎቱን ማጥፋት አለበት የሚለው አባባል ፈጽሞ መሠረተ ቢስ ነው። ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም ዘጠኝ ሴቶችን ‘ረዲየሏሁ ዐንሁና’ ማግባታቸው የዚያ ሰው ንግግር የተሳሳተ መሆኑን ቁልጭ አድርጎ ያሳያል። አንድ ሰው ፍላጎቱን ካጣ, መድሃኒት በመውሰድ መልሶ ማግኘት አለበት። ቁጣም እንዲሁ ነው; አንድ ሰው ሚስቱን እና ልጆቹን በንዴት ባህሪው ሊጠብቅ ይችላል። በዚህ ባህሪው በመታገዝ የእስልምና ጠላቶችን (ጂሃድ) ይዋጋል። አንድ ሰው ልጆች ወልዶ ከሞተ በኋላ በክብርና በዝና የሚነገርለት ከምኞት የተነሳ ነው። እነዚህ ነገሮች በእስልምና የተወደዱ እና የተወደሱ ናቸው።

እስልምና ምኞትን እና ቁጣን ለማጥፋት ሳይሆን ሁለቱንም ለመቆጣጠር እና በእስልምና በተደነገገው መሰረት ለመጠቀም ያዛል። ፈረሰኛም ሆነ አዳኝ ፈረሱን ወይም ውሻውን እንዳያጠፋው ነገር ግን እንዲጠቀምበት እንዲገራው ያስፈልጋል። በሌላ አነጋገር ምኞትና ቁጣ እንደ አዳኝ ውሻ እና እንደ ፈረሰኛ ፈረስ ናቸው። እነዚህ ሁለቱ ከሌሉ የቀጣዩ ዓለም በረከቶች ሊታደኑ አይችሉም። ነገር ግን እነሱን ለመጠቀም እነሱን ማሰልጠን እና ከእስልምና ጋር በአግባቡ መጠቀምን ይጠይቃል። ካልሰለጠኑ ከመጠን በላይ ይሆናሉ እና የእስልምናን ወሰን ያጥላሉ፣ ይህም ወደ ጥፋት ይመራሉ። ሪያዳ እነዚህን ሁለት ባህሪያት ለማጥፋት ሳይሆን ለማሰልጠን እና እስልምናን እንዲታዘዙ ለማድረግ ነው። ይህ ደግሞ ለሁሉም ሰው የሚቻል ነው[79]። የአቶሚክ ሃይልን መጠቀም ወይም እንደ ጄት አውሮፕላን መስራት ስልጣኔ አይደለም። ሰውን ለማገልገል እነሱን መጠቀም ስልጣኔ ነው። ይህ ደግሞ እስልምናን በመከተል ሊገኝ ይችላል።

አራተኛው የተሳሳቱ አመለካከቶች ቡድን ግን ሁሉም ነገር በዘላለማዊው ዘመን አስቀድሞ የተወሰነ ነው በማለት ራሳቸውን ያታልላሉ። አንድ ልጅ ከመወለዱ በፊት ሰዒድ (ጀነት የሚገባው) ወይም ሻኪ (ጀሀነም የሚገባው) መሆን አለመሆኑ ይወሰናል። ይህ በኋላ አይቀየርም። ስለዚህ, ማምለክ ጥሩ አይደለም። ረሱል ሰለላሁ ዓለይሂ ወሰለም ቃዳና ቀደር አይቀየሩም ሁሉም ነገር ለዘለአለም አስቀድሞ የተወሰነ ነበር እና በዘላለማዊው ቀደር ላይ ተመካ እና

---

[79] እባኮትን የማያልቅ የደስታ ስድስተኛውን ምዕራፍ ሃያ ስድስተኛውን ይመልከቱ።

ኢባዳት እንዳንሰራ ሰሃበት አል ኪራም ብለዋል ። ረሱል (ሰዐወ) ግን እንዲህ ሲሉ መለሱ፡- 'ኢባዳዎችን ስሩ! ለእሱ አስቀድሞ የተወሰነለትን ለዘላለም ማድረግ ለሁሉም ሰው ቀላል ነው!' ማለትም በዘላለም ሰኢድ ለመሆን የወሰነ ሰኢድ የሚያደርገውን እንዲሰራ ይደረጋል። ስለዚህ ለዘለአለም ሰኢድ ለመሆን የቆረጡ ሰዎች ኢባዳትን ማድረጋቸው እና እሱን ለመታዘዝ የቆረጡ ሰዎች ለእርሱ የማይታዘዙ መሆናቸው እና ለዘለአለም ጤናማ ሆነው ለመኖር አስቀድሞ የተወሰነላቸው ሰዎች ምግብ ከመውሰዳቸው ጋር እንደሚመሳሰሉ ለመረዳት ተችሏል። እና መድሃኒት እና ለመታመም እና ለመሞት አስቀድሞ የተወሰነላቸው ምግብ ወይም መድሃኒት አይወስዱም። እጣ ፈንታቸው በረሃብ ወይም በህመም የሚሞቱ ሰዎች ከምግብም ሆነ ከመድኃኒት ተጠቃሚ መሆን አይችሉም። ዕጣ ፈንታው ሀብታም ለመሆን ለሆነ ሰው የገቢ መንገዶች ክፍት ናቸው። እጣ ፈንታው በምስራቅ መሞት ያለበት ሰው ወደ ምዕራብ የሚወስደውን መንገድ ዝግ ሆኖ ያገኘዋል። አዝራኢል ዐለይሂሰላም (ሰ.ዐ.ወ) ሱለይማን 'አለይሂ-ሰላም'ን በጎበኙበት ወቅት እንደተዘገበው እዚያ ከተቀመጡት ሰዎች አንዱን በትኩረት ተመለከተ። ሰውዬው በመልአኩ ከባድ እይታ ፈራ። አዝራኢል አለይሂሰ-ሰላም በጠፋ ጊዜ ሱለይማንን ‹አለይሂ-ሰላምን ከአዝራኢል እንዲያመልጥ ወደ ምዕራባዊ አገር እንዲወስደው ንፋስ እንዲያዝለት ለመነው። 'አዝራኢል''አለይሂሰ-ሰላም' ተመልሶ ሲመጣ ሱለይማን 'አለይሂ-ሰላም' ለምን የሰውየውን ፊት በትኩረት እንዳየ ጠየቀ። አዝራኢል ዐለይሂ-ሰላም እንዲህ አለ "በአንድ ሰአት ውስጥ በምእራብ ከተማ ነፍሱን እንድወስድ ታዝዤ ነበር። ነገር ግን በአንተ ድርጅት ውስጥ ሳየው በመገረም እሱን ማየት አልቻልኩም። በኋላም ትእዛዙን ለመፈጸም ወደ ምዕራብ ሄድኩ እና እዚያ አይቼው ነፍሱን አጠፋሁ[80]። እንደሚታየው ሰውዬው ዘላለማዊው ዕጣ ፈንታ እንዲፈጸም 'አዝራኢል' 'አለይሂ-ሰላም'ን ፈራ እና ሱለይማን 'አለይሂ-ሰላም' አዘዘ; በዘለአለማዊው ውስጥ ያለው ቅድመ ውሳኔ የሚከናወነው በሰንሰለት ሰንሰለት ነው። እንደዚሁም ለዘለአለም ሰኢድ ለመሆን የቆረጠ ሰው ኢማንን ለማግኘት እና መጥፎ ባህሪያቱን በማረም

[80] በ672 ሂጅራ (1273 እ.አ.አ.) በኮኒያ በሞተው ጃላል አድዲን ሩሚ በመትኒው ውስጥ በዝርዝር ተነግሮታል።

ሪያዳ በማለፍ እድል ያገኛል። የሱረቱል አንዓም 125ኛ አያት እንዲህ ይላል **“አላህ እስልምናን በቅን መንገድ ሊመራው በሚፈልገው ባሪያ ልብ ውስጥ ያስቀምጣል**። ወደ ጀሀነም ለመግባት አስቀድሞ የተወሰነለት ኢባዳት ማድረግ አያስፈልግም' የሚል ሀሳብ ተሰጥቶታል። አንድ ሰው ሰኢድ ወይም ሻኪ እንደሚሆን ለዘለአለም አስቀድሞ ተወስኗል። በዚህ አስተሳሰብ የተነሳ ዒባዳትን አያደርግም። በዚህ ሃሳብ የተነሳ ኢባዳት አለማድረግ የሚያሳየው ለዘለአለም ሻኪ ለመሆን መወሰኑን ነው። በተመሳሳይም ድንቁርናው ለዘላለም አስቀድሞ የተወሰነለት ሰው ሁሉም ነገር አስቀድሞ በዘላለም ተወስኗል። አንድ ሰው አስቀድሞ መሃይም እንዲሆን ከተወሰነ ማንበብም ሆነ መማር ምንም አይጠቅመውም።’ ስለዚህ ምንም ነገር አያጠናም ወይም አይማርም። አላዋቂ ሆኖ ይቀራል። አንድ ሰው እንዲያርስና በብዛት እንዲያፈራ አስቀድሞ የተወሰነለት ከሆነ እርሻውን እንዲያርስና ዘር እንዲዘራ ዕድል ተሰጥቶታል። ኢማን እንዲኖራቸው እና እንዲሰግዱ ለዘላለም የተሾሙት እና ለመካድ እና ለመታዘዝ እንደ ሻኪ የተሾሙትም እንዲሁ ነው። ይህንን መረዳት ያቃታቸው ደደቦች ‘ኢማን እና ኢባዳት በዘላለማዊነት ሰዒድ ከመሆን ጋር ምን አገናኛቸው ወይንስ ሻኪ መሆን አለማመን እና አለመታዘዝ ምን አገናኛቸው?’ ብለው በአጭር ምክንያታቸው ይህን ዝምድና ለመረዳትና ለመፍታት ይሞክራሉ። ሁሉም ነገር በራሳቸው አእምሮ። ነገር ግን የሰው ልጅ ምክንያቱ የተገደበ ነው እና ከምክንያታዊ መረዳት በላይ የሆኑትን ነገሮች በምክንያታዊነት ለመረዳት መሞከር ሞኝነት ወይም ጅልነት ነው። እንዲህ የሚያስቡ ደደቦች ናቸው ተብሎ ሊፈረድባቸው ይገባል። ኢሳ ዐለይሂ-ሰላም እንዲህ አለ “የተወለደውን ሰው ማየት ወይም ሙታንን ማስነሳት ለእኔ ከባድ አልነበረም። ግን እውነቱን ለማንም ደንቆሮ መግለጽ አልቻልኩም’’። አሏህ ወሰን በሌለው እውቀቱና ጥበቡ (ሂክማ) አንዳንድ ባሮቹን ከመላኢክ ጋር እኩል የሆነ ደረጃ ያስተዋውቃል። አንዳንዶቹን ደግሞ ከውሻ ወይም ከአሳማ ደረጃ ዝቅ ያደርጋል።

ሀዲስ ሸረፍ አድዲን አህመድ ኢብኑ ያህያ ሙኒሪ በ76ኛ ደብዳቤው ላይ እንዲህ ብለዋል “‘ሰአዳ’ ማለት ‘ጀነት ይገባታል’ ማለት ነው። ‘ሻቃዋ’ ደግሞ ‘ገሀነም ይገባታል’ ማለት ነው። ሰዓዳ እና ሻካዋ እንደ አሏህ ሁለቱ መጋዘኖች ናቸው። የመጀመርያው መጋዘን ቁልፉ ታዛዥነት እና ኢባዳ ነው። የሁለተኛው

መጋዘን ቁልፉ ኃጢአት ነው። አላህ (ሱ.ወ) አንድ ሰው ሰኢድ ወይም ሻኪ እንደሚሆን ለዘላለም ወስኗል። (እጣ ፈንታው ብለን እንጠራዋለን።) ሰኢድ ተብሎ የሚጠራው በዘላለማዊነት በዓለም ላይ የሰዓዳ ቁልፍ ተሰጥቶት አሏህን ይታዘዛል። እና በዘላለማዊነት ሻካ የነበረ ሰው በዚህ አለም የሻቃዋ ቁልፍ ተሰጥቶታል እናም ሁል ጊዜ ኃጢአትን ይሰራል። በዚህ አለም ሁሉም ሰው ሰኢድ ወይም ሻኪ መሆኑን በእጁ ያለውን ቁልፍ በመመልከት ሊረዳ ይችላል። ስለ መጪው አለም የሚያስቡ የሃይማኖት ሊቃውንት አንድ ሰው ሰኢድ ወይም ሻኪ መሆኑን ከዚህ ይገነዘባሉ። የዚህ ዓለም ሱስ የተጠናወተው የሃይማኖት ፖስት ያለው ሰው ግን አያውቅም።

ማንኛውም ክብር ወይም ፀጋ አላህን በመታዘዝ እና በማምለክ ነው። እናም ሁሉም ክፋት ወይም ችግር የሚመነጨው ከኃጢአት ነው።ችግር እና መጥፎ ዕድል በኃጢአት ወደ ሁሉም ይመጣል። እና ምቾት እና ቀላልነት የሚመጣው በመታዘዝ ነው[81]። በእየሩሳሌም በሚገኘው በአቅሳ መስጊድ ውስጥ ህይወቱን በጸሎት እና ዒባዳትን በመስገድ ያሳለፈ አንድ ሰው ነበር። የአምልኮና የኢኽላስ ሁኔታዎችን ስላልተማረ አንድን ሰጃዳ (ስግደት) ንቆ በሄደ ጊዜ ብዙ አጥቶ ጠፋ። ነገር ግን፣ የአስሃብ አል-ካህፍ ውሻ ከሲዲቅስ ጀርባ ለተወሰኑ እርምጃዎች ስለተራመደ፣ በጣም ከፍ ያለ በመሆኑ የቆሸሸ ቢሆንም ወደ ኋላ አልወረደም። ይህ እውነታ በጣም አስደናቂ ነው; እውቀት ያላቸው ሰዎች ይህን እንቆቅልሽ ለዘመናት መፍታት አልቻሉም። የሰው ልጅ ምክንያቱ በውስጡ የተደበቀውን መለኮታዊ ጥበብ ሊረዳው አይችልም። አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ ለአዳም ‘አለይሂ-ሰላም’ ስንዴ እንዳይበላ ነግሮታል፣ ነገር ግን እንዲበላው ፈቀደለት ምክንያቱም ዘላለማዊው እንደሚበላው ያውቃል። ሰይጣንን ለአዳም 'አለይሂ-ሰላም' እንዲሰግድ አዘዘው ነገር ግን እንዳይሰግድ ወደደ። እርሱን እንፈልገዋለን ብሏል ነገር ግን ያንን ዕድል ኢኽላስ ለሌላቸው ሰዎች አልፈለገም። [በእነዚህ ጉዳዮች ላይ] በመለኮታዊ መንገድ ላይ ያሉ መንገደኞች ይህንን ስውርነት ለመረዳት ብቃት እንደሌላቸው መቀበል

---

[81] ይህ የአላህ መለኮታዊ ህግ ነው። ይህንን ማንም ሊለውጠው አይችልም። ለነፍሳችን ቀላል እና ጣፋጭ የሚመስለውን ነገር እንደ ሰአዳ ልንቆጥረው አይገባም። እንዲሁም ለነፍሶች አስቸጋሪ እና መራራ የሚመስሉ ነገሮችን እንደ ሻካዋ ወይም እንደ ጥፋት ልናስብ አይገባም።

ነበረባቸው፣ እና ከዚያ በኋላም አልተናገሩም። ታዲያ እንዴት አንድ ነገር ማለት እንችላለን? እሱ የሰውን እምነት ወይም አምልኮ አይፈልግም ፣ ክህደትም ሆነ ኃጢአት በእርሱ በኩል አይጎዳውም። ፍጡራኑን በፍጹም አያስፈልገውም። እውቀትን ክህደትን መግዣ አደረገው ድንቁርናንንም ለኃጢአት መጠቀሚያ አድርጎ ፈጠረ። ማመን እና መታዘዝ ከእውቀት የሚመነጩ ሲሆን ክህደት እና ኃጢአት ግን ከድንቁርና ይመነጫሉ። ታዛዥነት ዝቅተኛ ቢመስልም ሊታለፍ አይገባም! እና ኃጢአትን መፈጸም ከባድ ቢመስልም መወገድ አለበት! የእስልምና ሊቃውንት ሶስት ነገሮች ሌሎች ሶስት ነገሮችን እንደሚፈጥሩ ተናግረዋል፡ ታዛዥነት የአላህን ረድኤት (ፀጋ) ያስከትላል። ኃጢአት መሥራቱ ቁጣውን ያስከትላል (ጋዳብ); ኢማን አንድ ሰው ክብር እና ክብር እንዲያገኝ ያደርጋል። በዚህ ምክንያት, እኛ አጥብቆ መደበቅ ኃጢአት እንኳ ከመፈጸም መቆጠብ አለብን; የአላህ ቁጣ በዚያ ኃጢአት ውስጥ ሊሆን ይችላል። እያንዳንዱን አማኝ ከእኛ እንደሚሻል አድርገን ልንመለከተው ይገባል። አሏህ በጣም የሚወደው ባሪያ ሊሆን ይችላል። በዘለአለማዊነት የተወሰነው የእያንዳንዱ ሰው እጣ ፈንታ ፈጽሞ ሊለወጥ አይችልም. አሏህ ከፈለገ ሁል ጊዜ የሚበድልን እና ትእዛዙን የማይፈጽም ሰው ይቅር ይለዋል። መላእክት ‘ያረቢ! በአለም ላይ ተንኮለኛ የሚያደርጉ እና ደም የሚያፈሱ ፍጥረታትን ልትፈጥር ነውን?’ ክፉ አያደርጉም አላለም፤ ከዚህ ይልቅ ‘የማታውቁትን አውቃለሁ’ ብሏል። በሩቅ ያሉትን አቀርባለሁ። ከዝቅተኛ ነገር ክቡር ነገር አደርጋለሁ። በምግባራቸው ትፈርዳቸዋለህ እኔ ግን ልባቸውን እመለከታለሁ። ኃጢአት አለመሆናችሁን ግምት ውስጥ ያስገባሉ; በእዝነቴም ይታመናሉ። ንፁህ መሆንህን እንደወደድኩ፣ እንደዚሁም የሙስሊሞችን ኃጢአት ይቅር ማለት እወዳለሁ። እኔ የማውቀውን ማወቅ አትችልም። ዘላለማዊ በረከቶቼን እንዲያገኙ አደርጋቸዋለሁ እናም ሁሉንም በዘላለም ሞገስ እወዳቸዋለሁ።

ሸረፉዲይን አህመድ ቢን ያህያ ሙኒሪ ረህመቱላሂ ተዓላ አላይህ በ 732 (1380 እ.አ.አ.) ከዚህ አለም በሞት ተለዩ። በህንድ ቢሃር ከተማ ይኖር ነበር። መቃብሩም እዚያ ነው። ሙኒር በቢሃር ከተማ ክልል ውስጥ ከሚገኙት መንደሮች ስሞች አንዱ ነው. የህይወት ታሪካቸው በሻህ አብዱልሀቅ ዳህላዊ ‘ረህመቱላሂ ታአላ አላይህ’ በተሰኘው አኽበር-ኡል አኽይር በተሰኘው መጽሃፍ

ላይ በዝርዝር ተጽፏል። ይህ መፅሃፍ በፐርሽያን ሲሆን በህንድ ዲዮበንድ ከተማ በ1332 [1914 ዓ.ም.] እና በኋላም በላሆር፣ ፓኪስታን ታትሟል። እነዚያ መጽሃፎች፣ ኢርሻድ-ኡሳሊኪን፣ ማዲን-ኡል-ማዓኒ እና መክቱባት እጅግ በጣም ጠቃሚ ናቸው። ጉላም አሊ አብደላህ ዳህላውይ ረህመቱላሂ ተዓላ አሊህ[82] ከታላላቅ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት አንዱ የአህመድ ቢን ያህያ ሙኒረ መክቱባትን ኪታብ እንዲያነቡ ይመክራል እና ልብን በማጥራት ረገድ በጣም ውጤታማ እንደሆነ በ99ኛው ደብዳቤው ላይ ተናግሯል።

ኢማሙ-ረበኒ ረህመቱላሂ ዐለይህ በተለያዩ ደብዳቤዎቻቸው ላይ እንዲህ ይላሉ፡- “የአሏህ ትእዛዛት ፋረዝ (ግዴታዎች) ይባላሉ፣ ፍርዳቸውም ሃራም(ዎች) ይባላሉ። (የሐዋርያት ሥራ፣ አባባሎች፣ ባሕሪዎች) ሐራም ያልሆኑ እና ነፃ እንደሆኑ (በእስልምና) የታወጁ ሙባህ (ዎች) ይባላሉ። ፋራዎችን ለመስራት፣ ከሃራም ለመራቅ እና ሙባዎችን ለመስራት አላህን ለማስደሰት ማለትም ለፀጋው ሲባል አምልኮ ይባላል። አንድ የአምልኮ ተግባር ሰሂህ እና ማቅቡል መሆን ማለትም ትክክለኛነቱ እና በአላህ ዘንድ ለመወደድ በዒልም (በእውቀት) ላይ ቅድመ ሁኔታ ነው፣ ማለትም በአማል ላይ በትክክል መደረጉን ማለትም በተመጣጣኝ መንገድ መስራትን በተመለከተ ህግጋቶችን መማር ነው። ከተቀመጡት ቅድመ ሁኔታዎች ጋር እና ከኢኽላስ ጋር በማድረግ።

አንድን ነገር በኢኽላስ ማድረግ ማለት የአላህን ችሮታ እና ፍቅር ለማግኘት ብቻ እና እሱ ስላዘዘው ብቻ ነው እንደ ገንዘብ፣ ሹመት እና ዝና ያሉ አለማዊ ጥቅሞችን ከግምት ውስጥ ሳያስገባ ማድረግ ማለት ነው። ዒልም (ዕውቀት) የሚገኘው የፊቅህ መጻሕፍትን በማንበብ ብቃት ባለው የሀይማኖት መምህር ቁጥጥር ሲሆን ኢኽላስም የዋሊዎችን ቃል እና ስነምግባር በመመልከት እና የተሰውፍ ሳይንስ መጽሃፎቹን በማንበብ የተገኘ ነው። ኢስላማዊ እውቀት ሁለት አካላትን ያቀፈ ነው-የሃይማኖት እውቀት እና ሳይንሳዊ እውቀት። እንደ አስፈላጊነቱ እነሱን መማር ፋረዝ (ማለትም ግዴታ ነው)። ለምሳሌ አንድ መድሃኒት መውሰድ እና መወሰድ ያለበትን መጠን ወይም ኤሌክትሪካዊ መሳሪያ መጠቀም ለሚፈልግ ሰው ስለ ኤሌክትሪክ አስፈላጊውን መረጃ

---

[82] አብዱላህ-ኢ ዳህላዊ በ 1240 ሂጅራ (1824) በዴሊ ውስጥ አረፈ።

ለማግኘት ስልቶችን እና ዘዴዎችን መማር ፋርዝ ነው። አለበለዚያ ከባድ ሞት ሊያጋጥም ይችላል. በስንፍና ወይም በመጥፎ አጋርነት የአምልኮ ግዴታውን የተወ ሙስሊም ተውባ ሳያደርግ ቢሞት ምንም እንኳን በፋራዝ እና በሐራም ቢያምንም በኃጢአቱ ምክንያት የሚገባውን ያህል በገሀነም እሳት ውስጥ ይሰቃያል። ፋርዙን ያልተማረ ወይም ምንም እንኳን ቢያውቅላቸውም ትልቅ ቦታ የማይሰጣቸው እና ምንም አይነት ፍርፋሪ እና የአላህ ፍራቻ ሳይሰማው ቸላ ያለ ሰው ከእስልምና ወጥቶ ከሀዲ ይሆናል። ለዘለዓለም ለገሃነም እሳት ይገዛል። ይህ ህግ ሃራም ለመፈጸምም ይሠራል። አንድ ሰው የአንድን ዒባዳ ተግባር በተመለከተ መረጃውን ካላገኘ እና ለትክክለኛነቱ የተቀመጡትን ቅድመ ሁኔታዎች ካላወቀ የሰራው ኢባዳ ሰሂህ (የተሰራ) አይሆንም። ያንን አምልኮ ጨርሶ ያላደረገ መስሎ ለገሀነም እሳት ይጋለጣል። የተደነገጉትን ሁኔታዎች የሚያውቅና ያረካ ሰው የሚያደርገው አምልኮ ሰሂህ ይሆናል ከጀሀነም ያድነዋል። ነገር ግን ከኢኽላስ ጋር ያላደረገው ከሆነ አምልኮቱ ተቀባይነት አይኖረውም ሌላ መልካም ስራውም ቢሆን። ለነርሱ (በመጨረሻው ዓለም ሽልማቶች) አያገኛቸውም።

አላህ (ሱ.ወ) በእሱ ወይም በሌሎች በጎ እና በጎ አድራጎቶቹ አምልኮው እንደማይደሰት ገልጿል። ያለ ኢልም እና ኢኽላስ የሚደረግ አምልኮ ጥሩ አይሆንም። ሰጋጁን ከክህደት፣ ከኃጢአተኛነት እና ከስቃይ አይጠብቀውም። በሕይወት ዘመናቸው ሁሉ የግብዝ አምላኪዎች አማኝ ሳይሆኑ ሲሞቱ ታይተዋል። በዒልም እና በኢኽላስ የሚደረግ አምልኮ ሰጋጁን ከክህደት እና ከኃጢአተኛነት ይጠብቀዋል እና በአለም ላይ አዚዝ (የተከበረ) ያደርገዋል። በመጨረሻይቱ ዓለም ሕይወቱን በተመለከተ፣ አሏህ ተአላ በዘጠነኛው አያት-ከሪማ በማኢዳ ሱራ እና እንዲሁም በዋ-አል-አስር ሱራ ውስጥ በገሀነም ውስጥ ካለው ቅጣት እንደሚያድነው ቃል ገብቷል። አሏህ ተአላ በቃሉ እውነተኛ ነው። ሁል ጊዜ የገባውን ቃል ይጠብቃል።”

አሏህ ተበቀላቸዉም በባሪያዉ በኩል ነዉ። ኢልም-ላዱንኒ ለሌላቸው በባሪያው ነው የተደረገው። ሁሉም ነገር በባሪያው የተሰራው የፈጣሪ ነው። ያለ መለኮታዊ መንዳት ገለባ አይንቀሳቀስም።

አላህ አለ እና አንድ ነው። ሁሉም ፍጥረታት ምንም አልነበሩም እና የማይኖሩ ይሆናሉ

በዙሪያችን ያሉትን ነገሮች የምንገነዘበው በስሜት ህዋሳት ነው። በስሜት ህዋሶቻችን ላይ ተጽእኖ የሚያሳድሩ ነገሮች ፍጡራን ወይም ፍጡራን ይባላሉ። በአምስቱ የስሜት ህዋሳቶቻችን ላይ የፍጡራን ተጽእኖ ባህሪያት ወይም ባህሪያት ይባላሉ, በዚህም እርስ በእርሳቸው ተለይተው ይታወቃሉ። ብርሃን, ድምጽ, ውሃ, አየር እና የመስታወት ቁሳቁስ ሁሉም ፍጥረታት ናቸው; ሁሉም አሉ። መጠን፣ ክብደት እና መጠን ያላቸው ፍጡራን በሌላ አነጋገር በጠፈር ላይ ቦታ የሚይዙ ቁስ ወይም ቁስ ይባላሉ። ንጥረ ነገሮች እርስ በእርሳቸው በንብረታቸው ወይም በጥራታቸው ይለያሉ. አየር, ውሃ, ድንጋይ እና ብርጭቆ እያንዳንዳቸው አንድ ንጥረ ነገር ናቸው። ብርሃን እና ድምጽ ንጥረ ነገሮች አይደሉም ምክንያቱም ቦታ አይይዙም ወይም ክብደት የላቸውም።

እያንዳንዱ ፍጡር ጉልበት ወይም ኃይልን ይሸከማል ማለትም ሥራ መሥራት ይችላል። እያንዳንዱ ንጥረ ነገር በሶስት ግዛቶች ውስጥ ሊሆን ይችላል-ጠንካራ, ፈሳሽ እና ጋዝ። ጠንካራ ንጥረ ነገሮች ቅርጾች አሏቸው። ፈሳሽ እና ጋዝ ያላቸው ንጥረ ነገሮች በውስጣቸው ያለውን መያዣ ቅርጽ ይይዛሉ እና ልዩ ቅርጾች የላቸውም። ቅርጽ ያለው ንጥረ ነገር ዕቃ ይባላል። ንጥረ ነገሮች በአብዛኛው እቃዎች ናቸው። ለአጠቃላዩ፣ ቁልፍ፣ ፒን፣ ቶንግስ፣ አካፋ እና ጥፍር የተለያየ ቅርጽ ያላቸው የተለያዩ ነገሮች ናቸው። ነገር ግን ሁሉም ከተመሳሳይ ነገር ማለትም ከብረት የተሠሩ ሊሆኑ ይችላሉ። ሁለት ዓይነት ቁሶች አሉ: ንጥረ ነገሮች እና ውህዶች። ለውጦች ሁልጊዜ በእያንዳንዱ ነገር ውስጥ ይከሰታሉ። ለምሳሌ፣ ሊንቀሳቀስ እና ቦታውን ሊለውጥ ወይም ትልቅ ወይም ትንሽ ሊሆን

ይችላል። ቀለሙ ሊለወጥ ይችላል። ሕያው ከሆነ ሊታመም ወይም ሊሞት ይችላል። እነዚህ ለውጦች ክስተቶች ተብለው ይጠራሉ። ውጫዊ ተጽእኖ ከሌለ በስተቀር በቁስ ውስጥ ምንም ለውጥ አይመጣም። በቁስ አካል ላይ ምንም ለውጥ የማያመጣ ክስተት አካላዊ ክስተት ይባላል። አንድ ወረቀት መቅደድ አካላዊ ክስተት ነው። በዚህ ንጥረ ነገር ላይ አካላዊ ክስተት እንዲከሰት የተወሰነ ሃይል በአንድ ንጥረ ነገር ላይ ተጽእኖ ማድረግ አለበት። የንጥረ ነገሮችን ስብጥር ወይም ማንነት የሚቀይሩ ክስተቶች ኬሚካላዊ ክስተቶች ይባላሉ። አንድ ወረቀት ሲቃጠል እና ወደ አመድነት ሲለወጥ, የኬሚካል ክስተት ይከሰታል. በዚህ ንጥረ ነገር ውስጥ ኬሚካላዊ ክስተት እንዲፈጠር አንድ ንጥረ ነገር በሌላ ንጥረ ነገር መጎዳት አለበት። ሁለት ወይም ከዚያ በላይ ንጥረ ነገሮች ሲገናኙ እና በእያንዳንዱ ውስጥ ኬሚካላዊ ክስተት ሲከሰት, ኬሚካላዊ ምላሽ ይባላል።

በንጥረ ነገሮች መካከል ያለው ኬሚካላዊ ምላሽ፣ ማለትም፣ አንዱ ሌላውን የሚነካው፣ በትንሹ ክፍሎቻቸው (በኬሚካል ለውጥ ውስጥ ሊሳተፉ የሚችሉ እና) አተሞች በሚባሉት መካከል ይከሰታል። እያንዳንዱ ነገር ከብዙ አቶሞች የተሰራ ነው። ምንም እንኳን የአተሞች አወቃቀሮች ተመሳሳይ ቢሆኑም, መጠናቸው እና ክብደታቸው የተለያዩ ናቸው። ስለዚህ፣ ዛሬ ስለ አንድ መቶ አምስት ዓይነት አቶሞች እናውቃለን። ትልቁ አቶም እንኳን በጣም ትንሽ ስለሆነ በጣም ኃይለኛ በሆነው ማይክሮስኮፕ አይታይም። ተመሳሳይ አተሞች አንድ ላይ ሲሰባሰቡ አንድ አካል ይፈጥራሉ። መቶ አምስት ዓይነት አተሞች ስላሉ አንድ መቶ አምስት ንጥረ ነገሮች አሉ። ብረት፣ ድኝ፣ ሜርኩሪ፣ ኦክሲጅን እና ካርቦን እያንዳንዳቸው አንድ አካል ናቸው። የተለያዩ አተሞች አንድ ላይ ሲሰባሰቡ ውህድ ይፈጥራሉ። በመቶ ሺዎች የሚቆጠሩ ውህዶች አሉ። ውሃ, አልኮሆል, ጨው እና ሎሚ ውህዶች ናቸው። ውህዶች የሚፈጠሩት ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ንጥረ ነገሮችን ወይም አቶሞችን በመጠቅለል ነው።ሁሉም እቃዎች, ለምሳሌ. ተራሮች፣ ባሕሮች፣ ሁሉም ዓይነት ዕፅዋትና እንስሳት ከመቶ አምስት አካላት የተውጣጡ ናቸው። ሕይወት የሌላቸው እና ሕይወት የሌላቸው ነገሮች ሁሉ የግንባታ ድንጋዮች መቶ አምስት ንጥረ ነገሮች ናቸው.

ሁሉም ንጥረ ነገሮች የተገነቡት ከእነዚህ መቶ አምስት ንጥረ ነገሮች ውስጥ አንድ ወይም ከዚያ በላይ በሆኑት አቶሞች ጥምረት ነው። አየር፣ አፈር፣

ውሃ፣ ሙቀት፣ ብርሃን፣ ኤሌትሪክ እና ጀርሞች ውህዶችን ይለያዩታል ወይም ንጥረ ነገሮች እርስ በርስ እንዲዋሃዱ ያደርጋሉ። **"ያለ ምክንያት ለውጥ አይመጣም"** በነዚህ ለውጦች፣ አቶሞች፣ የንጥረ ነገሮች አሃዶች ከአንድ ንጥረ ነገር ወደ ሌላ ይንቀሳቀሳሉ ወይም አንድ ንጥረ ነገር ትተው ነፃ ይሆናሉ። ነገሮች ሲጠፉ እናያለን ነገር ግን በአመለካከታቸው ስለምንፈርድበት ይህ ውጫዊ “መጥፋት” ወይም “መታየት” ወደ ሌላ ንጥረ ነገር ከመቀየር በስተቀር ሌላ አይደለም ብለን ተሳስተናል። የአንድ ነገር መጥፋት, ለምሳሌ. በመቃብር ውስጥ ያለ አስከሬን, እንደ ውሃ, ጋዞች እና የአፈር ንጥረ ነገሮች ያሉ አዳዲስ ንጥረ ነገሮችን መለወጥ ነው። በለውጥ የሚመጡት አዳዲስ ንጥረ ነገሮች በስሜት ህዋሳት ላይ ተጽእኖ ካላሳደሩ ወደ መሆናቸው ልንገነዘብ አንችልም። በዚህ ምክንያት, የቀድሞው ነገር ጠፋ እንላለን, ነገር ግን ለውጥ ብቻ ሲደረግ።

የእያንዳንዳቸው መቶ እና አምስት ንጥረ ነገሮች ተፈጥሮ ሲለወጥ እና በእያንዳንዱ ንጥረ ነገር ውስጥ አካላዊ እና ኬሚካላዊ ክስተቶች ሲከሰቱ እናያለን። አንድ ኤለመንቱ ከሌላ (ወይም ሌሎች) ጋር በአንድ ውህድ ውስጥ ሲዋሃድ ionizes ያደርጋል፣ ማለትም አተሞቹ ኤሌክትሮን (ዎች) ያጣሉ ወይም ያገኛሉ፣ እናም የንጥሉ የተለያዩ አካላዊ እና ኬሚካላዊ ባህሪያት ይለወጣሉ። የእያንዳንዱ ንጥረ ነገር አቶም ከኒውክሊየስ እና የተለያዩ ኤሌክትሮኖች ከሚባሉ ጥቃቅን ቅንጣቶች የተሰራ ነው። ኒውክሊየስ በአቶም መሃል ላይ ነው. ከሃይድሮጂን በስተቀር የሁሉም ንጥረ ነገሮች አተሞች ኒውክሊየሮች ፕሮቶን በሚባሉ ቅንጣቶች እና በአዎንታዊ ኤሌክትሪክ የተሞሉ እና ኒውትሮን ምንም የኤሌክትሪክ ኃይል የሌላቸው ናቸው። ኤሌክትሮን በኒውክሊየስ ዙሪያ የሚንቀሳቀስ አሉታዊ-ኤሌክትሪክ-የተሸከመ ቅንጣት ነው. ኤሌክትሮኖች በየደቂቃው በመዞሪያቸው ውስጥ አይሽከረከሩም; ምህዋራቸውን ይለውጣሉ።

በሬዲዮአክቲቭ ንጥረ ነገሮች ውስጥም በአተሞች ኒዩክሊየሮች ውስጥ ፊስሽን የሚባሉ ለውጦች እንዳሉ ተረጋግጧል። በተጨማሪም በእነዚህ የኑክሌር ፍንዳታዎች ውስጥ አንድ ንጥረ ነገር ወደ ሌላ ይለወጣል; እና አንዳንድ የጅምላ ቁስ አካላት መኖር አቁመው ወደ ሃይልነት ይቀየራሉ፣ እናም ይህ ለውጥ በአይሁዳዊው የፊዚክስ ሊቅ አንስታይን (1375 A.H. (1955 ዓ.ም.) ተቀርጿል። ስለዚህ፣ ልክ እንደ ውህዶች፣ ንጥረ ነገሮች ይለወጣሉ እና ከአንዱ ወደ ሌላ

ሊለወጡ ይችላሉ። ሕይወት ያለውም ሆነ ሕይወት የሌለው እያንዳንዱ ንጥረ ነገር ይለወጣል፣ ማለትም አሮጌው ይጠፋል እና አዲስ ይመጣል። በአሁኑ ጊዜ ያሉ ሕያዋን ፍጥረታት፣ እፅዋት ወይም እንስሳት ሁሉ ቀድሞ አይኖሩም ነበር፣ ሌሎችም ሕያዋን ፍጥረታት ነበሩ። እና ወደፊት፣ አሁን ካሉት ፍጥረታት መካከል አንዳቸውም አይቀሩም፣ እና አንዳንድ ሌሎች ህይወት ያላቸው ፍጥረታት ወደ መኖር ይመጣሉ። ሕይወት በሌላቸው ፍጥረታትም ላይ እንዲሁ ነው።

ሁሉም ህይወት ያላቸው እና ህይወት የሌላቸው ፍጥረታት ለምሳሌ የብረት ንጥረ ነገር እና ውህዶች ድንጋይ እና አጥንት እና ሁሉም ቅንጣቶች ሁልጊዜ ይለወጣሉ, ማለትም አሮጌዎቹ ይጠፋሉ, እና ሌሎችም ይመጣሉ. ወደ ህዋሱ የሚመጣው እና የሚጠፋው ንጥረ ነገር ባህሪያቶች አንድ ሲሆኑ፣ የሰው ልጅ ይህን ለውጥ ማየት ባለመቻሉ ቁሱ ሁል ጊዜ እንዳለ ያስባል። የዚህ ምሳሌ በፊልም ውስጥ ይታያል, በተወሰነ አጭር ጊዜ ውስጥ የተለየ ምስል በዓይን ፊት ይመጣል; ግን ይህንን ሊያስተውሉ ስላልቻሉ ተመልካቾቹ ተመሳሳይ ምስል በስክሪኑ ላይ ይንቀሳቀሳል ብለው ያስባሉ። አንድ ወረቀት ተቃጥሎ አመድ በሚሆንበት ጊዜ ወረቀቱ ጠፋ እና አመድ ተፈጠረ እንላለን, ምክንያቱም ይህን ለውጥ እናስተውላለን. በረዶ ሲቀልጥ በረዶ ጠፋ እና ውሃ ተፈጠረ እንላለን። ሻርህ አል-አቃዒድ በተባለው መጽሃፍ መጀመሪያ ላይ ተጽፏል፡- “ሁሉም ፍጥረታት የአላህን ህልውና ስለሚያመለክቱ ፍጥረታት ሁሉ ‘አላም’ ይባላሉ። እንዲሁም፣ እያንዳንዱ ተመሳሳይ ዓይነት ፍጡራን “አላም” ይባላሉ፣ ለምሳሌ፣ የሰው ልጆች ዓላም፣ የመላእክት አምላክ፣ የእንስሳት ዓላም፣ ሕይወት የሌላቸው ሰዎች። ወይም እያንዳንዱ ነገር “አላም” ይባላል።

በ ሻርህ አል-ማውቂፍ[83] መጽሐፍ 441ኛ ገጽ ላይ ተጽፏል፡-

"አላም ሀዲት ነው፣ ማለትም ሁሉም ነገር ፍጡር ነው። በሌላ አገላለጽ፣ እነሱ በሌሉበት ጊዜ ወደ ኋላ መጡ። [እና ፍጡራን ሁል ጊዜ እርስበርስ

[83] ሻርህ-ኢማውቂፍ የተባለው መጽሃፍ ደራሲ ሰይድ ሸሪፍ አሊ ጁርጃኒ በ816 [1413 ዓ.ም.] በሺራዝ ከዚህ አለም በሞት ተለየ። መፅሃፉ እራሱ ለሙዋቂፍ ሻርህ (አስተያየት) ነው እሱም በተራው ደግሞ በቃዲ አዱድ አብዱረህማን ቢን አህመድ አልኡዱን ኢጂኢ ረህመቱላሂ አላይህ (700 ዓ.ም.፣ ኢጅ፣ ሺራዝ - 756 (1354 እ.አ.አ.) የተጻፈ ነው። ለራሱ መጽሃፍ አጭር እትም ጵፎ ጁዋህር ብሎ ሰየመው እና በኋላም ሸምስ-አዲዲን ፌናሪ 'ረህመቱላሂ 'አለይህ' (751- 834 ሂጅራ (1431 እ.አ.አ.)።

እንደሚፈጠሩ ከላይ አብራርተናል።] ሁለቱም ቁስ አካላት እና ልዩነታቸው ሀዲስ ናቸው። በዚህ ርዕሰ ጉዳይ ላይ፣ አራት የተለያዩ እምነቶች ነበሩ።

1) ሙስሊሞች፣ አይሁዶች፣ ክርስቲያኖች እና የእሳት አምላኪዎች እንደሚሉት

(ማጂያን)፣ የቁስ አካላት እና ልዩነታቸው ሀዲስ ናቸው።

2) እንደ አርስቶትል እና እሱን ተከትለው የነበሩት ፈላስፋዎች፣ ሁለቱም ቁስ አካላት እና ልዩ ነገሮች ዘላለማዊ ናቸው። ከምንም ተነስተው እንዳልሆኑና ሁልጊዜም እንደነበሩ ተናገሩ።

ዘመናዊው ኬሚስትሪ ይህ ክርክር የተሳሳተ መሆኑን በትክክል ያረጋግጣል. ያመነ ወይም የተናገረው ሰው ከእስልምና ወጥቶ ከሀዲ ይሆናል። እንዲሁም ኢብኒ ሲና [84] (አቪሴና) እና ሙሐመድ ፋራቢ (ደማስቆ፣ 339 (950 እ.አ.አ.)) እንዲህ አሉ።

3) ከአርስቶትል በፊት የነበሩት ፈላስፎች እንደሚሉት ቁስ ዘላለማዊ ነው ነገር ግን ልዩነቱ ሀዲት ነው። ዛሬ አብዛኞቹ ሳይንቲስቶች ይህ የተሳሳተ እምነት አላቸው።

4) ጉዳዩ ሀዲስ እንደሆነ እና ልዩነቱ ዘላለማዊ ነው ብሎ የተናገረ የለም። ካሊኖስ ከእነዚህ አራት ዓይነቶች በአንዱ ላይ መወሰን አልቻለም።

ሙስሊሞች ጉዳዩን በተለያዩ መንገዶች ያረጋግጣሉ እና ልዩነቶቹ ሀዲት ናቸው። የመጀመሪያው መንገድ በቁስ አካል ላይ የተመሰረተ ነው እና ሁሉም ንጥረ ነገሮች ሁልጊዜ እየተለወጡ ናቸው. የሚለወጠው ነገር ዘላለማዊ ሊሆን አይችልም፤ ሐዲት መሆን አለበት፣ ምክንያቱም እያንዳንዱ ንጥረ ነገር ከበፊቱ ካለው ወደ መሆን የመምጣቱ ሂደት ወደ ዘላለማዊው ያለፈ ጊዜ ሊሄድ አይችልም።

እነዚህ ለውጦች ጅምር ሊኖራቸው ይገባል ማለትም አንዳንድ የመጀመሪያ ንጥረ ነገሮች ከምንም መፈጠር ነበረባቸው።

ከምንም የተፈጠረ የመጀመሪያ ንጥረ ነገር ባይኖር ማለትም አንድ ንጥረ ነገር ከሌላ ንጥረ ነገር የሚመነጨው የመተካካት ሂደት ባይኖር ኖሮ ከዚያ በፊት

---

[84] ኢብኒ ሲና ሁሴን በ428 [1037 ዓ.ም.] ሞተ።

ወደ ማለቂያ ወደሌለው ወደ ኋላ ተመልሶ እርስ በርስ ለመፈጠር ጅምር ባልነበረ ነበር። እና ምንም ንጥረ ነገር ዛሬ አይኖርም። አሁን ያለው የንጥረ ነገሮች መኖር እና መገኛቸው ከምንም ከተፈጠሩት የመጀመሪያ ንጥረ ነገሮች መባዛታቸውን ያሳያል።

በተጨማሪም ከሰማይ የወደቀ ድንጋይ እነዚህ ቃላት 'መጀመሪያም ሆነ መታሰር እንደሌለው' ስለሚያመለክቱ ወሰን ከሌለው ጠፈር (ከማይታወቅ) ወይም ከዘላለማዊነት የመጣ ነው ሊባል አይችልም።

ከማያልቅነት መምጣት እንግዲህ ካለመኖር መምጣቱን ያመጣል፣ እና ከማያልቅ መጣ የሚባል ነገር ጨርሶ መምጣት ባልነበረበት ነበር።

“ከማያልቁ የመነጨ ነው” ማለት ድንቁርና እና አስመሳይ ነው። በተመሳሳይም ሰዎች እርስ በርሳቸው የሚባዙት ከዘላለም ሊመጡ አይችሉም። ከምንም ከተፈጠረው ከመጀመሪያው ሰው ጀምሮ ተባዝተው መሆን አለበት። የመጀመሪያው ሰው ከምንም የተፈጠረ ባይሆንና የሰው ልጅ መባዛት ከዘላለም የመጣ ባይሆን ኖሮ ዛሬ ማንም ባልኖረ ነበር። ጉዳዩ ከእያንዳንዱ ፍጡር ጋር ተመሳሳይ ነው።

መጥቶ ይሄዳል ማለት ድንቁርና ከምክንያትና ከሳይንስ ጋር የማይጣጣም ነው።

አንዳቸው ከሌላው በሚመነጩት ንጥረ ነገሮች ወይም ፍጥረታት ላይ ከምንም የተፈጠረ የመጀመሪያ ንጥረ ነገር አልነበረም።

ለውጥ ዘላለማዊ መሆንን አያመለክትም ነገር ግን ከምንም መፈጠሩን ያሳያል; ማለትም **ወጂብ አል-ዉጁድ** የመሆንን ጥራት ሳይሆን **ሙምኪን አል-ዉጁድ** መሆንን ያሳያል።

ጥያቄ፡- “የአላም ፈጣሪ እና ባህሪያቱ ዘላለማዊ ናቸው። የእሱ 'ፈጣሪነት' ዘላለማዊ ስለሆነ፣ 'አላምም ዘላለማዊ መሆን የለበትምን?

መልስ፡- ዘላለማዊ የሆነው ፈጣሪ ንጥረ ነገሮችን እና ቅንጣቶችን በተለያዩ መንገዶች ወይም ምክንያቶች እንደሚቀይር ሁሌም እንመሰክራለን። ማለትም ያጠፋቸዋል እና በነሱ ምትክ ሌሎችን ይፈጥራል። ዘላለማዊው ፈጣሪ በፈለገው ጊዜ ይፈጥራል; እሱ ሁል ጊዜ አንዳቸው ከሌላው ንጥረ ነገሮችን ይፈጥራል ማለት ነው። እያንዳንዱን ዓላም ፣ እያንዳንዱን ንጥረ ነገር እና ቅንጣትን በአንዳንድ

መንገዶች ወይም ምክንያቶች እንደፈጠረ ፣ እንዲሁም በፈለገ ጊዜ ያለ ምንም ምክንያት ወይም መንገድ ሊፈጥራቸው ይችላል።

ፍጡራን ሀዲት ናቸው ብሎ የሚያምን ሰውም እንደገና እንደሚጠፉ ያምናል። ሳይኖሩ በአንድ ጊዜ የተፈጠሩት ፍጥረታት እንደገና ወደ ሕልውና ሊወጡ እንደሚችሉ ግልጽ ነው። አሁን ብዙ ፍጡራን መኖር ሲያቆሙ ወይም ወደ ሁኔታ ሲቀየሩ የስሜት ህዋሳትን ሊነኩ እንደማይችሉ እናያለን።

ሙስሊም መሆን ቁሶች እና እቃዎች እና ሁሉም ፍጥረታት ከምንም የተፈጠሩ መሆናቸውን እና እንደገና መኖር ያቆማሉ የሚለውን እውነታ ማመንን ይጠይቃል። ንጥረ ነገሮች ሳይኖሩ እና እንደገና መኖር ሲያቆሙ ወደ መኖር ሲመጡ እያየን ነበር; ማለትም ቅርጻቸውና ባህሪያት እየጠፉ መጥቷል።

ነገሮች መኖር ሲያቆሙ ቁሳቁሶቻቸው ይቀራሉ። ነገር ግን, ከላይ እንደገለጽነው, እነዚህ ንጥረ ነገሮች ዘላለማዊ አይደሉም, ወይም; በአላህ (ሱ.ወ) ከረጅም ጊዜ በፊት የተፈጠሩ ናቸው፤ የዓለምም ፍጻሜ በመጣ ጊዜ ያጠፋቸዋል። የዛሬው ሳይንሳዊ እውቀት ይህንን እውነታ ከማመን አያግደንም። አለማመን ማለት ሳይንስን ማዋረድ እና በእስልምና ላይ ጥላቻን ያሳያል። እስልምና ሳይንሳዊ እውቀትን አይንቅም። ሃይማኖታዊ እውቀትን እና የአምልኮ ተግባራትን አለመማርን ውድቅ ያደርጋል። ሳይንሳዊ እውቀትም እስልምናን አይክድም። በተቃራኒው, ያረጋግጣል እና ያጸድቃል። አላም ሀዲስ ነውና ከምንም የፈጠረው ፈጣሪ ሊኖረው ይገባል ምክንያቱም ከላይ እንደገለፅነው ምንም አይነት ክስተት በራሱ ሊከሰት አይችልም። በዛሬው ጊዜ በሺዎች የሚቆጠሩ መድኃኒቶች፣ የቤት ዕቃዎች፣ የኢንዱስትሪና የንግድ ዕቃዎች፣ የኤሌክትሮኒክስ መሣሪያዎችና የጦር መሣሪያዎች በፋብሪካዎች እየተመረቱ ነው። አብዛኛዎቹ የሚመረቱት በተራቀቁ ስሌቶች እና በመቶዎች ከሚቆጠሩ ሙከራዎች በኋላ ነው።

ከመካከላቸው አንዱ እንኳን ብቻውን ተገኘ ይላሉን? አይደለም፣ እነዚህ በማወቅ እና በማስተዋል የተሰሩ ናቸው እና እያንዳንዳቸው ፈጣሪን ይፈልጋሉ ይላሉ። ሆኖም በሚሊዮን የሚቆጠሩ ንጥረ ነገሮች በሕይወት ካሉት እና ሕይወት ከሌላቸው እንዲሁም አዲስ የተገኙ ነገሮች እና ክስተቶች፣ አወቃቀራቸው እስካሁን ያልታወቀ፣ በአጋጣሚ በራሳቸው የተፈጠሩ ናቸው

ይላሉ። ይህ ምን ሊሆን ይችላል ፣ ግብዝነት ፣ ግትርነት ወይም የጅል ጅልነት ካልሆነ? እያንዳንዱን ንጥረ ነገር እና እንቅስቃሴ እንዲኖር የሚያደርግ አንድ ፈጣሪ ብቻ እንዳለ ግልጽ ነው። ይህ ፈጣሪ ዋጂብ አል-ውጁድ ነው፡ ማለትም፡ እርሱ ካለመኖር በኋላ አልተፈጠረም። እሱ የግድ ዘላለማዊ መሆን አለበት። ለህልውናው ምንም አይፈልግም። እሱ የግድ ዘላለማዊ ባይሆን ኖሮ ሙምኪን አል-ዉጁድ ወይም ሀዲስ እንደ ዓላም ፍጡር በሆነ ነበር። እንደ ፍጡር፣ እርሱ ከምንም ወይም በለውጥ፣ ከሌላ ፍጡር ሊፈጠር ይችል ነበር፣ እሱም ቢሆን፣ በሌላ ፈጣሪ መፈጠር ነበረበት፣ ስለዚህም ወሰን የለሽ ቁጥር ያላቸው ፈጣሪዎች አስፈላጊ ነበሩ። ከላይ እንደገለጽነው በፍጡራን ላይ የሚደረጉ ለውጦች ማለቂያ የሌላቸው ሊሆኑ እንደማይችሉ ካሰብን ቁጥራቸው የለሽ ፈጣሪዎች ሊኖሩ እንደማይችሉ እና ፍጥረት በመጀመሪያ እና በብቸኛ ፈጣሪ እንደተጀመረ እንረዳለን። ምክንያቱም፣ ፈጣሪዎች አንዱ አንዱን ሲፈጥሩ አንዱ ሌላውን ሲፈጥር ወደ ዘላለማዊነት ቢመለስ፣ የሚጀምር ፈጣሪ አይኖርም ነበር፣ ፈጣሪም አይኖርም ነበር። ስለዚህ የመጀመሪያው ያልተፈጠረ ፈጣሪ የፍጥረት ሁሉ ልዩ ፈጣሪ ነው። ከእርሱ በፊትም ሆነ በኋላ ፈጣሪ የለም። ፈጣሪ አልተፈጠረም። እሱ ሁል ጊዜ አለ። ለአፍታም ቢሆን ፍጥረት ሁሉ ሕልውናውን ያከትማል። ዋጂብ አል-ዉጁድ በምንም መልኩ ምንም ነገር አያስፈልገውም።

ምድርን፣ ሰማያትን፣ አተሞችንና ሕያዋንን እንዲህ ባለ መደበኛና በተሰላ ሥርዓት የፈጠረ ሁሉን ቻይ፣ ሁሉን አዋቂ፣ የፈለገውን ሁሉ በአንድ ጊዜ መፍጠር የሚችል እና አንድ መሆን አለበት፣ ነገር ግን በእርሱ ምንም ለውጥ ሊኖር አይገባም። ኃይሉ ወሰን የሌለው ባይሆን ኖሮ፣ ሁሉን አዋቂ ባይሆን ኖሮ እንዲህ ባለ መደበኛና በተሰላ ሥርዓት ፍጥረታትን መፍጠር ባልቻለ ነበር። ከአንድ በላይ ፈጣሪዎች ቢኖሩና አንድን ነገር የመፍጠር ምኞታቸው ሳይስማማ ሲቀር፣ ምኞታቸው የቀረላቸው ፈጣሪዎች ባልሆኑና የሚፈጠሩት ነገሮች ሁሉ በተደባለቁ ነበር። ለበለጠ መረጃ እባኮትን አረብኛ እና የቱርክኛ ትችቶችን ለአሊይሺ በ575 (1180) ቃሲዳት አል-አማሊ ያንብቡ።

በፈጣሪ ላይ ለውጥ አይመጣም። አጽናፈ ሰማይን ከመፍጠሩ በፊት አሁን ካለው ጋር አንድ አይነት ነበር። ሁሉን ነገር ከምንም እንደፈጠረ ሁሉን እንደዚሁ ሁልጊዜም ሁሉን ይፈጥራል። ያለበለዚያ ማንኛውም ለውጥ ፍጡር መሆኑን እና

ከምንም መፈጠሩን ያሳያል። እርሱ ሁል ጊዜ እንዳለ እና ከሕልውናው እንደማያቋርጥ ከላይ ገልፀነዋል። ስለዚህም በእርሱ ምንም ለውጥ አይመጣም። ፍጡራን በፍጥረታቸው መጀመሪያ ላይ እሱን እንደሚፈልጉት፣ እንዲሁ በየቅጽበት ያስፈልጉታል። እሱ ብቻ ሁሉንም ነገር ይፈጥራል እናም ለውጥ ያደርጋል። ሰዎች እንዲተርፉ እና እንዲሰለጥኑ እና ሁሉም ነገር በሥርዓት እንዲሆን ሁሉንም ነገር በአጋጣሚ ይፈጥራል። እሱ መንስኤዎችን ሲፈጥር፣ እንደዚሁም ኃይልን ይፈጥራል፣ በምክንያት ውስጥ ያለውን ተጽእኖ ይፈጥራል። ሰው ምንም መፍጠር አይችልም። የሰው ሥራ በንጥረ ነገሮች ላይ ተጽዕኖ በሚያሳድሩ ምክንያቶች መካከለኛ መሆን ብቻ ነው። ሲራብ መብላት፣ ሲታመም መድኃኒት መውሰድ፣ ሻማ ለማብራት ክብሪት መምታት፣ ሃይድሮጂን ለማግኘት ዚንክ ላይ የተወሰነ አሲድ ማፍሰስ፣ ኖራ ከሸክላ ጋር ቀላቅሎ ሲሚንቶ ለመሥራት ድብልቁን ማሞቅ፣ ላሟን መመገብ ወተት ማግኘት፣ የሃይድሮ ኤሌክትሪክ ሃይል ማመንጫ ጣቢያ መገንባት የኤሌክትሪክ ሃይል ማመንጨት እና ማንኛውንም አይነት ፋብሪካ መገንባት በምክንያትነት ተጠቅመው አሏህ አዳዲስ ነገሮችን ይፈጥራል። የሰው ፈቃድ እና ሃይል እንዲሁ በእርሱ የተፈጠሩ መንገዶች ናቸው። ወንዶችም ለአሏህ ፍጥረት መጠቀሚያዎች ናቸው። አሏህ በዚህ መልኩ መፍጠር ይፈልጋል። እንደሚታየው፣ "እንግዲህ ተፈጠረ" ወይም "እኛ ፈጠርን" ማለት ከምክንያትና ከሳይንስ ጋር የማይጣጣም መሃይም የማይረባ ቃል ነው። ወንዶች ልዩ የሆነውን ፈጣሪ መውደድ አለባቸው, እሱ የፈጠራቸው, እንዲተርፉ እና የሚፈልጉትን ነገሮች እንዲፈጥሩ እና እንዲልኩ ያደርጋል። የሱ አገልጋዮችና ባሮች መሆን አለባቸው። ማለትም እያንዳንዱ ፍጥረት እሱን ማምለክ እና መታዘዝ እና ማክበር አለበት። ይህ እውነታ አሁን ባለው መጽሐፍ መግቢያ ላይ ባለው ደብዳቤ ላይ በሰፊው ተጽፏል። እሱ ራሱ የዚህ ዋጂብ አል-ውጁድ፣ የዚህ አምላክ፣ የዚህ **አምላክ**፣ አንድ የሆነው አምላክ ስም አላህ መሆኑን አውጇል። ሰዎች እርሱ ራሱ ያሳወቀውን ስሙን የመቀየር መብት የላቸውም።

የመፈፀም መብት ሳይኖረው የሚደረግ ድርጊት በጣም የተሳሳተ፣ አጸያፊ ተግባር ነው። ክርስቲያኖች እና ካህናቶቻቸው ሦስት ፈጣሪዎች እንዳሉ ያምናሉ። ከላይ ያቀረብናቸው መከራከሪያዎች ፈጣሪ አንድ ብቻ መሆኑን እና በክርስትና

እና በካህናቱ የሚቀርቡት ክርክሮች ውሸታም እና መናፍቅ መሆናቸውን ያሳያሉ።

እውቀት ሲጠፋ እስልምናም ይጠፋል;
ከዚያም ድንቁርና የምንለው ከዚህ ኦዲየም።

በአገር አቀፍ ደረጃ ራሳችንን ለለማሰር መሞከር አለብን
አሁን ያለው አደጋ አሁንም ምክር አጥቷል?

ያ አውጉር ምን ዋጋ እንዳለው ብታስቡ ነበር!
አንጎልህ ይቀልጣል፣ ሴረም እንባ ይተካ ነበር!

የቅርብ ጊዜ ክስተቶች ምን ይላሉ ፣ ብታውቅ እመኛለሁ!
ካልታገሡ በስተቀር ሕዝብ ይጠፋል!

አዲስ የመሬት መንቀጥቀጥ ብዙም ሊሰቃይ አይችልምና።
በዚህ ጊዜ መተኛት ማለት ምንም ዋጋ ሳይኖር ሞት ማለት ነው!

ሥነ ምግባራችሁን አስተካክሉ እና ወደ ሳይንስ ዘልቀው ይግቡ;
ጦር ከአቶሚክ ቦምቦች ጋር እና ተዋጊዎች ፈሪሃ!

በእስልምና እና በጦርነት ውስጥ የላቀ መሆን አለባቸው;
እነዚህ ሁለቱ ተደምረው አንድን ሀገር ወደ ሰላም ያመጣሉ ።

"ሰለፊያ"

ገና ከጅምሩ በአህል አል-ሱና ረህመቱላሂ ተዓላ አሊሂም አጀማዒን ሊቃውንት የተፃፉ መፅሃፎች በ‹ሰለፊያ› ስም ወይም በ‹‹ሰለፊያ መድሀብ›› ስም ምንም ነገር አይናገሩም ማለት እንችላለን።

በኋላ ላይ ላ-መድሀቢይ የፈጠሩት እነዚህ ስሞች በቱርኮች ዘንድ የተስፋፉዋቸው የሃይማኖት ሰዎች ከአረብኛ ወደ ቱርክኛ በተተረጎሙት የላ-መድሃቢ መጽሐፍት ነው።

በነሱ መሰረት፡-

"ሰለፊያ የአሽዓሪያ እና የማቱሪዲያ መድሀቦች ከመፈጠሩ በፊት ሁሉም ሱኒዎች ይከተሉት የነበረው የመድሃብ ስም ነው።

እነሱም የሶሓባ እና የጣቢዒን ተከታዮች ነበሩ። የሰለፊያ መድሀብ የሶሓባ፣ የታቢዒን እና የታባ አት-ታቢዒን መድሀብ ነው። አራቱ ታላላቅ ኢማሞች የዚህ መድሀብ ነበሩ። የሰለፊያ መድህን ለመከላከል የመጀመሪያው መጽሃፍ በአል-ኢማም አል-አዛም የተፃፈው ፊቅህ አል-አክበር ነው። አል ኢማም አል-ጋዚሊ ኢልጃም አል-አዋም አኒ-ል-ካልም በተሰኘው መጽሃፋቸው የሰለፊያ መድሃብ ሰባት አስፈላጊ ነገሮች እንዳሉት ጽፏል። የሙታኺሪኑ ኢልም አል-ከላም (በኋላ የመጡት) በአል-ኢማም አል-ጋዚሊ ጀመሩ። አል-ኢማም አል-ጋዛሊ የካልም ቀደምት ዑለማዎች ማዳሃብን እና የእስልምና ፈላስፋዎችን ሃሳቦች በማጥናት በዒልም አል-ካላም ዘዴዎች ላይ ለውጦችን አድርጓል። የፍልስፍና ትምህርቶችን ለማስተባበል በማሰብ ወደ ኢልም አል-ከላም አስገባ። አር-ራዲ እና አል-አሚዲ ካላምን እና ፍልስፍናን አስተባብረው የእውቀት ዘርፍ አደረጋቸው። አል-በይዳዊም ቃልንና ፍልስፍናን የማይነጣጠሉ አደረገ። የሙታኺሪኑ ኢልም አል-ካላም የሰለፊያ መድሃብ እንዳይስፋፋ ከለከለ። ኢብኑ ተይሚያ እና ደቀ መዝሙሩ ኢብኑል ቀይም አል-ጀውዚያ የሰለፊያን መድሃብ ለማበልጸግ ሞክረው ነበር። ይህም በኋላ ሁለት ከፍሎ ነበር። የመጀመሪያዎቹ ሰለፊዮች ስለ አሏህ ተአላ ባህሪያት ወይም ስለ ሙተሻቢህ መለኮታዊ ድንጋጌ በዝርዝር አልገለጹም።

የኋለኞቹ ሰለፊዮች ስለእነሱ በዝርዝር ለማወቅ ፍላጎት ነበራቸው። ይህ ጉዳይ እንደ ኢብኑ ተይሚያ እና ኢብኑል ቀይም አልጀውዚያ ካሉ በኋላ ሰለፊዮች

ጎልቶ ይታያል። የቀደሙት እና የኋለኞቹ ሰለፊዮች በአጠቃላይ አህል አስ-ሱንናት አል-ከሳ ይባላሉ። ከአህል አል-ሱና የተባሉት የቃላም ሰዎች የተወሰኑ ናሰዎችን ተርጉመውታል ነገር ግን ሰለፊያዎች ተቃውሙት። የአላህ ፊትና መምጣት ከሰዎች ፊትና መምጣታቸው የተለየ ነው ሲሉ ሰለፊያዎች ከሙሸቢሃ ይለያሉ።

በአል-ኢማም አል-አዛም አቡ ሀኒፋ የተፃፈው ፊቅህ አል-አክበር የተባለው መጽሐፍ የአህል አስ-ሱንና መድሃብን ይከላከላል። 'ሰለፊያ' የሚለው ቃል በዚያ መጽሐፍ ወይም በአል-ኢማም አል-ገዛሊ ኢልጃም አል-አዋም አኒ-ል-ከላም ውስጥ የለም። እነዚህ ሁለቱ መጻሕፍት እና ቃወል አል ፋስል[85] ፊቅህ አል-አክበር ከሚለው መጽሃፍ ተፍሲርቶች አንዱ የሆነው የአህል አል-ሱንና መድሃብን በማስተማር ለመናፍቃን ቡድኖች እና ፈላስፎች መልስ ይሰጣል።

አል-ኢማም አል-ጋዚሊ ኢልጃም አል-አወም በተሰኘው መጽሃፋቸው ላይ እንዲህ ሲሉ ጽፈዋል፡- "በዚህ ኪታብ ውስጥ የሰለፎች መድሀብ ትክክለኛ መሆኑን አሳውቃለሁ''። ከዚህ መድሀብ ያፈነገጡ የቢድዓ ባለቤቶች መሆናቸውን እገልጻለሁ። የሰለፎች መድሀብ ማለት በሰሃባቱል ኪራም እና በታቢይን የተያዘው መድሀብ ማለት ነው። የዚህ መድሀብ አስፈላጊ ነገሮች ሰባት ናቸው። እንደሚታየው ኢልጃም የተባለው መፅሃፍ የሰለፎችን መድሀብ ሰባት አስፈላጊ ነገሮችን ፅፏል።የ"ሰለፊያ" አስፈላጊ ነገሮች ናቸው ለማለት የመፅሃፉን አፃፃፍ ማዛባት እና አል-ኢማም አል-ጋዛልን ስም ማጥፋት ነው።

እንደ ሁሉም የአህል አል-ሱና መጻሕፍት ሁሉ "ሰለፍ" እና 'ኻላፍ' ከሚሉት በታች ተጽፏል ስለ ምስክርነት በምዕራፉ ውስጥ ዱር አል-ሙክታር በተሰኘው እጅግ ጠቃሚ የፊቅህ ኪታብ ውስጥ ሰለፍ ተምሳሌት በሆነው ሶሓቦች እና ተዓቢይን ነው። እነሱም ሰለፍ አስ-ሳሊሂን ይባላሉ። እነዚያም ሰለፎች ሷሊህን የተተኩት የአህል አል-ሱና ዑለማዎች 'ኻላፍ' ይባላሉ።

ሁሉም በተፍሲር 'ኡላማ' ሁሉም በሰለፍ አስ-ሳሊሂን መድሀብ ውስጥ ነበሩ። በጊዜያቸው ብቅ ያሉት የቢድዓ ቡድኖች ኢልም አል-ቃልን ከፍልስፍና ጋር ቀላቅሉባት። እንደውም ኢማናቸውን የመሰረቱት በፍልስፍና ላይ ነው። አል-

[85] ፊቅህ አል አክበር፣ ኢልጃም እና ቃውል አል ፋስል የተባሉት መጽሃፎች በሃኪካት የመጽሐፍ መደብር በኢስታንቡል ታትመዋል።

ሚላል ዋን-ኒሃል የተሰኘው መጽሃፍ በእነዚያ የመናፍቃን ቡድኖች ስለያዙት ክሬዶ ዝርዝር መረጃ ይሰጣል። እነዚህ ሶስት ኢማሞች የአህል አል-ሱንና መድሀብ ከነዚያ ሙሰኛ ቡድኖች ሲከላከሉ እና ኑፋቄ ሃሳባቸውን ሲያስተባብሉ፣ እነዚህ ሶስት ኢማሞች ለፍልስፍናቸው ሰፊ ምላሽ ሰጥተዋል። እነዚህን መልሶች መስጠት ማለት ፍልስፍናን ከአህል አል-ሱና መድሀብ ጋር መቀላቀል ማለት አይደለም። በአንጻሩ የቃላምን እውቀት በውስጡ ከተጠላለፉ ፍልስፍናዊ አስተሳሰቦች አጸዱ። በአል-በይዳዊ ሥራ ውስጥ ወይም በሼክ-ዛዳ ታፍሲር ውስጥ ምንም ፍልስፍናዊ አስተሳሰብ ወይም የፍልስፍና ዘዴ የለም, ከማብራሪያዎቹ ውስጥ በጣም ዋጋ ያለው።እነዚህ የተከበሩ ኢማሞች ወደ ፍልስፍና ወሰዱ ማለት በጣም ተንኮለኛ ነው። ይህ መግለል በመጀመሪያ በአል-ወሲታ መጽሃፉ ኢብኑ ተይሚያ ከአህለል አስ-ሱና 'ኡለማዎች ጋር የተያያዘ ነው። በተጨማሪም ኢብኑ ተይሚያ እና ደቀ መዝሙሩ ኢብኑል ቀይም አል-ጀውዚያ የሰለፊያን መድሀብ ለማበልጸግ እንደሞከሩ መግለጽ በትክክለኛ መንገድ ላይ ያሉ ሰዎች እና ወደ ስህተት ያፈነገጡ ሰዎች የሚለያዩበትን በጣም ጠቃሚ የሆነ ክርክሮችን መግለፅ ነው።

ከሁለቱ ሰዎች በፊት “ሰለፊያ” የሚባል መድሀብ ወይም ‘ሰለፊያ’ የሚል ቃል እንኳን አልነበረም። እንዴት ለማበልጸግ ሞክረዋል ይባላል?

ከሁለቱ በፊት አንድ ትክክለኛ መድሀብ ብቻ ነበር እሱም የሰለፍ አስ-ሳሊሂን መድሀብ እሱም አህል አስ-ሱንና ው-ል-ጀማዓ ይባላል። ኢብኑ ተይሚያ ይህንን ትክክለኛ መድሀብ ለማዛባት ሞክሮ ብዙ ቢድዓዎችን ፈለሰፈ። የዛሬዎቹ ላ-መድሀቢይ ህዝቦች እና የሃይማኖት ለውጥ አራማጆች የመጽሃፍቱ፣ የቃላቶች እና የመናፍቃን የተበላሹ አስተሳሰቦች ምንጩ ኢብኑ ተይሚያ የፈለሰፉት ቢድአዎች ብቻ ናቸው። እነዚህ መናፍቃን ሙስሊሞችን ለማሳሳት እና ወጣቱን የመናፍቃን መንገዳቸው ትክክለኛ መሆኑን ለማሳመን ዘግናኝ ስልት ፈጠሩ። የኢብኑ ተይሚያን ቢድአዎች እና ብልሹ ሀሳቦችን እንዲያጸድቁ እና ወጣቱን እንዲነቃቁ ለማድረግ "ሰለፍ አስ-ሷሊሂን" ከሚለው ቃል "ሰለፊያ" የሚለውን ስም ፈጠሩ; የፍልስፍናን እና የቢድዓን መገለል የሰለፎች አስ-ሷሊሂን ተተኪ በሆኑት የእስልምና ሊቃውንት ላይ በማያያዝ ሰለፊያ ከተፈለሰፈው ስማቸው

በማፈንገጣቸው ወቀሳቸው። ኢብኑ ተይሚያን ሙጅተሂድ አድርገው ሰለፊያን የቀሰቀሰ ጀግና አድርገው አስቀምጠዋል።

እንደውም ሰለፍ አስ-ሷሊሂን የሚባሉ ሊቃውንት ተተኪ የሆኑት የአህለል ሱና ረህመቱላሂ ተዓላ አሊሂም አጃኢን ሊቃውንት የአህለል ሱና ኢዕቲቃድ አስተምህሮ ይሟገታሉ ይህም እሱ ነበር የሰለፍ አስ-ሷሊሂን መድሀብ እና እስከ ዘመናችን ድረስ በፃፏቸው እና ዛሬም እየፃፉ ባሉት መጻሕፍት ኢብኑ ተይሚያ፣ አሽ-ሽውቃኒ እና መሰሎቹ ከሰለፎች መንገድ ያፈነገጡ መሆናቸውን ያሳውቃሉ። - ሰሊሂን እና ሙስሊሞችን ወደ ጥፋትና ወደ ገሃነም ሲያዳጉዙ ኖረዋል።

የተዋሱሊ ቢን-ነቢይ ወ ቢስ-ሳሊሂን፣ ዑላማእ አል-ሙስሊሚን ወ አል-ሙክሓሊፉን፣ ሺፋአስ-ሲቃም እና መቅድም ያነበቡ ሰዎች፣ ታቲር አል-ፉዓድ ሚና ዳናሲ-ል - ኢዕቲቃድ “አዲስ ሰለፊያ” የሚባሉ የተበላሹ እምነቶች ፈጣሪዎች ሙስሊሞችን ወደ ጥፋት እየመሩ እስልምናን ከውስጥ እያፈረሱ መሆናቸውን ይገነዘባል። በአሁኑ ጊዜ አንዳንድ አፎች በተደጋጋሚ ‘ሰለፊያ’ የሚለውን ስም ይጠቀማሉ። ማንኛውም ሙስሊም በእስልምና በሰለፊያ መድሃብ ስም ምንም ነገር እንደሌለ ነገር ግን በመጀመሪያዎቹ ሁለት ኢስላማዊ ክፍለ-ዘመን ሙስሊሞች በሀዲስ ሸሪፍ የተወደሱ የሰለፎች አስ-ሷሊሂን መድሀብ እንዳለ ጠንቅቆ ማወቅ አለበት። በሶስተኛው እና በአራተኛው ክፍለ ዘመን (በእስልምና) የኖሩ የእስልምና ሊቃውንት ኻላፍ አስ-ሳዲቂን ይባላሉ። የነዚ የተከበሩ ሰዎች ኢዕቲቃድ የአህል አስ-ሱንናት ወል-ጀማዓ መድሃብ ይባላል። ይህ የኢማን መድሀብ፣ የእምነት መርሆች ነው። በሰሃባቱል ኪራም እና በታቢይን የተያዘው ኢማንም ተመሳሳይ ነበር። በእምነታቸው መካከል ምንም ልዩነት አልነበረም።

ዛሬ በምድር ላይ ያሉ አብዛኞቹ ሙስሊሞች በአህል አል-ሱና መድሃብ ውስጥ ይገኛሉ። ሁሉም ሰባ ሁለቱ የመናፍቃን የቢድዓ ቡድኖች ከሁለተኛው የእስልምና ክፍለ ዘመን በኋላ ታዩ። የአንዳንዶቹ መስራቾች ቀደም ብለው የኖሩት ነገር ግን መጽሃፎቻቸው የተጻፉት ከተአቢይን በኋላ ነበር እና በቡድን ሆነው በአህሉል አል-ሱንና ላይ የተቃወሙት።

ረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም የአህል አል-ሱንና እምነት አምጥተዋል። ሰሃባቱል ኪራም እነዚህን የኢማን አስተምህሮዎች የወሰዱት ከምንጩ ነው። እና

ታቢዒን ኢዛም በተራቸው እነዚህን ትምህርቶች ከሳሃባት አል ኪረም ተማሩ። ከእነርሱም ተተኪዎቻቸውን ተማሩ። በዚህም የአህል አል-ሱና አስተምህሮ በመተላለፍ እና በተዋጡር መንገድ ደረሰን። እነዚህ ትምህርቶች በምክንያታዊነት ሊመረመሩ አይችሉም። አእምሮ ሊለውጣቸው አይችልም እና እነሱን ለመረዳት ብቻ ይረዳል። ማለትም፣ እነርሱን ለመረዳት፣ ትክክል መሆናቸውን ለመገንዘብ እና ዋጋቸውን ለማወቅ ብልህነት አስፈላጊ ነው። ሁሉም የሐዲሥ ሊቃውንት የአህል አል-ሱንና እምነት ያዙ። የአራቱ መድሀቦች ኢማሞችም በዚህ መድሀብ ውስጥ ነበሩ። እንዲሁም አል-መቱሪዲ እና አል-አሽዓሪ የተባሉት የመድሃባችን ኢማሞች በአህል አል-ሱና መድሀብ ውስጥ ነበሩ።

ሁለቱም ኢማሞች ይህንን መድሀብ አወጁ። በጥንታዊው የግሪክ ፍልስፍና በግ ውስጥ ተጣብቀው ከነበሩት መናፍቃን እና ፍቅረ ንዋይ አራማጆች ላይ ይህን መድሀብ ሁሌም ይከላከሉ ነበር። በዘመናቸው የኖሩ ቢሆንም በተለያዩ ቦታዎች ይኖሩ ነበር እና ወንጀለኞችን ማግኘት የነበረባቸው የአስተሳሰብና የመስተንግዶ መንገድ የተለያዩ ስለነበር መከላከያ ዘዴዎቹ እና እነዚህ ሁለት ታላላቅ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት የሰጡት መልሶች የተለያዩ ነበሩ። ይህ ማለት ግን የተለያዩ መድሀቦች ነበሩ ማለት አይደለም። እነዚህ ሁለት ከፍተኛ እውቀት ካላቸው ኢማሞች በኋላ የሚመጡ በመቶ ሺዎች የሚቆጠሩ ዑለማዎች እና አወሊያዎች መጽሃፎቻቸውን አጥንተው ሁለቱም የአህል አል-ሱና መድህብ አባል መሆናቸውን በስምምነት ተናግረዋል። የአህል አል-ሱና ሊቃውንት ናሱን በውጫዊ ትርጉማቸው ወሰዱ።

ማለትም ለአያቶች እና ሀዲሶች ውጫዊ ትርጉማቸውን ሰጡ እና ተውዒልን ፣ አፍንጫውን አላብራሩም ወይም እነዚህን ትርጉሞች ለመለወጥ ዳሪራ ከሌለ በስተቀር ።

እና ከዚያ በግል እውቀታቸው ወይም አስተያየታቸው ምንም ለውጥ አላደረጉም። ነገር ግን በመናፍቃን ቡድኖች እና ላ-መድሀቢይ ውስጥ የነበሩ ሰዎች ከግሪክ ፈላስፎች እና ከአስመሳይ ሳይንቲስቶች የእስልምና ተቃዋሚዎች እንደተማሩት የኢማን እና ኢባዳትን ትምህርት ለመቀየር አላመነታም።

የእስልምና ጠባቂ እና የአህል አል-ሱና ሊቃውንት አገልጋዮች የነበሩት የኦቶማኖች ግዛት ሲፈርስ፣ ለዘመናት በነበሩት ፍሪሜሶኖች፣ ሚሲዮናውያን እና በእንግሊዝ ኢምፓየር የተነደፉትን እኩይ ፖለቲካ በመሸነፍ፣ ሁሉንም ቁሳዊ ነገሮች በማሰባሰብ ኃይሎች፣ ላ-መድሀቢይ እድሉን ወሰደ። በሰይጣናዊ ቅጥፈትና ተንኮል አህለል ሱናን ማጥቃት እና እስልምናን ከውስጥ ሆነው ማፍረስ ጀመሩ በተለይ እንደ ሳውዲ አረቢያ ባሉ ሀገራት የአህል ሱና ሊቃውንት በነፃነት መነጋገር አይፈቀድላቸውም። ይህ ወረራ በአለም ላይ እንዲስፋፋ በህውሃቦች የተከፈለው የማይለካ ወርቅ ረድቶታል። ከፓኪስታን፣ ከህንድ እና ከአፍሪካ ሀገራት በወጡ ዘገባዎች እንደተረዳው ለአንዳንድ የሀይማኖት ሰዎች ብዙም ሀይማኖታዊ እውቀት የሌላቸው እና አላህን ፍራቻ የሌላቸው ሰዎች እነዚህን አጥቂዎች ለመጨቆን ሲሉ ፖስት እና የመኖሪያ ቤት ተሰጥቷቸዋል። በተለይም ወጣቶችን በማታለል እና ከአህል አል-ሱና መድሀብ ማግለላቸው እነዚያን አስጸያፊ ጥቅሞች አስገኝቶላቸዋል። በመድረክ ውስጥ ያሉ ተማሪዎችን እና የሙስሊሞችን ልጆች ለማሳሳት ከጻፉት መጽሃፍ ውስጥ ደራሲው እንዲህ ብሏል፡- “ይህን መጽሃፍ የጻፍኩት የመድሃብን ጭፍን ጥላቻ ለማስወገድ እና ሁሉም በማዳራሰ ውስጥ በሰላም እንዲኖር ለመርዳት በማሰብ ነው። ” ይህ ሰው ማለት የመዝሃቦችን ትምክህተኝነት ለማስወገድ መፍትሄው አህል አል-ሱንናን ማጥቃት እና የአህል አል-ሱንና ሊቃውንትን ማቃለል ነው። እስልምና ውስጥ ጨቤ ወረወረው፣ ከዚያም ይህን የሚያደርገው ሙስሊሞች በሰላም እንዲኖሩ ነው። በመጽሐፉ ውስጥ ሌላ ቦታ ላይ እንዲህ ብሏል:- **“አንድ የሚያስብ ሰው በአስተሳሰቡ ውስጥ ነጥቡን ከነካ አሥር እጥፍ ይሸለማል። ካጣው አንድ ሽልማት ያገኛል**።"

በዚህ መሰረት ሁሉም ሰው ምንም አይነት ክርስቲያንም ሆነ ሙሽሪክ ለያንዳንዱ አስተሳሰቡ ይሸለማል; እና ለትክክለኛው ሀሳቡ አስር ታዋቦችን ያገኛል! የነብያችንን ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም ሀዲስ አሸሸረፍን እንዴት እንደሚለውጥ እና እንዴት እንደሚታለል ይመልከቱ! ሀዲስ አሸሸረፍ እንዲህ ይላል፡- “አንድ ሙጅተሂድ ከአያት ከሪማ ወይም ከሀዲት ሸሪፍ ህግጋትን ሲያወጣ ነጥቡን ቢመታ አስር ተውባዎች ይሰጠዋል ። ከተሳሳተ አንድ ተውባ ይሰጠዋል ። ሀዲሱ አሸሸረፍ እንደሚያሳየው እነዚህ ተውባዎች ለሚያስቡ ሁሉ

ሳይሆን የኢጅቲሃድ ደረጃ ላይ ለደረሰ የእስልምና ሊቅ እንደሚሰጡ እና ለእሱ የሚሰጠው ለእሱ ሁሉ ሀሳብ ሳይሆን ከመለኮታዊ ድንጋጌ ለማውጣት ለሚሰራው ስራ መሆኑን ነው። ስራው ኢባዳ ነውና። እንደማንኛውም ኢባዳ ተውባ ይሰጠዋል።

በሰለፎች አስ-ሷሊሂን ዘመን እና ተተኪዎቻቸው በሆኑት ሙጅተሂድ ሊቃውንት ማለትም እስከ አራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን መጨረሻ ድረስ የእስልምና የህይወት ደረጃዎች እና ሁኔታዎችን በመቀየር አዲስ ጉዳይ በመጣ ቁጥር ሙጅተሂድ ሊቃውንት ሌት ተቀን ሠርተው ጉዳዩ እንዴት መስተናገድ እንዳለበት ከአራቱ ምንጮች አል-አዲላት አሽ-ሻሪያ ከተባሉት የተወሰደ ሲሆን ሁሉም ሙስሊሞች የመድሃባቸውን ኢማም ተቀንሶ በመከተል ተግባራቸውን ፈጽመዋል። እነዚያም ታላላቅ ሊቃውንት አስር ተውባዎች ወይም አንድ ተሰጥቷቸዋል። ከአራተኛው ክፍለ ዘመን በኋላ ሰዎች እነዚህን የሙጅታሂድ ተቀናሾች መከተላቸውን ቀጥለዋል። በዚህ ሁሉ ረጅም ጊዜ ውስጥ አንድም ሙስሊም እንዴት እርምጃ መውሰድ እንዳለበት ጠፍቶ ወይም አጣብቂኝ ውስጥ አልገባም። በጊዜ ሂደት የኢጅቲሃድ ሰባተኛ ክፍል እስኪደርስ ድረስ አንድም ዑለማዎች ወይም ሙፍቲዎች አልተማሩም። ስለሆነም ዛሬ ከአራቱ የመድሃቦች የአንዱን ሊቃውንት መጽሃፍ ማንበብ እና መረዳት ከሚችል ሙስሊም ልንማር እና ከትርጉማቸው እና ኢባዳታችንን እና የዕለት ተዕለት ህይወታችንን ከነሱ ጋር ማስማማት አለብን። አሏህ የሁሉ ነገር ህግጋቶችን በቁርዓን አልከሪም አውጇል። የተከበሩት ነብዩ ሙሐመድ 'አለይሂ-ሰላም' ሁሉንም አብራርተዋል። የአህል አል-ሱንና ሊቃውንትም ከሶሓባተል ኪራም እየተማሯቸው በመጽሐፋቸው ጻፉላቸው። እነዚህ መጻሕፍት አሁን በመላው ዓለም አሉ። በየትኛውም የዓለም ክፍል እስከ ምጽአት ቀን ድረስ የሚኖረው እያንዳንዱ አዲስ አሠራር በእነዚህ መጻሕፍት ውስጥ ካሉት ትምህርቶች በአንዱ ምሳሌ ሊሆን ይችላል። ይህ ዕድል የቁርዓን አል-ከሪም ሙጂዛ እና የእስልምና ሊቃውንት ካርማ ነው። ነገር ግን በመሰረቱ ትክክለኛ የሱኒ ሙስሊም በመጠየቅ መማር አስፈላጊ ነው። አንድ የዲን ሰው ላ-መድሀቢ ብትጠይቁ ከፊቅህ መጻሕፍት ጋር የማይጣጣም መልስ በመስጠት ያሳስትሃል።

በአረብ ሀገር ለተወሰኑ አመታት የቆዩ ፣አረብኛ ቋንቋን የተማሩ ፣የመዝናኛ ፣የተድላና የሀጢያት ህይወት በመምራት ዘመናቸውን ያጡ ላ-መድሀቢይ አላዋቂዎች ወጣቶች እንዴት እንደሚታለሉ ከዚህ ቀደም አብራርተናል። የታሸገ ወረቀት ከአህል አል-ሱና ጠላት ላ-መድሀቢይ ማግኘት ወደ ፓኪስታን ወይም ወደ ሕንድ ተመለሰ። የውሸት ዲፕሎማቸውን አይተው አረብኛ ሲናገሩ የሚሰሙ ወጣቶች የሃይማኖት ሊቃውንት እንደሆኑ አድርገው ያስባሉ። ነገር ግን የፊቅህ መጽሐፍ እንኳን ሊረዱት አይችሉም። በመፅሃፍ ውስጥ ስላለው የፊቅህ ትምህርት ምንም አያውቁም። እንዲያውም እነዚህን ሃይማኖታዊ ትምህርቶች አያምኑም; ትምክህተኝነት ይሏቸዋል። ቀደም ሲል የእስልምና ሊቃውንት በፊቅህ መፅሃፍ ላይ ለቀረቡላቸው ጥያቄዎች መልሱን በማየት ለጠያቂዎቹ ያገኙትን መልስ ሰጥተዋል። ነገር ግን ላ-መድሀቢይ የሀይማኖት ሰው የፊቅህን መጽሃፍ ማንበብም ሆነ መረዳት ባለመቻሉ ጠያቂውን አላዋቂው ጭንቅላቱ እና አእምሮው ጉድለት ያለበትን ማንኛውንም ነገር በመናገር ያሳሳታል እና ወደ ጀሀነም እንዲገባ ያደርገዋል። ለዚህም ነው ነቢያችን ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም እንዲህ ብለዋል፡- “**መልካም ምሁር ከሰዎች ሁሉ በላጭ ነው። መጥፎው ምሁር ከሰው ልጆች ሁሉ የከፋ ነው**።” ይህ ሀዲስ የሚያሳየው የአህል አል-ሱና ሊቃውንት ከሰው ልጆች ሁሉ በላጭ መሆናቸውን እና ላ-መድሀቢይ ደግሞ ከሰው ልጆች ሁሉ በላጭ መሆናቸውን ያሳያል ምክንያቱም የቀድሞዎቹ ሰዎች ረሱል (ሰ.ዐ.ወ) እንዲከተሉ ማለትም ወደ ጀነት ይመራቸዋልና የኋለኛው ደግሞ ይመራቸዋል። ወደ መናፍቅ ሀሳባቸው ማለትም ወደ ሲኦል።

ኡስታዝ ኢብኑ ኸሊፋ አሊዊ የጀሚእ አል-አዝሃር ኢስላሚክ ዩኒቨርሲቲ ተመራቂ አቂዳት አስ-ሰለፊ ወል-ኸላፍ በተሰኘው መጽሃፉ ላይ፡- “አላማ አቡ ዙህራ በተሪክ አል-መድሀሂቢ-አል-ኢስላምያ በሚለው መጽሃፋቸው ላይ እንደጻፉት በአራተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ከሂጃራ በኋላ ከሀንበሊ መድሃብ የተቃወሙት አንዳንድ ሰዎች እራሳቸውን ሰለፊያን ብለው ይጠሩ ነበር። አቡል-ፋራጅ ኢብኑል ጀውዚ እና ሌሎች የሀንበሊ መድሀብ ሊቃውንትም እነዚያ ሰለፊዮች የሰለፍ አስ-ሷሊሂን ተከታዮች እንዳልሆኑ እና የሙጀሲማ ቡድን አባላት የሆኑ የቢድዓ ባለቤቶች መሆናቸውን በማወጅ ፣ ይህ ፈታው እንዳይስፋፋ

አድርጓል። በሰባተኛው መቶ ክፍለ ዘመን ኢብኑ ተይሚያ ይህንን ፊቲና በድጋሚ አካሄደ[86]።"

ላ-መድሀቢይ 'ሰለፊያ' የሚለውን ስም ተቀብለው ኢብኑ ተይሚያን 'ታላቁ የሰለፊስ ኢማም' ብለው ይጠሩታል። ይህ ቃል 'ሰለፊ' የሚለው ቃል ከእሱ በፊት ስላልነበረ በአንድ በኩል እውነት ነው። መድሀብ አህል አስ-ሱና የሆነበት ሰለፍ አስ-ሳሊሂን ነበር። የኢብኑ ተይሚያ የመናፍቃን እምነት ለዋሃቢዎች እና ለሌሎች ላ-መድሃቢ ሰዎች ምንጭ ሆነ። ኢብኑ ተይሚያ የሰለጠነው በሀንበሊ መድሃብ ማለትም ሱኒ ነበር። ነገር ግን እውቀቱን በማሳደግ የፈትዋ ደረጃ ላይ በደረሰ ጊዜ እራስን ወደ መቻል እና ከአህል አል-ሱና ሊቃውንት የበላይ መሆን ጀመረ። የዕውቀቱ መጨመር ኑፋቄውን አመጣ። እሱ በሃንበሊ መድሀብ ውስጥ አልነበረም ምክንያቱም ከአራቱ መድሀቦች አንዱ መሆን የአህል አል-ሱንና የእምነት አቋም መያዝን ይጠይቃል። የአህል አል-ሱንና የእምነት አስተምህሮ

ላ-መድሀቢይ የሱኒ ሰዎችን በሀገራቸው ውስጥ የሃይማኖት ግዴታ ያላቸውን ሰዎች ለማንቋሸሽ ባገኙት አጋጣሚ ሁሉ ይጠቀማሉ። የሱኒ መጻሕፍት እንዳይነበቡ እና የአህል አል-ሱንና አስተምህሮዎች እንዳይማሩ ለማደናቀፍ ሁሉንም ዓይነት ስልቶች መቀበል አለባቸው። ለምሳሌ፣ አንድ ላ-መድሀቢይ ሰው፣ የእውነተኛ ምሁርን ስም በመጥቀስ፣ "በሃይማኖታዊ እውቀት ውስጥ የፋርማሲስት ወይም የኬሚስት ንግድ ምንድነው? በራሱ ቅርንጫፍ ውስጥ መሥራት አለበት እንጂ በእኛ ንግድ ውስጥ ጣልቃ አይገባም። እንዴት ያለ አላዋቂ እና ጅልነት ነው! ሳይንቲስት የሃይማኖት እውቀት አይኖረውም ብሎ ያስባል። ሙስሊም ሳይንቲስቶች መለኮታዊውን ፍጥረት በየቅጽበት እንደሚከታተሉት፣ በፍጥረት መጽሐፍ ውስጥ የተገለጹትን የፈጣሪን ፍፁም ባህሪያት መገንዘባቸውን እና የፍጡራንን አቅም ማጣት ከአሏህ ወሰን የሌለው ኃይል ጋር ሲነፃፀሩ በማየታቸው ያለማቋረጥ እንደሚገነዘቡት አያውቅም። አሏህ ተአላ እንደ ምንም አይደለም ከጉድለት ሁሉ የራቀ ነው። ታዋቂው ጀርመናዊው የኒውክሌር ፊዚክስ ሊቅ ማክስ ፕላንክ **ዴር ስትሮም** በተሰኘው ስራው ላይ

[86] በዚያ ባለ 340 ገፆች መፅሃፍ ውስጥ በርካታ የሰለፊዮች እና የወሃቢዮች ቢድዓዎች፣ በአህል አል-ሱና ላይ የሰነዘሩት ስም ማጥፋት እና ለእነሱ የተሰጠው ምላሽ በዝርዝር ተጽፏል። በ1398 (1978 እ.ኤ.አ.) በደማስቆ ታትሟል።

በደንብ ተናግሯል። ነገር ግን እኚህ ላ-መድሀቢ መሀይም እንደእሳቸው ካሉ መናፍቅ ባገኙት ሰነድ እና በመናፍቃን በተዘጋጀው ወንበር ላይ ተመርኩዞ ምናልባትም ከውጪ በሚቀርበው ወርቅ ተመስጦ ሃይማኖታዊ ዕውቀት በራሱ ብቻ እንደሆነ ይገምታል። አሏህ ይህን ምስኪን ሰው እና ሁላችንንም ይምራን። ንፁሃን ወጣቶችንም ከነዚህ የተመሰከረላቸው የሀይማኖት ሌቦች ወጥመድ ይጠብቅ። ኣሜን።

በእርግጥ እኚህ ምሁር በፋርማሲ እና በኬሚካል ምህንድስና ዘርፍ ከሰላሳ አመታት በላይ ህዝባቸውን በትህትና አገልግለዋል። ሆኖም በተመሳሳይ የሃይማኖት ትምህርት በመማር ለሰባት ዓመታት ሌት ተቀን በመስራት በታላቅ የእስልምና ሊቅ በተሰጠው ኢጃዛ ተሸለመ። በሳይንሳዊ እና ሃይማኖታዊ እውቀቶች ታላቅነት ተደምስሷል ፣ አቅመ ቢስነቱን ሙሉ በሙሉ አየ። በዚህ ግንዛቤ ውስጥ በተገቢው መንገድ አገልጋይ ለመሆን ሞክሯል። ከፍርሃቱ እና ከጭንቀቱ ሁሉ የሚበልጠው ለዲፕሎማዎቹ እና ለኢጃዛው ሞገስ በመውደቁ በእነዚህ ጉዳዮች ላይ ስልጣን እንዳለው መገመት ነበር። የፍርሃቱ ታላቅነት በሁሉም መጽሐፎቹ ውስጥ ጎልቶ የሚታይ ነበር። በየትኛውም መጽሃፉ ላይ የራሱን ሃሳብ ወይም አስተያየት ለመጻፍ ድፍረቱ አልነበረውም። በአረብኛ ወይም ፐርሽያን በመተርጎም በሚረዷቸው ሰዎች የተደነቁትን የአህል አል-ሱና ሊቃውንት ለወጣት ወንድሞቹ ለማቅረብ ይጥር ነበር። ፍርሃቱ ታላቅ ነው እናም ለብዙ ዓመታት መጻሕፍት ለመጻፍ አላሰበም ነበር። በሶዋኢኩል ሙህሪቃ የመጀመሪያ ገፅ ላይ ያለውን ሀዲስ አሸሽረፍ ባየ ጊዜ፡- "ፊቲና ሲናጋ እውነትን የሚያውቅ ለሌሎች ማሳወቅ አለበት። ይህን ካላደረገ በአላህና በሰዎች ሁሉ የተረገመ ይሁን!" ብሎ ማሰላሰል ጀመረ። በአንድ በኩል የአህል አል-ሱንና ሊቃውንት በሃይማኖታዊ እውቀት ያላቸውን ግንዛቤ እና የአዕምሮ ብቃት እና በጊዜያቸው በነበሩት ሳይንሳዊ እውቀት እና በኢባዳት እና በተቅዋ ላይ ያላቸውን ፅናት ተምሯል ትህትናውን ከእውቀት ውቅያኖስ ጋር ሲወዳደር ተመልክቷል። እነዚያ ታላላቅ ሊቃውንት የነበራቸው እውቀቱን እንደ ጠብታ ቆጥሯል። በአንፃሩ የአህል አል-ሱና ሊቃውንት የተፃፉትን መፅሃፍ ማንበብና መረዳት የቻሉት ሰዎች እየቀነሱ መምጣታቸውንና አላዋቂዎቹ መናፍቃን ሃይማኖታዊ ግዴታ ካላቸው ሰዎች ጋር በመደባለቅ ብልሹ እና ቢድአ መጻሕፍትን እንደፃፉ ሲመለከት

ተሰማው። አዝኗል; በሐዲስ አሽሽሪፍ ላይ የተነገረው የጥፋት ዛቻ አስፈራው። እንዲሁም ለውድ ወጣት ወንድሞቹ የተሰማው እዝነት እና እዝነት እነሱን እንዲያገለግላቸው ሲያስገድደው የመረጣቸውን ከአህል አል-ሱና ሊቃውንት መጻሕፍት ተርጉሞ ማተም ጀመረ። ከተቀበሉት ስፍር ቁጥር የሌላቸው እንኳን ደስ አለዎት እና ምስጋና ይግባውና ደብዳቤዎች ጎን ለጎን ከላ-መድሀቢይ ላይ ትችት እና ስድብ አጋጥሞታል። ምክንያቱም ኢኽላሙን እና እውነተኝነቱን ለረቢው እና ለህሊናው ምንም ጥርጣሬ አልነበረውም እራሱን በአላህ ላይ በመተማመን እና ለተባረከችው የመልእክተኛው ሰለሏሁ ዐለይሂ ወሰለም ነፍስ እና ለነዚዎች ተውሱልን አድርጓል። ታማኝ አገልጋዮቹ፣ በአገልግሎቱ ቀጠለ። አሏህ ሁላችንንም እርሱ በሚወደው እውነተኛው መንገድ ላይ ያኑርልን! ኣሜን።

በግብፅ የጃሚ አል-አዝሃር ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር የሆኑት ታላቁ የሀናፊ ምሁር ሙሐመድ ባሂት **አል-ሙቲዒ ታትሂር አል-ፉዓድ ሚኒ ዳኒሲ-ል-ኢቲቃድ** በተሰኘው መጽሐፋቸው እንዲህ ሲሉ ጽፈዋል:

"ከሁሉም ሰዎች ነብያት 'አለይሂሙ-ሰ-ሰላቱ ዋ'ሰ-ሰላም ከፍተኛ እና የበሰሉ ነፍሳት ነበሯቸው። ከስሕተት፣ከመሳሳት፣ ካለማወቅ፣ ከንቱነት፣ ከጭፍንነት፣ ከግትርነት፣ ነፍሶችን ከመከተል፣ ከቂምና ከጥላቻ ነፃ ነበሩ። ነብያት አላህ (ሱ.ወ) ያወረደላቸውን ነገር ይነግሯቸው እና ያብራሩላቸው ነበር። የእስልምና አስተምህሮዎች፣ ትእዛዛት እና ክልከላዎች ሁሉም እውነት ናቸው። አንዳቸውም አልተሳሳቱም ወይም ሙሰኞች አይደሉም"። ከነብያት በኋላ በነብያት ሱህባ ላይ የሰለጠኑ፣የበሰሉ እና የተፀዱ በመሆናቸው ከፍተኛ እና የበሰሉ ሰዎች ሶሓባዎቻቸው (ባልደረቦቻቸው) ነበሩ። ሁልጊዜም ከነቢያት የሰሙትን ይደግሙና ያብራራሉ። ያስተላለፏቸው ነገሮች ሁሉ እውነት ናቸው እና ከላይ ከተጠቀሱት መጥፎ ድርጊቶች የራቁ ናቸው። በትምክህተኝነት ወይም በግትርነት ምክንያት አልተቃረኑም፤ ነፍሳቸውንም አልተከተሉም። አስ-ሰሃባቱል ኪረም አያቶች እና ሀዲሶችን ማብራራቱ እና የአላህን ዲን ለባሮቹ ለማድረስ ኢጅቲሃድን መቅጠሩ በዚህ ኡማ (ሙስሊሞች) ላይ ያለው ታላቅ ፀጋ እና ለተወዳጅ ነብዩ ሙሐመድ 'አለይሂ-ሰላም' ያለው እዝነት ነው። ቁርኣን አልከሪም ሶሓባተል ኪራም ከከሓዲዎች ላይ ጨካኞች እንደነበሩ ገልጿል ግን እርስ በርሳቸው የሚዋደዱ፣ ሶላትን በትጋት ይሰግዱ እንደነበርና ሁሉንም ነገርና ጀነትን

ከአሏህ ይጠብቃሉ። ኢጅማእ የተደረሰበት ኢጅቲሃዳቸው ሁሉ ትክክል ነው። እውነት አንድ ብቻ ስለሆነ ሁሉም ተውባ ተሰጥቷቸዋል።

ከሶሓባ አል-ኪረም በኋላ ከፍተኛዎቹ ሰዎች ያዩዋቸው እና በሱህባ የሰለጠኑ ሙስሊሞች ናቸው። እነሱ ታቢይን ይባላሉ። የሀይማኖት እውቀታቸውን ከሶሓባ አል-ኪረም ያገኙታል። ከተአቢይን ቀጥሎ ከፍተኛዎቹ ሰዎች ታቢይን ያዩ እና በሱህባ የሰለጠኑ ሙስሊሞች ናቸው። ታባ-አት-ታቢይን ይባላሉ። ከእነሱ በኋላ በነበሩት ምዕተ-አመታት ውስጥ እስከ ምጽአት ቀን ድረስ ከሚመጡት ሰዎች መካከል ከፍተኛው እና ምርጦቹ ከነሱ ጋር ራሳቸውን የሚያመቻቹ ፣ ትምህርቶቻቸውን የሚማሩ እና እነሱን የሚከተሉ ናቸው። ከሰለፎች አሶሊሂን በኋላ የሚመጡ ሀይማኖታዊ ስልጣን ካላቸው ሰዎች መካከል ንግግራቸው እና ስራቸው ከረሱል(ሰ.ዐ.ወ) አስተምህሮ ጋር የሚስማሙ እና በእምነታቸውም ሆነ በተግባራቸው የማይለያዩ አስተዋይ እና ጥበበኛ ሰው ናቸው። የእስልምናን ወሰን አያልፍም ፣ የሌሎችን ነቀፋ አይፈራም። ለጥመታቸው አይሸነፍም። የመሃይማንን ቃል አይሰማም። አእምሮውን ይጠቀማል እና ከሙጅተሂድ ኢማሞች ከአራቱ መድሀቦች አይወጣም። ሙስሊሞች እንዲህ አይነት ምሁርን ማግኘት፣መጠየቅ እና የማያውቁትን በመማር በሚያደርጉት ነገር ሁሉ ምክሩን መከተል አለባቸው ምክንያቱም በዚህ ደረጃ ላይ ያለ ምሁር አሏህ ሱብሃነሁ ወተዓላ የፈጠራቸውን መንፈሳዊ መድሀኒቶች ጠንቅቆ ያውቃልና ያሳውቃል። ባሪያዎች ከመሳሳት እና ሁልጊዜ በትክክል እንዲሠሩ ለማድረግ; ለነፍስ ፈዋሾችን ያውቃል ማለት ነው። እሱ የሥነ ልቦና ባለሙያዎችን እና የማያውቁትን ይፈውሳል። እኚህ ምሁር በሚናገሩት፣ በሚያደርጉት እና በሚያምንበት ነገር ሁሉ እስልምናን ይከተላሉ። የእሱ ግንዛቤ ሁልጊዜ ትክክል ይሆናል። እሱ እያንዳንዱን ጥያቄ በትክክል ይመልሳል። አሏህ ተአላ ስራዎቹን ሁሉ ይወዳል። አሏህ የፍቅሩን መንገዶች ለሚሹ ሰዎች መመሪያ ይሰጣል። አሏህ ኢማን ያላቸውን እና የኢማንን መስፈርቶች የሚያሟሉ ሰዎችን ከጭቆና እና ከችግር ይጠብቃል። እርሱ ኑርን፣ ደስታንና ድነትን እንዲያገኙ ያደርጋቸዋል። በሚያደርጉት ነገር ሁሉ በቀላል እና ምቾት ይሆናሉ። በትንሣኤም ቀን ከነቢያት፣ ከሲዲቃውያን፣ ከሰማዕታት፣ ከሷሊህ (ከታማኞች) ሙስሊሞች ጋር ይሆናሉ።

“በየትኛውም ክፍለ ዘመን የሃይማኖት አቋም ያለው ሰው የነቢዩንና የሶሓበዎችን ንግግር ካልተከተለ፣ ንግግራቸው፣ ተግባራቸው እና እምነታቸው ከነሱ አስተምህሮ ጋር የማይስማማ ከሆነ የራሱን ሐሳብ ከተከተለ እና ከገደቡ በላይ ከሆነ; የእስልምና ሃይማኖት ሊገባቸው ያልቻለውን አራቱን መድሀቦች በሳይንስ ቢያልፍ በሃይማኖታዊ አቋም የተበላሸ ሰው ነው ተብሎ ይፈረድበታል’’። አሏህ ተአላ ልቡን ዘጋው። ዓይኖቹ ትክክለኛውን መንገድ ማየት አይችሉም። ጆሮው ትክክለኛ ቃላትን መስማት አይችልም። በመጨረሻይቱ ዓለም ለእርሱ መራራ ስቃይ አለበት። አሏህ ተአላ አይወደውም። የዚህ ዓይነት ሰዎች የነቢያት ጠላቶች ናቸው። እነሱ በትክክለኛው መንገድ ላይ እንደሆኑ አድርገው ያስባሉ። የራሳቸውን ባህሪ ይወዳሉ። ሆኖም የሰይጣን ተከታዮች ናቸው። በጣም ጥቂቶቹ ወደ አእምሮአቸው ይመለሳሉ እና ወደ ትክክለኛው መንገድ ይቀጥላሉ። የሚናገሩት ነገር ሁሉ ጨዋ፣ አስደሳች ወይም ጠቃሚ ይመስላል፣ ግን የሚያስቡት እና የሚወዷቸው ነገሮች ሁሉ ክፉ ናቸው። ደደቦችን በማታለል ወደ መናፍቅና ወደ ጥፋት ያደርሳሉ። ቃላቶቻቸው ብሩህ እና እንከን የለሽ ቢመስሉም ለእውነት ፀሀይ ተጋልጠው ይቀልጣሉ። እነዚህ ሃይማኖታዊ አቋም ያላቸው፣ ልባቸው በአላህ የታሸገላቸው፣ የሃይማኖት አቋም ያላቸው አህል አል-ቢዳዓ ወይም ላ-መድሃቢይ ይባላሉ። እነሱ እምነታቸውን እና ተግባራቸው ከቁርኣን አል-ከሪም ጋር፣ ከሀዲስ አሽሸሪፍ ወይም ከኢምማእ አል-ኡማ ጋር የማይጣጣሙ ሰዎች ናቸው። ከትክክለኛው መንገድ በመለየታቸው ሙስሊሞችንም ወደ ጥፋት አሳሳቱ። የሚከተሏቸው ሰዎች መጨረሻቸው ወደ ሲኦል ነው። በሰለፎች አስ-ሷሊሂን ዘመን እና ከነሱ በኋላ ከመጡ የሃይማኖት ባለስልጣን ሰዎች መካከል እንደዚህ አይነት መናፍቃን ብዙ ነበሩ። በሙስሊሞች መካከል ያላቸው መኖር ልክ እንደ ጋንግሪን [ወይም ካንሰር] በአንድ የአካል ክፍሎች ውስጥ እንዳለ ነው። በሽታው እስካልተወገደ ድረስ ጤናማ የሆኑት ክፍሎች ከአደጋ አያመልጡም። ልክ እንደ ተላላፊ በሽታ የተጠቁ ሰዎች ናቸው። ከእነሱ ጋር ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ጉዳት ይደርስባቸዋል። ጉዳት እንዳንደርስባቸው ከነሱ መራቅ አለብን።

ከተበላሹ፣ የሀይማኖት አቋም ካላቸው መናፍቃን ሰዎች ኢብኑ ተይሚያ ከሁሉም የበለጠ ጎጂ ነው። በመጽሃፋቸው ላይ በተለይም በአል-ወሲታ ውስጥ

ከኢምማእ አል-ሙስሊም ጋር አልተስማማም ፣ በቁርዓን አልከሪም እና በሐዲስ አሸሽሪፍ ላይ የተገለፁትን ግልፅ መግለጫዎች ይቃረናል ፣ የሰለፍ አስ-ሷሊህንን መንገድ አልተከተለም ። የተበላሸ አእምሮውንና የተበላሸ አስተሳሰቡን በመከተል ወደ መናፍቅነት ተለወጠ። ሰፊ እውቀት ያለው ሰው ነበር። አላህ (ሱ.ወ) እውቀቱን የመናፍቃኑና የመጥፋቱ ምክንያት አድርጎታል። የነፍሱን ፍላጎት ተከተለ። የተሳሳተ እና መናፍቅ ሃሳቡን በእውነት ስም ለማስፋፋት ሞክሯል።

ታላቁ ሊቅ ኢብኑ ሀጀር አል-መቂ ረህመቱላሂ ተአላ አሊህ ፈትዋ አል-ሀዲቲያ በተሰኘው መጽሃፋቸው እንዲህ ሲሉ ጽፈዋል: "አሏህ ኢብኑ ተይሚያን ወደ ክህደትና ወደ ጥፋት እንዲወድቅ አደረገው። ዕውርና ደንቆሮ አድርጎታል''። ብዙ ሊቃውንት ሥራው የተበላሸ መሆኑንና ንግግሩም ሐሰት መሆኑን በመግለጽ ይህንኑ በሰነድ አረጋግጠዋል። የታላላቅ የእስልምና ሊቃውንት አቡ ሀሰን አስ-ሱብኪን ፣ልጃቸውን ታጅ-አድዲን አስ-ሱብኪን እና ኢማሙ አል-እዝ ኢብኑ ጀማዓን መጽሃፎችን ያነበቡ እና አረፍተ ነገሮችን የሚያጠኑ ሰዎች እንዲህ ብለዋል እና ለእሳቸው ምላሽ ሰጥተዋል። በእርሳቸው ዘመን በነበሩት በሻፊዒ፣ መሊኪ እና ሃናፊ ሊቃውንት እኛ ትክክል መሆናችንን በደንብ ያያሉ።

ኢብን ተይሚያ ስም አጥፍቶ በተሰዉፍ ሊቃውንት ላይ መጥፎ ምኞቶችን ጣለ። በተጨማሪም የእስልምና ዋና አስተዳዳሪ የሆኑትን ሀድራ ዑመርን እና ሀድራ አሊንን ከማጥቃት ወደ ኋላ አላለም። ቃላቱ የጌጦቹን መጠንና ህግጋት ሞልተው ወጡ፣ እና ቀስቶችን በገደል ገደል ላይ ወረወረ። የቢድዓ ባለቤቶች፣ መናፍቃን እና አላዋቂዎች በማለት ምሁራኑን ትክክለኛ መንገድ አጉድፏል።

“ከእስልምና ጋር የማይስማሙ የግሪክ ፈላስፎች የተበላሹ ሀሳቦች በታሳዉፍ ታላላቅ ሰዎች መፅሃፍ ውስጥ ተቀምጠዋል፣ እናም በስህተት እና በመናፍቅ ሀሳቡ ለማረጋገጥ ጥረት አድርጓል። እውነትን የማያውቁ ወጣቶች በጠንካራ እና በሚያታልሉ ንግግሮቹ ሊሳሳቱ ይችላሉ።

ለምሳሌ፣ ‘የተሰዋውፍ ሰዎች ላውህ አል-ማፉዝ[87]
አይተናል ይላሉ’ ብሏል። እንደ ኢብኑ ሲና (አቪሴና) ያሉ

---

[87] ስለ ላውህ አል-ማፉዝ ዝርዝር መረጃ ለማግኘት ማለቂያ በሌለው ደስታ III ውስጥ ምዕራፍ 36ን ተመልከት።

አንዳንድ ፈላስፎች አን-ናፍስ አል-ፋላኪያ ብለው ይጠሩታል። የሰው ነፍስ ወደ ፍፁምነት ስትደርስ ነፍስ ከእንቅልፍ ወይም ከእንቅልፍ ስትነቃ ከአን-ነፍስ አል-ፋላቂያ ወይም አል-አክል አል-ፋዓል ጋር ትዋሃዳለች እናም የአንድ ሰው ነፍስ ከነዚህ ከሁለቱ ጋር ስትዋሃድ ሁሉም ነገር እንዲከሰት ምክንያት ሆኗል ይላሉ። በዓለም ውስጥ ስላሉት ነገሮች ይገነዘባል። እነዚህ በግሪክ ፈላስፎች አልተነገሩም። በኋላ የመጡት ኢብኑ ሲና እና የመሳሰሉት ናቸው። እንዲሁም ኢማም አቡ ሀሚድ አል-ጋዛሊ፣ ሙህይዲን ኢብኑል አራቢ እና የአንዳሉሺያኑ ፈላስፋ ኩጥብ አድዲን ሙሐመድ ኢብኑ ሰበይን እንዲህ አይነት መግለጫ ሰጥተዋል። የፈላስፎች አባባል ናቸው። እንደዚህ አይነት ነገሮች በእስልምና ውስጥ የሉም። በነዚህ ክርክሮች ከትክክለኛው መንገድ ተለያዩ። እንደነዚያ ሺዓ፣ ኢስማኢሊያ፣ ቀራሚቲስ እና ባቲኒዎች የሚባሉ ሙልሂድዎች ሆኑ። ትክክለኛውን መንገድ ለቀው የሄዱት የአህል አል-ሱንና ሊቃውንት እና (በሀዲስ በሚባለው ሳይንስ) ሊቃውንት እና በሱኒ የተውውፍ ሰዎች እንደ ፉደይል ኢብኑ ኢያድ ናቸው። በአንድ በኩል ወደ ፍልስፍና ዘልቀው ሲገቡ፣ በሌላ በኩል እንደ ሙእተዚላ እና ቁርዓሚያ ካሉ ቡድኖች ጋር ታግለዋል። የተሰዋፍ ሰዎች ሶስት ቡድኖች አሉ፡ የመጀመሪያው ቡድን ሀዲስ እና ሱናን አጥብቆ የሚይዝ ነው። ሁለተኛው ቡድን እንደ ቁርኣምያ ያሉ መናፍቃን ናቸው። ሦስተኛው ቡድን የኢኽዋን አስ-ሳፋ መጽሐፍ ተከታዮች እና የአቡ-ል-ሃይያን ቃል ተከታዮች ናቸው። ኢብኑ አል-አራቢይ እና ኢብኑ ሰቢን እና የመሳሰሉት የፈላስፎችን አባባል ተቀብለው የተሰውፍ ሰዎች መግለጫ አደረጉ። የኢብኑ ሲና መጽሃፍ አኺር

አል-ኢሻራት አላ ማቃሚ-ል-እራሪን ብዙ አይነት መግለጫዎችን ይዟል። እንዲሁም አል-ኢማም አል-ጋዚሊ በአንዳንድ መጽሃፎቹ እንደ አል-ኪታብ አል-መድኑን እና ሚሽካተል አንዋር ያሉ ተመሳሳይ መግለጫዎችን ተናግሯል። እንደውም ዳደኛው አቡበክር ኢብኑል አራቢ ወደ ፍልስፍና ወስጃለሁ በማለት ከዚሁ ሊያድነው ቢሞክርም አልተሳካለትም። በሌላ በኩል ደግሞ አል ኢማም አል-ጋዚሊ ፈላስፎች ከሀዲዎች ነበሩ ብሏል። በህይወቱ መገባደጃ ላይ አል-ቡኻሪን (ሰሂህ) አነበበ። ይህም እሱ ከጻፋቸው ሃሳቦች እንዲቆም አድርጎታል አሉ። አንዳንድ ሌሎች ደግሞ እነዚያ መግለጫዎች የአል-ኢማም አል-ጋዛሊ ስሙን ለማጉደፍ ነው የተነገሩት። በዚህ ረገድ ስለ አል-ኢማም አል-ጋዚሊ የተለያዩ ዘገባዎች አሉ። በሲሲሊ የተማረ የመሊኪ ምሁር፣ ቱርቱሺ፣ የአንዳሉሺያ ሊቅ፣ ኢብኑል ጃዊ፣ ኢብኑ ኡቀይ እና ሌሎችም ብዙ ነገር ተናግሯል።

ከላይ ከኢብን ተይሚያ የተገለጹት አስተያየቶች ስለ አህል አል-ሱና ሊቃውንት ያለውን መጥፎ ሀሳባቸውን በግልፅ ያሳያሉ። ይህን የመሰለ ምኞቶችን በሶሓባ አል-ኪረም ታላላቅ ሰዎች ላይ ጣላቸው። አብዛኞቹን የአህል አል-ሱንና ሊቃውንትን በመናፍቃን አጉድፏል። ይህ በእንዲህ እንዳለ ታላቁን ዋሊ እና ቁጥብ አል-አሪፊን ሀዲስ አቡ አል-ሐሰን አሽ-ሽዲሊ በሂዝብ አልከቢር እና በሂዝበ አልበክር መጽሃፋቸው ላይ ክፉኛ ሲያንቋሽሹ እና በታዋቂዎቹ የተሰውፍ ሰዎች ላይ መጥፎ ምኞታቸውን ሰንዝረዋል። ሙህይዲን ኢብኑል አራቢይ፣ ዑመር ኢብኑል ፋሪድ፣ ኢብን ሳብኢን እና ኸላጅ ሑሴን ኢብኑ መንሱር በዘመኑ የነበሩት ሊቃውንት ኃጢያተኛና መናፍቅ መሆናቸውን በአንድ ድምፅ አውጇል። እንደውም እሱ ካፊር ነው ብለው ፈትዋ ያወጡ ዑለማዎች ነበሩ[88]። በ705

[88] ጥልቁ የእስልምና ምሁር አብዱልጋኒ አን-ነብሉሲ የነዚህን የተሰውፍ አለቆች ስም **አል-ሀዲቃት አን-ናዲያ** በተሰኘው መጽሃፋቸው 363ኛ እና 373 ኛ ገፅ ላይ ጽፈው አወሊያ እንደነበሩና በነሱ ላይ መጥፎ የሚናገሩ ሰዎች አላዋቂዎች እና የማያውቁ መሆናቸውን ገልጿል።

ሂጅራ (1305 እ.አ.አ.) ለኢቢን ተይሚያ የተጻፈ ደብዳቤ እንዲህ ይነበባል፡ ‘ሙስሊም ወንድሜ ሆይ እራሱን እንደ ታላቅ ሊቅና የዚህ ዘመን ኢማም የምትቆጥር! ለአላህ ብዬ እወድሃለሁ’።

እናንተን የሚቃወሙ ዑለማዎችን ለየት አድርጌ ነበር። ለፍቅር የማይመች ቃልህን መስማቴ ግን ግራ አጋብቶኛል። ጠቢብ ሰው ሌሊቱ የሚጀምረው ፀሐይ ስትጠልቅ እንደሆነ ይጠራጠራል? አንተ በትክክለኛው መንገድ ላይ እንደሆንክ እና አል-አምር-ኡ-ቢ-ል-ማእሩፍ ዋ-ን-ነሂ አኒ-ል-ሙንከርን እየሠራህ እንደሆነ ተናግረሃል። አሏህ አላማህ እና ፍላጎትህ ምን እንደሆነ ያውቃል።ግን የአንድ ሰው ኢኽላስ ከስራው ተረድቷል። ተግባርህ ከቃላቶችህ ሽፋን ቀድዶታል። ነፍሳቸውን በሚከተሉ ሰዎች ተታላችሁ እና ንግግራቸው የማይታመን በእናንተ ዘመን የሚኖሩ ሰዎችን ስም ማጥፋት ብቻ ሳይሆን የሞቱትንም ከሃዲዎች አድርጋችኋል። የሰለፍ አስ-ሷሊሂን ተተኪዎችን ማጥቃት ስላልረካህ በተለይ ታላላቅ የሆኑትን የሶሓቦችን አልኪራም ስም አጥፍተሃል። እነዚያ ታላላቅ ሰዎች በትንሣኤ ቀን መብታቸውን ሲጠይቁ ምን ዓይነት ሁኔታ ውስጥ እንደሚሆኑ መገመት አይችሉም? በሷሊሂያ ከተማ በሚገኘው የጃሚ አል-ጀባል ምንባር ላይ ሀድራት ዑመር ረዲየሏሁ ዐንህ አንዳንድ የተሳሳቱ ንግግሮች እና አደጋዎች እንዳሉት ተናግረሃል። አደጋዎቹ ምን ነበሩ? በሰለፍ አስ-ሷሊሂን ከእንደዚህ አይነት አደጋዎች ውስጥ ስንት ደረሰ? ሀድራ አሊ ረዲየሏሁ ዐንህ ከሦስት መቶ በላይ ስህተቶች ነበሩት ትላለህ። ለሐዲስ አሊ እውነት ቢሆን ኖሮ ትክክል የነበርክበት አንድ ምሳሌ ይኖር ነበርን? አሁን በእናንተ ላይ እርምጃ መውሰድ ጀምሬአለሁ። ሙስሊሞችን ከመጥፎነትህ ለመጠበቅ እጥራለሁ።

ማሰቃያችሁ በሕያዋንና በሙታን ሁሉ ደርሷል። ምእመናን ክፋትህን መራቅ አለባቸው።

ታጅ አድዲን አስ ሱብኪ ኢብን ተይሚያ ከሰለፍ አስ-ሷሊሂን ጋር ያልተስማማባቸውን ጉዳዮች እንደሚከተለው ዘርዝሯል።

1 - ታላቅ[89] (ፍቺ በእስልምና የተደነገገው) እውን አይሆንም (ይህ ከሆነ) ለመሐላ ካፋራ (ከተከፈለው ጋር እኩል) መክፈል አስፈላጊ ነው ብለዋል ። ከሱ በፊት ከነበሩት የእስልምና ሊቃውንት መካከል አንዳቸውም ካፋራ ይከፈላል ብለው ተናግረው አያውቁም።

2 - "ለሀይድ (የወር አበባ ላይ) ሴት የተሰጠ ጧላ እውን አይሆንም" አለ።

3 - "ሆን ተብሎ ለተተወ ነማዝ ቃዳ ማድረግ አያስፈልግም" አለ።

4 - እንዲህ አለ፡- ለሀይድ ሴት የካዕባን ጠዋፍ ብታደርግ ሙባህ ነው። ካደረገች ካፋራ መክፈል የለባትም።

5 - "በሶስት ታላቅ ስም የተሰጠ አንድ ታላቅ አሁንም አንድ ታላቅ ነው" አለ። ነገር ግን ይህን ከማለቱ በፊት ኢጅማ አል-ሙስሊሚን አልተናገረም በማለት ለብዙ አመታት ደጋግሞ ተናግሯል።

6 - "ከእስልምና ጋር የማይስማማ ግብሮች ለሚጠይቁት ሰዎች ሃላል ናቸው" አለ።

7 - 'ከነጋዴዎች ግብር በሚሰበሰብበት ጊዜ (ለዘካ) የታሰበ ባይሆንም ለዘካ ይቆማሉ።

8 - ውሃ ነጃስ አይሆንም በውስጧ አይጥ ወይም መሰሎቹ ሲሞቱ።

9 – ''ጓስል ለሆነ ሰው በሌሊት ምንም ሳያሰዝን ሱፐር ጸሎት ማድረግ ተፈቅዶለታል'' አለ።

10 - "በዋቂፍ የተደነገጉ ሁኔታዎች (ንብረትን ዋቅፍ የሚያደርግ ሰው) ግምት ውስጥ አይገቡም"[90] አለ።

11 - "ከኢማእ አል-ኡማ ጋር የተቃረበ ሰው ከሓዲም ኃጢያተኛም አይሆንም" አለ።

---

[89] ‹ታላቅ› በስድስተኛው ፋሲል አሥራ አምስተኛው ምዕራፍ ፣ እና በአምስተኛው **የፍጻሜ የለሽ ደስታ** ስድስተኛ ምዕራፍ ላይ በዝርዝር ተብራርቷል ።

[90] እባኮትን አርባ አራተኛውን ምዕራፍ አምስተኛውን **የፍጻሜ የለሽ ደስታ** ለ'ዋቅፍ'፣ 'ዋቂፍ'፣ ወዘተ ይመልከቱ።

12 - “አላሁ ተዓላ መሀሉል-ሀውዲት ነው እና ከተሰበሰቡ ቅንጣቶች የተፈጠረ ነው” አለ።

13 - ‹ቁርኣን አል-ከሪም የተፈጠረው በአሏህ ሱብሀነሁ ወተዓላ በዳህት (ማንነት) ነው› አለ።

14- እርሱም፡- ‘አላም ማለትም ፍጥረታት ሁሉ ከየወገናቸው ጋር ዘላለማዊ ናቸው’ አለ።

15 - ‘አሏህ ጥሩ ነገሮችን መፍጠር አለበት’ አለ።

16 - «አሏህ አካልና አቅጣጫ አለው። በታውን ይለውጣል።

17 - ''ሲኦል ዘላለማዊ አይደለም ; በመጨረሻ ይወጣል'' አለ።

18 - ነቢያት ኃጢአት የለሽ መሆናቸውን ካደ።

19 - ረሱል ሰለላሁ ዐለይሂ ወሰለም ከሌሎች ሰዎች አይለይም አለ። በአማላጅነቱ መጸለይ አይፈቀድም።

20 - “ረሱል (ሰ.ዐ.ወ) ለመጎብኘት በማሰብ ወደ መዲና መሄድ ኃጢአት ነው” አለ።

21 - ደግሞ፡- ‘ሻፋን (ምልጃን) ለመጠየቅ ወደዚያ መሄድ ክፉት ነው’ አለ።

22 - “**ተውራት** እና **አል-ኢንጂል** የተባሉት መጻሕፍ በቃላት አጠቃቀማቸው አልተለያዩም። ትርጉማቸውም ተለያዩ።

“አንዳንድ ዑለማዎች ከላይ የተገለጹት አብዛኞቹ አባባሎች የኢብን ተይሚያ አይደሉም፣ ነገር ግን አሏሁ ተዓላ አቅጣጫዎች እንዳሉት እና ከተሰበሰቡ ቅንጣቶች የተሰራ ነው ሲል የተናገረውን ማንም አልክድም።

ነገር ግን፣ በዒልም፣ በጃላላ እና በዲያና ሀብታም እንደነበረ በስምምነት ተገለጸ።

ፊቅሀ ፣ ዕውቀት ፣ ፍትህ እና ምክንያታዊነት ያለው ሰው በመጀመሪያ አንድን ጉዳይ ተመልክቶ በጥንቃቄ መወሰን አለበት።

በተለይም የሙስሊምን ክህደት ወይም ክህደት ወይም መገደል አለበት ብሎ ለመፍረድ በጣም ጥቃቅን ምልከታዎችን እና ፍፁም ጥንቃቄን ይጠይቃል።

በቅርቡ ኢብን ተይሚያን መኮረጅ ፋሽን ሆኗል። የመናፍቃን ጽሑፎችን ይከላከላሉ እና መጽሐፎቹን በተለይም አል-ዋሲታውን ያባዛሉ። ይህ መጽሐፍ

ከመጀመሪያው እስከ መጨረሻው ከቁርዓን አል-ከሪም ፣ ከሐዲስ አሽ-ሸሪፍ እና ከኢምማእ አል-ሙስሊም ጋር የማይስማሙ ሃሳቦቹን የያዘ ነው። በአንባቢዎች መካከል ታላቅ ፊታን እና አንጃን ያስነሳ እና በወንድማማቾች መካከል ጥላቻን ይፈጥራል። በህንድ ያሉ ዋሃቢዎች እና በሌሎች የሙስሊም ሀገራት በወጥመዳቸው የተያዙ የሀይማኖት አላዋቂዎች ኢብኑ ተይሚያን ለራሳቸው ባንዲራ አድርገው 'ታላቅ ሙጅተሂድ' እና 'ሸይኽ አል-ኢስላም' የመሳሰሉ ስሞችን ሰጥተውታል። በእምነት እና በኢማን ስም ሀሳቦች እና የተበላሹ ጽሑፎች። ይህን በሙስሊሞች መካከል መከፋፈልን የሚያመጣውን እና እስልምናን ከውስጥ የሚያፈርስ አስፈሪ ጅረት ለመግታት እነዚህን መናፍቃን በሰነድ የሚቃወሙ እና የሚቃወሙ በአህል አል-ሱና ሊቃውንት የተፃፉትን ውድ መጻሕፍት ማንበብ አለብን። ከዚህ ስነ-ጽሁፍ ውስጥ በታላቁ ኢማም የተፃፈው **ሺፋ አስ-ሲቃም ፊ ዚያራተ-ከይሪ-ል-አን** የተሰኘው የአረብኛ መፅሃፍ እና ጥልቅ ምሁር ተቂ አድዲን አስ ሱብኪይ ረህመቱላሂ ተአላ አሊህ የኢብን ተይሚያን መናፍቅን ያጠፋል። ሃሳቦችን, አንጃውን ያስወግዳል እና ግትርነቱን ያጋልጣል። የእሱን መጥፎ ዓላማ እና የተሳሳተ እምነት እንዳይስፋፋ ይከለክላል።

የቃላት መፍቻ

ከታሳውፍ ጋር የተያያዙ ግቤቶችን ከሀዲስ አሕመድ አል ፋሩቂ አስ-ሲርሂንዲ **መክቱባት** በደንብ መማር ይቻላል።

- **አዲላት አሽ-ሻሪያ**፡- አራቱ የእስልምና ምንጮች፡- **አል-ቁርዓን አል-ከሪም፣ ሀዲስ-አሽ-ሽሪፍስ፣ ኢምማእ አል-ኡማ እና ቂያስ አል-ፉቃሀ**።

-አኽል፡- ሰዎች; **አህል አል-በይት፣** የነብዩ የቅርብ ዘመድ፡ (አብዛኞቹ **የእስልምና ሊቃውንት** እንደሚሉት) 'አሊ (የመጀመሪያ የአጎት ልጅ እና አማች)፣ ፋጡማ (ሴት ልጅ)፣ ሀሰን እና ሁሴን (የልጅ ልጆች)፣ **አህል አስ-ሱና (ት) ዋ-ል-ጀማዓ**።

-አእምመት አል-መድሀሂብ፡ ብዙ **(የኢማም አል-መድሃብ)።**

-አላህ፡- አሏሁ አክበር፣ አሏሁ ተዓላ፣ ሁሉም አይነት የበላይ የሆነው አላህ ነው።

-አሜን፡- **(ለአላሁ ተዓላ)** "ጸሎቴን ተቀበል"።

- አምሩ ቢ-ል-ማእሩፍ (ዋ-ን-ነህዩ አኒ አል-ሙንከር)፡- የአላህን ትእዛዛት የማስተማር እና የሌሎችን ክልከላዎች የመከልከል ወይም የማስወገድ ግዴታ)።

- **አንሳር** :- መካ ከመወረሩ በፊት እስልምናን የተቀበሉ የመዲና ሰዎች።

-አቃኢድ ፡- እምነት፣ እምነት፣ የእምነት አስተምህሮዎች፣ የእምነት መግለጫዎች።

-አራፋት ፡- ከመካ በስተሰሜን 24 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የሚገኝ ክፍት ቦታ።

-**አሪፍ**፡- ስለ **ማሪፋ** ማወቅ የሚቻለውን የሚያውቅ **አሊም** ነው። እባክዎን '**መሪፋ**' ይመልከቱ።

-አርሽ፡- የሰባተኛው ሰማይ ድንበር እና ከሰባተኛው ሰማይ ውጪ ያለው **ኩርሲ** እና በአርሽ ውስጥ ያለው የቁስ መጨረሻ።

-አስሃብ አል-ካህፍ፡- ከሓዲዎች መሬታቸውን በወረሩ ጊዜ እምነታቸውን ላለማጣት ወደ ሌላ ቦታ በመሰደዳቸው ምክንያት ሰባቱ አማኞች (በጠርሴስ ዋሻ ውስጥ) ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሱ ናቸው።

-**ቢስሚላህ**፡- “ቢስሚ-ላሂ-ረ-ራሕማን-ኢር-ራሂም” የሚለው የዐረብኛ ሐረግ (በአላህ ስም እጅግ በጣም ሩኅሩህ በጣም አዛኝ በሆነው)።

-ባቲኒ፡- የባቲኒያ መናፍቅነት ተከታይ።

- **ፉዷላ፣ ዋሲላ፡-** በገነት ውስጥ ሁለቱ ከፍተኛ ደረጃዎች።

-ፋቂህ፡- ብዙ (ፉቃህ) :- የፊቅህ ጥልቅ ምሁር; ፉቃህ አስ-ሳብዕ።

-ፋርድ፡- (ተግባር፣ ባህሪ፣ ቃል) በአል-ቁርዓን አል-ከሪም ውስጥ በአላሁ ተዓላ የታዘዘ።

ፈትዋ፡ i) ኢጅቲሃድ ii)የሙጅተሂድ፡- ከፊቅህ ኪታቦች የተወሰደ መደምደሚያ (ሙፍቲ) በእነሱ ውስጥ ያልታየ ነገር ተፈቅዶለታል ወይስ አይፈቀድም ለሃይማኖታዊ ጥያቄዎች በእስልምና ሊቃውንት የተሰጠ መልስ።

ፊቅህ፡- ሙስሊሞች ማድረግ ስላለባቸው እና ማድረግ የሌለባቸውን ነገሮች የሚመለከት እውቀት; ኢባዳት ፣ አማል።

ፊቲና፡- ሙስሊሞችንና እስልምናን የሚጎዱ ንግግሮችና ድርጊቶች መስፋፋታቸው።

ጓስል፡- ፊቅህ ላይ እንደተገለጸው መላ ሰውነትን ማጠብ።

-ሀዲስ (ሸሪፍ):- i) የነቢዩ ንግግር; አል-ሀዲት አሽ-ሸሪፍ፣ ሁሉም ሀዲሶች ባጠቃላይ; ii) ሳይንስ ወይም የሐዲስ መጻሕፍት; ሀዲስ ሳሂህ፣ በድምፅ የተላለፈ ሀዲስ የሐዲስ ሊቃውንት ባወጡት ቅድመ ሁኔታ ትክክለኛ ነው።

-ሀድራት፡- ከነብያት እና ከእስልምና ሊቃውንት ስም በፊት ጥቅም ላይ የዋለው የአክብሮት መጠሪያ።

ሃላል፡- (ድርጊት) በእስልምና የተፈቀደ ነው።

ሃናፊ፡- (አባል) በአቡ ሀኒፋ የተመሰረተው **የመድሃብ** አባል።

-**ሀንበሊ**፡- (አባል) በኢማም አህመድ ኢብን ሀንበል የተመሰረተው **የመድሃብ** አባል ነው።

-ሀ**ራም:** - (ድርጊት, ነገር) በእስልምና የተከለከለ ነው።

- ሂጃዝ: - በቀይ ባህር ላይ በአረብ ባሕረ ገብ መሬት ላይ ያለ ክልል፣ መካ እና መዲና የሚገኙበት የባህር ዳርቻ።

-**ኢጃዛ፡-** በእስልምና እውቀት ላይ ላለው ባለስልጣን ዲፕሎማ የሚመሰክር ዲፕሎማ።

-ኢጅማዕ (አል-ኡማ፣ አል-ሙስሊም) ፡- ሶሓቦች የአል-ኪራም እና የታቢዑን የጋራ ድርጊት ወይም በአንድ ጉዳይ ላይ በአንድ ላይ ውሳኔ መስጠት; እንደዚህ ያለ አንድነት ወይም ስምምነት።

-ኢጅቲሃድ፡- (**በሙጅተሂድ** በኩል የተወሰደ ትርጉም ወይም መደምደሚያ) **በአያት** ወይም **በሀዲስ** ውስጥ ያለውን ድብቅ ትርጉም ለመረዳት መጣር።

-ኢባሃቲስ፡- ሰዎች ለምሳሌ ዋሃብዮች ሙስሊሞችን በግፍ መግደል ወይም መወረስ **'ሃላል'** የሚሉት **ሃራም** ነው።

-**ኢኽላስ፡**- (ጥራት፣ ዓላማ ወይም ሁኔታ) ሁሉንም ነገር ማድረግ **ለአላህ** ብሎ ብቻ ነው።

-ኢልም፡- (የእውቀት አይነት); ኢልም; ኢልም አል-ሀል፡- እያንዳንዱ ሙስሊም እንዲማር የታዘዙ የአንድ መድሀብ ኢስላማዊ ትምህርቶች።

-ኢልም አል-ካላም፡- **የኢማን** እውቀት።

-አል-ኢልም አል-ላዱኒ፡- አላህ **በአወሊያ** ልብ ውስጥ የነደፈው እውቀት።

-ኢማም፡- i) ጥልቅ አሊም; **የመድሃብ** መስራች **(ኢማም አል-መድሃብ፣ ሙጅታሂድ ኢማም) ፣ አል-ኢማም አል-አዛም፣** ii) በጸሎት **በጃምአት** ውስጥ መሪ; iii) ኸሊፋ።

-ኢንሻ-አላህ፡- "አላህ ከፈቀደ"።

-ኢስቲግፋር፡- አላህን ምህረትን መለመን።

-ጃላላ: - ታላቅነት።

-ጀማዓ፡- ማህበረሰብ; የሙስሊሞች አካል (ከ**ኢማሙ** በስተቀር) በመስጊድ ውስጥ; ባልደረቦች; ህብረት; **ጸሎት በጀማዓ**።

-ጁኑብ: - የሙስሊም **ጓስል** የሚያስፈልገው ሁኔታ።

- **ካባ**፡- በመካ ውስጥ በታላቁ መስጊድ ውስጥ ያለው ትልቅ **የተባረከ** መዋቅር።

-ካሊማት: - ቃል ወይም መግለጫ።

-ካራማ፡- (ብዙ ካርማት) **በአኋህ ተዓላ በዋሊ** የተሰራ ተአምር።

-ከሪም: - ቸር።

-ኹጥባ፡ በመድረኩ **ኢማም** ያቀረቡት ስብከት የዓርብ ጸሎቶች እና የእስልምና በዓላት በመላው ዓለም በአረብኛ መነበብ አለባቸው (በሌላ ቋንቋ ከተነበቡ ኃጢአተኛ ነዉ) ።

- **ኩርሲ**፡- እባክዎን **ኣርሽ** ይመልከቱ።

- ማዲናት አል-ሙናዋራ፡- ብርሃን የሞላባት የመዲና ከተማ።

- **ማህሻር**፡- የመጨረሻው ፍርድ።

- **መካተል መኩራማ**፡- የተከበረችው የመካ ከተማ። ማክሩህ፡ (ድርጊት፣ ነገር) ተገቢ ያልሆነ፣ የተጠላ እና በነቢዩ የተከለከሉ ናቸው።

ማሊክ፡- በኢማም ማሊክ የተመሰረተው **የመድሃብ** አባል።

ማንዱብ፡- (ድርጊት፣ ነገር) ከተሰራ **ታዋብን** የሚያመጣው ነገር ግን ካልተሰረዘ ኃጢአትም ሆነ ከተጠላ **ኩፍር** የለም፤ **አዳብ**፣ሙስታሃብ።

ማሪፋ :- የአውሊያዎችን ልብ ያነሳሳ የአላሁ ተአላ ምንነት እና ባህሪ መረጃ።

ሚላዲ፡- የክርስትና ዘመን; የግሪጎሪያን የቀን መቁጠሪያ.

ሚንባር፡- መስጊድ ውስጥ ከፍ ያለ ሚንበር ኹጥባ የሚነበብበት ደረጃዎችን ይዞ ወጣ

ሙአማላት፡- የፊቅህ ክፍል።

ሙባህ:- (ድርጊት, ነገር) አልታዘዘም አልከለከለም; ተፈቅዷል።

ሙዳሪስ:- በማድራሳ (የእስልምና ትምህርት ቤት ወይም ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር)።

ሙፋሲር፡- የተፍሲር ባለሙያ አሊም።

ሙፍቲ፡- ፈትዋ እንዲያወጣ የተፈቀደለት ታላቅ አሊም

- **ሙሃጂሩን**፡- ከመካ ወረራ በፊት እስልምናን የተቀበሉ የመካ ሰዎች።

-ሙጂዛ: - በአሏህ ተዓላ በነብይ በኩል የተደረገ ተአምር።

-ሙጅታሂድ፡ ኢጅቲሃድ፤ ሙጅተሂድ ኢማም፣ ሙጅተሂድ ሙፍቲ መቅጠር የሚችል ታላቅ አሊም።

-**ሙናፊቅ**፡- ሙስሊምን መስሎ እስልምናን የካደ; ግብዝ።

-**ሙርሺድ**: - መመሪያ, ዳይሬክተር።

ሙታሻቢህ : - የማይታወቅ ፣ የተደበቀ ትርጉም ያለው አያት ወይም ሀዲስ; ሙታሻቢሀት።

- ሙሸቢሃ፡- አሏሁ ተዓላ ቁሳዊ ፍጡር ነው ብለው የሚያምኑ ሰዎች።

-ናጅስ:- ሃይማኖታዊ ርኩስ ነገር.

-ናፍስ፡- በሰው ውስጥ ያለ ሃይል በሃይማኖት ራሱን እንዲጎዳ የሚፈልግ።

-ናስ:- (አጠቃላይ ቃል ለ) አያት ወይም ሀዲስ;.

-ቃዳ፡- የተደነገገው ጊዜ ካለፈ በኋላ፣ በተደነገገው ጊዜ ያልተሠራ ኢባዳ አፈጻጸም።

-**ቂብላ**፡ በአምልኮ ጊዜ አቅጣጫ መዞር (በእስልምና ወደ ካዕባ)።

-ኪያስ (አል-ፉቃህ)፡- ተመሳሳይነት; በነእስ እና ኢጅማዕ ላይ በግልፅ ያልተገለፀውን ጉዳይ በግልፅ ከተገለጸው ጋር በማመሳሰል ወይም በማነፃፀር ሙጅተሂድ ያቀረበው መደምደሚያ; የኢጅቲሃድ ዘይቤ።

-ቁትብ አል-አሪፊን፡- ከፍተኛ ደረጃ ያለው ዋሊ።

- ረቢ፡ - **አሏህ ተዓላ** ፈጣሪ እና “አሰልጣኝ”።

- ረመዳን፡- በሙስሊም አቆጣጠር የተከበረ ወር።

-ረሱል፡- (ብዙ ረሱል) መልእክተኛ፣ ነቢይ; (ረሱል)፣ መሐመድ፣ **የአላህ** ነቢይ።

-ሪያዳ: - ናፍስ የሚወዱትን ላለማድረግ; ቁጠባ።

-ሳሀባ፡- የነዚያ ያመኑትና ነቢይን ያዩት ማህበረሰብ; አስ-ሰሃባት አል ኪረም፣ የረሱል ሰለላሁ አለይሂ ወሰለም።

-**ሰላም፡**- i) ሰላምታ፣ ሰላም፣ መልካም ምኞት; ii) “አሰላሙ ዐለይኩም ወ ረህመቱላህ” የሚለው ሐረግ **በሰላት** መጨረሻ ላይ ተናግሯል።

-ሷሊህ፡- (ብዙ ሱላህ) ፈሪሃ ከሃጢያት የሚርቅ።

-ሻፊኢ፡- (አባል) በአል-ኢማም አሽ-ሻፊኢ የተመሰረተው የመድሃብ አባል።

-ሼክ አል ኢስላም፡- የእስልምና ጉዳዮች ጽ/ቤት ኃላፊ።

-ሲዲቅ: - ለነቢዩ ታማኝ ታማኝ; ከፍተኛ ደረጃ ያለው **ዋሊ**።

-ሱፊ። ሙታሳውዊፍ፣ የሰለጠነ እና **በታሳውፍ** ቅደም ተከተል ፍጹም የሆነ።

-ሱህባ፡- ጓደኝነት; የነቢይ ወይም **የዋሊ** ማህበር። **ሱላሀ**፡ (ብዙ ሰሊሀ)።

-ሱና፡- (ድርጊት) **በአላህ** ያልታዘዘ እና በነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) የተደረገ እና የተወደደው እንደ **ኢባዳ** (ከተሰራ **ታዋብ** አለ ነገር ግን ኃጢያተኛ ካልሆነ ግን ኃጢአትን ያስከትላል) የተተወ እና የተናቀ ከሆነ አለማመን; ሱና፡ i) **ከፋርድ** ጋር ሁሉም ሱናዎች ባጠቃላይ; ii) ከመጽሃፉ ወይም **ከቁርኣን አል-ከሪም ሀዲት አሽ-ሸሪፍ** ጋር; iii) **ፊቅሀ**, እስልምና።

-ሱራ(ት)፡- **የአል-ቁርኣን** አል-ከሪም ምዕራፍ።

-ተቅዋ፡- አላህን መፍራት; **ከሃራም** መራቅ።

-**ታሳውፍ**፡- እውቀት እና ራስን ከፊቅህ ጋር ከተለማመደ በኋላ ኢማንን የሚያጠናክር የፊቅህን ተግባር ቀላል ያደርገዋል እና አንድ ሰው ማሪፋ እንዲደርስ ያደርጋል።

-**ታውፍ**፡- በሐጅ ጊዜ መካ ውስጥ በካባ ዙሪያ ያለው የዙሪያ ኢባዳ።

-ተውባ፡- ንስሐ; ተውባ አድርግ፡ ለሠራችሁት ኃጢአት አሏህን ለምኑት እና እንደገና ላለመሥራት ቃል ግቡለት።

-ታዋብ: - የሽልማት አሃድ (አሃድ) ቃል የተገባለት እና በሚቀጥለው አለም አላህ (ሱ.ወ) የወደደውን በመስራት እና በመናገር መክደሚያ ይሆናል።

"ኡላማ": - የ "**አሊም**" ብዙ ቁጥር.

ኡማ፡- ነቢዩን የተከተሉ አማኞች; ኡማ፣ ሙስሊሙ **ኡማ**።

ዋሂ፡- በአላሁ ተዓላ ለነብዩ የወረደ እውቀት።

ዋጅብ፡ (ድርጊት፣ ነገር) በነብዩ (ሰ.ዐ.ወ) በፍፁም አላስቀሩም ፣ ስለሆነም እንደ ፋርድ አስገዳጅነት እና አለመተው ። **አል-ዋጂብ፣ ዋጂብ አል-ውጁድ፡** ህልውናው የማይፈለግ እና ያለመኖር የማይሆን በመሆኑ።

-ዋሊ፡- (ብዙ **አወሊያ**) **በአላህ** የተወደደ እና የሚጠበቀው።

-**ዊላያ**፡- የዋሊነት ሁኔታ።

-**ዙህድ:** - በዓለማዊ ነገሮች ላይ ልብን አለማስቀመጥ; **ከሙባህ** እንኳን መራቅ።

ሃኪካት የመጻሕፍት መደብር የታተሙ መጽሐፍት (መጽሐፎች) ።

በእንግሊዘኛ፡

1– Endless Bliss I, 304 pp.

2– Endless Bliss II, 400 pp.

3– Endless Bliss III, 336 pp.

4– Endless Bliss IV, 432 pp.

5– Endless Bliss V, 512 pp.

6– Endless Bliss VI, 352 pp.

7– The Sunni Path, 128 pp.

8– Belief and Islam, 128 pp.

9– The Proof of Prophethood, 144 pp.

10– Answer to an Enemy of Islam, 128 pp. 11– Advice for the Muslim, 352 pp.

12– Islam and Christianity, 336 pp.

13– Could Not Answer, 432 pp.

14– Confessions of a British Spy, 128 pp.

15– Documents of the Right Word, 496 pp.

16– Why Did They Become Muslims? 304 pp.

17– Ethics of Islam, 240 pp.

18– Sahaba ‘The Blessed’, 384 pp.

19– Islam’s Reformers, 320 pp.

20– The Rising and the Hereafter 112 pp.

21– Miftah-ul-janna, 288 pp.

22– Book of Namâz, 240 pp.

23– O Son, 352 pp.

ጀርመንኛ፡

1– Islam, der Weg der Sunniten, 128 Seiten

2– Glaube und Islam, 128 Seiten

3– Islam und Christentum, 352 Seiten

4– Beweis des Prophetentums, 160 Seiten

5– Geständnisse von einem Britischen Spion, 176 Seiten 6–Islamische Sitte, 288 Seiten.

6–Islamische Sitte, 288 Seiten.

በፈረንሳይኛ:

1– L'Islam et la Voie de Sunna, 112 pp.

2– Foi et Islam, 160 pp.

3– Islam et Christianisme, 304 pp.

4– L'évidence de la Prophétie, et les Temps de Prières, 144 pp.

5– Ar-radd al Jamil, Ayyuha'l-Walad (Al-Ghazâli), 96 pp.

6– Al-Munqid min ad'Dalâl, (Al-Ghazâli), 64 pp.

አልበንያኛ: SHQIP:

1-Besimi dhe Islami, 96 fq.

2-Libri Namazit, 208 fq.

3-Rrefimet e Agjentit Anglez, 112 fq.

ስፓንኛ:ESPAÑOL:

1- Creencia e Islam, 112.